TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA ÇEKİN UNSURLARI VE ÇEKE YAZILABİLECEK KAYITLAR

SÜMEYRA DOBUR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANA BİLİM DALI

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA ÇEKİN UNSURLARI VE ÇEKE YAZILABİLECEK KAYITLAR

SÜMEYRA DOBUR

Danışman: **Doç. Dr. Ömer KORKUT**

Jüri Üyesi: **Prof. Dr. Fatih BİLGİLİ**

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERDOĞAN**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ADANA / 2019

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

Bu çalışma, jürimiz tarafından Özel Hukuk Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç. Dr. Ömer KORKUT
(Danışman)

Üye: Prof. Dr. Fatih BİLGİLİ

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah ERDOĞAN

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.
…/…/2019

Prof. Dr. Serap ÇABUK
Enstitü Müdürü

NOT: Bu tezde kullanılan ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'ndaki hükümlere tabidir

.

ETİK BEYANI

Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. …. / …. /2019

Sümeyra DOBUR

ÖZET

SON DÜZENLEMELER IŞIĞINDA ÇEKİN UNSURLARI VE ÇEKE YAZILABİLECEK KAYITLAR

SÜMEYRA DOBUR

Yüksek Lisans Tezi, Özel Hukuk Ana Bilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. Ömer KORKUT
Mayıs 2019, 174 sayfa

Çek ticari hayatta sıklıkla kullanılan bir kambiyo senedi türüdür. Türk Ticaret Kanunu'nda bir kambiyo senedi türü olarak çeke ilişkin hükümler düzenlenmiştir. Ayrıca, çekle yapılacak ödemelerin düzenlenmesi ve çek hamillerinin korunmasına yönelik hükümler Çek Kanunu'nda yer almaktadır. 3167 sayılı Kanun'un yerine 5941 sayılı Çek Kanunu kabul edilmiştir. Sonrasında 5941 sayılı Çek Kanunu'nda çeşitli değişiklikler olmuştur. Yakın zamanda çeke duyulan güvenin artırılması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi için Türk Ticaret Kanunu'nda çekin zorunlu unsurlarına "karekod" ve "seri numarası" unsurları eklenmiştir. 6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar'ın da çekin unsurları ve çeke yazılacak kayıtlara etkileri bu çalışmada ele alınmıştır.

Tez çalışmamız "Çekin Unsurları" ve "İsteğe Bağlı Kayıtlar" başlıklarını taşıyan iki bölümden oluşmaktadır.

Tezin birinci bölümünde, Türk Ticaret Kanunu'nda ve Çek Kanununda çekin unsurları, güncel değişiklikler ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar değerlendirilerek açıklanmıştır. Kanunda sayılan unsurların, çekin neresine yazılacağı ve eksikliklerinin hukuki sonuçları Yargı kararları doğrultusunda değerlendirilmiştir. Çekteki unsurların hangi hallerde sahte veya tahrif edilmiş çek olarak nitelendirileceği incelenmiş ve bu çeklerden doğan sorumluluk anlatılmıştır.

Tezin ikinci bölümünde; çekin üzerine ilgililerin isteğine bağlı olarak konulabilecek ve konulamayacak (*yasak*) kayıtlar incelenmiştir. Çeke konulabilecek kayıtlar kanunda yer alıp almamasına göre, çeke konulamayacak kayıtlar ise senedin

çek niteliğine olan etkisine göre sınıflandırılarak açıklanmıştır. Bu kayıtların hukuki sonuçları yargı kararları doğrultusunda incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Çek, çekin unsurları, karekod, seri numarası, çeke yazılabilecek kayıtlar.

.

ABSTRACT

THE ELEMENTS OF THE CHEQUE AND THE CLAUSES THAT CAN BE WRİTTEN IN THE LİGHT OF RECENT REGULATIONS

Sümeyra DOBUR

Master Thesis, Department of Private Law

Supervisor: Doç. Dr. Ömer KORKUT

May 2019, 174 pages

Cheque is a type of bill of exchange commonly used in commercial life. The Turkish Commercial Law regulates the provisions regarding cheques as a type of bill of Exchange. In addition, the provisions for the regulation of payments to be made by cheque and the protection of cheque holders contained in Cheque Law. The Cheque Law number 5961 be accepted instead of the Cheque Law number 3167. After that there have been several amendments to the Cheque Law number 5941. In order to increase the confidence in the cheque and to solve the problems that have occured in practice, the "QR Code" and "Serial Number" have been added to the mandatory elements in the Turkish Commercial Code and various amendments have been added to the Cheque Law. The effects of Law No. 6728 Law on Amendment of Certain Laws In Order to Improve the Investment Enviroment and The Desicion of the Amendment in Resolution 32 on the Protection of the Value of the Turkish Curency to elements of check and the clauses are examined in this study.

Our thesis study consists of two chapters which are entitled "Cheque Elements" and "Optional Clauses."

In the first chapter; firstly, the elements of the cheque in Turkish Commercial Code and the Cheque Law, current changes and the problems that arise in practice are explained by evaulating. The legal consequences of the elements listed in the law, where to write the cheque and deficiencies are evaluated in line with the judicial decisions. Finally, fake or falsified cheques and liability arising from these cheque are described.

In the second chapter; clauses that can be put and not placed(banned) on the request of the parties are examined. The clauses that can be put in the cheque are classified according to whether they are included in the law or not, the clauses that can

not be put in the cheque classified according to the effect of the cheques. Legal consequences of this clauses are examined.

Keywords: Cheque, Cheque Elements, QR Code, Serial Number, Clauses Written to Cheque.

ÖNSÖZ

"Son Düzenlemeler Işığında Çekin Unsurları ve Çeke Yazılabilecek Kayıtlar" isimli bu çalışma, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans programı kapsamında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Bu çalışmada; çeke ilişkin mevcut düzenlemeler ile birlikte 6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar doğrultusunda, çekin unsurları ve çeke yazılabilecek kayıtlar, uygulamadaki sorunlar ve doktrindeki tartışmalar gözetilerek ele alınmıştır. Bu kapsamda, hem teorik açıdan hem de uygulama açısından faydalı bir eser hazırlanması amaçlanmıştır.

Bu tezin hazırlanmasının her aşamasında, kendi kitabını hazırlamakta olmasına ve tüm yoğunluğuna rağmen, beni gerek vermiş olduğu bilgiler ile gerekse de farklı bakış açıları sunarak geliştiren ve destekleyen saygıdeğer danışman hocam Doç. Dr. Ömer KORKUT'a teşekkürlerimi sunmak isterim.

Ayrıca, hukuk bürolarında avukatlık stajımı yaptığım, bilgi ve tecrübelerini paylaşıp kütüphanelerinin kapılarını açarak bana destek olan Prof. Dr. Mustafa TOPALOĞLU'na ve saygıdeğer eşi Şule TOPALOĞLU'na teşekkürü bir borç bilirim.

Tez sürecimde, her açıdan beni destekleyen aileme ve dostlarım; Buse USLU'ya, Derya ALTINDERE'ye, Nilüfer MURAL'a, Pelin İLHAN'a, Seda SÖYLEYİCİ'ye ve Çağrı BELİBAĞLI'ya bu çalışmanın tamamlanmasına olan katkıları için müteşekkirim.

Adana / 2019

Sümeyra DOBUR

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iv**
ABSTRACT ..... **vi**
ÖNSÖZ ..... **viii**
İÇİNDEKİLER ..... **ix**
KISALTMALAR ..... **xiii**
GİRİŞ **1**

BİRİNCİ BÖLÜM
ÇEKİN UNSURLARI

I. GENEL OLARAK ÇEK 4
II. TÜRK TİCARET KANUNUNDA YER ALAN UNSURLARI 6
A. Çekin Zorunlu Unsurları 7
1. Senet Metninde "Çek" Kelimesi 8
2.Belirli Bir Bedelin Kayıtsız ve Şartsız Havalesi 9
3. Muhatap Bankanın Ticaret Unvanı 15
a. Pasif Çek Ehliyeti Açısından Bankanın Durumu 15
b. Birden Fazla Bankanın veya Hayali Bir Bankanın Muhatap Olarak Gösterilmesi 18
4.Düzenleyenin İmzası 19
5.Düzenlenme Tarihi 29
a. Düzenlenme Tarihinin Gün, Ay, Yıl Şeklinde Gösterilmesi 29
b. Düzenlenme Tarihinin Farklı Şekillerde Gösterilmesi 31
c. Çeke Yazılan Ayın Son Gününün Çekin Düzenlenme Tarihi Kabul Edilmesi 32
d. Birden Fazla Düzenlenme Tarihi Yazılması 34
e. Düzenlenme Tarihinin Gerçeği Yansıtmaması 36
f. Düzenlenme Tarihinde Değişiklik Yapılması 37
6. Banka Tarafından Verilen Seri Numarası 40
7. Karekod 43
a. Karekodun Tanımı ve Yasal Olarak Düzenlenmesi 43
b. Karekodun Bulunması Zorunluluğu ve İstisnaları 44
c. Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşımı 46

d. Karekod ile Erişim Sağlanabilen Bilgiler 48
e. Karekodlu Çek Sistemine İlişkin Öneri 51
B. Çekin Alternatifli Zorunlu Unsurları 54
1. Düzenlenme Yeri 54
a. Düzenlenme Yerinin İdari Birim Olarak Gösterilmesi 58
b. Düzenlenme Yerinin Kısaltma Olarak Yazılması 61
2. Ödeme Yeri 64
III. ÇEK KANUNUNDA YER ALAN UNSURLARI 66
A. Çek Hesabının Numarası 67
B. Çek Hesabının Bulunduğu Banka Şubesinin Adı 69
C.Çek Hesabı Sahibinin Adı 70
D. Çek Hesabı Sahibinin Vergi Kimlik Numarası 70
E. Çekin Basıldığı Tarih 73
F.Çek Hesabı Sahibi Gerçek Kişi ise Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ve Tüzel Kişilerde ise varsa MERSİS Numarası 76
G. Çek Hesabı Sahibi İle Düzenleyenin Farklı Kişiler Olması Halinde, Ayrıca Düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası 77
H.Çek Hesabı Sahibi Tüzel Kişi ise Adına Çek Düzenleyen Kişinin Adı ve Soyadı 78
IV. ÇEKİN UNSURLARININ YAZILACAĞI YER 80
V. ÇEKİN UNSURLARINDA EKSİKLİK 84
A. Eksik Çek 84
B. Açık Çek 86
C. Unsurların Eksikliğinin Sonuçları 89
VI. SAHTE VEYA TAHRİF EDİLMİŞ ÇEK 93
A. Sahte Çek 93
B. Tahrif Edilmiş Çek 95
C. Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekten Dolayı Sorumluluk 98

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEKE İSTEĞE BAĞLI OLARAK KONULABİLECEK VE KONULAMAYACAK KAYITLAR

I. ÇEKE KONULABİLECEK KAYITLAR 104
A.Kanunda Yer Alan Kayıtlar 104
1. Çekin Türüne İlişkin Kayıtlar 104

a. Lehtar Tayinine İlişkin Kayıt 104
b. Menfi Emre Kaydı 108
c. Hamiline Kaydı 111
2. Ödemeye İlişkin Kayıtlar 113
a. Adres ve Yerleşim Yeri Kaydı 113
b. Yabancı Paraya İlişkin Kayıtlar 115
c. Çizgili Çek Kaydı 117
d. Hesaben Ödeme Kaydı (Mahsup Çeki) 121
3. Ödenmeme Haline Yönelik Kayıtlar 124
a. Protestodan Muafiyet Kaydı 124
b. Aval Kaydı 126
c. Sorumsuzluk ve Ciro Yasağı Kaydı 131
B. Kanunda Yer Almayan Kayıtlar 133
1. Düzenleyen ile Muhatap Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar 133
a. Provizyon Kaydı 133
b. İhbar Kaydı 135
2. Düzenleyen ile Hamil Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar 135
a. Teminat Kaydı 135
b. Bedel Kaydı 140
c. Yetki Kaydı 142
d. Tahkim Kaydı 147
e. Temerrüt Faizi Oranına ilişkin Kayıt 149
3. Muhatap ile Hamil Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar 150
a. Vize Kaydı 151
b. Teyit veya Bloke Kaydı 151
II. ÇEKE KONULAMAYACAK(YASAK) KAYITLAR 156
A. Senedin Çek Vasfını Etkilemeyen Kayıtlar 156
1. Kabul Kaydı 156
2. Faiz Kaydı 158
3. İbraz Süresi ve Zamanaşımı Sürelerini Değiştiren Kayıtlar 158
4. Muacceliyet, Cezai Şart ve Benzeri Diğer Kayıtlar 159
5. Düzenleyenin Sorumsuzluk Kaydı 160
6. Vâde 161
a. Vâde Kaydı 161

b. İleri Düzenlenme Tarihli Çekler 162
7. Çekin Belli Tarihten İtibaren Geçerli ya da Geçersiz Olacağına İlişkin Kayıtlar 166
B. Senedin Çek Vasfını Engelleyen Kayıtlar 167
SONUÇ 171
KAYNAKÇA 175

KISALTMALAR

A.Ş.	Anonim Şirket
AÜEHFD	Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
Bankacılık Kanunu	5411 Sayılı Bankacılık Kanunu
Bkz.	Bakınız
C.	Cilt
CD	Ceza Dairesi
CGK	Ceza Genel Kurulu
ÇekK	5941 Sayılı Çek Kanunu
dn.	Dipnot
DÜHFD	Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
E.	Esas
ETTK	6762 Sayılı(mülga) Türk Ticaret Kanunu
GÜHFD	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
HMK	6100 Sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
İBBGK	İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu
İBGK	İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu
İİD	İcra ve İflas Dairesi
İl İdaresi Kanunu	5442 sayılı İl İdaresi Kanunu
K.	Karar
Karekod Tebliği	Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ
KKB	Kredi Kayıt Bürosu Anonim Şirketi
m.	Madde
MERNİS	Merkezi Nüfus İdare Sistemi
MERSİS	Merkezi Sicil Kayıt Sistemi
MK	4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu
MÖHUK	5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunu
RG.	Resmi Gazete

Risk Merkezi	Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi
S.	Sayı
s.	Sayfa
T.	Tarih
TBB	Türkiye Barolar Birliği
TBK	6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu
TCMB	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
TDK	Türk Dil Kurumu
TL	Türk Lirası
TOBB	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TTK	6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu
vb.	Ve benzeri
vd.	Ve devamı
vs.	Ve sair
Y.	Yıl

GİRİŞ

Ticari hayat için önemli bir ödeme vasıtası olan çek, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda(TTK) ve 5941 sayılı Çek Kanunu'nda(ÇekK) düzenlenmiş bir kambiyo senedidir. Günümüzde çekin kullanımı oldukça yaygın olup, bu durum pek çok sorunu beraberinde getirmektedir. Kanun koyucu da çeke duyulan güvenin artırılması ve uygulamada ortaya çıkan sorunların giderilmesi ihtiyacına karşı kayıtsız kalmamış ve gerek Türk Ticaret Kanunu'nda gerekse de Çek Kanunu'nda çeşitli değişiklikler yapmıştır.

6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(6728 sayılı Kanun) ile çekin, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780 hükmünde yer alan zorunlu unsurlarına iki yeni unsur daha eklenmiştir. Böylelikle çekin zorunlu ve alternatifli zorunlu unsurları; "çek kelimesi", "belirli bir bedelin kayıtsız ve şartsız havalesi", "ödeyecek kişinin(muhatabın) ticaret unvanı", "düzenleyenin imzası", "düzenlenme tarihi", "karekod" ve "banka tarafından verilen seri numarası", "düzenlenme yeri" ve "ödeme yeri" olmuştur. Bununla birlikte, kanun koyucu tarafından, "karekod" ve "banka tarafından verilen seri numarası" uygulamasının ülkeden ülkeye farklılık gösterebileceği de gözetilmiş ve yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler için bu iki unsurun olmamasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği belirtilerek bu hususta istisna tanınmıştır. Ayrıca; karekodun tanım ve içerikleri ile Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın müştereken çıkardığı Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ[1] ile belirlenmiştir(TTK m. 780/4). Bunun yanında, karekodlu çekin, karekodlu çek sistemine kaydedildiği tarih sonrasında çeki düzenleyen tüzel kişinin temsilcilerinin değişmesinin, tüzel kişinin sorumluluğunu etkilemeyeceği öngörülmüştür(ÇekK m. 3/10).

Çek Kanunu'nda, yine 6728 Sayılı Kanun ile değişiklik yapılarak çek defterinin her bir yaprağında; "çek hesabı sahibi gerçek kişi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, tüzel kişilerde ise varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası" ile "çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması hâlinde, ayrıca düzenleyenin

[1] Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ(RG. 31.12.2016, S. 29935, 3. mükerrer).

Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının" da bulunması gerektiği düzenlenmiştir(ÇekK m. 2/7).

Ayrıca; çekin yabancı para ile düzenlenmesi hususu da 13 Eylül 2018 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar[2] ile sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda; düzenlenme sebebinin döviz veya dövize endeksli düzenlenemeyecek bir sözleşme olması halinde, çekin üzerinde yer alan bedelin, döviz veya dövize endeksli olarak yazılması yasaklanmıştır. Ancak bu yasağa aykırı davranılmasının, çekin geçerliliği etkilemeyip yalnızca idari para cezası uygulanmasına sebebiyet vereceği öngörülmüştür(Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu[3] m. 3).

Çekin, sıkı sıkıya şekil şartlarına bağlı olması da gözetildiğinde, unsurlarına ilişkin düzenlemeler oldukça önem göstermektedir. Bunun yanında, çekin üzerine ilgililerin isteğine bağlı olarak çeşitli kayıtlar konulabilirse de istenilen her kaydın çekin üzerine yazılması, çeki geçersiz kılabileceğinden, mümkün değildir.

Mevcut düzenlemeler ile birlikte özellikle 6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karara ilişkin belirtmiş olduğumuz bu hususlar kapsamında, çalışmamızın konusunu çekin Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan unsurları ve Çek Kanunu'nda yer alan unsurları ile isteğe bağlı olarak konulabilecek ve konulamayacak(yasak) kayıtlar oluşturmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde; öncelikle, çekin Türk Ticaret Kanunu'nda ve Çek Kanununda yer alan unsurları, güncel değişiklikler ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar değerlendirilerek açıklanacaktır. Sonrasında; bu unsurların çekin neresine yazılması gerektiği, alonja yazılıp yazılamayacağı belirtilecektir. Daha sonra; çekin unsurları ile doğrudan ilgili olması sebebiyle eksik çek, açık çek ve unsurların ibraz anına kadar tamamlanmamış olmasının sonuçları ele alınacaktır. Son olarak ise; sahte ve tahrif edilmiş çekler açıklanıp, muhatap banka ile düzenleyenin bu çeklerden doğan sorumluluğu anlatılacaktır.

---

[2] RG. 13.09.2018, S. 30534.
[3] 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun (RG. 25.02.1930, S. 1433).

İkinci bölümünde ise; çekin üzerine ilgililerin isteğine bağlı olarak konulabilecek ve konulamayacak(yasak) kayıtlar incelenecektir.

Birinci kısımda, önce çeke konulabilecek kayıtlardan kanunda yer alan; "lehtar tayinine ilişkin kayıt", "menfi emre kaydı", "hamiline kaydı", "adres ve yerleşim yeri kaydı", "yabancı paraya ilişkin kayıtlar", "çizgili çek kaydı", "hesaben ödeme kaydı", "protestodan muafiyet kaydı", "aval kaydı" ve "sorumsuzluk ve ciro yasağı kaydı" konularına göre sınıflandırılarak anlatılacaktır. Sonra, çeke konulabilecek kayıtlardan kanunda yer almayan; "provizyon kaydı", "ihbar kaydı", "teminat kaydı", "bedel kaydı", "yetki kaydı", "tahkim kaydı", "temerrüt faizi oranına ilişkin kayıt", "vize kaydı, teyit/ bloke kaydı" kimlerin arasındaki hukuki ilişkiyi düzenlediğine göre sınıflandırılarak açıklanacaktır.

İkinci kısımda ise, öncelikle çeke konulamayacak(yasak) kayıtlardan senedin çek vasfını etkilemeyen; "kabul kaydı", "faiz kaydı", "ibraz ve zamanaşımı sürelerini değiştiren kayıtlar", "muacceliyet, cezai şart ve benzeri diğer kayıtlar", "düzenleyenin sorumsuzluk kaydı", "vâde", "çekin belli tarihten itibaren geçerli ya da geçersiz olacağına ilişkin kayıtlar" incelenecektir. Sonrasında, çeke konulamayacak(yasak) kayıtlardan senedin çek vasfını engelleyen kayıtlar anlatılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÇEKİN UNSURLARI

I. GENEL OLARAK ÇEK

Çek kelimesi, birçok dilde benzer bir telaffuza sahip olup, dilimize İngilizce'deki "to check" kelimesinden gelmektedir[4]. Türk Mevzuatı'nda, çekin tanımına ilişkin herhangi bir düzenleme yapılmamış, sadece çekin unsurlarının belirtilmesi ile yetinilmiştir[5]. Çek; belirli bir bankaya hitaben yazılabilen, bir nakdin ödenmesini temin eden, kanuni şekil şartlarına sıkı sıkıya bağlı, kıymetli evrak sayılan özel bir havale senedidir[6].

Çek ilk olarak İngiliz hukuk çevresinde gelişmiş[7] ve Kara Avrupası'na İngiltere'den geçmiş olup, İngiltere'de çekin kullanılmaya başlandığı kesin tarih 1742'dir[8]. Fransa'da çekler 1855 tarihli bir kanunla kabul edilmiş, Almanya'da ise 19. yüzyılın ikinci yarsından itibaren uygulanmaya başlanıp, 1908 tarihinde yasal olarak düzenlemiştir[9].

Çek, Türk Ticaret Kanunu'nun(TTK)[10] "Kıymetli Evrak" başlığını taşıyan Üçüncü Kitabı'nın, "Kambiyo Senetleri" başlıklı Dördüncü Kısmı'nın, Üçüncü Bölümünde düzenlenmiştir(TTK m. 780-823). Bu sebeple çek; kambiyo senedi niteliğine sahip olup kıymetli bir evraktır.

Çekin kıymetli evrak niteliği taşıması sebebiyle, kıymetli evrak için ifade edilen her husus çek için de geçerlilik arz etmektedir. Bu kapsamda; çek, senet ve hak

---

[4] **Öztan, Fırat:** Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1997, s. 1025; **Reisoğlu, Seza:** Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, 2. Baskı, Ankara 1998, s. 1.
[5] Türk Dil Kurumu(TDK) tarafından çek kelimesinin tanımı; *"Bir kimsenin, bankadaki parasının dilediği kimseye ödenmesi için bankaya gönderdiği yazılı belge"* şeklinde yapılmıştır.
[6] **Domaniç, Hayri:** Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 1975; s. 368, **Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal:** Kıymetli Evrak Hukuku Esasları(6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile), 22. Baskı, İstanbul 2018, s. 309; **Karakaya, Selahattin:** Karşılıksız Çek, Ankara 1986, s. 17.
[7] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1025.
[8] **Poroy/Tekinalp,** s. 310.
[9] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1026; **Reisoğlu,** Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, s. 1.
[10] 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu(RG. 14.02.2011, S. 27846).

unsurundan oluşmaktadır(TTK m. 645). Hak ve senedin birbirlerine bağlı olmaları sebebiyle çekin devri için asgari olarak zilyetliğin devri şarttır(TTK m. 647/1).

Çek havale ilişkisi içermektedir(TTK m. 780/I-b). Bu kapsamda, çekin hukuki yapısı poliçeye benzemektedir. Poliçede olduğu gibi, çekte de üçlü bir ilişki mevcut olup, bu ilişki nitelikli bir havale ilişkisidir[11]. Türkiye'de ödenecek çeklerde, bu üçlü ilişkinin bir tarafının banka olması gerektiği için muhatap yalnızca banka olabilir(TTK m.782/I). Ayrıca; çekte yer alan havalenin; yazılı şekilde yapılması, belli şekil şartlarını içermesi ve kayıtsız şartsız bir ödeme yetkisi biçiminde olması gerekmektedir[12].

Çek niteliği itibariyle, diğer kambiyo senetlerinin aksine kredi değil[13], bir ödeme aracıdır[14]. Çekin borcun ifası[15] amacıyla düzenlendiği karine kabul edilmekte olup, çekin ödeme dışında başka bir amaçla verildiği hususunu ispat etmek iddia sahibine

---

[11] **Öztan, Fırat:** Kıymetli Evrak Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2016, s. 221; **Pulaşlı, Hasan:** Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Ankara 2019, s. 281; **Can, Mertol:** Kıymetli Evrak Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015, s. 142; **Ertekin, Erol/ Karataş, İzzet:** Uygulamada Ticari Senetler Hukuku, Ankara 1992, s. 174; **Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan:** Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, Bursa 2018, s. 145.

[12] Yargıtay İBBGK 14.12.1992 T. , E. 1992/1, K. 1992/5 Sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı.

[13] İsviçre ve Fransız doktrininde, kredi fonksiyonu içermemesi ve ödeme vasıtası olması gibi nedenlerle çek, kambiyo senedi dahi kabul edilmemektedir(**Yasan, Mustafa :**Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Ankara 2008, s. 142); Yargıtay 11. HD 23.09.1976 T. , E. 1976/3852, K. 1976/3866 sayılı kararında, *"Davacı, davalılar ile 20.12.1974 tarihli anlaşma yaptıklarını ve yapılacak iş için 24.12.1974 tarihli 8750 ve 9500 liralık çekleri avans olarak verdiğini, davalıların 20.12.1974 tarihli mukaveleye riayet etmeyip ihlal ettiklerini bildirerek, mezkur çeklerden dolayı borçlu olmadığından iptallerini talep ve dava etmiştir.Davalılar savunmalarında, dava konusu çeklerin eski çalışmaları karşılığından bakiye olarak verilip, avans olarak verilmediğini davacının iddiasında suiniyetli olduğunu ileri sürmüşlerdir.Mahkemece, isbat edilmeyen davanın reddine karar verilmiştir.*
Hüküm, davacı tarafından temyiz edilmiştir.1 - Keşideci 24.12.1974 tarihli iki adet çekin havale sebebinin gerçekleşmediğini ileri sürerek iptallerini ve borçlu bulunmadığının tesbitini istemiştir. Her ne kadar davacı çek tarihinden iki gün sonra muhatap bankaya yazdığı mektupla çekten caydığını bildirmiş ise de Türk Ticaret Kanununun 711. maddesi gereğince, bu caymanın ancak ibraz süresinin geçmesinden sonra hüküm ifade edeceğinden, ibraz süresi içinde yapılan bu işlemin ödeme gününe kadar geçerliliğinden söz edilemez.2 - Çek kayıtsız şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için yapılan bir havaledir. Bu itibarla dava konusu çeklerin avans karşılığı bulunduğunun ispatı bu genel kuralın aksini ileri süren davacıya aittir. Taraflar arasında yapılan sözleşmede böyle bir kayıt bulunmadığı gibi, çekin ödeme vasıtası dışındaki bir nedenle keşide edildiğinin tanıkla kanıtlanması da olanaksızdır. Davacı bu hususta yazılı bir belge ibraz etmemiş, teklif ettiği yemin de davalılar tarafından yerine getirilmiştir. O halde temyiz itirazlarının reddi gerekir." şeklinde hüküm tesis etmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.11.2017). *Pulaşlı,* Yargıtay'ın çekin işlevini temel borç ilişkisine dayandırma eğilimine karşı çıkmakta ve ödünç verilen paranın çekle ödenmesinin, peşin para ile alınan malın bedelinin çekle ödenmesinden farklı olmadığını, her halükârda çekin ödeme vasıtası olduğunu düşünmektedir(**Pulaşlı,** s. 282). Benzer şekilde, **Reisoğlu, Seza:** Çek Hukuku, Ankara 2011, s. 40; **Kendigelen, Abuzer:** Çek Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2007, s. 37-40.

[14] **Ertekin/Karataş,** s. 174. *Öztan*'a göre; Çekin, itibari değerinin bulunmaması ve tedavül etme kabiliyetinin sınırlı olması sebebiyle, parayla eşit tutulabileceği düşünülemez(**Öztan,** 20. Baskı, s. 225).

[15] Çekin düzenlenerek verilmesi ile asıl borç ifa edilmiş sayılmadığından, bu hususun "ifa yerine" değil "ifa uğruna" edim olduğu kabul edilmektedir(**Kendigelen,** s. 40-41; **Korkut, Ömer:** Çekte Muhatap Bankanın Araştırma-Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sorumluluğu, Adana 2019, s. 6).

düşmektedir[16]. Kredi işlevini haiz olmamasına rağmen, günümüze kadarki uygulamada, ileri düzenleme tarihli çekler vasıtasıyla çeke "kredi fonksiyonu" yüklenmeye çalışılmıştır[17]. Ayrıca, çek, diğer kambiyo senetleri gibi soyut(mücerret), kamu itimadına mazhar ve kanunen emre yazılı bir kıymetli evraktır[18].

Çekin unsurları hem Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde hem de Çek Kanunu'nda[19] düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, çekin unsurlarına ilişkin iki ayrı düzenleme mevcuttur. Kanun koyucu, bu iki ayrı düzenleme arasında gündeme gelebilecek sorunların önüne geçmek amacıyla, Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde öngörülen unsurları taşıması şartıyla, Çek Kanunu'nda yer alan şekil şartlarına aykırılığın çekin geçerliliğini etkilemeyeceğini hükme bağlamıştır(ÇekK m.2/9).

Çek defterleri bankalar tarafından bastırılmaktadır(ÇekK m. 2/5). Bankalar, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası'nca yayımlanacak tebliğe göre, çek yapraklarında bulunması gereken unsurları gözeterek çek defterlerini bastırırlar(ÇekK m. 2/6). Bu doğrultuda, bir kısım şekil şartları matbu olarak çek yapraklarında yer almaktadır. Bankalar tarafından matbu olarak bastırılan kısımlar açısından şekle yönelik herhangi bir sorunun ortaya çıkma ihtimali oldukça düşüktür. Ancak, bankalar tarafından doldurulmamış, başka bir ifade ile matbu olmayan kısımlar, ilgililer tarafından doldurulduğundan, bu kısımlara yönelik bazı sorunlar ve şekil noksanlıkları oluşabilmektedir. Örneğin, düzenleyen tarafından düzenlenme tarihi olarak birden fazla tarih yazılması sorun teşkil edebileceği gibi; açık bir çekte zorunlu bazı unsurların düzenleyen tarafından yetki verilerek lehtar tarafından doldurulması mümkün olduğundan, bu kısımlar doldurulurken şekil yönünden sorunların ortaya çıkabilmesi de mümkündür.

II. TÜRK TİCARET KANUNUNDA YER ALAN UNSURLARI

Çekin şekil unsurları; zorunlu ve alternatifli zorunlu unsurlar[20] olmak üzere Türk Ticaret Kanunu'nun 780 ve 781. maddelerinde düzenlenmiştir. 6728 Sayılı Kanun[21] ile

---

[16] **Ülgen, H./Helvacı, M./Kendigelen, A./ Kaya, A. :**Kıymetli Evrak Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2019, s. 254.
[17] **Pulaşlı**, s. 281.
[18] **Öztan,** 20. Baskı, s. 34 vd.
[19] 5941 sayılı Çek Kanunu(RG. 20.12.2009, S. 27438).
[20] Çekin unsurlarına ilişkin belirtmiş olduğumuz "zorunlu unsur" ve "alternatifli zorunlu unsur" ayrımı **Bozer, Ali/Göle, Celal:** Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2018, s. 239 vd. kapsamında

hem Çek Kanunu hem de Türk Ticaret Kanunu'nun şekle ilişkin bu hükümlerine yönelik çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, banka tarafından verilen seri numarası ve karekod, artık çekin zorunlu unsurlarından sayılarak Türk Ticaret Kanunu m. 780. hükmünde yerini almıştır[22]. Böylece, çekte yer alması zorunlu unsurlara iki yeni unsur daha eklenmiştir.

Çek; gerek Türkçe, gerekse yabancı dilde yazılmış olsun, düzenlenirken ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulması gerekmektedir(TTK m.820/1). Türkiye'de ödenecek çeklerde ise, asgari olarak Türk Ticaret Kanunu hükümlerindeki unsurların bulunması gerekmektedir. Nitekim; Yargıtay bir kararında[23], yabancı dilde düzenlenen çekin şekil unsurlarını taşıyıp taşımadığına ilişkin olarak; Türk Ticaret Kanunu m. 820. hükmüne göre çeke ait borçlanmaların şeklinin bu borçlanmaların imza edilmiş olduğu ülkenin hukukuna göre belirlendiğini, bununla birlikte, ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulmasının yeterli olduğunu ve bu doğrultuda inceleme yapılması gerektiğini belirtmiştir.

A. Çekin Zorunlu Unsurları

Türk Ticaret Kanunu m. 780 hükmünde düzenlenmiş olan tüm unsurlar çekin geçerliliği için zorunludur. Nitekim, Çek Kanunu m. 2/9 hükmünde açıkça, Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıması kaydıyla çekin Çek Kanun'undaki koşullara aykırı olmasının çekin geçerliliği açısından önemli olmadığı düzenlenmiştir. Ancak, Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde yer alan unsurlardan bazılarının bulunmaması halinde

---

benimsenmiş olup, bizde bu ayrımı yerinde gördüğümüzden çalışmamızda bu şekilde bir ayrım yapmış bulunmaktayız.

[21]6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (RG. 09.08.2016, S. 29796).

[22] TTK m. 780/1 hükmünün g ve f bentlerinde bu unsurlar *"g) (Ek: 15/7/2016-6728/70 m.) Banka tarafından verilen seri numarasını, h) (Ek: 15/7/2016-6728/70 m.) Karekodu, içerir."* şeklinde düzenlenmiştir.

[23] Yargıtay 12. HD. 27.11.2014 T. , E. 2014/22635, K. 2014/28742 sayılı kararında, yabancı dilde düzenlenerek kambiyo senetlerine mahsus takip yoluna başvurulmuş olan bir çekin aslında çekin şekil unsurlarını taşımadığı yönündeki şikayet ile ilgili olarak, TTK'nun 820/1. maddesine göre çeke ait borçlanmaların şeklinin, bu borçlanmaların imza edilmiş olduğu ülkenin hukukuna göre belirleneceği, bununla beraber, ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulmasının yeterli olduğu ve bu kapsamda, mahkemece, takip dayanağı çekin İngilizce düzenlendiği dikkate alınarak söz konusu belgenin düzenlendiği dili ve ülke hukukunu inceleyebilecek yeterlilikte, özellikle üniversitelerin ticaret ve kambiyo hukuk dalında seçilecek hukukçu bilirkişiye inceleme yaptırılarak takip dayanağı belgenin kambiyo senedi vasfında olup olmadığı, takip alacaklısının takip hakkının bulunup bulunmadığı, söz konusu belge çek niteliğinde ise borçlunun sorumluluğunun bulunup bulunmadığı yönünde rapor aldırılarak oluşacak sonuca göre şikayetin karara bağlanması gerektiği yönünde karar vererek eksik inceleme ve yetersiz rapora dayanılarak yazılı şekilde şikayetin reddi yönünde hüküm tesisinin isabetsiz olduğunu belirtmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 30.10.2017).

kanun koyucu tarafından çekin geçerliliği açısından, alternatiflerin öngörülmüş olması sebebiyle, alternatifi olmayan unsurlar, sadece "zorunlu unsur" olarak düzenlenmiştir. Bu unsurlar; senet metninde "çek" kelimesi, belirli bir bedelin kayıtsız ve şartsız havalesi, ödeyecek kişinin(muhatabın) ticaret unvanı, düzenleyenin imzası, düzenlenme tarihi, banka tarafından verilen seri numarası ve karekoddur.

1. Senet Metninde "Çek" Kelimesi

Türk Ticaret Kanunu m. 780 hükmünde ilk olarak düzenlenmiş olan çekin zorunlu unsuru senet metninde[24] "çek" kelimesinin yer almasıdır. "Çek" kelimesinin; senedin metni içerisinde yer alması gerekmekte olup, senedin üzerinde, alt kısmında veya başka bir yerinde yer alarak yalnızca metin dışında yazılmış olması yeterli değildir[25]. Ayrıca, çek kelimesi yerine aynı anlama gelen başkaca bir kelime kullanılmamalıdır[26].

Çekin yazılabilmesi herhangi bir dil ile sınırlandırılmamış olup, çek her dilde yazılabilir[27]. Eğer ki çek, Türkçe'den başka bir dilde yazılmış ise, o dilde "çek" kelimesinin karşılığı olarak kullanılan kelimenin senet metninde yer alması gerekmektedir(TTK m. 780/1-a). Çekin Türkçe'den başka bir dilde yazılmış olma ihtimalini düzenleyen bu Türk Ticaret Kanunu hükmü de, çekin farklı dillerde yazılabileceğine cevaz verilmiş olduğunu gösterir mahiyettedir.

Yargıtay'ın bir kararında[28]; yabancı dilde yazılmış senet metninin Türkçe tercümesinde, çekin ön yüzünde, "çek no:222" ve "Netwest Bank. Birmingham Çek Merkezi tarafından çaprazlama iptal edildi" sözcüklerinin yer aldığı ve bir çekte bulunması gereken unsurların hepsi bulunduğu gerekçesiyle senedin Türk Hukuku'na göre çek niteliğinde olduğu belirtilmiştir.

---

[24] "Çek" kelimesinin senet metninde yer alması TTK m. 780. maddesinde düzenlenmiştir. 6762 Sayılı(mülga) Türk Ticaret Kanunu'nun(ETTK) 692. maddesinde ise çekin unsur olarak "çek" kelimesini ihtiva etmesi öngörülmüş olup bu kelimenin senet metninde yer alması gibi bir ibare yer almamaktaydı. Oysa, Cenevre Yeknesak Kurallarında ve kaynak İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1100. maddesinde çek kelimesinin senet metninde yer alması şartı aranmıştır.

[25] **Domaniç,** 1975, s. 370; **Poroy/Tekinalp,** s. 314. "çek" kelimesinin senette sadece başlık olarak bulunması halinde, çekin geçerli olacağı yönünde; **Şimşek, Edip:** Hukukta ve Cezada Ticari Senetler, Ankara 1983, s. 371; **Pulaşlı,** s. 309; **Bozer/Göle,** s. 239-240.

[26] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 60.

[27] **Kalpsüz, Turgut/Erem, Faruk/Çelebican, Gürgân:** İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, 2. Baskı, Ankara 1974, s. 48; **Reisoğlu,** Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, s. 72.

[28] Yargıtay 12. HD 28.02.2006 T. , E. 2006/728, K. 2006/3785(**Bilgen, Mahmut:** Uygulamada Kambiyo Senetleri, Ankara 2010, s. 85)

Çek, birden fazla dil kullanılarak yazılmışsa, havaleyi belirten "ödeyiniz" kelimesi ile "çek" kelimesinin aynı dilde olması gerekmektedir[29]. Senet metninde yer alması gereken "çek" kelimesi, hangi dilde yazılmış olursa olsun, kısaltma yapılmaksızın yazılmak zorundadır[30].

Çek Kanunu m.2/6 hükmü uyarıca, *"Çek defterlerinin baskı şeklini belirleyen esaslar, Maliye Bakanlığı, Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğinin görüşü alınarak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca Resmî Gazete'de yayımlanacak tebliğle düzenlenir."* Bu doğrultuda, Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası tarafından yayımlanmış olan çekin baskı şeklini düzenleyen 2010/2 sayılı Tebliğ'in[31] m.3/4-i hükmünde; çeklerin basımında, Çek Kanunu'nun, Merkez Bankası'nın çeklerin baskı şekline ilişkin Tebliği'nin ve Türk Ticaret Kanunu maddelerinde düzenlenmiş olan çekin şekline ilişkin unsurların göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmektedir. Ayrıca, çek defterleri Türkiye'de yalnızca bankalar tarafından basılabilmektedir(ÇekK m. 2/5). Bu kapsamda, bankalarca bastırılan matbu çek defteri yaprağında "çek" kelimesinin yer alması gerektiği hususu işaret edilmiştir. Uygulamada da basılan çek defterlerinin her bir yaprağında metinin başlangıcında "Bu çek karşılığında…" ibaresi matbu olarak yer almaktadır. Bu doğrultuda, çek kelimesinin, belirtmiş olduğumuz üzere matbu olarak veya matbu olarak yer almaması halinde yazıyla senet metninde yer alması gerekmektedir. Tüm bu hususlara rağmen, çek kelimesinin senet metninde olmaması senedin çek vasfını kaybetmesine neden olacaktır.

2.Belirli Bir Bedelin Kayıtsız ve Şartsız Havalesi

Çekin, belirli bir bedelin kayıtsız ve şartsız olarak ödenmesi için havaleyi içermesi gerekmektedir (TTK m. 780/1-b).

Çek, hukuki mahiyeti itibariyle havalenin özel bir türünü teşkil eder[32]. Çekteki havale yazılı şekilde, belli şekil şartlarını içerir mahiyette, mücerret ve kayıtsız şartsız

[29] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1041; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/ Kaya,** s. 261. Karşı görüş, "çek" kelimesi ile "ödeyiniz" kelimesinin aynı dilde olmaması halinde çeki geçersiz saymak mümkün değildir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 60).
[30] **Öztan,** 20. Baskı, s. 227.
[31] 2010/2 Sayılı Çek Defterlerinin Baskı Şekline ve Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin Tebliğ(RG. 20.01.2010, S. 27468).
[32] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1033.

bir ödeme emri şeklinde olmalıdır[33]. Belirli bir bedelin havalesinin çekte nasıl gösterileceği hususunda kanunda herhangi bir şekil öngörülmemiş olup, uygulamada yaygın kullanım, çekte matbu olarak yer alan "ödeyiniz." şeklindeki emir halidir[34]. Çekte yer alan ödeyiniz kelimesinin üzeri çizilerek, yerine ödeyeceğim yazılırsa, havale unsuru ortadan kalkacağı için, geçerli bir çekten söz edilemeyecektir[35]. Ancak, "ödeyiniz" kelimesi yerine bu kelimeyle aynı anlama gelen "tediye ediniz" gibi bir kelimenin kullanılması mümkündür[36].

Çek, çifte yetki veren bir havaledir[37]. Çek; düzenleyen tarafından, ödeyecek kişi olan muhatap üzerine düzenlenerek, lehtara verilmektedir[38]. Düzenleyen, çek düzenlemek suretiyle, muhataba çekte yer alan belirli bir bedeli ödeme, lehtara da bu bedeli alma yetkisi vermektedir[39].

Çekin bir bedel içermesi gerekmektedir. Bu bedelin ise, "para" şeklinde gösterilmesi gerekmekte olup, para dışında misli bir eşyanın teslimine veya başkaca herhangi bir değerin verilmesine yönelik bir bedel belirlenmesi mümkün değildir[40]. Kıymetli bir evrakın veya misli bir eşyanın, çek lehtarına havalesi gibi para dışında başka bir değerin havalesi, çekin ödeme vasıtası niteliği ile bağdaşmamaktadır[41].

Bedelin altın olarak gösterilmesi, misli eşya niteliğinde olacağından, çeki geçersiz kılar[42]. Ancak, tedavülde olan bir para altın ise, altının bedel olarak çekin üzerine yazılması mümkündür[43].

Çekin bedelinin yazılabileceği tutar alanı, bankalarca, çek defteri yaprağının sağ üst köşesine gelecek şekilde bastırılmaktadır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-a). Bu alana yazılacak "25 Eylül tarihli fatura bedeli" veya "ambardan çekilen eşyaların bedeli" gibi ibareler çekin geçersizliği sonucunu doğuracaktır[44]. Çekte yer alması gereken bedelin belirli olması gerekmekte olup, "belirlenebilir" olması yeterli

---

[33] **Öztan,** 20. Baskı, s. 219.
[34] **Pulaşlı,** s.134.
[35] **Kendigelen,** s. 75. Benzer şekilde, "ödeyiniz" yerine "ödemeniz uygun olabilir" veya "münasip bulunursa ödersiniz" gibi ibareler de havale niteliği ile bağdaşmamaktadır(**Şimşek,** s. 372).
[36] **Bozer/Göle,** s. 243.
[37] **Öztan,** 20. Baskı, s. 220.
[38] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/ Kaya,** s. 253.
[39] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/ Kaya,** s. 253.
[40] **Öztan,** 20. Baskı, s. 227; **Pulaşlı,** s. 310.
[41] **Bozer/Göle,** s. 241.
[42] **Şimşek,** s. 380; **Pulaşlı,** s. 135; **Bozer/Göle,** s. 77.
[43] **Şimşek,** s. 380; **Öztan,** 2. Baskı, s. 452; **Pulaşlı,** s. 135.
[44] **Pulaşlı,** s. 135.

değildir[45]. Bedelin "belirli" olmasının anlamı, senette, belli bir para cinsinden kesin[46] bir rakamın mevcut olmasıdır[47]. Para cinsinin gösterilmemesi veya çeke birden fazla para cinsinin yazılması halinde, senet "belirli bir bedel" içermeyeceğinden, çek niteliği taşımayacaktır[48]. Başka bir anlatımla, çeke bedel olarak yazılacak paranın cinsi, duraksamaya yer vermeyecek açıklıkta olmalıdır[49]. Havale edilen paranın miktarının "belirli" olması mahsup çekleri yönünden de şarttır[50].

Çekteki bedelin "belirli" olması zorunluluğu sebebiyle çeke "faiz şartı" yazılması imkânı bulunmamaktadır[51]. Çekte yer alan herhangi bir faiz şartı yazılmamış sayılır(TTK m. 786). Her ne kadar uygulamada ileri düzenleme tarihi yazılarak çekler dolaylı yoldan vadeli hale getirilmeye çalışılsa da, özünde çeklerin ibraz süresinin kısa olması ve kredi vasıtası olmayıp, ödeme vasıtası niteliği gözetildiğinde de faiz şartının yazılmamış sayılması çekin niteliği ile uyum göstermektedir[52].

Belirtmek gerekir ki; 13 Eylül 2018 tarihinde Türk parasının kıymetinin korunmasına ilişkin mevzuatta yapılan değişiklik ile çekin bedelinin yabancı para ile gösterilmesi hususu sınırlandırılmıştır[53]. Bu kapsamda, 13 Eylül 2018 tarihi sonrasında düzenlenmiş olan çeklerin, düzenlenme sebebinin döviz veya dövize endeksli düzenlenemeyecek bir sözleşme olması halinde, çekler üzerine bedelin, döviz veya dövize endeksli olarak yazılması yasaklanmıştır[54]. Ancak, bu hususa aykırılık çekin geçerliliğini etkilemeyip, idari para cezası yaptırımına sebebiyet verebilmektedir(Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu[55] m. 3).

Türk Parasının Kıymetini Koruma mevzuatına aykırı olmaması halinde çekte yer alması gereken paranın Türk Lirası ya da döviz cinsinden gösterilmesi mümkündür(TTK m. 802). Ancak, çek üzerine "2000 Euro veya 3000 Amerikan

---

[45] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/ Kaya,** s. 262.
[46] Bedel olarak seçimlik hakkı tanıyan "1000-TL veya 300 Dolar" gibi ifadeler taşıyan senet çek niteliği taşımamaktadır(**Şimşek,** s. 372).
[47] **Öztan,** 20. Baskı, s. 80.
[48] **Bozer/Göle,** s. 241.
[49] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Konya 2014, s. 172.
[50] **Öztan,** 20. Baskı, s. 227.
[51] **Öztan,** 20. Baskı, s. 227.
[52] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1042.
[53] Bu hususa ilişkin olarak ileride ikinci bölümde yer alan "Yabancı Paraya İlişkin Kayıtlar" başlığı altında ayrıntılı açıklama yapılmıştır.
[54] Bkz. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (RG. 13.09.2018, S. 30534); Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/52) (RG.16.11.2018, S. 30597).
[55] 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun (RG. 25.02.1930, S. 1433).

Doları" ya da "1000 TL veya 500 Amerikan Doları" şeklinde yazılmış bir bedel geçerli değildir[56]. Çünkü, bu şekilde gösterilmiş bir bedel alternatif öngördüğünden belirsizdir.

Düzenleme ve ödeme yerinde aynı adı taşıyan fakat değerleri birbirinden farklı olan bir para ile çek bedeli gösterilmiş ise ödeme yerindeki para esas alınır(TTK m. 802/4). Ancak Türkiye'de ödenecek bir çekin bedeli, farklı ülkelerde aynı adı taşıyan ama değerleri birbirinden farklı olan bir para ile gösterilmiş ise; örneğin çek bedeli dolar olarak gösterilmiş ama Amerika, Kanada veya Avustralya dolarlarından hangisi olduğu belirtilmemiş ise ne olacağı hususu sorun teşkil etmektedir[57]. Doktrinde; bu hususa ilişkin iki çözüm düşünülebileceği, bunlardan ilkinin bedelin belirli olmaması sebebiyle senedin hükümsüz olması olduğu, diğerinin ise para birimlerinden hangisi borçluya daha az külfet getirecek ise onun kabul edilerek senedin geçerli sayılması olduğu[58], ikinci çözümün, sehven yapılabilecek bir hata nedeniyle borçluya borcundan kurtulma imkânı tanınmaması ve hakkaniyete uygun olması açısından tercih edilmesi gerektiği belirtilmektedir[59]. Yargıtay ise; çekin, kayıtsız şartsız muayyen bir bedelin ödenmesi için havaleyi ihtiva etmesi gerektiği, ancak, cinsi belirtilmeksizin sadece Dolar üzerinden düzenlenen senedin, çekin bu niteliğine aykırılık teşkil etmeyeceği ve kambiyo senedi niteliğini etkilemeyeceği, diğer yandan, Türkiye'de yaygın olarak işlem yapılan para biriminin Amerikan Doları olduğu ve cinsi belirtilmeksizin sadece Dolar yazılmasından anlaşılması gerekenin Amerikan Doları olduğu görüşündedir[60].

Çekteki bedelin yabancı para cinsinden olması, katsayı görevi görebileceği gibi "efektif ödeme kaydı" mahiyetinde de olabilir[61]. Ödeme yerinde rayici olmayan bir para[62] ile ödenecek çekler için, çeke "2000 Amerikan Doları veya tutarı TL" gibi bir bedel yazılacak olursa, bu seçim aslında Türk Borçlar Kanunu(TBK)[63] m. 99

---

[56] **Şimşek,** s. 381; **Arslan, Çetin/ Kayançiçek, Murat:** 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi Hukuk-Ceza, Ankara 2010, s. 107; **Pulaşlı,** 135.
[57] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 172.
[58] **Domaniç, Hayri:** Kıymetli Evrak Hukuku Uygulaması, TTK Şerhi C. IV, İstanbul 1990, s. 265.
[59] **İmregün, Oğuz:** Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2003, s. 41.
[60] Yargıtay 12 HD 20.4.2004 T., E. 2004/5489, K. 2004/9783(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.11.2017).
[61] **Öztan,** 20. Baskı, s. 80.
[62] 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 280. Maddesinde, yabancı paraların borsa rayici ile değerleneceği hükme bağlanmıştır. Ancak, Türkiye'de yabancı para borsası olmadığından, borsa rayici yerine Maliye Bakanlığı'nın yayınladığı kurlar kullanılmaktadır. Maliye Bakanlığı tarafından kurları tespit edilen bu yabancı paralar ise rayici olmayan paralar olarak adlandırılmaktadır.
[63] 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu (RG. 04.02.2011, S. 27836).

hükmünde[64] borçluya tanınmış olduğundan geçerli olacak ve bu hâlde yabancı para katsayı görevi görecektir[65](TTK m. 802).

Yabancı para üzerinden çek düzenlenecekse, çek defterinin ait olduğu hesabın Türk Lirası veya yabancı para hesabı olması mümkündür[66]. Çeke yazılan bedelin döviz olarak gösterilmesi halinde, çek hesabındaki karşılığın döviz cinsinden bulunmaması durumunda "karşılıksızdır." işlemi yapılabileceği gibi; eğer ki, çek anlaşmasında, bu tarz çeklerin Türk Lirası hesabından döviz olarak ödeneği hususunda bir hüküm varsa, hesapta yeterli Türk Lirası'nın bulunması halinde, çeke "karşılıksızdır" işlemi yapılmaz[67]. Benzer şekilde, yabancı para üzerine açılmış bir çekle işleyen hesaba, başka bir yabancı para veya Türk Lirası üzerinden çek düzenlenirse, muhatap banka ile hamilin anlaşması durumunda ödeme yapılacak; yoksa çeke "karşılıksızdır." işlemi yapılacaktır[68].

Çekte bedel gösterilirken, yalnız yazı ile veya yalnız rakam ile ya da hem yazı hem de rakam ile bedelin gösterilmesi mümkündür. Bu husus, Türk Ticaret Kanunu m. 676[69] hükmünde yer alan bedelin çeşitli şekillerde gösterilmesine ilişkin düzenlenmeden anlaşılmakta olup, yazı ile gösterilen bedel ile rakam ile gösterilen bedelin farklı olması çekin geçerliliğini etkilemez. Çekte yer alan bedelin hem yazı hem de rakamla gösterilmesi halinde, bu iki bedel arasında farklılık mevcut ise yazı ile gösterilen bedel, çek bedeli kabul edilir(TTK m. 676/1). Ancak, bu esasın uygulanması, senette tahrifat olmamasına bağlı olup, bedelin hem yazı hem de rakam ile gösterilmesindeki amaç tahrifatın engellenmesidir[70]. Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, bedel kısmında tahrifat yapıldığının saptanması halinde, senedin tahrifattan önceki miktar için geçerli

---

[64] TBK m. 99 hükmünde; *"Konusu para olan borç Ülke parasıyla ödenir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle ödeme yapılması kararlaştırılmışsa, sözleşmede aynen ödeme veya bu anlama gelen bir ifade bulunmadıkça borç, ödeme günündeki rayiç üzerinden Ülke parasıyla da ödenebilir. Ülke parası dışında başka bir para birimiyle belirlenmiş ve sözleşmede aynen ödeme ya da bu anlama gelen bir ifade de bulunmadıkça, borcun ödeme gününde ödenmemesi üzerine alacaklı, bu alacağının aynen veya vade ya da fiilî ödeme günündeki rayiç üzerinden ülke parası ile ödenmesini isteyebilir."* düzenlemesi yer almaktadır.

[65] **Pulaşlı,** 135; **Bozer/Göle,** s. 242. Karşı görüş; *Can*'a göre bedelin "10000 Amerikan Doları karşılığı TL" şeklinde gösterilmesi halinde havalenin belli bedele ilişkin olması şartı gerçekleşmez (**Can,** s. 149).

[66] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 61.

[67] **Pulaşlı,** 310.

[68] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 61.

[69] TTK m. 818/1-b hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 676 hükmü çekler için de geçerlidir.

[70] **Öztan,** 20. Baskı, s. 209; **Ertekin, Erol/Karataş, İzzet:** Uygulamada Ticari Senetler Poliçe Bono Çek, 3. Baskı, Ankara 1998, 179.

sayılması gerekmektedir[71]. Çekte yer alan bedel birden fazla olarak yalnız yazı ile veya yalnız rakam ile gösterilmiş ise o zaman hangi meblağ daha az ise o meblağ çek bedeli kabul edilir(TTK m. 676/2).

Çekte bedelin hiç gösterilmemiş olması durumunda ise, çekin "açık çek" mi yoksa "eksik çek" mi olduğunun tespiti önemlidir. Düzenlenecek senedin, ilgililerin aralarında anlaşması neticesinde bazı şekil unsurları doldurulmadan tedavüle çıkarılması mümkün olup, bu tür çekler "açık çek" olarak adlandırılmaktadır(TTK m. 680[72]). Açık çekin ödenecek tutarı içermemesi mümkün olup, bu kapsamda çekin bedelinin tedavüle çıkarılırken gösterilmemiş olması, senedin çek vasfını kaybetmesine neden olmamaktadır. Ancak, bu durumda "açık çek" değil de "eksik çek" mevcut olduğunu, başka bir ifade ile çekin geçersiz olduğunu ileri süren bu iddiasını ispatlama yükümlülüğü altındadır[73].

Türk Ticaret Kanunu m. 780 hükmündeki düzenlemeden de anlaşıldığı üzere çekin ödenmesi herhangi bir kayda veya şarta bağlı olamaz. Aksi takdirde senet, çek vasfını kaybeder(TTK m. 781/1). Bunun istisnası kanuna uygun kayıtlar veya provizyon kaydı gibi çekin mahiyetine aykırı düşmeyen kayıtlardır[74]. Çekte yer alan, bedelin ödenmesi yetkisine yönelik şart niteliğinde konulan kayıtlar, senedin kambiyo senedi niteliğini kaybetmesine neden olmaktadır[75]. Bu doğrultuda, çekin ödenmesinin, bir karşı edimin ifası kaydına tabi tutulması gibi herhangi bir şarta bağlanması, çeki geçersiz kılmaktadır[76]. Örneğin, "1000 kilo portakalın teslimi halinde 2000 TL ödeyiniz" gibi bir kayıt ödemeyi karşı edimin ifası şartına tabi tutacağından, senet çek vasfı taşımayacaktır. Benzer şekilde çeke temel borç ilişkisinin yazılması halinde de geçerli bir çekten söz edilemesi mümkün değildir[77]. Çek üzerine yazılan cezai şart, çekin geçerliliğini etkilemeyecek olup, yazılmamış sayılmaktadır[78].

---

[71] Yargıtay HGK'nun 14.05.2003 T., E. 2003/12-347, K. 2003/345; Yargıtay 12. HD 08.06.2017 T., E. 2016/17156, K. 2017/9056(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.11.2017).
[72] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 680 hükmü çekler için de geçerlidir.
[73] **Poroy/Tekinalp,** s. 314.
[74] **Öztan,** 2. Baskı, s. 450.
[75] **Pulaşlı,** s. 134-135.
[76] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/ Kaya,** s. 262.
[77] **Pulaşlı,** s. 309.
[78] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1042; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 85.

3. Muhatap Bankanın Ticaret Unvanı

Çekte ödeyecek kişi olan muhatabın ticaret unvanının[79] yer alması gerekmektedir(TTK m. 780/1-c[80]).

Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde muhatabın ticaret unvanının çekin neresinde yer alacağına yönelik bir sınırlandırma bulunmamaktadır. Çek Kanunu m.2/6 hükmünde düzenlenmiş olan Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliğ'i doğrultusunda bankalarca bastırılan matbu çek defteri yaprağında, muhatabın ticaret unvanı yer almaktadır.

a. Pasif Çek Ehliyeti Açısından Bankanın Durumu

Çekte muhatap olma ehliyeti "pasif çek ehliyeti"(passive Scheckfähigkein) olarak adlandırılmaktadır[81]. Pasif çek ehliyetine ilişkin olarak; çekin, herhangi bir kimse üzerine ya da İngiliz Hukuku'nda benimsendiği gibi sadece bankerler veya bankerlere denk kişiler üzerine veyahut Türk Hukuku'nda olduğu gibi devlet kontrolüne tabi belli kuruluşlar üzerine çekilebileceğini kabul eden sistemler mevcuttur[82].

---

[79]ETTK m. 692 hükmünde çekin; ödeyecek kimsenin "muhatabın" ad ve soyadını içermesi gerektiği düzenlenmişken, bu husus TTK m. 780/1-c hükmünde "ödeyecek kimsenin 'muhatabın' ticaret unvanı" şeklinde değiştirilmiştir. Nitekim, bu düzenleme öncesinde de doktrinde "muhatabın ticaret unvanı" tabirinin daha yerinde olacağı ve bu yönde değişiklik yapılması gerektiği belirtilmiştir(**Şimşek,** s. 372). *Bozer/Göle*, muhatabın adı yerine ticaret unvanının aranmasının yerinde olduğu görüşündedir(**Bozer/Göle,** s.247). Karşı görüş, *Can*, ödeme yeri hukukuna göre gerçek kişilerin de muhatap olabileceği hususu gözetilerek, poliçede olduğu gibi çekte de "muhatabın adı" denmiş olsaydı daha isabetli olacağı kanaatindedir(**Can,** s. 150). *Can*'a benzer şekilde, *Ayli* de; ödeme yeri hukukuna göre "banka" tabiri ile kastedilenin gerçek kişi veya tüzel kişiliği olmayan bir iktisadi topluluğun olabileceği, bu sebeple "muhatabın adı" tabirinin kullanılmasının daha yerinde olacağı görüşündedir(**Ayli, Ali:** Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri, Ankara 2019, s. 36-37. Doktrinde, daha öncesinde, ETTK m. 692 hükmündeki düzenlemenin yerinde olup olmadığı hususunda teorik bir tartışma mevcut iken, TTK 780/1-c hükmü ile bu tartışmalar son bulmuştur. ETTK m. 692 hükmünün yerinde olmadığı yönünde, **Poroy, Reha:** Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 2. Baskı, İstanbul 1965, s. 214; **Domaniç,** 1975; s.371; **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 58; **Kendigelen,** s. 80. Aksi görüşte, **Öztan,** 2. Baskı, s. 1044-1045.

[80] TTK m. 780/1-c hükmünde "ödeyecek kişinin, 'muhatabın' ticaret unvanı" ibaresi yer almakta ve bunun yerine "çeki ödeyecek bankanın ticaret unvanı " şeklinde bir ibare kullanılmamakta olup, bu düzenlemenin sebebi, çekte ödemelerin ödeme yeri kanununa tabi olması ve çekin bazı ülkelerde banka dışındaki kişiler üzerine çekilebileceğinin göz önünde tutulmasıdır(**Öztan,** 20. Baskı, s. 228).

[81] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1045; **Korkut, Ömer:** "Pasif Çek Ehliyeti Bakımından Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Hukuki Durumu", Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara 2009, s. 501-511(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 18.11.2017).

[82] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1045.

Türkiye'de ödenecek çeklerde, kanuni sınırlama gereği muhatap olarak sadece banka gösterilebilir[83](TTK m. 782/1). Muhatap banka tabiri, çekle işleyen hesabın bulunduğu bankayı ifade etmektedir(ÇekK m. 3/1). Türk Ticaret Kanunu m. 815 hükmünde, bankanın tanımı başlığı altında, ödeme yeri Türkiye olan çeklerde muhatap olarak yer alacak bankanın, Bankacılık Kanunu'na[84] tabi kuruluşlar olduğu; diğer ülkelerde ödenecek çekler açısından ise "banka" teriminden hangi kuruluşların anlaşılacağının ödeme yeri hukukuna tabi olduğu düzenlenmiştir.

Bankacılık Kanunu'nun 2. maddesinde *"Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri, finansal holding şirketleri, Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu ve bunların faaliyetleri bu Kanun hükümlerine tabidir. Özel kanunlarla kurulmuş olan bankalar hakkında da kanunlarında yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla bu Kanun hükümleri uygulanır.*" hükmü yer almaktadır. Bankacılık Kanunu'nun 2. maddesinin kapsamına giren bankalar dışında bir kişinin üzerine düzenlenen senetler çek hükmünde olmayıp, yalnız havale niteliğindedir[85](TTK m. 782/2). Bankacılık Kanunu'nun 3. maddesine göre banka tabiri, mevduat bankaları ve katılım bankaları[86] ile kalkınma ve yatırım bankalarını ifade etmektedir[87]. Ayrıca, bu nitelikte bankaların pasif çek ehliyetine sahip olabilmeleri için Türkiye'de kurulmuş olma zorunluluğu bulunmamaktadır.

---

[83] *Öztan*, kişilerin şirket nezdinde özel bir hesaplarının olması ve bu hesaplar üzerine çek düzenlenmesini gerekli kılan mâkul sebeplerin varlığı gibi bir durum açısından pasif çek ehliyetinin TTK m. 782 hükmünde yer alan şekilde kısıtlanmış olmasının, biraz abartılı bir tutum sayılabileceği kanaatindedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1046). Muhatap olarak bankaların seçilmesi, diğer kişilerin ödeme gücünün belirsizliği ve çekin tahsil edilememe riskinin varlığı karşısında; bankaların ödeme güçleri nedeniyle "itimat müessesesi" olarak görülmelerine dayanmaktadır(**Tekil, Müge:** Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1997, s. 3).

[84]5411 Sayılı Bankacılık Kanunu (RG. 01.11.2005, S. 25983,1. Mükerrer).

[85] Bu hüküm Cenevre Yeknesak Kuralları arasında yer almamakta olup, İsviçre Borçlar Kanunu tarafından kabul edilmiş olan kendine özgü bir düzenlemedir(**Poroy/Tekinalp,** s.315).

[86] Katılım bankaları, 4389 sayılı(Mülga) Bankalar Kanunu'nun m. 20/6 hükmünde "özel finans kurumu" olarak adlandırılmakta ve özel finans kurumlarının hangi kanunlar açısından banka sayılacağı düzenlenmekteydi.

[87] Bankacılık Kanunu m. 3 , *"Mevduat bankası: Bu Kanuna göre kendi nam ve hesabına mevduat kabul etmek ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,*
Katılım bankası: Bu Kanuna göre özel cari ve katılma hesapları yoluyla fon toplamak ve kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini,
Kalkınma ve yatırım bankası: Bu Kanuna göre mevduat veya katılım fonu kabul etme dışında; kredi kullandırmak esas olmak üzere faaliyet gösteren ve/veya özel kanunlarla kendilerine verilen görevleri yerine getiren kuruluşlar ile yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubelerini, ifade eder." düzenlemesi yer almaktadır.

Bankacılık Kanunu'na tabi olmayan, tasarruf, amortisman veya kredi sandığı ve benzeri kuruluşlar "pasif çek ehliyetine" sahip olmadıklarından, bunların üzerine çek çekilemez[88].

Bankacılık Kanunu m.3 hükmünde yer almasına rağmen kalkınma ve yatırım bankalarının çekte muhatap olarak gösterilip gösterilemeyeceği hususu doktrinde tartışmalıdır[89].

Karayalçın'a göre; çekin bankada mutlaka mevduat hesabına dayanan bir karşılığının olması zorunlu olmayıp, bankada açılmış olan krediler sebebiyle o banka üzerine çek düzenlenebilmesini yasaklayan bir düzenleme bulunmadığından, kalkınma ve yatırım bankalarının muhatap olabilmesi mümkündür[90].

Pulaşlı'ya göre; Bankacılık Kanunu'nun 4. maddesinde bankaların gerçekleştirebileceği faaliyetler arasında, *"Nakti ve kaydî ödeme ve fon transfer işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dâhil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri, çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri…"* sayılmış olup, belirtmiş olduğumuz faaliyetler anılan hüküm gereği, mevduat bankası, katılım bankası veya kalkınma ve yatırım bankası ayrımı gözetilmeksizin tüm bankalarca gerçekleştirilebilir niteliktedir. Bu kapsamda, kalkınma ve yatırım bankası da diğer bankalar gibi çek hesabı açabilecek[91] ve çekte muhatap olabilecektir[92].

Korkut'a göre; Bankacılık Kanunu'nda banka türleri arasında kalkınma ve yatırım bankalarının sayılmış olması, çek düzenlenebilmesi için mevduat hesabının varlığının şart olmaması, Bankacılık Kanunu m. 4/1-d hükmündeki düzenleme, muhatap olabilecek kişilere getirilen sınırlamanın nedenleri arasında sayılan bankaların güven kurumu olmaları ve çekten beklenen bir takım iktisadi fonksiyonların ancak bankaların muhatap olarak gösterilmesiyle sağlanabileceği hususu ile Bankacılık Kanunu

---

[88] **Öztan,** 20. Baskı, s. 228.

[89] Kalkınma ve yatırım bankaları pasif çek ehliyetine sahip olduğu yönünde, **Karayalçın, Yaşar: Ticaret Hukuku III,** Ticari Senetler(Kambiyo Senetleri), 4. Baskı, Ankara 1970, s. 276-277; **Şimşek,** s. 373; **Pulaşlı,** s. 312-313; **Korkut,** Makale, s. 501-511; **Arslan/Kayançiçek,** s. 108, **Poroy/Tekinalp,** s. 315; Karşı görüşte, **Eriş, Gönen:** Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1995, s. 50-51; **Tekil,** s. 4-6; **Reisoğlu,** Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, s. 35; **Kendigelen,** s. 49-51.

[90] **Karayalçın,** s. 276-277.

[91] Ancak, uygulamada, çek hesaplarının kullanılması dâhil her türlü ödeme ve tahsilât işlemlerinin kalkınma ve yatırım bankaları tarafından gerçekleştirilmesi tercih edilmemekte, daha ziyade çok şubeli bankalar tarafından yürütülmektedir(**Pulaşlı,** s. 313 dn. 136).

[92] **Pulaşlı,** s. 313.

hükümlerine göre kurulan ve faaliyet gösteren kalkınma ve yatırım bankalarının pasif çek ehliyetinin kabulünün çelişmemesi, uygulamada kalkınma ve yatırım bankalarının çek muhatabı olduklarının ve Bankalararası Takas Odaları Merkezi aracılığı ile sahip oldukları çekleri takas ettiklerinin görülmesi gerekçeleri ile kalkınma ve yatırım bankalarının muhatap olabilmesi mümkündür[93].

Kendigelen'e göre ise; kalkınma ve yatırım bankalarının mevduat veya katılım fonu kabul etme yetkisi bulunmamakta olup, çekin düzenlenebilmesi için mevduat hesabı(veya özel cari hesap) bulunması gerektiği, bu sebeple mevduat kabul etme yetkisi bulunmayan bankaların kural olarak pasif çek ehliyetine sahip olamayacağı, Bankacılık Kanunu'nun 77. maddesi ve özellikle mevduat ve katılım fonuna dair bazı hükümlerin anılan bankalar açısından uygulanmayacağı gözetilerek, Türk Ticaret Kanunu'nun 727. hükmünü dar yorumlamak ve kısmen Bankacılık Kanunu'na tabi kuruluşları bu kapsam dışında değerlendirmek gerekmektedir[94]. Ayrıca, aksi görüşe gerekçe olarak, Bankacılık Kanunu m.4/1-d hükmündeki düzenlemenin gösterilmesinin, kanunun sadece lafzına bağlı kalınması olduğu görüşündedir[95].

Belirtmiş olduğumuz görüşler doğrultusunda, kanaatimizce; özellikle Bankacılık Kanunu'nda yer alan düzenlemeler ve çek düzenlenebilmesi için mevduat hesabının şart olmaması hususları gözetilerek kalkınma ve yatırım bankalarının pasif çek ehliyetinin olduğu kabul edilmelidir.

b. Birden Fazla Bankanın veya Hayali Bir Bankanın Muhatap Olarak Gösterilmesi

Türk Ticaret Kanunu hükümleri doğrultusunda bir veya birden fazla muhatap gösterilmesi hususunda herhangi bir engel olmamakla birlikte[96], Çek Kanunu m. 2 gözetildiğinde birden fazla muhatap gösterilmesi fiilen mümkün değildir[97].

---

[93] **Korkut,** Makale, s. 501-511. Ayrıca, bkz. **Korkut,** s. 33-35.
[94] **Kendigelen,** s. 49-51.
[95] **Kendigelen,** s. 50.
[96] Nitekim, *Şimşek;* çekte birden fazla muhatap gösterilmesinin mümkün olduğunu, böyle bir durumda hamilin birden fazla muhataba ibraz zorunluluğuna katlanmayı göze aldığının kabul edileceği ve bu hususun çekin bedeline etkili olmadığını ifade etmiştir. Bunun yanında, birden fazla muhatap gösterilmesinin çekin ödenmesini kolaylaştıran ve güvenceyi arttıran bir davranış olduğunu belirtmiştir(**Şimşek,** s. 374).
[97] **Arı (Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 349; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1048; **Kendigelen,** s. 81, dn. 128; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 63.

Muhatap olarak hayal ürünü bir bankanın gösterilmesi halinde senedin çek vasfının olup olmayacağı yönünde farklı görüşler mevcuttur[98]. *Domaniç*'e göre; hayali bir muhatap gösterilerek düzenlenmiş bir çek, gerçek ve hukuki anlamda çek olmayıp, sadece çekte gösterilen miktarda alacağın varlığına karine teşkil edebilir[99]. *Pulaşlı*'ya göre; çekin düzenlenebilmesi için, Bankacılık Kanunu kapsamında bir "banka" ile çek anlaşmasının yapılmış olması ve çekle işleyen bir hesabın bulunması şartı sebebiyle hayali veya uydurma bir bankanın muhatap olarak gösterilmesi halinde, çekin geçersiz sayılması gerekmektedir[100].

Kendigelen'e göre ise; kanun koyucunun muhatap şartı olarak "banka" adı altında bir muhatabın gösterilmiş olmasını aradığından, muhatabın mevcut olmaması, mevduat kabul etme yetkisinin bulunmaması ya da bu yetkisinin kaldırılmış olması veyahut tasfiyeye tabi tutulmuş olması senedin çek niteliğini kaybetmesine neden olmamalıdır[101].

Pulaşlı; *Kendigelen*'in bu görüşüne karşı olarak, hayali bankanın gerçekte mevcut olmayan bir banka olduğu ve mevduat toplama yetkisi olmayan bankanın ise mevcut olan bir bankanın mevduat yetkisinin olmaması veya bu yetkinin sonradan ortadan kaldırılmış olması olduğu gözetildiğinde, hayali banka ile mevduat toplama yetkisi olmayan bankayı muhatap olabilme hususunda aynı kurala tabi tutmanın kabul edilebilir olmadığı kanaatindedir[102].

4.Düzenleyenin İmzası

Çekte düzenleyen[103] kişinin imzasının bulunması gerekmektedir[104](TTK m. 780/1-f). Bununla birlikte, çekin kısmen doldurulmuş ya da sadece imzalanmış olması

---

[98] Senedin çek vasfı olmayacağı yönünde, **Bozer/Göle,** s. 247; **Domaniç,** 1975, s. 371; **Pulaşlı,** s. 313-315. Karşı görüşte, **Karayalçın,** s. 268; **Kendigelen,** s.81.
[99] **Domaniç,** 1975, s. 371.
[100] **Pulaşlı,** s. 313-315.
[101] **Kendigelen,** s. 81-82.
[102] **Pulaşlı,** s. 313.
[103] ETTK'da ve 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Kanunu'nda "keşideci" kavramı yer almakta iken, TTK ve Çek Kanunu'nda "keşideci" yerine "düzenleyen" kavramı tercih edilmiştir. *Bozer/Göle*'ye göre "keşideci" yerine "düzenleyen" kavramının kullanılması konuşma ve yazma açısından isabetli değildir(**Bozer/Göle,** s. 262).
[104] *Öztan;* düzenleyenin imzasını atmasıyla çekteki irade beyanı tamamlanmış olacağından, sonrasında senedin lehtara verilmesinin mutazammın akitle veya yerine göre görünüşe itimat prensibinin sonucu olarak, düzenleyeni ödeme borcu altına girdirdiğini ifade etmiştir(**Öztan,** 20. Baskı, s. 82).

halinde[105], tedavüle çıkarılması mümkün ve geçerli olup[106], imza taşımayan çeklerin[107] tedavülü ve sonradan doldurulması mümkün değildir[108].

Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde çekin unsurları arasında, düzenleyenin adının yazılması öngörülmemiş olup[109], çek üzerinde düzenleyenin isminin hiç yazılmaması veya hatalı yazılmış olması, senette düzenleyenin imzası bulunduğu sürece çekin geçerliliğine etki etmemektedir[110]. Bununla birlikte, Çek Kanunu'nda matbu çek yapraklarında, çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadının, tüzel kişinin ise adının yer alması ve tüzel kişi adına çek düzenleyecek kişinin adı ve soyadının yer alması gerektiği düzenlenmiştir(ÇekK m. 2/7,8). Ancak Çek Kanunu'nda düzenlenmiş olan bu hususlar yer almasa bile, çek geçerli olacaktır(ÇekK m. 2/9). Yargıtay'a göre; çeki düzenleyen kişinin ad ve soyadı çeke yanlış yazılmış olsa bile, çek geçerli olacak ve imza kime aitse o kişi sorumluluk taşıyacaktır[111]. Benzer şekilde, Yargıtay, çeki düzenleyen tüzel kişinin ticaret unvanı eksik yazılmış olsa bile, çekin geçerli olacağı ve tüzel kişinin sorumlu olacağı yönünde hüküm tesis etmiştir[112].

---

[105]Kıymetli evrakta hakkın doğumuna ilişkin pek çok teori mevcut olup(Teorilere ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. **Poroy/Tekinalp,** s. 61 vd.), bu teorilerden, "kreasyon teorisi" kapsamında; senette yer alan hakkın, düzenleyenin, senet üzerine imzasını attığı anda doğduğu ileri sürülmüştür(**Öztan,** 2. Baskı, s. 103; **Kınacıoğlu, Naci:** Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1999, s. 27; **Poroy/Tekinalp,** s. 67-68, **Karahan(Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 37). Kreasyon teorisi Alman hukukçu Kuntze tarafından geliştirilmiş olup, bu teoriye göre kıymetli evraktan doğan hak, tek taraflı hukuki bir işlem ile oluşmakta; bu hukuki işlem, şekli unsurları tam olan senedin yazılıp imzalanmasıyla tamamlanmakta ve belirtmiş olduğumuz üzere hak imzanın atıldığı anda doğmaktadır(**Karahan(Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 37). Bununla birlikte, kıymetli evrakta hakkın doğumuna ilişkin Türk doktrininde ve Türk Ticaret Kanunu'nda esas itibariyle "sözleşme teorisi" benimsenmiş olup, buna rağmen Türk Ticaret Kanunu'nun m. 659/3 fıkrasında görüleceği üzere, Türk Ticaret Kanunu'nda kreasyon teorisinin izlerine de rastlanmaktadır(**Karahan(Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 45). Türk doktrininde "sözleşme teorisi" benimsenmiş olmakla birlikte, bu teori" hukuki görünüş teorisi" ile tamamlanmış olup, bu doğrultuda senedin içerdiği hak, senedin imzalanması ve senedin verilmesine ilişkin sözleşme(kambiyo sözleşmesi/oluşum sözleşmesi) ile oluşmakta, ancak böyle bir anlaşma bulunmadığı yani senedin rıza dışında elden çıktığı durumda güven duyulan "bir görünüm" yaratılmış olması sebebiyle iyiniyetli üçüncü kişilerin hak iktisapları korunmaktadır(**Öztan,** 2. Baskı s. 109-112; **Karahan(Arı/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 41-45).

[106] Bu yönde, Yargıtay 11. HD 12.05.2014 T., E. 2014/2325, K. 2014/8953(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.11.2017).

[107] Senette el yazısı ile atılmış bir imzanın olmaması ve senedin çekin diğer unsurlarını taşıması halinde, çek niteliğinde olmayan senet, sözlü bir havaleye dönüştürülebilir(**Öztan,** 20. Baskı, s. 234). Aksi yönde olarak *Ertekin/Karataş*; senette düzenleyenin imzasının bulunmaması halinde, senedin hamil yararına bir hak doğurmayacağı kanaatindedir(**Ertekin/Karataş,** s. 183).

[108] Bu yönde, Yargıtay 11. HD 01.02.1991 T., E. 1989/9102, K. 1991/760(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.11.2017).

[109] *Bozer/Göle*'ye göre, TTK m. 780/1-f bendinde çekin zorunlu unsuru olarak sadece düzenleyenin imzası aranırken, düzenleme yerinin alternatifini öngören TTK m. 781/3 hükmünde düzenleyenin imzası yerine adının esas alınmış olması çelişki oluşturmaktadır(**Bozer/Göle,** s. 268 dn. 137).

[110] **Öztan,** 20. Baskı, s. 231; aynı yönde Yargıtay 11. HD 06.06.1994 T., E. 963/K. 4752(**Eriş,** s. 29).

[111] Yargıtay 11. HD 06.06.1994 T., E. 963/K. 4752(**Eriş,** s. 29).

[112] Yargıtay 12. HD 13.04.1995 T., E. 4223/K. 5656(**Eriş,** s. 43).

Yargıtay bir kararında, çeki düzenleyenin imzasının yeterli olup, ayrıca ad ve soyadının veya şirket unvanının çeke yazılmasının çekin geçerliliğine etkisi olmadığını belirtmiştir[113]. *Reisoğlu*; Yargıtay'ın bu kararına katılmamakta ve Türk Ticaret Kanunu m. 39/1 *"Her tacir, ticari işletmesine ilişkin işlemleri, ticaret unvanıyla yapmak ve işletmesiyle ilgili senetlerle diğer belgeleri bu unvan altında imzalamak zorundadır."* düzenlemesi doğrultusunda çekin şirketin ticaret unvanı altında imzalanmaması durumunda, bu çekin şirket açısından bağlayıcı olmayacağı, buna karşılık Çek Kanunu m. 2/7-c düzenlemesi doğrultusunda şirketin ticaret unvanı çekte matbu olarak yer alacağından sorun yaşanmayacağı kanaatindedir[114].

Çekin geçerliliği açısından düzenleyenin ticaret unvanı zorunlu değildir. Bu doğrultuda, ticaret şirketi tarafından düzenlenen çek, Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan zorunlu ve alternatifli zorunlu unsurları taşıması kaydıyla şirketin ticaret unvanını taşımasa bile geçerlidir(TTK m. 780, ÇekK m. 2/9). Ticaret unvanının yer almaması sorumluluk açısından önem taşıyabilecek olmakla birlikte, *Reisoğlu*'nun da belirtmiş olduğu üzere Çek Kanunu m. 2/7-c hükmü uyarınca matbu olarak çek yaprağında ticaret şirketinin unvanı yer alacağından, ticaret unvanının olmaması sebebiyle, şirketin sorumlu olmaması gündeme gelmeyecektir.

Çekte düzenleyenin imzasının mevcut olması şartıyla, düzenleyici olarak çekin üzerine "(A) Emlakçılık" veya "(B) Araç Kiralama" gibi tüzel kişiliği olmayan bir işletme adının yazılması, senedi geçersiz kılmaz[115].

Kural olarak, çeki düzenleyen kişi çekle işleyen hesabın sahibidir[116]. Ancak, düzenleyen ile çek hesabı sahibi farklı kişiler de olabilmektedir[117]. Çek hesabı sahibinin temsilcisi veya vekili sıfatıyla ya da yetkisiz temsilci olarak, çek hesabı sahibi dışında başkaca bir kişinin çekin düzenleyeni olması mümkündür(ÇekK m. 5/3, 2/3, TTK m. 678). Türk Ticaret Kanunu m. 780/1-f düzenlemesi doğrultusunda imzası bulunması gereken kişi hesap sahibi değil çeki düzenleyen kişidir.

---

[113] Yargıtay 12. HD 23.11.2006 T., E. 2006/18236, K. 2006/21972(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.12.2017).
[114] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s.70. Doktrinde de çekin, şirket kaşesi veya unvanı altında imzalanmaması halinde, çek şirkete ait olsa bile şirketin değil imza sahiplerinin bizzat sorumlu olacağı belirtilmektedir(**Pulaşlı,** s. 316; **Bozer/Göle,** s. 267).
[115] **Kendigelen,** s. 104.
[116] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 69.
[117] **Bozer/Göle,** s. 263.

Çek Kanunu m. 5/3 hükmünde, çek hesabı sahibinin gerçek kişi olması halinde, kendisi adına çek düzenlemesi için bir başkasını temsilci veya vekil tayin edemeyeceği düzenlenmiş olmakla birlikte, buna rağmen gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıyan bir çek düzenlenmesi durumunda hukuki ve cezai sorumluluğun çek hesabı sahibine ait olacağı öngörülmüştür. Belirtmek gerekir ki, yasal temsil, temsilci yasağı kapsamında olmayıp; veli, vasi gibi kişilerin çek düzenleyebilme yetkisinin olduğu kabul edilmelidir[118].

Çek hesabı sahibi tüzel kişi ise, tüzel kişinin yönetim organında görev yapan, temsilcisi olan veya imza yetkilisi olan kişiler, tüzel kişi adına çek düzenleyebilecektir(ÇekK m. 2/3). Tüzel kişileri temsile yetkili olan kişilerin, görevleri devam ederken, yetkilerinin kaldırılması veya istifa etmeleri hususu, ticaret siciline tescil edilmedikçe, bu kişilerce düzenlenen çeklerden dolayı şirket sorumlu olacaktır[119]. Ancak, tüzel kişileri temsile yetkili olan kişilerin görevden ayrılmaları durumunda, zaten bu husus ticaret siciline tescil edilmiş olacağından, bu kişiler tarafından düzenlenmiş çeklerden dolayı şirket sorumluluk taşımayacaktır[120].

Çek Kanunu m. 2/8 fıkrasında tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının çek üzerine yazılacağı öngörülmüş olup, tüzel kişinin kendi adına çek düzenlenmesi için temsilci veya vekil olarak başka birisini atayamayacağı kabul edilmiştir[121]. Buna rağmen, çek yaprağında adı soyadı yazılı olmayan bir kişinin tüzel kişinin temsilcisi veya vekili olarak Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıyan bir çek düzenlenmesi durumunda hukuki ve cezai sorumluluk, tüzel kişinin mali işlerini yönetmekle görevlendirilen yönetim organının üyesine, bu şekilde bir belirleme yapılmamış ise yönetim organını oluşturan gerçek kişi veya kişilere ait olacaktır[122].

Adi şirketin tüzel kişiliği bulunmamaktadır. Bununla birlikte, adi şirketteki ortakları temsilen bir çek düzenlenmesi halinde, bu çek geçerlidir. Adi şirkete ait çekle işleyen hesap üzerine çek düzenlenebilir[123]. Böyle çekler açısından, Türk Borçlar

---

[118] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 358.
[119] **Pulaşlı,** s. 316.
[120] **Pulaşlı,** s. 316.
[121] **Bozer/Göle,** s. 264.
[122] **Bozer/Göle,** s. 264.
[123] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 93; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 358-359. Ayrıca, joint venture ve konsorsiyumlara çek karnesi verilip verilemeyeceğine ve kat malikleri yönetim hesabı ve hayali ada açılan hesap üzerine çek düzenlenmesine ilişkin bkz. **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 93-96.

Kanunu'nun m. 637 ve m. 40 vd. temsil hükümleri doğrultusunda ortaklar sorumluluk taşıyacaktır[124].

Çek hesabı sahibi olmayan bir düzenleyenin, hesap sahibini temsile yetkili olmamasına rağmen temsilci sıfatıyla[125] veya temsil yetkisini aşarak bir çeki imzaladığı durumda[126] yetkisiz temsil mevcut olacağından, düzenleyen, çeki kendi adına düzenlemiş sayılacak ve "bizzat" sorumluluk taşıyacaktır (TTK m. 678[127]). Yetkisiz temsile ilişkin olarak genel hükümlerde ise; temsil olunan tarafından hukuki işlemin, açık veya örtülü olarak onanmaması durumunda, işlemin geçersiz olacağı ve yetkisiz temsilciden bu işlemin geçersiz olmasından doğan zararın giderilmesinin istenebileceği öngörülmüştür(TBK m. 47/1). Türk Borçlar Kanunu'nun 47/1 fıkrasındaki bu genel düzenlemenin, Türk Ticaret Kanunu'nun 678. maddesi karşısında çekler açısından

---

[124] **Poroy/Tekinalp,** s. 317; **Kendigelen,** s. 45. Adi ortaklığı temsile yetkili kılınan kişi tarafından imzalanan çeke ilişkin bkz. Yargıtay 12. HD 07.06.2016 T., E. 2016/2644, K. 2016/16111(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 05.12.2017).

[125] Konuya ilişkin, Yargıtay 19. HD, 11.09.2017 T., E. 2016/10222, K. 2017/5769 sayılı kararı *"Davacı vekili,müvekkilinin hamili olduğu çeklerin davalı bankaya ibraz edildiğini, çeklerin arkasının yazılması ve bankanın ödemekle yükümlü olduğu garanti tutarlarının talep edildiğini, ancak davalı tarafından çeklerin arkasına "söz konusu çekteki imzanın keşideciye ait olmadığı kuşkusu doğduğundan üzerinde herhangi bir işlem yapılmamıştır." ibaresinin yazıldığını, çeklere karşılıksız kaşesi vurulmadığı ve ödemekle yükümlü olduğu garanti tutarlarını ödemediğini, ödenmeyen garanti tutarlarının tahsili amaçlı ilamsız icra takibi başlatıldığını,davalı tarafından haksız olarak icra takibine itiraz edildiğini belirterek davalının itirazının iptalini, davalı aleyhine icra inkar tazminatına hükmedilmesini talep ve dava etmiştir.*
Davalı vekili, davaya konu çek yaprakları üzerindeki dava dışı şirket adına atılan imza yetkilisinin yetkilerinin,çeklerin keşide tarihinden önce ticaret sicil müdürlüğünden gelen yazıyla iptal edildiğini,imza sahibi dava dışı kişinin hisselerini başkasına devrettiğinin belirtildiğini, bu sebeple belirtilen tarihten itibaren şirket yetkilisi vasfı kalmadığını savunarak davanın reddi ile davacı aleyhe icra inkar tazminatı verilmesini istemiştir.
Mahkemece yapılan yargılama ve benimsenen bilirkişi raporuna göre,çeklerdeki keşideci olarak imzası bulunan dava dışı kişinin keşide tarihlerinde şirketi temsil ve ilzama yetkili olmadığı, davalının araştırma yükümlülüğü gereğince imzasını kontrol etme yetkisinin bulunduğu ve kontrolünü yaptığı, imzaların dava dışı yetkisi olmayan kişiye ait olduğunun belirlendiği, davacı tarafından da imzaların adı geçene ait olmadığı konusunda bir itirazı bulunmadığı, imza atan kişinin temsil yetkisinin çeklerin keşide tarihlerinden önceki tarih olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş,hüküm davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Dosyadaki yazılara kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre, davacı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına karar verilmiştir." şeklindedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 30.11.2017).

[126] Konuya ilişkin, Yargıtay 12. HD 12.06.1997 T., E. 1997/6588, K. 1997/6946 sayılı kararı *"Takip dayanağı çeki şirketi temsilen E.K.`un imzaladığı ihtilaflı değildir. İzmir Ticaret Sicili Memurluğu`nun 4.2.1997 günlü ve 45319 sayılı cevap yazısından E.K.`un borçlu şirketi temsil ve ilzama yetkili olmadığı görülmüştür. Dosyada konulu olan İzmir 1.Noterliği`nin 24.2.1993 tarih ve 06403 yemviye numaralı vekaletnamesi ile şirketi münferit imza ile temsil yetkisi olan Müdür M.B.`nin E.K.`u vekil tayin ettiği tespit edilmiştir. Ancak, vekaletnamenin incelenmesinde E.K.`a şirket adına verilmiş çekleri tahsil için sınırlı olarak yetkili kılındığı saptanmıştır. BK.`nun 388/3. maddesi gereğince düzenlenen kambiyo senedinin şirketi ilzam etmesi için vekile özel yetki verilmelidir. Aksi halde TTK.nun 730/3. maddesinin göndermesi ile çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun`un 590. maddesi gereğince çeki imzalayan şahsen sorumlu olur. Bu nedenlerle itirazın kabulüne karar verilmek gerekirken yazılı gerekçe ile reddi isabetsizdir."* şeklindedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 29.11.2017).

[127] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 678 hükmü çekler için de geçerlidir.

uygulanma imkânı bulunmamaktadır[128]. Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan özel nitelikteki düzenleme kapsamında, yetkisiz temsilci tarafından düzenlenen çek geçersiz olmayacak ve bu sebeple zararın giderilmesi talep edilemeyecek; bununla birlikte, bu çekten doğan sorumluluk çeki düzenleyen kişiye yüklenecektir(TTK m. 678). Ancak, Türk Ticaret Kanunu'nun 678. maddesinde herhangi bir istisna öngörülmemiş olmasına rağmen, hamilin, temsilcinin yetkisiz olduğunu işlemin yapıldığı sırada bildiğinin veya bilmesi gerektiğinin ispatlanması halinde Türk Borçlar Kanunu'nun m. 47/1 fıkrasının ikinci cümlesi uygulanacağından yetkisiz temsilcinin sorumluluğu doğmayacaktır[129].

Kural olarak, çeki düzenleyen yetkisiz temsilci çekten dolayı sorumludur(TTK m. 678). Ama temsil olunanın da çekten dolayı "görünüşte temsil" kapsamında sorumlu tutulabilmesi mümkündür[130]. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu; şirketin yetkisiz temsilcisinin görev yaptığı süre içinde çok sayıda çek düzenlemesi ve bu çeklerden neredeyse tamamı için davacı şirket tarafından onam verilmesi doğrultusunda, yetki aşımı ve yetkisiz temsilcinin düzenlediği çeklerin geçersizliğinin ileri sürmesinin Türk Medeni Kanun'un(MK)[131] 2. maddesi ile bağdaşmayacağı yönünde karar tesis etmiştir[132].

---

[128] **Bozer/Göle,** s. 265.

[129]**Bozer/Göle,** s. 265. Aynı doğrultuda, Yargıtay 19. HD 12.07.2005 T., E. 2004/13429, K. 2005/7895 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 29.11.2017).

[130] **Kendigelen,** s. 103.

[131]4721 sayılı Türk Medeni Kanunu(RG. 08.12.2001, S. 24607).

[132]Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 26.04.2000 T., E. 2000/19-818, K. 2000/816 sayılı kararı, *"Mahkemece, temsilcinin yetkisini aşarak yaptığı işlemlere, temsil edilenin icazet vermesi halinde işlemlerin geçerlilik kazanacağı davacının temsilcisinin yetkisini aşarak keşide ettiği başka çeklere ödeme yapmak suretiyle icazet verdiği bu nedenle şimdi yetki itirazında bulunmasının MK.nun 2. maddesine aykırı olduğu gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiş, hüküm davacı vekilince temyiz edilmiştir. Davaya konu çeklerdeki keşideci ve ciro imzasının, davacı şirketin 75.000.000 TL.'na kadar çek keşide etme yetkisi verilen Nurullah'a ait olduğu çekişmesiz olup, bu durumda davacı şirketin her çek yaprağı için 75.000.000 TL.'nın üstünde kalan miktar yönünden borçlu olmadığının tesbitine karar verilmesi gerekirken, mahkemece yazılı şekilde temsilcinin yetki sınırlarını aşarak dava dışı üçüncü kişilere keşide ettiği çeklerden bir kısmının davacı şirketçe ödenmiş olmasının dava konusu çeklerin düzenlenmesi yönünden vekile icazet verilmesi niteliğinde görülerek davanın reddinde isabet görülmemiştir...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüşüldü:*
KARAR : Dava, davacı şirket temsilcisinin yetkisini aşarak keşide ve ciro ettiği 5 adet çekler ile: borçlu olmadığının tesbiti istemine ilişkindir. Yerel mahkemenin davanın reddine ilişkin ilk kararı Özel Dairece yukarıdaki gerekçelerle bozulmuştur.
Mahkeme, davacı şirketin yetkisiz temsilcisinin görev yaptığı süre içinde 250 adet çek keşide ettiğini; bu çeklerden 195 adedinin davacı şirket tarafından benimsendiğini, diğer bir anlatımla onam verildiği; bu haliyle davacının yetki aşımı ve yetkisiz temsilcinin keşide ettiği çeklerin geçersizliğini ileri sürmesinin M.K. 2. maddesi ile bağdaşmayacağını öne sürerek önceki kararında direnmiştir.
Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, mahkeme kararında açıklanan gerektirici nedenlere ve özellikle çekleri keşide ve ciro eden Nurullah'ın B.K. 449. maddesinde düzenlenen ticari mümessil hükmünde bulunup; aynı yasanın 450. maddesi gereğince ticari mümessilin,

Düzenleyenin, çekte yer alması gereken imzasının el yazısı ile olması gerekmekte[133] olup, el ile atılan imzanın yerine, mekanik herhangi bir araç veya elle yapılan ya da onaylanmış bir işaret ya da şahadetname kullanılması mümkün değildir(TTK m. 756[134]). Benzer şekilde, çek üzerinde el yazısı ile imzası olmayan kişiyi de çek dolayısıyla sorumlu tutmak mümkün değildir[135]. Örneğin, çekte düzenleyicinin imzası sahte ise bu kişi çekten dolayı sorumlu olmayacaktır[136]. Ayrıca, çekte birden fazla düzenleyenin olması mümkündür[137]. Birden fazla düzenleyenin varlığı halinde, düzenleyenlerin imzalarından birinin çizilmesi senedin geçerliliği etkilemeyecektir.[138] Bu doğrultuda, çekin geçerli olabilmesi için en az bir imzanın el ile atılmış olması gerekmektedir[139]. Hatta, çekle işleyen hesap müştereken tasarruf edilebilecek nitelikte olsa ve tüm hesap sahiplerinin adı çekte gösterilmiş bulunsa dâhi çekin geçerliliği için geçerli tek bir imzanın bulunması yeterli olacaktır[140]. Bu durumda, böyle bir çek için imza sahibinin sorumluluğu mevcut olacaktır[141].

5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun m. 5/1 ve Türk Borçlar Kanunu'nun m. 15/1 hükümlerinde güvenli elektronik imza ve el yazısı ile atılmış imzanın aynı hukuki sonucu doğuracağı hususu düzenlenmiştir. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu'nun m. 5/2 hükmünde ise, *"Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile banka teminat mektupları dışındaki teminat sözleşmeleri, güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez"* düzenlemesi yer almaktadır. Bununla beraber, Türk Ticaret Kanunu m. 1526/1 hükmünde çekin güvenli elektronik imza ile düzenlenemeyeceği ve aval ya da ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilebilecek işlemlerin güvenli elektronik imza ile yapılamayacağı açıkça belirtilmiştir.

---

*iyiniyet sahibi üçüncü şahıslara karşı şirket hesabına kambiyo taahhüdünde bulunmak ve şirket hesabına şirketin gayesine dahil bütün tasarrufları yapma yetkisinin bulunmasına, vekaletnamedeki kısıtlamanın ticaret sicilinde kayıt ve ilan edilmemiş olmasına göre, usul ve yasaya uygun bulunan direnme kararının onanması gerekir."*şeklindedir; Aynı yönde, Yargıtay 19. HD 30.11.1993 T., E. 1992/9367, K. 1993/8158(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 30.10.2017).

[133] Yargıtay 11. HD 16.11.2015 T., E. 2015/5025, K. 2015/12020(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.02.2018).

[134] TTK m. 818/1-r hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 756 hükmü çekler için de geçerlidir.

[135] **Kendigelen,** s. 100.

[136] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 73. Eğer ki, banka sahte çeki öderse düzenleyiciye rücu edemez(TTK m. 812).

[137] **Öztan,** 2. Baskı, s. 465; **Kendigelen,** s. 105.

[138] **Öztan,** 2. Baskı, s. 466.

[139] **Ülgel/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 242.

[140] **Kendigelen,** s. 105.

[141] **Kendigelen,** s. 105.

Senette yer alması gereken imzanın düzenleyenin gerçek ismi ile atılması şart olmayıp, önemli olan imzanın atılmış olması olduğundan, tamamen hayali bir kimseye ait bir imzanın varlığı halinde dâhi çek geçerlidir[142]. Çek üzerinde düzenleyene ait olduğu kabul edilebilecek ve el ile atılmış bir imzanın bulunması halinde, imzanın gerçekten düzenleyen veya temsilcisine ait olmaması, "imzaların istiklâli ilkesi" gereği, çekin geçerliliğini ve imzası bulunan diğer kişilerin sorumluluğunu etkilememektedir[143](TTK m. 677[144]). Ancak, yalnızca sıfat belirtilmesi geçerli bir imza teşkil etmemektedir[145]. Örneğin, "B Belediyesi Başkanı" gibi sadece sıfatın yazılması imza şartının gerçekleşmesi için yeterli değildir[146].

Nitekim, Yargıtay imzanın şekline ilişkin istikrar kazanmış bir kararında[147], *"Türk Borçlar Kanunu'nun 15.maddesine göre hukuki işlemin geçerli olabilmesi için imzanın, borç altına girenin el yazısıyla atılması zorunludur. El yazısı ile atılacak imzanın ne şekilde olacağı konusunda şekil şartı bulunmamaktadır. Kişi, kendisine özgü, belirli karakteri içeren sembolleri yazarak imza atabileceği gibi ad ve soyadını yazmak suretiyle de imza atabilir. Ancak kişi, bu şekilde karakterleri ve sembolleri kullanırken veya ad veya soyadını yazarken imza atmayı amaç edinmelidir. Bu husus kişinin uygulamada hangi imza şeklini benimsediğinin tespiti ile anlaşılabilir."* şeklinde karar tesis etmiştir.

Hesap sahibinin aynı zamanda düzenleyen olduğu durumda, düzenleyenin çeki imzalarken, çekle işleyen hesap cüzdanında yer alan imzayı kullanması gerekmekte olup, aksi takdirde, hesap kartonundaki[148] imzanın tutmaması hâlinde banka, çeke

---

[142] **Öztan,** 20. Baskı, s. 82; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 72.

[143] **Kendigelen,** s. 102. Aynı yönde Yargıtay 12. HD 25.06.2014 T., E. 2014/15875, K. 2014/18509 sayılı kararı,*"Ticari senetteki geçersiz imza sadece kendisi yönünden hükümsüzlük sonucu doğurur. Senetteki her imza diğerlerinden bağımsız olarak sadece imza sahibini bağlar. İmzaların bağımsızlığı ilkesi, poliçeye atılı her geçerli imzanın (keşidecinin, cirantanın, avalistin, kabul eden muhatabın imzası gibi) sahibini bağladığını, geçersiz imzaların sahiplerinin sorumlu tutulmamasına rağmen poliçenin geçerliliğini ortadan kaldırmadığını ifade eder. Geçerli imzaların sahipleri, başkasının imzasının geçersiz olduğunu ileri sürerek kambiyo sorumluluğundan kurtulamazlar. Geçersiz bir imza sahibini bağlamaz ise de, ciro zincirini de koparmaz. Poliçeler bakımından getirilmiş olan bu ilke çekler hakkında da uygulanır."* şeklindedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 29.11.2017).

[144] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 677 hükmü çekler için de geçerlidir.

[145] **Öztan,** 20. Baskı, s. 82.

[146] **Öztan,** 2. Baskı, s. 464.

[147] Yargıtay 12. HD 19.11.2013 T., E. 2013/27926, K. 2013/36513 sayılı kararı; aynı yönde, 12. HD 12.03.2013 T., E. 2012/33624, K. 2013/8873; 12. HD 29.01.2004 T., E. 2003/24424, K. 2004/1711(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 29.11.2017).

[148] Bankacılık uygulamasında, bir banka şubesinde hesap açılırken, hesap sahibi tarafından imza kartonu adı verilen bir form doldurulmakta olup bu formda hesap sahibinin adı, soyadı, müşteri numarası, hesap numarası gibi bilgiler ve imza örnekleri yer almaktadır. Günümüzdeki teknolojik gelişmeler

ilişkin ödeme yapmayabilecek ve bundan dolayı kimseye karşı sorumlu olmayacaktır[149]. Bununla birlikte, çekteki imzanın hesabın sahibi olan düzenleyene ait olduğunun tespit edilmesi durumunda, çekin hamil tarafından bankaya ilk ibraz tarihi geçerli olacak ve düzenleyen çekten dolayı sorumlu olacaktır[150].

Çekteki değişikliklerin Hukuk Muhakemeleri Kanunu(HMK)[151] m. 207 uyarınca düzenleyici tarafından paraflanması veya imzalanması gerekmektedir. Yargıtay'a göre; bu şekilde yapılan imzaya veya paraf imzasına itiraz edilmesi durumunda, imza incelemesi yapılması gerekmekte olup, değişikliğin onaylı olmaması veya imzanın düzenleyiciye ait olmadığının anlaşılması halinde, değişiklik yok hükmünde olacağından, senedin değişiklik öncesindeki haline göre değerlendirme yapılması gerekmektedir[152].

Düzenleyenin el yazısı ile atılacak ıslak imza yerine parmak basması halinde çekin geçerliliğinden söz edilemez[153]. *Pulaşlı* ise, düzenleyenin çekte parmak izinin yanına paraf veya imzaya benzeyen işaretler kullanması halinde çekin geçerli olması gerektiği görüşündedir[154]. Yargıtay ise, mühür ya da parmak izi ile çek düzenlenemeyeceği[155]; ancak, parmak izinin yanında imza ya da parafa benzeyen bir işaretin yer alması halinde, bunun imza olup olmadığının araştırılması gerektiği yönünde hüküm tesis etmektedir[156].

Türk Borçlar Kanunu m. 15/3 hükmünde, Görme engellilerin imzalarını el yazısı ile atmalarının yeterli olduğu ancak bu kişilerin talepleri halinde imzalarında şahit aranacağı düzenlenmiştir. Bu genel düzenleme kapsamında görme engellilerin de çek

---

doğrultusunda, bankalarca imza arşiv yazılımları kullanılarak, imza örnekleri, imza kartonu ya da diğer başvuru formları üzerindeki imzalar taranmakta ve bankanın kriterleri doğrultusunda indekslenerek doküman yönetim sistemlerine aktarılmaktadır. Doküman yönetim sisteminde bulunan imzalara elektronik ortamda bilgiye erişmeyi sağlayan bir portal kullanılarak şubelerce erişilebilmektedir. Böylece çek, muhatap bankanın şubesine ödeme için ibraz edildiğinde bu şubedeki yetkili, çeki düzenleyenin imzasını teyit edebilmektedir.

[149] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 73.

[150] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 73.

[151] 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu(RG. 04.02.2011, S. 27836)

[152] Yargıtay 12. HD 12.06.2017 T., E. 2016/17204, K. 2017/9141(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.12.2017).

[153] **Öztan,** 20. Baskı, s. 73; **Bozer/Göle,** s. 247; **Bilgili/Demirkapı,** s. 153.

[154] **Pulaşlı,** s. 316.

[155] Yargıtay 12. HD 21.02.2012 T., E. 2011/18451, K. 2012/43651711(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 05.12.2017).

[156] Yargıtay 12. HD 21.05.1992 T., E. 14288/K. 7024(**Eriş,** s. 26).

düzenleyebilmesi mümkündür[157]. Ancak, el ile imza atamayacak durumda olan diğer engelli kişilerin çek düzenleyicisi olmaları mümkün değildir[158].

Çekte düzenleyenin imzasının, senet metninin tümünü kapsayacak bir şekilde senet ön yüzünün alt kısmında yer alması gerekmektedir[159]. Düzenleyen tarafından senet metninin içine veya metnin üstüne atılmış olan imza, kanuni şekil şartı açısından yeterli değildir[160].

Düzenleyenin, çek düzenleyebilmek için, medeni hakları kullanma ehliyetinin(fiil ehliyeti) olması gerekmektedir[161]. Çekin düzenleyen sıfatıyla geçerli bir şekilde imzalanması ve tedavüle çıkmasından sonra düzenleyenin, ölümü veya iflası ya da medeni hakları kullanma ehliyetini kaybetmesi, çekin geçerliliğini etkilemeyecektir(TTK m. 800). Ayrıca, keşideci imzası dışında çekin ön yüzüne konulan her imza aval şerhi sayılacak olup, aval için sadece imza yeterlidir(TTK m. 701[162]). Bu kapsamda, düzenleyenin senede iki imza atması halinde imzalardan birisi senedin geçerlilik şartı olacak, diğer imza ise düzenleyenin aval olarak şahsen sorumluluğuna sebep olacaktır[163].

Çekteki imzanın düzenleyene ait olmadığı yönünde itirazın olması halinde ise, Yargıtay'a göre, çekin aslı ile incelemeye esas alınan tatbik imzalarının bulunduğu belge asılları getirtilip konusunda uzman bilirkişiden rapor alınması gerekmekte olup, çekin fotokopisi incelenmek suretiyle imzalar üzerinden inceleme yapılarak düzenlenen rapora dayanılarak karar verilemez[164].

---

[157] **Bozer/Göle,** s. 266. Ayrıca *Bozer/Göle'ye* göre, Çek Kanunu'nun m. 2/1 hükmü doğrultusunda bankaların göstermesi gereken basiret ve özen yükümlülüğü gereği bu kişilere çek hesabı açmaları ihtimali düşüktür(**Bozer/Göle,** s. 266).

[158] **Domaniç,** 1975, s. 149; **Bozer/Göle,** s. 266.

[159] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 66.

[160] **Kendigelen,** s. 100.

[161] **Bozer/Göle,** s. 332.

[162] TTK m. 818/1-g hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 701 hükmü çekler için de geçerlidir.

[163] Bu yönde Yargıtay 12. HD 14.12.2011 T., E. 2011/28631, K. 2011/28786 sayılı kararı *"...keşideci imzası dışında çekin ön yüzüne konulan her imza aval şerhi sayılır. Aval için sadece imza yeterli olup, ayrıca ad ve soyadın yazılması gerekmez. Bir an için borçlu B. K.'un keşideci bölümünde adı yazılı olan şirketin yetkili temsilcisi olduğu kabul edilse bile adı geçenin çekin ön yüzünde iki imzası bulunduğuna göre, imzalardan birisinin şahsen, diğerinin ise şirket adına atıldığının ve ikinci imzanın aval olduğunun kabulü gerekir..."*şeklindedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 29.11.2017).

[164] Yargıtay 19. HD 08.04.2016 T., E. 2015/13417, K. 2016/6149(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.12.2017).

5.Düzenlenme Tarihi

Düzenlenme tarihi[165] çekin zorunlu unsurlarındandır (TTK m. 780/1-e). Düzenleme tarihi unsuru eksik olan senet, çekin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülmüş diğer unsurlarını tam bir şekilde taşısa bile çek niteliğinde değildir(TTK m. 781/1).

Düzenlenme tarihine ilişkin kısım boş bırakılarak açık çek düzenlenmesi mümkündür(TTK m. 680[166]). Bu kapsamda, düzenlenme tarihinin sonradan yazılması halinde de geçerli bir çek mevcut olacaktır. Ancak, bu durumda, düzenlenme tarihinin bankaya ibraz edilmeden önce doldurulması gerekecek, aksi hâlde senet, çek niteliğini kaybedecektir[167].

Düzenlenme tarihi, rakamla veya yazıyla ya da "25 Eylül 2018" şeklinde her ikisiyle gösterilebilir[168]. Ayrıca senet üzerindeki düzenlenme tarihinin kaşe ile atılmış olması halinde de geçerli bir düzenlenme tarihi mevcut olacaktır[169].

Düzenlenme tarihinin, çekin üzerinde yer alması gerekmekle birlikte, çekin önyüzünde herhangi bir yerine yazılması mümkündür[170].

a. Düzenlenme Tarihinin Gün, Ay, Yıl Şeklinde Gösterilmesi

Düzenlenme tarihinin çek üzerinde, gün, ay ve yıl olarak gösterilmiş olması gerekmektedir[171]. Düzenlenme tarihinin hangi takvime göre gösterileceği kanunda düzenlenmemiş olup, çekin miladî takvimden başka takvimlerdeki bir tarihle de

---

[165] *Bozer/Göle*, ETTK'nın 692. maddesinde yer alan "keşide günü" teriminin, TTK'nın 780. maddesinde "düzenlenme tarihi" olarak değiştirilmiş olmasının, eski düzenlemenin aksine, yalnızca günü değil, gün ile beraber ay ve yılı da kapsaması sebebiyle yerinde olduğu kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 248).

[166] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 680 hükmü çekler için de geçerlidir.

[167] **Pulaşlı,** s. 140; Yargıtay 11. HD 04.10.2017 T., E. 2015/13999, K. 2017/1985(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017). Tamamen doldurulmadan tedavüle çıkarılmış olan açık çekin anlaşmaya aykırı doldurulduğu hususu ancak yazılı belge ile ispatlanabilir(Yargıtay 12. HD 04.05.2010 T., E. 2009/29273, K. 2010/11053 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 17.12.2017).

[168] **Kınacıoğlu,** s. 265; **Pulaşlı,** s. 141; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266.

[169] **Pulaşlı,** s. 141; Yargıtay 12. HD 10.03.1980 T., E. 1980/1509, K. 1980/2256(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 17.12.2017).

[170] **Ertekin/Karataş,** s. 178; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266; **Kendigelen,** s. 89.

[171] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266;**Bozer/Göle,** s. 247-248. Aynı yönde bkz. Yargıtay CGK 21.12.2004 T., E. 2004/10-200, K. 2004/218(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 17.12.2017). *Bozer/Göle*, çekteki düzenlenme tarihinin istisnai olarak gün, ay, yıl belirtilmeden gösterilmesinin mümkün olduğu kanaatindedir(**Bozer/Göle,** 250).

gösterilebilmesi mümkündür[172]. Ayrıca, çek takvimleri farklı iki yer arasında düzenlenmişse, düzenlenme tarihinin, ödeme yerindeki takvimin onu karşılayan gününe dönüştürülmesi ve sürelerin bu şekilde hesaplanması gerekmektedir.(TTK m. 797).

Çekteki düzenlenme tarihinin, gün, ay ve yılın açıkça belli olması şartıyla, "ay, gün, yıl" sırası gibi(örneğin, 11.19.2018) farklı bir sıra ile yazılması halinde, düzenlenme tarihinin geçerli olması gerekmektedir[173]. Yargıtay da bir kararında, düzenlenme tarihinin ay ve gün hanelerinin ters yazıldığının(ay, gün, yıl) açıkça belli olduğu durumlarda çekin geçersiz sayılmasını aşırı şekilcilik olarak nitelendirmiş ve maddi yanılgının mevcut olması sebebiyle çekin geçerli olması gerektiği yönünde karar vermiştir[174].

Çekin üzerinde düzenlenme tarihi olarak, yalnızca yılın[175] veya yalnızca ay ve yılın ya da yalnızca gün ve ayın belirtilmesi, senedin bu unsur yönünden çek niteliğini kazanabilmesi için yeterli değildir[176]. Örneğin; çek üzerine düzenlenme tarihi olarak sadece "11 Temmuz" ibaresinin yazılmış olması halinde, kesin bir düzenlenme tarihi bulunmadığından senedin çek niteliği olmayacaktır[177]. Bununla birlikte, çekin sıkı şekil şartlarına tabi olması da gözetildiğinde, Türk Borçlar Kanunu'nun 91/2. fıkrasında yer alan borcun ifasının ayın hangi günü gerçekleştirileceğinin belirtilmemesi halinde ayın son gününün anlaşılacağına ilişkin düzenlemenin, çekte yalnızca ay ve yılın belirtilmiş olduğu durumda uygulanması mümkün olmamalıdır[178].

Çekte düzenlenme tarihi olarak gün ve ay belirtilmişse, yılın "2018" veya "018" ya da "18" şeklinde belirtilmesi durumlarında, çek geçerli bir düzenlenme tarihine sahip

---

[172] **İmregün,** s. 126; **Pulaşlı,** s. 141.
[173] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1053; **İmregün,** s. 126 dn. 19; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 66; **Kendigelen,** s. 86; **Pulaşlı,** s. 319. Karşı görüşte, **Bozer/Göle,** s. 248.
[174] Yargıtay 11. CD 04.02.2009 T., E. 2008/12058, K. 2009/458 sayılı kararında, *"...Ay ve gün yerlerinin keşide tarihinde ters yazıldığının açıkça belli olduğu durumlarda çekte keşide tarihinin bulunmadığını kabul etmenin aşırı şekilcilik sayılacağı ve yasal hamil yönünden hak kaybına, keşideci yönünden de aleyhe sonuç doğurmayacağı cihetle, olayda 28.01.2000 tarihinde bankaya ibraz edilen 03.15.2000 tarihli çekte ay ve gün hanesinin maddi yanılgı sonucu ters yazıldığının açıkça anlaşılması ve çekin TTK. nun 692. maddesinde yazılı unsurları taşıması nedeniyle tebliğnamedeki düşünceye iştirak edilmemiştir..."* şeklinde hüküm kurulmuştur(www.hukukturk.com Erişim Tarihi: 15.02.2017).
[175] Senette sadece düzenlenme yılının bulunmasının yeterli olmadığına ilişkin, Yargıtay 12. HD 03.12.1968 T., E. 11310/ K. 11328(**Ertekin/Karataş,** s. 178).
[176] **Bozer/Göle,** s. 247-248; **Pulaşlı,** s. 318.
[177] Yargıtay 12. HD 27.12.1994 T., E. 16142/K. 16935(**Eriş,** s. 38).
[178] **Bozer/Göle,** s. 248.

kabul edilecektir[179]. Ancak Yargıtay'a göre, çeke "20/9/9" şeklinde yazılmış olan bir düzenlenme tarihi, çekin hangi yıl düzenlendiği belirli olmadığından, geçersizdir[180]. Benzer şekilde Yargıtay, çeke yazılmış olan düzenlenme tarihinin yıl hanesinin "198" şeklinde olması halinde de, düzenlenme tarihi unsurunun eksik olacağı görüşündedir[181].

b. Düzenlenme Tarihinin Farklı Şekillerde Gösterilmesi

Düzenlenme tarihinin gösterilirken, gün, ay, yıl şeklinde belirtilmeyip herhangi bir şekilde tarif edilmesi çek kavramı ile bağdaşmamaktadır[182]. Bu doğrultuda, düzenlenme tarihinin, farklı anlamlar çıkarılamayacak bir şekilde belirli ve mümkün olması gerekmektedir[183].

Doktrinde bazı yazarlar tarafından, çekte düzenlenme tarihi olarak, "Zafer Bayramı 2018", "Cumhuriyet Bayramı 2018" veya "Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 2017" gibi bir gün süren bayramların öngörülebileceği; benzer şekilde düzenlenme tarihinin, "2018 Kurban Bayramının birinci günü" veya "2018 Eylül'ün ilk Perşembesi" şeklinde gösterilmesi halinde çekte yer alan tarihin somut olarak tespit edilebilmesi mümkün olduğundan geçerli olacağı; buna karşın, "Kurban Bayramı 2018" veya "Ramazan Bayramı 2017" gibi birden fazla gün süren bayramların gösterilmesi halinde düzenlenme tarihinin somut bir şekilde tespitinin mümkün olmaması sebebiyle geçersiz olacağı kabul edilmektedir[184]. Ayrıca, düzenlenme tarihinin "Zafer Bayramı" gibi ifadelerle gösterilmesi halinde; yılın belirtilmemesinin, düzenlenme tarihi unsurunu geçersiz kılacağı ifade edilmektedir[185].

---

[179] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1052; **Kınacıoğu,** s. 265; **Kendigelen,** Çek Hukuku, s. 86; **Bozer/Göle,** s. 248. Karşı görüş olarak *İmregün*; yılın "1994" yerine "994" şeklinde yazılarak kısaltılmasının geçerli olmaması ve keşide tarihinin tam yazılması gerektiği kanaatindedir(**İmregün,** s. 49-50).

[180] Yargıtay 12. HD 20.01.1998 T., E. 1997/14645, K. 1998/223(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017).

[181] Yargıtay, 10 CD 08.04.2004 T., E. 2004/3759, K. 2004/4159(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017); **Kendigelen,** s. 86.

[182] **Poroy/Tekinalp,** s. 316; **Bozer/Göle,** s. 250-251. Bu hususla beraber, *Bozer/Göle*, çekteki düzenlenme tarihinin, subjektif unsurlar taşımamak, çekin tedavülünü zorlaştırmamak ve herhangi bir tereddüde yer vermemek şartlarıyla istisnai olarak "gün, ay, yıl" şekli dışında ifade edilebilmesinin mümkün olduğu kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 250).

[183] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1052.

[184] **Bozer/Göle,** s. 250; **Pulaşlı,** s. 141; **Poroy/Tekinalp,** s. 163, 184-185. Karşı görüş olarak *Öztan*; ister bir gün, isterse daha fazla sürsün "Kurban Bayramı" veya "Cumhuriyet Bayramı" gibi bir ibarenin düzenlenme tarihi olarak gösterilemeyeceği kanaatindedir(**Öztan,** 20. Baskı, s. 83).

[185] **Bozer/Göle,** s. 250.

c. Çeke Yazılan Ayın Son Gününün Çekin Düzenlenme Tarihi Kabul Edilmesi

Çekte düzenlenme tarihi olarak yazılacak tarihin, takvimde yer alan bir tarih olması gerekmektedir[186]. Çek üzerine düzenlenme tarihi olarak, "33 Mart 2017", "35.12.2018" veya "16.19.2018" şeklinde yazılan tarihler takvimde yer almamaları ve imkânsız olmaları sebebiyle çeki geçersiz kılar[187].

Ancak, takvimde ayın 30 mu yoksa 31 gün mü çektiği karıştırılarak, örneğin, "31.06.2017" gibi bir tarihin çeke düzenlenme tarihi olarak yazılması halinde, 31. günün ilgili ayın takviminde olmamasına rağmen genel olarak takvimde yer alması gözetilerek, ilgili ayın son gününün düzenlenme tarihi olduğu kabul edilecek ve çekte geçerli bir düzenlenme tarihini mevcut kabul edilebilecektir[188].

Düzenlenme tarihinin Şubat ayının 29. günü olarak gösterilmesi halinde, düzenlenme tarihi olarak belirtilen yılda Şubat ayı 29 gün çekmiyorsa, dört yılda bir Şubat ayı 29 gün çektiğinden imkânsız bir tarih söz konusu olmayacak ve çekin düzenlenme tarihi Şubat ayının son günü kabul edilecektir[189].

Düzenlenme tarihi olarak çeke 30 veya 31 Şubat tarihlerinin yazılması durumunda, bu tarihlerin Şubat ayında bulunmaması ve imkânsız olması sebebiyle, geçmişte senedin çek niteliğinde olmadığı kabul edilmekteydi[190]. Ancak, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21.06.2000 tarihli kararı doğrultusunda, son yargı

---

[186] **Bozer/Göle,** s. 248-249.

[187] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1053; **Bozer/Göle,** s. 248-249; **Pulaşlı,** s. 318-319; Yargıtay CGK 13.02.1996 T., E. 1995/10-378, K. 1996/13(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017); takvimdeki hiçbir ayda bulunmayan bu tarz tarihlerin düzenlenme tarihi olarak yazılmış olduğu çeklerin geçersiz olacağı hususu tartışmasızdır(**Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266).

[188]Yargıtay 12. HD 09.03.2007 T., E. 2007/1118, K. 2007/4394(www.hukukturk.com Erişim Tarihi: 15.12.2017); Yargıtay CGK 13.02.1996 T., E. 1995/10-378, K. 1996/13(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.12.2017); Yargıtay 10. CD 06.06.1995 T., E. 4710/K. 5252(**Eriş,** s. 47); **Öztan,** 2. Baskı, s. 1052-1053; **Bozer/Göle,** s. 249.

[189] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1052-1053; **Bozer/Göle,** s. 249 dn. 89; Yargıtay 10. CD 23.05.1995 T., E. 1995/4024, K. 1995/4497(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.12.2017).

[190] **Bozer/Göle,** s. 249; Yargıtay 10. CD 12.09.2000 T., E. 2000/8522, K. 2000/10956(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.12.2017); Yargıtay 10. CD 05.06.1995 T., E. 4457/K. 5179(**Eriş,** s. 47); Yargıtay CGK 31.01.1994 T., E. 1993/10-334, K. 1994/413 sayılı kararında, *"..."keşide gün ve yeri" çekin asli unsuru olarak kabul edilmiştir. Maddede yazılı unsurlardan birinin eksikliği halinde senedin çek olarak kabul edilemeyeceği Yasanın 693. maddesinde belirtilmiştir. Çekte, keşide tarihi duraksamaya meydan vermeyecek şekilde açık ve yıl içinde var olan bir günün tarihi olmalıdır. Çekin; zaman ölçü birimi olan takvimde mevcut olmayan bir tarihte düzenlendiğinin belirtilmesi halinde, imkansız olan bu tarih "keşide tarihi" olarak kabul edilemez ve çekin yasal bu unsurunun varlığı ileri sürülemez. Maddi olayda, sanık tarafından düzenlenen çek 30.2.1991 tarihlidir. 30 Şubat mümkün olmayan bir tarih olduğundan, çekin yasal unsurları gerçekleşmemiştir..."* şeklinde hüküm tesis edilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 02.12.2017). 30 Şubat tarihli senedin batıl olması gerektiği yönünde bkz. **Kınacıoğlu,** s. 110; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1053.

kararlarında 30 veya 31 Şubat tarihli çeklerin Şubat ayının son günü düzenlendiği kabul edilerek geçerli bir çekin mevcut olduğu[191] kabul edilmektedir[192]. Bu kapsamda, Şubat ayı, düzenlenme tarihinin bulunduğu yılda 29 gün çekiyorsa düzenlenme tarihi Şubat ayının son günü olması sebebiyle 29 Şubat kabul edilecek; 28 gün çekiyor ise düzenlenme tarihi olarak Şubat ayının son günü olan 28 Şubat kabul edilecektir[193].

Şubat ayının 30. ve 31. günlerinin düzenlenme tarihi olarak gösterilmesine ilişkin olarak, *Pulaşlı*, ayın adının açıkça yazıldığı "30 Şubat 2018" gibi bir düzenlenme tarihi için senedin geçerli olduğunun söylenemeyeceği[194], "30.02.2018" veya "31.04.2018" gibi düzenlenme tarihleri için ise ay ile ilgili kısmın dikkatten kaçabilmesi

---

[191] Yargıtay 15. CD 25.02.2014 T., E. 2012/17106,K. 2014/3482; Yargıtay 12. HD 14.04.2009 T., E. 2008/27995, K. 2009/8023; Yargıtay 11. CD 19.06.2002 T., E. 2002/4272, K. 2002/5978 sayılı kararında, *"…28 Şubat yerine 30 yazılması, takvimde hiç olmayan bir tarih olarak kabul edilemeyeceği, Şubat ayının son günü olduğu düşünülerek 28 Şubat yerine 30 Şubat yazıldığı, bu durumda keşide tarihinin imkansız bir tarih değil, Şubat ayının son günü olduğunu kabul etmek gerekeceği…"* şeklinde hüküm tesis edilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.12.2017).

[192] 30 veya 31 Şubat tarihli çeklerin Şubat ayının son günü düzenlendiğinin kabulünde Yargıtay HGK 21.06.2000 T., E. 2000/12-1011, K. 2000/1076 sayılı kararı etkili olmuş olup, bu kararda, *"…Tanzim tarihinin 30.2.1997 olarak yazılmış olması halinde bu durumun belgenin bono olma özelliğini ortadan kaldıracağını kabul etmek aşırı bir şekilcilik olup, hakkın zayiine neden olur. Her ne kadar Şubat ayının 30. günü söz konusu olamaz ise de, tanzim tarihinin bu şekilde gösterildiği hallerde bunun yanılgıdan kaynaklandığının ve bu eksikliğin bononun niteliğini etkilemediğinin ve tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak yazıldığının kabulü gerekir…"* şeklinde hüküm tesis edilmiştir. Ancak HGK'nın bu kararına rağmen Yargıtay'ın bazı Ceza Daireleri 30 Şubat tarihini imkansız bir tarih olduğunu ve çekin unsurunun eksik olacağını kabul etmişlerdir(bkz. Yargıtay 10. CD 08.10.2001 T., E. 2001/14045, K. 2001/22056 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.12.2017). Ancak, Yargıtay CGK 21.12.2004 T., E. 2004/10-200, K. 2004/218 sayılı kararında, *"…Resmi Takvimimizde ise bir yılda 12 ay bulunmaktadır. Bunlardan Ocak, Mart, Mayıs, Temmuz, Ağustos, Ekim ve Aralık aylarında (31), Nisan, Haziran, Eylül ve Kasım aylarında (30), Şubat ayında ise her dört yılda bir (29), diğer yıllarda (28) gün mevcuttur. Dolayısıyla Takvimimizdeki bazı aylarda bulunabilen 31. gün imkansız bir tarihe ilişkin sayılamaz. Kaldı ki, aylık vadelerle ödenecek bazı borçlar için seri biçimde birden çok bono veya çek düzenlemek ve ödeme tarihini de ayın son gününe denk getirmek isteyenlerin, alışkanlığın etkisiyle, tüm aylar bakımından ödeme gününü dalgınlıkla (31) olarak yazmaları ticari hayatta sıklıkla görülebilen bir yanılgıdır. Bu durumun belgenin çek olma özelliğini ortadan kaldıracağını kabul etmek aşırı şekilcilik olup, bir hakkın yitirilmesine neden olacaktır. Öte yandan, keşidecinin yazdığı veya imzalamak suretiyle geçerlilik kazandırdığı böyle bir çeki geçersiz kabul etmek, bizzat kendi yanılgısından keşideciyi yararlandırmak anlamına gelecektir. O halde, keşide tarihindeki 31. günün, böyle bir günü içermeyen aylar yönünden, o ayın son gününe işaret etmiş ve karşılık gelmiş sayılacağını kabul etmek gerekir. Nitekim benzer hukuki sorunlara ilişkin çeşitli kararlarda bu çözüm tarzı uygun bulunmuş, bu cümleden olmak üzere, Ceza Genel Kurulunun 13.02.1996 gün ve 10-13 sayılı kararında; "çekte yazılı 31.09.1992 tarihinin 30 Eylül olarak kabulü gerektiği", Hukuk Genel Kurulunun 21.06.2000 gün ve 1011-1076 sayılı kararında; "tanzim tarihinin 30 Şubat 1997 yazılmasının belgenin bono olma özelliğini ortadan kaldırmayacağı, bunun yanılgıdan kaynaklandığı, tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak kabul edilmesi lazım geldiği", 12.Hukuk Dairesinin 5.11.2001 gün ve 16461-17872 sayılı kararında; "çekteki keşide tarihinin 31.02.2001 olarak yazılmasının çekin niteliğini etkilemediği, çekin Şubat ayının son gününde keşide edilmiş sayılması gerektiği" vurgulanmak suretiyle, yukarıda açıklanan ilkeler teyit edilmiştir…Yargıtay 10. Ceza Dairesinin 20.09.2004 gün ve 7516-8771 sayılı bozma kararının kaldırılmasına…"* şeklinde hüküm tesis ederek 29, 30 veya 31 Şubat günleri gösterilerek çek düzenlenmesi halinde çekin geçerli olacağı karara bağlanmıştır(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.12.2017).

[193] Yargıtay CGK 15.11.2005 T., E. 2005/6-100, K. 2005/126(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.12.2017).

[194] **Pulaşlı,** s. 318-319 dn. 159.

mümkün olduğundan, senedin geçersiz sayılmasının aşırı şekilcilik ve kötü niyetli düzenleyicinin korunması anlamlarını taşıyacağı kanaatindedir[195].

T.C. Merkez Bankası'nın 9 Mart 2006 tarihli yazısında da Yargıtay kararlarına atıfta bulunularak, düzenlenme tarihi olarak Şubat ayının 29, 30, 31. günlerinin gösterildiği hallerde o yıl için Şubat ayının son günü, diğer aylar için ise ayın 31. gününün gösterildiği halde ilgili ayın belirtilen yıldaki son günü düzenlenme tarihi kabul edileceği ve takvimde bulunmayan 32 ve benzeri diğer imkânsız tarihlerin düzenlenme tarihi niteliğinde kabul edilemeyeceği, belirtilmiştir[196].

d. Birden Fazla Düzenlenme Tarihi Yazılması

Doktrinde hâkim görüşe göre, senet üzerinde birden fazla düzenlenme tarihi mevcutsa, o senedin çek niteliği bulunmamaktadır[197]. Ancak, Yargıtay 12. Hukuk Dairesinin 2004 tarihli bir kararında, *"...Çeklerde iki tane keşide tarihi bulunması halinde önceki tarihe itibar edilir. Çekte vade olmayacağından daha sonraki tarih*

---

[195] **Pulaşlı,** s. 318.

[196] T.C. Merkez Bankası'nın 09.03.2006 tarihli "Takasa İbraz Edilen Çekler Hakkında" yazısında *"İlgi: 3.12.1996 tarihli yazımız. İlgi yazımızla, Türk Ticaret Kanunu'nun 692 ve 693 üncü maddelerinde yer alan hükümlerden bahisle; - Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 25.5.1995 tarih, 7982 Esas, 7596 sayılı Kararında, çek üzerindeki keşide gününün resmi takvime göre imkânsız bir tarih olmaması gerektiğinin, 30 Şubat tarihini taşıyan çeklerin çek niteliğinde olmadığının, - Yargıtay 10. Ceza Dairesi'nin 5.6.1995 tarih, 4457 Esas sayılı Kararında ise takvim yılı içinde 31 gün çeken ayların mevcut bulunması nedeniyle, 30 gün çeken aylara ait çekler üzerine gün olarak 31 yazılmasının imkânsız bir tarih değil, o ayın son günü keşide edilmiş gibi kabul edilmesinin kararlaştırıldığı belirtilmiş ve buna göre, Şubat ayı 28 çeken bir yılda 29 Şubat keşide tarihli bir çekin 28 Şubat günü, 31 Nisan veya 31 Kasım keşide tarihli çeklerin 30 Nisan ve 30 Kasım tarihlerinde keşide edildiğinin kabul edilmesi gerektiği, ancak takvimde 32, 33 gibi günler ile 30 Şubat gününün bulunmaması nedeniyle bu tür imkansız tarih taşıyan çeklerin çek niteliğini haiz olamayacağı vurgulanarak, keşide edildiği gün gösterilmemiş veya takvime göre imkansız bir tarihe keşide edilmiş çeklerin bankalararası takas odalarına ibraz edilmemesi istenmişti. Bu kez, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2004/10-200 Esas, 2004/218 numaralı Kararı'nda; Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 21.6.2000 tarih, 2000/1011-1076 sayılı Kararı'nda, "tanzim tarihinin 30.02.1997 yazılmasının, belgenin bono olma özelliğini ortadan kaldırmayacağı, bunun yanılgıdan kaynaklandığı, tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak kabul edilmesi lazım geldiği", 12. Hukuk Dairesinin 5.11.2001 gün ve 16461-17872 sayılı Kararı'nda "çekteki keşide tarihinin 31.02.2001 olarak yazılmasının çekin niteliğini etkilemediği, çekin Şubat ayının son gününde keşide edilmiş sayılması gerektiği" vurgulandığı belirtilerek, takvimde bulunmayan 32 ve benzeri diğer tarihlerin keşide tarihi niteliğinde kabul edilemeyeceği, dolayısıyla takvimimizde bazı aylarda bulunabilen 31. günün imkansız bir tarih sayılamayacağı, keşide tarihi 31.02.2002 olarak gösterilmiş bulunan çekin 28.02.2002 tarihinde keşide edilmiş sayılması gerektiği kararlaştırılmıştır. Bilgi edinilmesini ve bankalararası takas odalarında ibraz edilecek çekler için söz konusu Kararın göz önünde bulundurulmasını rica ederiz."* denilmektedir(www.tcmb.gov.tr Erişim Tarihi: 15.12.2017).

[197] **Kapsüz(Erem/Çelebican),** s. 64-65; **Ertekin/Karataş,** s. 178; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1052; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266-267; **Bozer/Göle,** s. 251; **Eriş,** s. 19; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 66. Bu hususa ilişkin olarak *Öztan*, çekin tek bir düzenlenme tarihi taşıması zorunluluğunun kanundaki tekil ifadenin sonucu değil; işin mahiyeti sebebiyle olduğunu belirtmiştir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1052). Ayrıca *Öztan*, senette birden fazla düzenleyici bulunması halinde de farklı düzenleme tarihlerinin bulunmasının senedi geçersiz kılacağını belirtmiştir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 467).

yazılmamış sayılır. Takip dayanağı çek önceki keşide tarihine göre yasal sürede muhatap bankaya ibraz edilmiş olup, çek üzerinde ikinci bir tarih yazılı olması kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırmaz…" denilmektedir[198]. *Reisoğlu*, Yargıtay'ın *"iki düzenlenme tarihi mevcutsa ilk düzenlenme tarihi esas alınmalıdır"* şeklindeki bu görüşünün yasal dayanağı olmadığı kanaatindedir[199].

Öztan; iki düzenlenme tarihinin senedi çek olma niteliğinden çıkaracağını belirtmekte, ancak, matbu olarak düzenlenme tarihine ayrılan yer ile düzenleyenin imzasının yanındaki yere farklı tarihler atılmasının çekte iki ayrı düzenlenme tarihi bulunduğu anlamına gelmeyeceğini ve bu tarihlerden çekte matbu olarak düzenlenme tarihi için ayrılmış olan yere atılan tarihin esas alınması gerektiğini savunmakta ve bu şekilde aksi yöndeki Yargıtay kararını eleştirmektedir[200]. Bununla birlikte, bu durumun düzenleyenin "ileri tarihli çek" düzenleme arzusu sonucu ortaya çıktığını ve düzenleyenin imzasının yanındaki tarihin gerçek düzenlenme tarihi olduğunu, ancak düzenleyenin ileri tarihli çek düzenleme iradesi doğrultusunda sürelerle ilgili hesaplamalarda imzanın yanındaki tarihe değil, matbu olarak düzenlenme tarihine ayrılmış olan tarihe itibar edilmesi gerektiğini belirtmektedir[201]. Ayrıca, çeke yazılan iki tarihten birinin matbu olarak düzenlenme tarihi için ayrılan yere değil de, başka bir yere yazılması halinde ise, düzenleyicinin imzasının yanındaki tarihin düzenlenme tarihi olarak kabul edilmesinin ve diğer tarihin(ileri tarihli) vade kabul edilerek yazılmamış sayılmasının uygun bir yorum olacağı kanaatindedir[202].

Kendigelen ise *Öztan*'ın bu görüşüne ilişkin olarak; bu durum ileri tarihli çek düzenleme arzusu ise, çekte belirtilmiş olan ileri tarihin vade olarak algılanması kaçınılmaz olacağından, düzenlenme tarihinin yazıldığı yer çekin neresi olursa olsun çek üzerindeki eski tarihin düzenlenme tarihi kabul edilmesi gerektiği yönünde görüş belirtmiştir[203].

Kendigelen; başlangıçta çek hamillerinin korunmasına üstünlük tanıması sebebiyle Yargıtay'ın birden fazla tarih mevcutsa daha yeni olanının vade olarak

---

[198] Yargıtay 12. HD 20.04.2004 T., E. 2004/5489, K. 2004/9783(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.12.2017). Buna Karşı, Yargıtay HGK 30.01.2008 T., E. 2008/11-42, K. 2008/45 sayılı kararında çekin iki düzenlenme tarihi taşıması halinde çek vasfında olmadığı yönünde karar vermiştir(**Bilgen,** s. 137).
[199] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 66; aynı yönde, **Eriş,** s. 19.
[200] **Öztan,** 2. Baskı, 1053 dn. 62.
[201] **Öztan,** 2. Baskı, 1053 dn. 62.
[202] **Öztan,** 2. Baskı, 1053-1054 dn. 62.
[203] **Kendigelen,** s. 91.

nitelendirilmesi gerektiği yönündeki görüşünü yerinde bulurken[204], ÇekK m. 3/8 ile geçici m. 3/5 hükümleri ile artık ileri düzenlenme tarihinin kabul edilmiş olması sebebiyle Yargıtay'ın bu görüşünü yeniden gözden geçirmesi gerektiği kanaatindedir[205].

Doktrinin bir kısmı ise, çekin üzerinde iki tarihin mevcut olduğu ve bu tarihlerin neye ilişkin olduğunun belli olmadığı durumlarda, çeke yazılacak vade kaydı geçersiz olacağından(TTK m. 795/1), düzenleyenin imzasının yanındaki muhtemelen daha eski olan tarihin düzenlenme tarihi kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir[206].

e. Düzenlenme Tarihinin Gerçeği Yansıtmaması

Çekte yer alan düzenlenme tarihinin gerçeği yansıtması gerektiği hususunda kanunda herhangi bir zorunluluk bulunmamaktadır. Aksine, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 795/2, Çek Kanunu'nun m. 3/8 ve geçici m. 3/5 fıkralarında düzenlenme tarihinin gerçeğe aykırı olabileceği hususu dolaylı olarak kabul edilmiştir. Düzenlenme tarihi olarak gerçeğe aykırı bir şekilde, ileri bir tarihin yazılması veya düzenlenmeden önceki bir tarihin yazılması mümkündür[207]. İleri bir düzenlenme tarihi yazılması ile çeke teminat veya kredi vasıtası fonksiyonları yüklenmeye çalışılmakta olup[208]; geri düzenlenme tarihli çeklerin düzenlenmesi ise ibraz süresini dolaylı olarak kısaltmakta ve hamili hızlı bir şekilde ibraza zorlamaktadır[209]. Uygulamada, düzenlenme tarihi olarak geri bir tarihten ziyade ileri bir tarihin yazılmasına rastlanmaktadır.

Yargıtay, senette belirli bir düzenlenme tarihinin bulunmasının zorunlu unsurun varlığı için yeterli olduğu, bu tarihin mutlaka gerçek düzenlenme tarihi ile örtüşmesinin gerekmediği ve düzenlenme tarihinin gerçeğe aykırı olmasının senedin kambiyo senedi niteliğini etkilemediği görüşündedir[210].

---

[204] **Kendigelen,** s. 90-91. Yargıtay 12. HD 06.05.1994 T., E. 1994/5655, K. 1994/6090 sayılı kararında, *"Dayanak çekte ikinci bir tarihin yazılmış olması, çekte vade olmayacağından bu belgenin kambiyo senedi vasfını etkilemez."* şeklinde hüküm kurulmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.12.2017). Aynı yönde, Yargıtay 12. HD 26.04.2001 T., E. 2001/6458, K. 2001/7034(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017).

[205] **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 267.

[206] **Bozer/Göle,** s. 252-253; **Pulaşlı,** s. 319.

[207] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1054; **Kınacıoğlu,** s. 265; **Kendigelen,** s. 91; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 267.

[208] **Kendigelen,** s. 198 vd. ; **Bozer/Göle,** s. 321-323.

[209] **Poroy/Tekinalp,** s. 325.

[210] Yargıtay HGK 07.10.2009 T., E. 2009/12-367, K. 2009/411; Yargıtay 12. HD 27.02.2007 T., E. 2007/648, K. 2007/3350 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.12.2017).

Çekin ibraz süreleri ve zamanaşımı çekte yazılı olan düzenlenme tarihine göre hesaplanır[211](TTK m.796/3). Bununla birlikte, düzenlenme tarihi, özellikle, düzenleyenin çek düzenleme ehliyeti, iflası, temsil yetkisinin varlığı açısından önemli olup, bu hususların belirlenmesinde çek üzerinde yazılı olan düzenlenme tarihi değil, gerçek düzenlenme tarihi esas alınır[212]. Nitekim Yargıtay'a göre, yasa koyucu çekteki düzenlenme tarihinin gerçek bir tarih olmasını aramamakta, sadece ibraz ve zamanaşımı sürelerinin hesaplanabilmesi açısından gerekli olması sebebiyle çeke yazılmasını öngörmekte; düzenleyicinin hukuki ehliyetinin tayininde ise çekte gösterilen düzenlenme tarihinin değil gerçek düzenlenme tarihinin esas alınması gerekmektedir[213].

Çekte gösterilmiş olan düzenlenme tarihi ile gerçek düzenlenme tarihi farklı ise ve çekte gösterilmiş olan düzenlenme tarihi ileri bir tarih ise düzenleyicinin çek üzerindeki tarihin gelmesinden önce; ölmesi[214], ehliyetini kaybetmesi veya iflas etmesi çekin geçerliliğini etkilemez (TTK m. 800).

f. Düzenlenme Tarihinde Değişiklik Yapılması

Düzenleyen tarafından imza veya paraf ile onanmış olması halinde çekin düzenlenme tarihinde değişiklik yapılabilmesi mümkündür[215](HMK m. 207). Bu doğrultuda, çek üzerinde yer alan iki düzenleme tarihinden birinin çizilerek iptal edilmesi ve bu düzeltmenin düzenleyen tarafından imzalanması veya paraflanması halinde geriye kalan tarih düzenlenme tarihi sayılacağından çek geçerli olacaktır[216]. Bununla birlikte, çekin düzenlenme tarihinin değiştirilmesi halinde, değişiklik

---

[211] **Domaniç,** 1975, s. 376-377.
[212] **Domaniç,** 1975, s. 375-376 ; **Kınacıoğlu,** s. 266; **Kendigelen,** s. 85 dn. 144. Tüzel kişilerde temsil yetkisinin varlığı açısından çekte yer alan ileri tarihin değil, gerçek düzenlenme tarihinin esas alınması gerektiği ve çekin ileri tarihli düzenlendiğinin ispatının yazılı şekilde yapılması gerektiğine dair, Yargıtay 19. HD 03.10.2017 T., E. 2016/12133, K. 2017/6513; Yargıtay 12. HD 04.07.2017 T., E. 2016/28113, K. 2017/10043; Yargıtay 19. HD 03.10.2017 T., E. 2016/12133, K. 2017/6513; Yargıtay 19. HD 14.02.2017 T., E. 2016/6611, K. 2017/1087 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017).
[213] Yargıtay 10. CD 28.04.1993 T., E. 1993/69, K. 1993/4972(www.hukukturk.com Erişim Tarihi: 15.12.2017).
[214] Düzenlenme tarihinde, düzenleyicinin ölü olması halinde senedin geçerli olacağına yönelik, bkz. Yargıtay 12. HD 27.02.2007 T., E. 2007/648, K. 2007/3350(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 17.12.2017).
[215] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 353.
[216] **Pulaşlı,** s. 319.

öncesinde çeki imzalayan kişilerin, çekin değişiklik sonrası halinden dolayı sorumluluğu olmayacaktır[217](TTK m. 748).

Muhatap bankaya ibraz edilmiş ve bankada karşılığı bulunmayan bir çekin, hamil tarafından düzenleyene teslim edilmesi ve düzenleyenin düzenlenme tarihini değiştirerek çeki tekrar tedavüle çıkarması da mümkün olup; Yargıtay böyle bir durumda, çekte yer alan daha önceki cirantaların sorumluluğunun ortadan kalkacağı yönünde karar vermiştir[218].

Çekteki, yazılar veya imza ile düzenlenme tarihinin farklı fiziki nitelikte kalem ile yazılmış olması senedin çek niteliğini etkilememektedir[219]. Yargıtay bir kararında; düzenlenme tarihinin ay hanesindeki değişikliği yapan kalem ile parafı yapan kalemin

---

[217] Yargıtay 11. HD 11.01.2016 T., E. 2015/14216, K. 2016/33 sayılı kararında *"Mahkemece, duruşmalı olarak yapılan incelemeye göre; ihtiyati hacze konu hamiline düzenlenmiş tacir çekinin üzerinde yazılı ilk tarihin 31.5.2015 olduğu, bu tarihin üzerinin çizilerek altına bu kez 30.9.2015 tarihinin yazıldığı ve keşideci tarafından paraflanmış olduğu, çekin muhatap bankaya 6.10.2015 tarihinde ibraz edildiği ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulduğu, çekin talebe konu edildiğinde arkasında itiraz eden cirosundan sonra .... olduğu ve onun imzasından sonra ihtiyati haciz talep eden ...'ın isim ve imzasının bulunduğu ve çekin bundan sonra bankaya ibraz edilmiş olduğu, ihtiyati hacze itiraz eden ile .... tarafından düzenlenen tutanakta çekin vade tarihinin 31.5.2015 olduğu ve ....'a bu tutanak karşılığında iade edildiği, dolayısıyla itiraz edenin cirosundan sonra çekteki tarihin değiştirildiği, ancak çekin hangi aşamada tarihinin değiştirildiğinin mevcut delil durumuna göre anlaşılamadığı, bu durumda itiraz edenin ciroladığı tarihte çekin üzerinde bulunan tarihin değiştirilmesinden sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle itirazının kabulüne ve ihtiyati haciz kararının ... yönünden kaldırılmasına karar verilmiştir.Kararı, karşı taraf (alacaklı) vekili temyiz etmiştir.*
Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve TTK'nın 818/1-ö maddesi delaletiyle 748. maddesi nazara alındığında, çek metnindeki değişiklikten önce çeke imzasını koyanların eski metin uyarınca sorumlu olacak olmalarına göre, karşı taraf (alacaklı) vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir." şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 04.01.2018).

[218] Yargıtay 19. HD 01.02.2000 T., E. 1999/7254, K. 2000/596 sayılı kararında, *"Davacı vekili, davalının müvekkili aleyhine kambiyo senetlerine mahsus yolla icra takibine giriştiğini, takibe konu çek üzerinde tahrifat ve ekleme yaparak geçerli bir çek gibi bankaya ibraz edilip, karşılıksız şerhi düşüldüğünü, söz konusu belgenin kambiyo senedi olmadığını, esasen müvekkilinin davalıya borcu da bulunmadığını iddia ederek müvekkilinin davalıya borçlu bulunmadığının tespiti ile takibin durdurulmasını talep ve dava etmiştir. Davalı vekili cevabında, davaya konu çekin olduğu hali ile davacı tarafından ciro edilmek suretiyle müvekkiline verdiğini, iddiaların asılsız olduğunu savunarak davanın reddini istemiştir.*
Mahkemece toplanan delillere ve Tosya Cumhuriyet Savcılığı'nın 1995/896-414 Sayılı takipsizlik kararında davalının çekin kendisine verildiğinde lehtar hanesinde Selami A. ve keşide tarihinin 15.5.1994 tarihi olduğu, çek bedeli ödenmeyince keşideci H.S.'e gittiğini ve onun lehtar hanesindeki ismi çizerek hamiline, keşide tarihini çizerek 27.5.1995 yazıp paraf ettiğini ve kendisinin de bundan sonra çeki bankaya ibraz edip, karşılıksız şerhi yazdırdığını beyan ettiği oysa TTK'nun 562. maddesine göre karşılığı olmayan çekin keşideciye tesliminden sonra keşideci tarafından yeniden tarih atılarak tedavüle çıkarılması halinde daha önceki cirantaların sorumluluğunun ortadan kalkacağı hususunun Kanunun amir hükmü olduğu gerekçesi ile davacının davasının kabulüyle takibe konu çekten dolayı davacının davalıya borçlu olmadığının tespitine, takibin durdurulmasına karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.
Dosyadaki yazılara, kararın dayandığı delillerle gerektirici sebeplere, delillerin takdirinde bir isabetsizlik bulunmamasına göre davalı vekilinin yerinde görülmeyen bütün temyiz itirazlarının reddiyle usul ve yasaya uygun bulunan hükmün onanmasına…" şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 04.01.2018).

[219] **Öztan,** 2. Baskı, s. 470.

benzer fiziki nitelikte olması, ancak, yıllar hanesindeki düzeltmenin yapıldığı kalemin farklı fiziki nitelikte olması durumunda, paraf imza ile düzeltme yazılarının aynı el ve kalem tarafından yapılması zorunlu olmadığından, paraf imzasının keşide tarihinin gün, ay ve yıl bölümlerinde yapılan tüm değişiklikleri kapsadığının kabulü gerekeceği yönünde hüküm kurmuştur[220].

Çekin düzenlenme tarihinde değişiklik yapıldığı ve bu değişikliğin imzalandığı(veya paraflandığı) durumlarda, değişiklikte yer alan imzanın/parafın düzenleyene ait olmadığı gerekçesiyle muhatap banka tarafından ödeme yapılmayabilmektedir. Böyle bir durumda, hamil tarafından muhatap bankanın yasal sorumluluk tutarı için açılan davalarda ise Yargıtay'ın farklı kararları bulunmaktadır[221].

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin 2015 yılına ait bir kararında; bankanın ödeme yükümlülüğünün doğması için çek asıllarının bankaya bırakılmasının zorunlu olduğu ve ibraz edilen çeke ilişkin olarak banka tarafından düzenleyenin imzası ile banka kayıtlarındaki imzaların uyumlu olmaması gerekçe gösterilerek yasal sorumluluk tutarının ödenmemiş olması karşısında, hamilin çek aslını bankaya bırakmamış olması sebebiyle bankanın yasal sorumluluk tutarını ödemekle yükümlü olmasının söz konusu olmayacağı yönünde karar verilmiştir[222].

---

[220] Yargıtay 12. HD 03.04.2017 T., E. 2016/13882, K. 2017/5266, Yargıtay HGK 06.03.2013 T., E. 2012/12-862, K. 2013/319 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017).

[221] Bankanın ödemekle yükümlü olduğu yasal tutar icra takibi yapılarak ve takibe itiraz halinde itirazın iptali davası açılarak veya doğrudan dava açılarak istenebilir. İtirazın iptali davaları için temyiz incelemesi Yargıtay'ın 19. Hukuk Dairesi tarafından, dorudan açılan davaların incelemesi ise Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Tarafından yapılmaktadır. Yargıtay'ın farklı kararlar vermesinin sebebi ise bu iki dairenin faklı kararlar benimsemiş olmasıdır.

[222] Yargıtay 19. HD 17.03.2015 T., E. 2014/16630, K. 2015/3730 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 04.01.2018. Yargıtay 19. HD'nin bu kararına dayanak olarak gösterdiği; Yargıtay HGK 02.06.2010 T., E. 2010/19-251, K. 2010/301 sayılı kararında *"3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanununun 4.maddesinde 4814 sayılı Kanun ile 26.02.2003 tarihinde yapılan değişiklikle çekin karşılığının tamamen veya kısmen bulunmaması halinde bankanın ödeme yükümlülüğünün 10. maddede belirlenen sorumluluk miktarı saklı kalmak üzere, çek hesabında bulunan miktarla sınırlı olduğu 10.maddede belirlenen miktar dahil olmak üzere kısmi ödeme halinde çekin ön ve arka yüzünün onaylı fotokopisinin ücretsiz olarak hamiline verileceği, çek hamilinin bu fotokopiyle müracaat borçlularına veya kambiyo senetleri hakkındaki takip usullerine başvurabileceği gibi Cumhuriyet Savcılığına şikayette bulunurken dilekçesine bu fotokopiyi ekleyeceği ve bunu icra daireleri ile mahkemelerde ispat aracı olarak kullanabileceği mahkemece veya icra dairesinin istemi halinde çekin aslının bu mercilere gönderileceği hükme bağlanmıştır.*
O halde mahkemece yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde çek asıllarının bankaya bırakılarak kısmi ödemenin talep edilmesi halinde bankanın ödeme yükümlülüğünün bulunduğu gözetilmeden yazılı şekilde davanın kabulünde isabet görülmemiştir...Gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.
KARAR : Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır." Şeklinde hüküm kurmuştur.

Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin 2015 yılına ait bir kararında[223] ise; gerekli incelemeyi yapmadan imzaların farklı olduğu gerekçesiyle, çekin ibrazı sonrasında gereken işlemleri yapmayan bankanın, çekin karşılığının olmaması durumunda her bir çek yaprağı için ödemesi gereken karşılık bedelinden sorumlu olduğu ve ibraz tarihinden itibaren binde üç gecikme cezası ile ödemesi gerektiği yönünde karar verilmiştir.

Kanaatimizce, Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin görüşü[224] yerinde değildir. Muhatap bankanın yasal garanti tutarını hamile ödeme yükümlülüğü, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi esnasında yapılmış ve dönülemeyecek nitelikte olan bir gayri nakdî kredi sözleşmesi hükmündedir(ÇekK m. 3/3). Muhatap bankanın bu yasal ödeme yükümlülüğü, süresinde muhatap bankaya ibraz edilen çekin karşılığının kısmen veya tamamen bulunmaması halinde doğar(ÇekK m. 3/3). Bununla birlikte Çek Kanunu'nun m. 3/5 fıkrasında çek hesabında hiç karşılığın bulunmaması ve hamilin sadece muhatap bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutarın ödenmesini talep etmesi halinde, banka tarafından bu tutarın ödeneceği ve bu hususun çekin arkasına yazılıp hamil tarafından imza edilerek çekin aslının hamile geri verileceği hükme bağlanmıştır. Bu doğrultuda, muhatap bankanın yasal ödeme yükümlülüğünün doğduğu an hamilin çek aslını bankaya bıraktığı an değildir. Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin yukarıda belirtmiş olduğumuz kararında ise, hamilin muhatap bankanın yasal ödeme tutarına ilişkin yükümlülüğünün çek aslının bankaya bırakılmaması halinde doğmadığı ifade edilmektedir. Bu sebeple Yargıtay 19. Hukuk Dairesi'nin görüşüne katılmamız mümkün değildir.

6. Banka Tarafından Verilen Seri Numarası

Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesinde düzenlenmiş olan çekin şekil unsurlarına, 6728 Sayılı Kanun'un 70. maddesi ile eklenen yeni bentler doğrultusunda, banka tarafından verilen seri numarası çekin zorunlu unsurları arasında yerini almıştır(TTK m. 780/1-g). Banka tarafından verilen seri numarası unsuru eksik olan senet, çekin Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülmüş diğer unsurlarını tam bir şekilde taşısa bile çek niteliğinde değildir(TTK m. 781/1).

---

[223] Yargıtay 11. HD 12.10.2015 T., E. 2015/3528, K. 2015/10309(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 04.01.2018).
[224] Yargıtay 19. HD 17.03.2015 T., E. 2014/16630, K. 2015/3730(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 04.01.2018).

Çek üzerinde banka tarafından verilmiş olan seri numarasının yer alması sayesinde, özellikle, çekle işleyen hesap numarası veya bu hesabın bulunduğu banka şubesinin adının çekte yer almaması halinde, çekin ibraz edildiği muhatap bankanın herhangi bir şubesi tarafından, çekin seri numarası belirtilerek bankanın genel müdürlüğünden; çekin muhatap bankanın hangi şubesine ait olduğunun, hesap sahibinin, çekle işleyen hesabın numarasının, çekin karşılığının mevcut olup olmadığının kolaylıkla tespiti yapılabilecektir[225]. Ayrıca, çekte düzenleyen olarak görünen kişiye ait hesap üzerinden düzenlenmiş bir çekte olması gerekenden farklı bir seri numarasının bulunması da, çekin muhatap bankaya ibrazında sahte olduğunun anlaşılmasını sağlayabilecektir[226].

Çekin zorunlu unsurlarından olan seri numarası muhatap banka tarafından verilir(TTK m. 780/1-g). Bankalarca bastırılacak matbu çek yapraklarının her birinin üzerinde yedi karakterden oluşan seri numarasının[227] kodlanmış olması gerekmektedir[228]. Kanun koyucu tarafından 31/12/2016 tarihinden sonra bankalarca çek hesabı sahiplerine seri numarası unsurunu içermeyen çek yaprağı verilemeyeceği ve 31/12/2016 tarihinden önce basılan çeklerde bu unsurlar aranmayacağı öngörülmüştür(TTK geçici m. 11). Bu kapsamda, banka tarafından verilen seri numarası unsuru matbu olarak çek yaprağında yer alacaktır.

---

[225] **Bozer/Göle,** s. 253.

[226] Yargıtay 23. CD 30.06.2015 T., E. 2015/1630, K. 2015/3103(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.12.2017). Ayrıca, çekteki seri numarasına ilişkin olarak Yargıtay'ın bir kararında, yerel mahkemece çekin seri numarası üzerindeki silinti ve üzerinden gidilmesinin sahtecilik olarak nitelendirilmiş olduğu, verilen kararın itiraz yoluna tabi olduğu ve ilgili Ağır Ceza Mahkemesince itirazın reddedildiği belirtilmektedir(Yargıtay 15. CD 29.03.2017 T., E. 2014/18915, K. 2017/8391 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.12.2017).

[227] 2016/6 sayılı Çek defterlerinin Baskı Şekline, Bankaların Hamile Ödemekle yükümlü olduğu Miktar İle Çek Düzenleme ve Çek Hesabı Açma Yasağı Kararlarının Bildirilmesine ve Duyurulmasına İlişkin Tebliğ(Sayı: 2010/2)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ'in(RG. 19.11.2016, S. 29893) m. 5 hükmü ile daha öncesinde Tebliğ'de geçen *"çek numarası"* ibareleri değiştirilmiş ve yerlerine *"seri numarası"* ifadesi getirilmiştir.

[228] Çek Defterlerinin Baskı Şekline, Bankaların Hamile Ödemekle Yükümlü Olduğu Miktarın Belirlenmesine İlişkin 2010/2 sayılı Tebliğ m. 3/1-e hükmünde *"Çek yaprakları MICR-Manyetik Mürekkepli Karakter Okuma (Magnetic Ink Character Recognition) yöntemi ile ve E-13B kodlama standardı kullanılarak manyetik mürekkep ile kodlanır. Çek yapraklarının alt kısmında kodlama alanı için 16 mm.'lik boşluk bırakılır. Kodlama alanının sağ ve sol köşelerinden yatay olarak 7,937 mm., alt ve üst kısmından da dikey olarak 6,35 mm.'lik boşluklar bırakılmak suretiyle bulunan kodlama satırı üzerine soldan itibaren seri numarası, banka ve şube isimlerini tanımlayan banka ve şube kodu, hesap numarası ve çek tutarına ilişkin bilgiler aşağıda gösterilen karakter ve sembol sayıları dikkate alınarak kodlanır. Semboller, çekin sağ kenarından başlayarak tutar, hesap numarası, şube ve banka kodunun başlangıcında, seri numarası kodunun başlangıç ve bitiminde kullanılır. Kodlama alanındaki her karakterin uzunluğu 3,175 mm.dir."* düzenlemesi yer almaktadır.

31/12/2016 öncesi bastırılmış olan ve 31/12/2016 sonrası tedavül eden çeklerin, bu tarihten sonra geçerliliklerini kaybedeceklerine ilişkin bir hüküm eklenmemiş olması ve 31/12/2016 öncesi bastırılmış çek defterlerinin toplanması ve imhası gibi bir yükümlülüğün bankalara yüklenmemiş olması nedenleri gözetildiğinde, bu çekler geçerliliğini sürdürmeye devam edecek olup, banka tarafından verilen seri numarası, ancak 31.12.2016 tarihinden sonra bastırılacak olan yeni çek yaprakları açısından zorunlu unsur olacaktır[229]. Bununla birlikte, çek defterinin her bir yaprağında çekin basıldığı tarihin matbu olarak yer alması gerektiğinden, çekin 31.12.2016 sonrasında bastırılmış olup olmadığının tespiti kolaylıkla mümkün olabilecektir(ÇekK m. 2/7).

Banka tarafından verilen seri numarasının bulunmamasının çekin geçerliliğine etkisi açısından kanunen bir istisna öngörülmüş olup, eğer ki çek yabancı bir banka tarafından bastırılmış ise, banka tarafından verilen seri numarasının bulunmaması senedin çek olarak geçerliliğini etkilemeyeceği düzenlenmiştir(TTK 781/4). Bu istisnanın sebebi, seri numarası uygulamasının ülkeden ülkeye farklılık göstermesi olup, bu kapsamda seri numarası unsuru olmadan muhatap bankaya ibraz edilen yabancı banka çekleri geçerli olacaktır[230].

Banka tarafından verilen seri numarasına ilişkin istisnanın her ne kadar yabancı bankalar tarafından bastırılan çekleri kapsayacağı öngörülmüşse de, Bankacılık Kanunu'nda yabancı bankaya ilişkin herhangi bir tanım bulunmamaktadır. Ancak, sermayelerinin kaynağına veya kurucu, ortak ve yöneticilerine bakılmaksızın Türkiye'de kurulmuş bankalar Türk Bankası sayılmaktadır[231].

Bununla birlikte, seri numarası için öngörülmüş olan aynı istisna karekod için de öngörülmüş olduğundan[232] Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ'de[233] yer alan; bu Tebliğin, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca kurulan bankalar veya yurt dışında kurulu bankaların 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca Türkiye'de faaliyet

---

[229] **Narbay, Şafak/Güney, Zehra:** "6728 Sayılı Kanun'un Çeke İlişkin Hükümlerinin 'Çekte Şekil Şartları' Bakımından Değerlendirilmesi", Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 126, Şubat 2017, s. 54(www.safaknarbay.com Erişim Tarihi: 23.12.2017). *Narbay/Güney*, eski çek yapraklarına ilişkin olarak karşılaşılabilecek muhtemel geçersizlik iddialarının önüne geçilmesi açısından, eski çek yapraklarının ne zamana kadar geçerli olacağı hususunda bir düzenleme yapılmamış olmasının yerinde olmadığı kanaatindedir(**Narbay/Güney,** s. 54)

[230]Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı (1/728) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu(www.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 23.12.2017).

[231] **Bozer/Göle,** s. 254.

[232] Karekodlara ilişkin bu husus "Karekodun Bulunması Zorunluluğu ve İstisnaları" başlığı altında incelenmiştir.

[233] RG. 31.12.2016, S. 29935, üçüncü mükerrer.

gösteren şubeleri tarafından bastırılan çekleri kapsayacağı düzenlenlemesi "seri numarası" açısından da geçerli kabul edilmelidir(Karekod Tebliği m. 1/2). Bu doğrultuda, seri numarası açısından da bu kapsamda yer alan, bankalarca ve yurt dışında kurulu bankaların Türkiye'de faaliyet gösteren şubelerince bastırılan çekler dışında, bastırılmış olan çeklerin yabancı banka tarafından bastırılmış olacağı ve seri numarasının bulunmamasının senedin çek olarak geçerliliğini etkilemeyeceği kabul edilebilir. Örneğin, başka bir ülkede kurulmuş ve Türkiye'de şube açmamış bir bankanın Türkiye'de tedavül eden çekleri için seri numarası unsuru aranmayacağı kabul edilebilir[234].

7. Karekod

a. Karekodun Tanımı ve Yasal Olarak Düzenlenmesi

Karekod; çekin zorunlu unsurlarından olan ve çek üzerine kare veya dikdörtgen olarak basılabilen[235], çeke ilişkin birtakım bilgilere erişilmesine ve bunların raporlanmasına imkân sağlayan iki boyutlu barkodu ifade etmektedir(Karekod Tebliği m. 3/1-b). Karekod, iki boyuttan oluşması sebebiyle tek boyutlu ve çizgilerden oluşan barkoda nazaran daha fazla veriyi taşıyabilmektedir[236].

Karekodlu çekler başlangıçta uygulamada; karşılıksız çek riskinin azaltılması ve ticaretin iç piyasada sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi amaçlarına yönelik olarak ortaya çıkmıştır. Bu çeklerin, isteğe bağlı bir şekilde kullanımına 2015 yılında başlanmıştır[237]. Sonrasında ise, 6728 Sayılı Kanun'un m. 70 hükmü ile Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesindeki çekin zorunlu unsurları arasına "karekod" eklenmiştir(TTK m. 780/1-h). Bu doğrultuda, karekodlu çek kullanımı 01/01/2017 tarihinden itibaren zorunlu hâle gelmiştir[238] (TTK geçici m. 11).

---

[234] **Bozer/Göle,** s. 255.

[235] . Karekod, barkodun iki boyutlu bir türüdür. Karekod Tebliği m. 3/1-b hükmü uyarınca, çeklerin üzerinde yer alan karekod; ISO/IEC 16022 International Symbology Specification-Data Matrix ECC 200 Versiyonunu esas almaktadır. Çeke karekod unsurunun eklenmesi, piyasada çeke duyulan güvenin arttırılması ve karşılıksız çekin engellenmesi amacına yöneliktir(bkz. 6728 sayılı Kanun m. 70 hükmünün gerekçesi http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:25.08.2018).

[236] **Bozer/Göle,** s. 255-256.

[237] **Pulaşlı,** s. 319.

[238] Dünyada, karekodlu çek uygulamasına başlayan ve bunu yasal olarak zorunlu hale getiren ilk ülkenin Türkiye olduğu belirtilmektedir(**Pulaşlı, Hasan:** Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 4. Baskı, Ankara 2015, s. 292(4. Baskı); **Narbay/Güney,** s. 49).

Hem Türk Ticaret Kanunu'nda hem de Çek Kanunu'nda karekodlu çeke ilişkin çeşitli hususlar düzenlenmiştir(TTK m. 780,781, geçici m. 11; ÇekK m. 3/10). Ayrıca, karekodun tanım ve içerikleri ile Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın müştereken çıkardığı Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ[239] ile belirlenmiştir(TTK m. 780/4).

b. Karekodun Bulunması Zorunluluğu ve İstisnaları

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780 hükmünde öngörülmüş olan tüm unsurlar çekin zorunlu unsurlarıdır. Bu doğrultuda, 6728 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikler kapsamında eklenen, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780/1-h bendi uyarınca her bir çek yaprağında karekodun bulunması zorunludur. Nitekim, 6728 sayılı Kanun'nun 70. maddesinin gerekçesinde, karekodun çekin şekil unsurları arasına alındığı ve ihtiyari olan karekodlu çek kullanımının zorunlu hale getirildiği belirtilmektedir. Ayrıca, karekodun her bir çek yaprağında bulunmasının muhatap banka tarafından sağlanması gerekmekte olup, kanun koyucu tarafından, muhatap bankanın karekod unsurunu içermeyen bir çek yaprağı basamayacağı ve böyle bir çeki hesap sahiplerine veremeyeceği öngörülmüştür(TTK geçici m. 11; Karekod Tebliği m. 11/1).

Karekod unsurunu içermeyen bir senedin çek olarak nitelendirilmesi mümkün değildir(TTK m. 781/1). Ancak, bu hususa ilişkin olarak kanun koyucu tarafından iki istisna öngörülmüştür. Bu istisnalar; 31/12/2016 tarihinden önce basılan çekler ile yabancı bankalar tarafından bastırılan çeklerdir.

Çeklerde karekod unsurunun zorunlu olmasına ilişkin düzenleme ile birlikte, bankalara ellerindeki çek yapraklarını tüketebilmeleri ve karekodlu çek basımına dair gerekli sistemi oluşturabilmeleri için[240] geçici bir madde vasıtasıyla 31/12/2016 tarihine kadar süre tanınmıştır(TTK geçici m. 11). 31/12/2016 tarihinden sonra ise bankaların, hesap sahiplerine karekod içermeyen çek yaprağı veremeyeceği hükme bağlanmıştır(TTK geçici m. 11). Bununla birlikte kanun koyucu; 31/12/2016 tarihine kadar bankalarca bastırılmış bulunan ve karekod bulunmayan çeklerin bu tarih öncesinde veya sonrasında keşide edilebileceklerini gözeterek, geçerlilik konusunda

[239] Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ(RG. 31.12.2016, S. 29935, 3. mükerrer).
[240] Bkz. 6728 sayılı Kanun'un 72. maddesinin gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:19.07.2018).

uygulamada ortaya çıkabilecek görüş ayrılıklarını baştan gidermek amacıyla[241], 31/12/2016 tarihinden önce basılan çeklerde karekod unsurunun aranmayacağını öngörmüştür(TTK geçici m. 11). Başka bir ifade ile 31/12/2016 tarihinden önce basılmış olan çeklerin düzenlenme tarihinin 31/12/2016 tarihi sonrası olması durumunda, karekod unsurunun bulunmaması senedin çek niteliğini etkilemeyecektir.

Yabancı bankalar tarafından bastırılmış olan çeklerde de, 31/12/2016 tarihinden önce basılan çeklerde olduğu gibi, karekod unsurunun bulunmaması çekin geçerliliğini etkilemeyecektir(TTK m. 781/4; Karekod Tebliği m. 11/2). Böylelikle, karekod uygulamasının ülkeden ülkeye farklılık göstermesi gözetilerek, yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler bakımından istisna tanınmıştır[242]. Bu düzenleme kapsamında, karekod unsurunu içermeyen bir çekin bu istisnaya tabi olup olmadığının tespit edilebilmesi için öncelikle yabancı banka tabiri ile kastedilen bankaların hangi bankalar olduğunun bilinmesi gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki; yabancı bankanın tanımına ilişkin, Türk Ticaret Kanunu'nda ve Bankacılık Kanununda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Bankacılık Kanunu'nun 2. maddesinde *"Türkiye'de kurulu mevduat bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları, yurt dışında kurulu bu nitelikteki kuruluşların Türkiye'deki şubeleri…bu Kanun hükümlerine tabidir."* düzenlemesi mevcuttur. Bununla birlikte, Karekod Tebliği'nin m. 1/2 fıkrasında; *"bu tebliğin 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca kurulan bankalarca veya yurt dışında kurulu bankaların 5411 sayılı Kanun uyarınca Türkiye'de faaliyet gösteren şubelerince bastırılan çekleri kapsadığı"* öngörülmüştür. Bu kapsamda; istisna tanınan yabancı banka çeklerinin; Türkiye dışında kurulmuş olma ve Türkiye dışındaki şube tarafından bastırılma şartlarını aynı anda gerçekleştiren bir banka tarafından bastırılmış olması gerekmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye dışında kurulmuş olan bir bankanın 5411 sayılı Bankacılık Kanunu doğrultusunda Türkiye'deki bir şubesi tarafından bastırılmış olan çekler, istisna kapsamında olmayacak ve karekod unsurunu taşımak zorunda olacaktır. Örneğin, merkezi Ohio'da olan JPMorgan Chase bankası yurt dışında kurulmuş olsa da, bu bankanın Türkiye'deki İstanbul şubesinde çek bastırılması halinde karekod unsuru

---

[241] Bkz. 6728 sayılı Kanun'un 72. maddesinin gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:19.07.2018).

[242] Bkz. 6728 sayılı Kanun'un 71. maddesinin gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:19.07.2018).

zorunlu olacak; fakat, Amerika'da bulunan şubelerinde bastırılan çekleri açısından bu unsur aranmayacaktır.

c. Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşımı

Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi[243] Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi(Risk Merkezi)[244] tarafından oluşturulmuştur(Karekod Tebliği m. 5/1). Bu sistem sayesinde, karekod aracılığıyla çek hesabı sahibine ve çeki düzenleyenlere ilişkin birtakım bilgilere erişilebilmesi mümkündür(TTK m. 780/2). Bu sistemin işleticisi ise; Risk Merkezi ve/veya Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşudur[245](Karekod Tebliği m. 3/1-h).

Belirtmek gerekir ki; Risk Merkezi ile aralarındaki sözleşme çerçevesinde uygulamada Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşu olarak Kredi Kayıt Bürosu A.Ş.(KKB)[246] faaliyet göstermektedir[247](Bankacılık Kanunu Ek m. 1/11). Ayrıca, kanun koyucu tarafından; Risk Merkezi'nin sistemdeki verileri, bilgi alışverişini gerçekleştirdiği şirketle paylaşmaya yetkili olduğu ve bu yetkinin kullanılması ile sistemin, bilgilerin paylaşıldığı şirket nezdinde kurulabileceği öngörülmüştür(TTK m. 780/3; Karekod Tebliği m. 5). Uygulamada, KKB tarafından hayata geçirilmiş olan "Findeks" adlı finansal bir hizmet platformu[248] kullanılarak karekod okutma ve bilgi paylaşımı gerçekleştirilmektedir.

Sistemin işleyişine ilişkin olarak öncelikle belirtmek gerekir ki; Çek Kanunu'nun m. 3/10 fıkrasındaki düzenleme doğrultusunda, lehtarın karekodlu çeki,

---

[243] Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi; 6102 sayılı Kanunun 780 inci maddesinin ikinci fıkrasında ve Karekod Tebliği'nde yer verilen diğer bilgilere erişilmesini sağlayan sistemi ifade etmektedir(Karekod Tebliği m. 3/1-ç).

[244] Risk Merkezi; Türkiye Bankalar Birliği nezdinde, kredi kuruluşları ile Kurulca uygun görülecek finansal kuruluşların müşterilerinin risk bilgilerini toplamak ve söz konusu bilgileri bu kuruluşlar ile gerçek veya tüzel kişilerin kendileriyle ya da onay vermeleri koşuluyla gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri ile de paylaşılmasını sağlamak üzere kurulmuştur(Bankacılık Kanunu Ek m. 1/1). Türkiye Bankalar Birliği nezdindeki Risk Merkezi; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası(TCMB) bünyesindeki Risk Santralizasyon Merkezi'nin devriyle 28/06/2013 tarihinde faaliyete geçmiştir(https://www.kkb.com.tr/hakkimizda Erişim Tarihi:02.08.2018).

[245] Karekod Tebliği'nin m. 3/1-ı bendinde Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşu'nun; *"5411 sayılı Bankacılık Kanununun 73 üncü maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca kurulmuş olan ve Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezinin, 5411 sayılı Kanunun Ek 1 inci maddesinin onbirinci fıkrası kapsamında bilgi alışverişini gerçekleştirdiği şirketi ifade ettiği"* düzenlenmiştir.

[246]KKB; dokuz bankanın ortaklığında 11 Nisan 1995 tarihinde kurulmuş olup, 2017 yılının sonu itibariyle toplam 156 üyeye sahiptir. KKB; 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun m. 73/4 ve Ek m. 1/11 hükümlerinde öngörüldüğü üzere, en az beş banka tarafından her türlü bilgi ve belge alışverişini sağlamak üzere kurulmuş bir şirket statüsündedir(https://www.kkb.com.tr Erişim Tarihi: 02.08.2018).

[247] Bkz. https://www.kkb.com.tr Erişim Tarihi: 02.08.2018.

[248] Bkz. https://www.findeks.com/tanitim Erişim Tarihi: 07.08.2018.

karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemine kaydetmesi[249] gerekmektedir. Lehtarın bu sorumluluğunu gerçekleştirmemesinin ise herhangi bir yaptırımı bulunmamaktadır. Esasen hükümetin teklif ettiği kanun tasarısı metninde, çekin lehtar tarafından sisteme kaydedilmemesinin yaptırımı olarak muhatap bankanın Çek Kanunu'nun m. 3/3 fıkrasında düzenlenmiş olan ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun sona ereceği öngörülmüş olmasına rağmen; Plan ve Bütçe Komisyonu'nun kabul ettiği metinde Çek Kanunu'nun 3 üncü maddesine eklenmesi öngörülen bu yaptırım fıkra metninden çıkarılmıştır[250].

Belirtmiş olduğumuz üzere kanun koyucu tarafından, çeki sisteme kaydedecek olan kişinin lehtar olduğu öngörülmüştür(Çek Kanunu m. 3/10). Bununla birlikte, lehtarın çeki sisteme yüklememesi halinde herhangi bir yaptırım öngörülmediği gibi böyle bir durumda, diğer cirantaların(varsa) çeki sisteme yükleyebilmesinin mümkün olup olmadığına yönelik bir düzenlemeye de gidilmemiştir. Ancak, uygulamada Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi olan Findeks'e bakıldığında, karekodlu çeki sisteme kaydedebilmek için lehtara ilişkin ayrıntılı bilgiler istenmekte ve lehtar dışındaki kişilerin çeki sisteme yükleyebilmesine imkân tanınmamaktadır.

Bu kapsamda kanaatimizce; lehtarın çeki sisteme kaydetmemesinin yaptırımı olarak hükümetin teklif ettiği kanun tasarısı metnindeki düzenlemenin kabul edilmemiş olması yerindedir. Nitekim, bu şekilde bir yaptırımın kabulü, lehtarın çeki sisteme kaydetmemesi durumunda diğer cirantalara da çeki sisteme kaydetme imkânı tanınmadığından, lehtarın sorumluluğunu yerine getirmemesinin sonuçlarına hamilin katlanmasına ve hamilin hak kaybına uğramasına sebebiyet verebilirdi.

Öte yandan, karekodlu çek aracılığı ile çek hesabı sahibine ve çeki düzenleyenlere ilişkin birtakım bilgilere erişilebilmesi için çekin sisteme kaydedilmesi zorunlu değildir[251]. Başka bir ifade ile çek hesabı sahibine ve çeki düzenleyenlere ilişkin bilgilere erişimin gerçekleştirilmesinden sonra da çek sisteme kaydedilebilir[252]. Nitekim, bu husus; çek hamilinin öncelikle çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin

---

[249] Uygulamada Karekodlu çek kaydının nasıl yapılacağına yönelik ayrıntılı bilgi için bkz. https://www.findeks.com/download/nasil-kullanilir.pdf Erişim Tarihi: 08.08.2018.

[250] 6728 Sayılı Kanun'un 62. Maddesine ilişkin olarak komisyonun değişiklik gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 07.08.2018).

[251] Ayrıca uygulamada; kayıt işleminin 24 saat içerisinde iptal edilmesine de olanak tanınmıştır(https://www.findeks.com/download/nasil-kullanilir.pdf Erişim Tarihi: 07.08.2018).

[252] Bkz. https://www.findeks.com/download/nasil-kullanilir.pdf Erişim Tarihi: 07.08.2018.

bilgilere erişerek çeki kabul edip etmeyeceğine yönelik kanaat oluşturmasına imkân sağlayacağından, karekodlu çek sisteminin getiriliş amacına da uygundur.

Çek hamillerinin[253], çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin bilgilere erişebilmeleri için; cep telefonu, bilgisayar, tablet vb. üzerinden Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi'ne girip ellerindeki çek üzerindeki karekodu okutmaları gerekmektedir(TTK m. 780/2; Karekod Tebliği m. 3/1-c). Çek üzerindeki karekodun okutulması sonrasında ise Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi üzerinden, çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin bilgileri gösteren "karekodlu çek raporuna[254] ulaşılması mümkündür.

Belirtmek gerekir ki; çek yapraklarında yer alan karekodun sisteme erişim sağlayacak şekilde uyumlaştırılmasına ilişkin sorumluluk Türkiye Bankalar Birliği Risk Merkezi ve/veya Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşu ile ilgili bankalara aittir(Karekod Tebliği m. 9/3).

Uygulamada; karekodlu çek raporuna erişilebilmesi için Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi olan Findeks'e üyelik zorunludur[255]. Ancak, karekodlu çekin sisteme yüklenmesi açısından böyle bir zorunluluk bulunmamaktadır[256]. Burada belirtmek gerekir ki; Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi olan Findeks'e üyelik ücretsizdir[257](Karekod Tebliği m. 9/4). Ancak; karekodlu çek raporu ve sunulan diğer hizmetler ücretli olup, bu hizmetlerden alınacak ücretler, sistem işleticisinin teklifi üzerine Hazine Müsteşarlığının görüşü alınarak Gümrük ve Ticaret Bakanlığı tarafından belirlenmektedir(Karekod Tebliği m. 10).

d. Karekod ile Erişim Sağlanabilen Bilgiler

Karekod vasıtasıyla; üçüncü kişilerin, çek hesabı sahibi ya da cirantanın rızası aranmaksızın, çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin bilgileri gösteren "karekodlu çek raporuna" erişmesi mümkündür(TTK m. 780/2; Karekod Tebliği m. 4).

---

[253] TTK m. 780/2 fıkrasında "çek alacaklıları" tabirinin kullanılmış olması karşısında "çek hamilleri" ifadesinin daha doğru olduğu yönünde bkz. **Bozer/Göle;** s. 261 dn. 120.
[254] Karekod Tebliği'nin m. 3/1-c bendinde Karekodlu Çek Raporu'nun; *"Karekodun okutulması suretiyle Türk Ticaret Kanununun 780 inci maddesinin ikinci fıkrasında ve bu Tebliğde yer verilen bilgileri içeren ve Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemi üzerinden sunulan raporu ifade ettiği"* düzenlenmiştir.
[255] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.
[256] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.
[257] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.

Karekod Tebliği m. 4/1 hükmü doğrultusunda, karekodlu çek raporunda şu bilgiler yer almaktadır;

a) Muhatap bankanın ticaret unvanı,

b) Seri numarası,

c) Çek hesabı sahibinin adı, soyadı veya ticaret unvanı,

ç) Çek hesabı sahibinin tacir olması hâlinde, ticaret siciline tescil edilen yetkililerinin adı, soyadı veya ticaret unvanı,

d) Çek hesabı sahibinin, çek hesabı bulunan toplam banka sayısı[258],

e) Çek hesabı sahibine ait bankalara ibraz edilmemiş çeklere ilişkin olarak lehdar tarafından karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemine kaydedilen çeklerin adet ve tutarı,

f) Düzenlenerek bankalara teslim edilen çeklerin adet ve tutarı,

g) Son beş yıl içerisinde ibrazında ödenen çeklerin adet ve tutarı,

ğ) İbraz edilen ilk çekin ibraz tarihi,

h) İbraz edilen son çekin ibraz tarihi,

ı) İbrazında ödenen son çekin ibraz tarihi,

i) Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören ve halen ödenmemiş çeklerin adedi ve tutarları,

j) Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören ve sonradan ödenen çeklerin adedi ve tutarı,

k) Son beş yılda "karşılıksızdır" işlemi gören son çekin ibraz tarihi,

l) Çek hesabı sahibi hakkında çek hesabı açma yasağı bulunup bulunmadığı, varsa yasaklama kararının tarihi,

m) Her bir çek yaprağı ile ilgili olarak tedbir kaydı olup olmadığı,

[258] Karekodlu çek raporunda, çek hesabı sahibinin adına kaç tane bankada çek hesabı bulunduğu sayısal olarak yer almakta olup, bu hesapların bulunduğu bankaların hangi bankalar olduğuna dair bilgiye yer verilmemektedir.

n) Çek hesabı sahibi tacirse, iflasına karar verilip verilmediği, iflasına karar verilmişse kararın tarihi.

Ayrıca, karekodlu çek raporunda; bu bilgiler üzerinden farklı hesaplamalar yapılarak türetilen bilgilere, kanunen aleni olan ve paylaşılması rıza gerektirmeyen bilgilere ve çek hesabı sahibi ya da ciranta tarafından üçüncü kişilerin erişimine açılmasına yazılı olarak onay verilen diğer bilgilere de yer verilebilmesi mümkündür(Karekod Tebliği m. 4/2).

Bu doğrultuda, uygulamada karekodlu çek raporunda; çek endeksi bilgisi de yer almaktadır. Çek endeksi, son 36 ay içerisinde düzenlenmiş olan çeklerin; sıklığı, tarihleri, tutarları ve adetlerine bağlı olarak hesaplanan ve sıfır ile bin arasında olan bir nottur[259]. Çek endeksinin sıfır olması hesap sahibine ait düzenlenmiş tüm çeklerin karşılıksız olduğu, çek endeksinin bin olması ise hesap sahibine ait tüm çeklerin ödenmiş olduğu anlamına gelmektedir[260]. Aradaki değerler ise hesap sahibine ait ödenmemiş veya geç ödenmiş çeklerin olduğunu göstererek, hesap sahibinin ödeme alışkanlığı hakkında fikir vermektedir[261].

Çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin çek raporunda yer alan tüm bu bilgiler doğrultusunda, çekin lehdarı veya muhtemel çek hamili, çekin ödenebilirliği konusunda öngörü sahibi olarak çeki kabul edip etmeme hususunda karar verebilecektir[262]. Ancak; karekod vasıtasıyla ulaşılan bu bilgiler ışığında düzenleyenin çeki ödeme hususunda güçlü konumda bulunması halinde dâhi, çekin karşılıksız çıkması mümkündür[263].

Karekodlu çek raporunda yer alan bu bilgiler; sistem işleticisi olan Risk Merkezi ve/veya Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşu tarafından bankalardan, kaynak kuruluşlarından[264] ve çek lehtarlarından ilgili mevzuat kapsamında temin edilmektedir(Karekod Tebliği m. 4/3). Bu doğrultuda, sistem işleticisine iletilmeyen bilgilere karekodlu çek raporunda yer verilmemektedir(Karekod Tebliği m. 4/3).

---

[259] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.
[260] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.
[261] Bkz. https://www.findeks.com Erişim Tarihi: 21.08.2018.
[262] **Bozer/Göle;** s. 261.
[263] **Narbay/Güney,** s. 50.
[264] Karekod Tebliği'nin m. 3/1-d bendinde Kaynak Kuruluş'un; *"Bankalar haricinde, Sistem İşleticisinin bilgi temin ettiği özel hukuk tüzel kişileri ile kamu kurum ve kuruluşlarını, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve bunların üst kuruluşlarını ifade ettiği"* düzenlenmiştir.

Sistemde yer alan bilgilerin doğruluğu ve güncelliği açısından sorumluluk bankalar veya kaynak kuruluşlara ait; iletilen bilgilerin sistem vasıtasıyla okutturulması veya raporlanması açısından sorumluluk ise sistem işleticisi olan Risk Merkezi ve/veya Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşuna aittir(Karekod Tebliği m. 8/2). Bu doğrultuda; çek hesabı sahibi tarafından, bilgilerin doğruluğu veya güncelliğine ilişkin talep ve itirazlar ile güncellenmesi, düzeltilmesi, silinmesi veya değiştirilmesi taleplerinin, bilginin kaynağı olan bankaya veya kaynak kuruluşa yapılması gerekmektedir(Karekod Tebliği m. 8/2). Bununla birlikte, bilgilerin doğruluğu ve güncelliğine ilişkin talep ve itirazlar bilgiyi sağlayan kuruluşlara doğrudan yapılabileceği gibi Sistem İşleticisi tarafından bu itirazların iletilmesine aracılık edecek bir sistem kurabilmesi de mümkündür[265](Karekod Tebliği m. 8/2).

Ayrıca belirtmek gerekir ki; çek hesabı sahibi olan gerçek veya tüzel kişiler ile tüzel kişilerin yetkililerini sisteme kaydetme görevi de bankalara aittir(Karekod Tebliği m. 6). Çekin sisteme kaydedildiği tarihten sonra tüzel kişinin temsilcisinde meydana gelen değişiklikler ise tüzel kişinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacaktır(Çek Kanunu m. 3/10). Nitekim uygulamada ileri düzenlenme tarihli çeklerin kullanılması ve çek hesabı sahibi tüzel kişinin temsilcilerinde çekin üzerinde yazılı olan düzenlenme tarihi öncesinde değişikliğin meydana gelmesi halinde, tüzel kişi tarafından düzenlenen çekin yetkisiz kişilerce düzenlendiği öne sürülebilmekte ve banka veya tüzel kişi tarafından karşılığın ödenmemesi sorunu gündeme gelebilmektedir[266]. Bu düzenleme ile karekodlu çekin sisteme kaydedilmesi halinde böyle bir sorun sebebiyle çekin ödenmemesinin önüne geçilmiştir[267].

e. Karekodlu Çek Sistemine İlişkin Öneri

Karekodun çekin zorunlu unsurlarına eklenmesi ve karekodlu çek sisteminin getirilmesi, çeke duyulan güvenin arttırılması ve karşılıksız çekin engellenmesi

---

[265] Günümüzde sistem işleticisi tarafından karekodlu çek raporundaki bilgilere itirazların iletilmesine aracılık eden bir sistem henüz kurulmamıştır. Nitekim, karekodlu çek raporu içeriğindeki ödenmiş çeklere ilişkin itirazlar için çek hesabı olan herhangi bir bankaya, karşılıksız çeklere ilişkin itirazlar için ise ilgili bankaya başvurulabileceği belirtilmektedir(https://www.findeks.com/urunler/karekodlu-cek Erişim Tarihi: 04.05.2019).

[266] Bkz. 6728 sayılı Kanun m. 62 hükmünün gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 24.08.2018).

[267] Belirtmek gerekir ki; karekodlu çek sistemine, çekin kaydının yapılmaması halinde Çek Kanunu'nun m. 3/10 düzenlemesinden faydalanılabilmesi mümkün olmayacaktır.

amacıyla[268] atılmış pozitif bir adımdır. Ancak, nihai olarak bu amacı gerçekleştirebilecek ve bu yöndeki sorunları çözebilecek nitelikte değildir. Karekodlu çek sistemi ile birlikte geliştirilebilecek projeler vasıtasıyla çeke duyulan güvenin daha da arttırılması ve karşılıksız çek sorunu sebebiyle meydana gelen mağduriyetlerin en aza indirilmesi sağlanabilir.

Karekodlu çek sistemine ilişkin önerimize geçmeden önce, önerimizle ilgisi olması sebebiyle belirtmemiz gerekir ki; çekin karşılığının olduğuna dair güveni arttıracak nitelikte muhatap tarafından düşülecek kayıtlara duyulan ihtiyaç, teyit/bloke kaydı[269] taşıyan çeklerin doğmasına neden olmuştur[270]. Hukukumuzda da çekin üzerine teyit kaydının konulması geçerli kabul edilmekte ve kambiyo senedi vasfını etkilememektedir[271]. Teyit kaydı; muhatap banka tarafından, çekin karşılığının bulunduğu ve bu karşılığın bloke edildiği yönünde çekin üzerine yazılan beyandır[272]. Çekin üzerine teyit kaydının düşülmesi halinde; muhatap banka tarafından çekle işleyen hesaptaki çek bedelinin ibraz süresince hamil lehine bloke edilmesi gerekmektedir[273].

Bu kapsamda; teyitli çek kurumuna benzer bir uygulamanın, karekodlu çekle işleyen sistemde kullanılması ile çeke duyulan güvenin arttırılabileceği düşüncesindeyiz[274]. Bu doğrultuda; öncelikle karekodlu çek sistemine ilişkin elektronik uygulamada, karekodlu çek sisteme kaydedilirken, çekin teyidine yönelik çıkacak seçenek butonları vasıtası ile çek bedelinin çekle işleyen hesaptan bloke edilerek başka bir hesaba alınması ya da hesap sahibinin muhatap banka nezdindeki kredi limitinden çek bedelinin bloke edilmesi işlemi yapılabilir.

---

[268] Bkz. 6728 sayılı Kanun m. 70 hükmünün gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 25.08.2018).
[269] Teyit/Bloke kaydına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. ileride "Teyit/Bloke Kaydı" başlığımız.
[270] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1130; **Kendigelen,** s. 381-382.
[271] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1131; **Tekil,** s. 106; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 152. Yargıtay 19. HD 19.12.2017 T., E. 2016/19449, K. 2017/8085; Yargıtay 11. HD 03.10.2012 T., E. 2011/8218, K. 2012/14979; Yargıtay 19. HD 15.03.2011 T., E. 2010/9877, K. 2011/3287; Yargıtay 11. HD 22.03.1991 T., E. 1991/1901, K. 1991/2038 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[272] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374.
[273] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134; **Bozer/Göle,** s. 300-301; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374; **Pulaşlı,** s. 290.
[274] Bkz. **Bozer/Göle,** s. 301-302. Bir banka tarafından bu önerimize benzer "Karşılıklı Çek" olarak adlandırılmış olan bir uygulama başlatılmıştır. Bu uygulamada, Türk lirası ile işleyen çek hesabından düzenlenen tacir çekleri için düzenleyen tarafından çekin lehtara tesliminden önce muhatap bankaya SMS gönderilerek çek bedelinin hesapta mevcut olduğunun ve hamil adına bloke edilmesinin teyidi istenilmektedir. Bu kapsamda, düzenleyenin SMS yoluyla çekin teyidini istemesi mümkün kılınmıştır(**Bozer/Göle,** s. 301-302).

Böyle bir talebin olması halinde; hesap sahibine/düzenleyene, yapılacak işleme onayının olup olmadığına dair cevap vermesi için mesaj, çağrı veya mail gibi tercih edilebilir ve güvenli bir bildirim gönderilmesi tercih edilebilir. Sonrasında, hesap sahibinin vereceği yanıta göre talep ettiği doğrultuda işlem yapılmalıdır.

Hesap sahibinin yanıtı çekin bedelinin bloke edilerek başka bir hesaba alınmasına onay verdiğine yönelik ise muhatap banka tarafından çek bedelinin çekle işleyen hesaptan başka bir hesaba alınması işlemi gerçekleştirilmelidir.

Hesap sahibinin yanıtı, muhatap banka nezdindeki kredi limitinden çek bedelinin bloke edilmesine onay verdiğine yönelik ise muhatap banka nezdinde hesap sahibinin mevcut kredi limitinden çekin bedeli miktarınca, çekin üzerindeki düzenlenme tarihine göre ödeme için ibrazına kadar bloke edilmesi ve bu bloke tutarının hesap sahibinin, bankadaki genel kredi limitinden düşürülmesi işlemi gerçekleştirilmelidir. Bu son seçenekteki işlemde, bloke işlemi hesap sahibinin kredi limitinden yapılacağı için çekin üzerinde yer alan düzenlenme tarihine kadar olan sürede henüz kredi çekilmemiş olduğundan herhangi bir faiz işlemesi durumu söz konusu olmayacaktır. Çekin ibraz edildiği tarihte hesapta karşılığın bulunmaması halinde; muhatap banka hesap sahibinin vermiş olduğu onay sebebiyle hamile çekin üzerindeki bedeli ödeyecek ve yapmış olduğu bu ödeme miktarınca hesap sahibine ödeme tarihinde kredi kullandırmış olacaktır[275].

Belirtmiş olduğumuza benzer ve teknik olarak geliştirilmiş bir uygulamanın getirilmesinin faydalı olacağı kanaatindeyiz. Nitekim, böyle bir uygulamanın hem kolay, hem de tercih edilebilir olabileceğini ve karşılıksız çek riskini azaltabileceğini düşünmekteyiz. Aslında bu önerimizi, fiziken gerçekleştirilecek teyit kaydının elektronik ortama dönüştürülmesi olarak ifade edebiliriz.

Bunun gibi vizeli çeklere benzer bir uygulama da geliştirilebilir. Bu kapsamda, çekin karşılığının bulunup bulunmadığının sorulabilmesine imkân tanınması da belirtmiş olduğumuz önerimiz kadar tercih edilebilir olmasa da faydalı olabilir.

Belirtmek gerekir ki; önerdiğimiz üzere, sisteme, teyitli veya vizeli çeklere benzer böyle fonksiyonların eklenmesi, Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sisteminin

[275] Çekle işleyen mevduat hesabında yeterli karşılığın bulunmadığı hallerde, hesap sahibi ile muhatap bankanın önceden anlaşmış olmaları durumunda, çek bedelinin hesap sahibine kredi açılarak ödenebileceği yönünde bkz. **Çeker, Mustafa:** Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı, Adana 2004, s. 130.

kullanılma oranını da arttırabilecek bir özellik olacağından, karşılıksız çek riskinin azaltılması ve ticaretin iç piyasada sağlıklı bir şekilde yürütülmesi amaçlarını destekleyecektir. Ayrıca, belirttiğimiz teyitli çek benzeri uygulama çekin ödenmesini destekleyecek ve kolay başvurulabilir olmasıyla da özellikle ileri düzenlenme tarihli çekler sebebiyle uğranılan mağduriyetleri de azaltmaya katkı sağlayabilecektir.

B. Çekin Alternatifli Zorunlu Unsurları

Türk Ticaret Kanunu m. 780 hükmünde düzenlenmiş olan tüm unsurlar çekin geçerliliği için zorunludur. Ancak, düzenlenme yeri ve ödeme yeri unsurlarının bulunmaması halinde kanun koyucu tarafından çekin geçerliliği açısından, alternatifler öngörülmüştür(TTK m. 781).

1. Düzenlenme Yeri

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780/1-e bendi gereğince çekin düzenlendiği yerin çek üzerinde gösterilmesi gerekmektedir. Çeklerde düzenlenme yerinin gösterilmiş olması çekin geçerlilik unsuru olmakla beraber özellikle ödeme için muhataba ibraz sürelerinin tespiti açısından önemlidir(TTK m. 796).

Düzenlenme yerinin, mutlaka el yazısı ile yazılmış olması şart olmayıp, çeke basılan kaşede bulunan veya çekte matbu olarak basılı olan bir yerin düzenlenme yeri olarak kabulü mümkündür[276].

Düzenlenme yeri kanun koyucu tarafından alternatifi öngörülmüş bir zorunlu unsur olup, düzenlenme yerinin gösterilmemiş olması halinde çek, düzenleyenin adının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılır(TTK m. 781/3). Ancak, çekin üzerinde düzenlenme yerinin gösterilmemiş olması halinde, düzenleyenin adının yanında da herhangi bir yer ya da adres yoksa senet çek vasfını kazanamaz[277](TTK m. 781/1). Bununla birlikte, muhatabın ticaret unvanının veya lehtarın adının yanında yazılı olan

[276] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1056; **Kendigelen,** s. 94; Yargıtay 12. HD 22.05.2017 T., E. 2017/1909, K. 2017/7769; Yargıtay 12. HD 21.06.2010 T., E. 2010/2319, K. 2010/16044(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.01.2018); Yargıtay 12. HD 24.05.1995 T., E. 7318/K. 7511(**Eriş,** s. 46).

[277] Yargıtay 12. HD 14.02.2017 T., E. 2016/32526, K. 2017/1876; Yargıtay 12. HD 17.06.2016 T., E. 2016/12917, K. 2016/17222; Yargıtay 12. HD 27.02.1980 T., E. 1980/336, K. 1980/1758(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017).

yerlerin düzenlenme yerine alternatif olarak kabulü mümkün değildir[278]. Benzer şekilde çeki muhatap bankaya ibraz eden kişinin çekin arkasına yazılmış olan adresinin de düzenlenme yeri olarak kabulü mümkün değildir[279].

Düzenlenme yerinin gösterilmediği durumlarda, kanun koyucu tarafından Türk Ticaret Kanunu'nda(m. 781/3) düzenlenme yerine alternatif olarak, düzenleyenin adının yanındaki yerin öngörülmüş olması doktrinde eleştirilmekte olup; Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780/1-f bendinde çekin unsurları arasında düzenleyenin adının değil sadece imzasının aranmış olması gözetildiğinde iki madde arasında uyumsuzluk olduğu belirtilmektedir[280].

Bozer/Göle, Türk Ticaret Kanunu'nun 781/3 fıkrasındaki "Düzenleyenin adı" ibaresinin düzenleyenin imzası şeklinde yorumlanmasının isabetli olacağını belirtmektedir[281].

Kendigelen ise, Türk Ticaret Kanunu'nun 781/3 fıkrasındaki "Düzenleyenin adı" ibaresinin düzenleyenin imzasını da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerektiği kanaatindedir[282].

Yargıtay uygulamasında ise, düzenlenme yerinin yazılmamış olması halinde, hem düzenleyenin adının yanında yazılı olan yer, hem de düzenleyenin imzasının yanında yazılı olan yer düzenlenme yeri olarak kabul edilmektedir[283].

Yargıtay'ın vergi kimlik numarası yanında yazan yerin düzenlenme yeri olarak kabul edilip edilmeyeceği yönünde farklı kararları mevcuttur. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2008 yılına ait bir kararında, düzenleyenin vergi kimlik numarası yanında

---

[278] **Kendigelen,** s. 93; Yargıtay HGK 09.05.1984 T., E. 1982/12-579, K. 1984/524(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.01.2018).
[279] **Öztan,** s. 1056; Yargıtay 12. HD 20.02.1992 T., E. 7750/K. 1757(**Eriş,** s. 25).
[280] **Bozer/Göle,** s. 270-271; **Kendigelen,** s. 93; **Moroğlu, Erdoğan:** "Kambiyo Senetlerinde Düzenlenme Yeri", Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 158-159; **Narbay, Şafak:** "Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Düzenlemeler ve Değişiklik Önerilerimiz", Prof. Dr. İrfan Bağtuğ Anısına Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7, Özel Sayı, İzmir 2005, s. 205(www.safaknarbay.com Erişim Tarihi: 24.12.2017).
[281] **Bozer/Göle,** s. 271.
[282] **Kendigelen,** s. 93; **Moroğlu,** s. 158-159.
[283] Düzenleyenin adının yanında yazan yerin düzenlenme yeri olarak kabul edileceğine ilişkin, Yargıtay 12. HD 24.02.2014 T., E. 2014/3118, K. 2014/5092 sayılı; Yargıtay 12. HD 24.06.2010 T., E. 2010/4259, K. 2010/16408(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017). Düzenleyenin imzasının yanında olan yerin düzenlenme yeri kabul edileceğine ilişkin, Yargıtay 10. CD 06.03.2006 T., E. 2005/3758, K. 2006/3158; Yargıtay 10. CD 02.05.2006 T., E. 2005 / 9735, K. 2006 / 6443(www.hukukturk.com Erişim Tarihi: 26.12.2017); Yargıtay 12. HD 09.03.1990 T., E. 9354/ K. 2348(**Eriş,** s. 23); Yargıtay 12. HD 27.10.1980 T., E. 6054/ K. 7719(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017).

yazan yerin düzenlenme yeri kabul edilemeyeceği hükme bağlanmış iken[284] Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2013 yılına ait bir kararında, düzenleyenin aynı zamanda T.C. kimlik numarası da olan vergi kimlik numarasıyla, düzenleyenin banka Iban numarası yanında yazan yerin düzenlenme yeri olarak kabulünün zorunlu olduğu hükme bağlanmıştır[285].

---

[284] Yargıtay 12. HD 14.03.2008 T., E. 2008/1954, K. 2008/5065sayılı kararında, *"TTK.nun 692/5. maddesi gereğince çekin kambiyo senedi vasfını taşıyabilmesi için (keşide yeri) unsurunu ihtiva etmesi gerekir çekte (keşide yeri) ayrıca belirtilmemiş ise aynı kanunun 693/3 maddesi gereğince çek keşidecisin adı ve soyadının yanında yazılı olan yerde keşide edilmiş sayılır. Takip dayanağı belgede keşide yeri ayrıca gösterilmediği gibi keşidecinin adı ve soyadının yanında yazılmış bir yer ismi de bulunmamaktadır.*
Alacaklı vekilinin cevap dilekçesinde öne sürdüğü ve keşidecinin vergi kimlik bilgileri yanında Maçka-Trabzon olarak gösterilen yerin keşide yeri olarak kabulü gerektiği yönündeki beyanı, Kanun'un yukarda açıklanan hükmünü ortadan kaldıracak nitelikte kabul edilemez. Öte yandan karar gerekçesinde yer verilen ve keşide yerinin mutlaka keşidecinin ad ve soyadının yanına yazılması zorunluluğu bulunmadığı ve çekin herhangi bir yerine yazılabileceğine işaret eden Dairemiz içtihadının, inceleme konusu olaya münhasır ve keşide yeri açıkça gösterilen çeklere dair olup somut olayda uygulanma olanağı yoktur. O halde, dayanak belge kambiyo senedi vasfını taşımadığından şikayet kabul edilerek İİK.nun 170a/2. maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yasaya uygun düşmeyen kabulle sonuca gidilip yazılı şekilde istemin reddi isabetsizdir." şeklinde hüküm verilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017).

[285] Yargıtay HGK 15.11.2013 T., E. 2013/12-374, K. 2013/1584 sayılı kararında, *"H.G.K. önüne gelen uyuşmazlık; icra takibine konu çek üzerinde keşide yerinin yazılı olup olmadığı, buradan varılacak sonuca göre de kambiyo senedi niteliğinin bulunup bulunmadığı noktasında toplanmaktadır.*
Bilindiği üzere, bir çekte bulunması gereken yasal unsurların neler olduğu 6762 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 692. (6102 Sayılı T.T.K. 780) maddesinde açıklanmıştır. Bu zorunlu yasal unsurları ihtiva etmeyen çek, aynı Kanun'un 693. maddesinde düzenlenen istisnai hal dışında kambiyo senedi niteliği taşımayacaktır. Keşide gününü ve yerinin 6762 Sayılı T.T.K.nun 692. maddesi düzenlemesi uyarınca çekte bulunması gereken zorunlu unsurlardan olduğu açıktır. Ancak aynı Kanunun 693. maddesinde keşide yeri gösterilmeyen çekin keşidecinin ad ve soyadı yanında yazılı olan yerde çekilmiş sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla; çek üzerinde keşideci tarafından açıkça bir keşide yeri belirlemesi yapılmamış ise, keşidecinin adının yanında yazılı olan yerde keşide edildiğinin kabulü yasal zorunluluktur. Somut olayda; takip konusu çekin sol alt köşesinde keşidecinin aynı zamanda T.C. kimlik numarası da olan vergi kimlik numarasıyla keşidecinin banka Iban numarası yanında "Çarşamba/Samsun" ibaresi yer almaktadır. Bu durumda icra takibine konu çekin keşide yerinin, keşidecinin kimlik bilgileri yanında yazılı bulunan "Çarşamba/Samsun" olduğunun kabulü zorunludur." şeklinde hüküm kurulmuştur. Bu karara ilişkin olarak, uyuşmazlık karar düzeltme yoluyla tekrar HGK önünde gelmiş ve karar düzeltme istemi reddedilmiş olup, Yargıtay HGK 03.12.2014 T., E. 2014/12-798, K. 2014/1001 sayılı bu kararında karşı oyda, *"...Çözümlenmesi gereken husus; Çekte el yazısı ile keşide yeri bulunmayan, sol alt köşesinde matbu şekilde "0225 ÇARŞAMBA/SAMSUN, VERGİ KİMLİK NO: 408..., TR 0001...." şeklinde yazan ibarenin keşide yeri sayılıp sayılmayacağına ilişkindir. Bu yazının matbu olduğu banka tarafından yazıldığı ve çek koçanındaki bütün çeklerde bulunduğu anlaşılmaktadır.*
Çekin keşidecisi gerçekten el yazısı ile bir de çeki keşide ettiği yeri yazmış olsa idi bu çeki çek sayabilecek miydik?, hangi yeri keşide yeri sayacaktık? Bu soruların cevabı uyuşmazlığın çözümünde kolaylık sağlayacaktır.
F.Ö. Kıymetli Evrak Hukuk adlı eserinin 1056. Sayfasında 'Çekte birden fazla keşide yeri gösterildiği takdirde, senedin çek niteliği yine düşer.' demektedir. Bu durumda gerçekten keşide yeri yazılsaydı bu çekte belirtilen 'ÇARŞAMBA/SAMSUN' ibaresini keşide yeri olarak saymak mümkün olmayacaktı. Aksi durumda bankalarca yapılan bu uygulama sonucu bu şekilde matbu olarak keşidecinin vergi kaydının bulunduğu yerin yazılı olduğu çeklerin tamamını geçersiz saymak gerekecektir ki, bu durum mümkün olmadığı gibi kabulü halinde çekin ticari hayattaki güvenilirliğine de darbe vurulmuş olacaktır. Sonuç itibariyle; yukarıda anlatılan gerekçelerle, çek niteliği taşımayan senede dayalı olarak yapılan takibin iptali yönündeki yerel mahkeme kararının doğru olduğu, aksi yöndeki Özel Daire bozma kararı ve HGK kararının doğru olmadığı, karar düzeltme talebinin kabul edilerek yerel mahkeme kararının onanması

Çek üzerinde birden fazla düzenlenme yeri bulunması halinde; senet çek niteliği kazanamaz; bu yerlerden birinin veya birkaçının başka ülkelerde olması veya birden fazla düzenleyenin bulunması hususları bu açıdan önemli değildir[286]. Ayrıca, çekin düzenlenme yeri olarak, çekteki yetki sözleşmesine ilişkin açıklamada gösterilen yerin kabulü de mümkün değildir[287].

Çekin üzerinde geçerli bir düzenlenme yeri yoksa böyle bir senet sebebiyle muhatap bankanın ödeme yapmaması halinde, herhangi bir sorumluluğu bulunmamaktadır[288].

Düzenlenme yerinin "belli" ve "mümkün" bir yer olması gerekmekte olup, çeke gerçekten çekin düzenlendiği yerin yazılması şart değildir[289]. Çekte gerçeğe aykırı bir

---

gerektiği düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum." gerekçesi gösterilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.12.2017). Ayrıca, Yargıtay HGK'nın belirtmiş olduğumuz bu kararlarına konu olan Yargıtay 12. HD 04.05.2012 T., E. 2011/29563, K. 2012/15122 sayılı kararında yer alan karşı oy yazısında, *"...Vergi Kimlik Numarası, hiç bir zaman çekte bulunması gereken zorunlu unsur olmamış, Vergi Kimlik Numarası Türkiyedeki herhangi bir Vergi Dairesinden alınabilmiş, çeke kimlik no yazılması uygulamasına da 01.01.2007 tarihi itibariyle (belirtilen haller dışında) son verilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla geçerliliği uygulanabilirliği de kalmayan bir hususu (vergi kimlik no'daki yer ismini) dikkate alarak yasaca ve İBK. uyarınca çekte bulunması gereken zorunlu unsur olan keşide yeri unsuru vardır denilmesi mümkün değildir. Somut olayda, çekin sol alt köşesinde yer alan vergi kimlik numarasında görülen, yer ismi açıklandığı üzere belgenin alındığı Vergi Dairesi ile ilgili olup, keşide yeri olarak yorumlanamaz. Yargıtay H.G.K.nun 8.6.2005 tarih, 2005/12-357-363 sayılı kararında da belirtildiği üzere; "TTK.nun 692.maddesinde, çekte bulunması gerekli zorunlu unsurlar açıkça belirlenmiş olup, vergi kimlik numarasının çeklere yazılması zorunlu unsur olarak gösterilmemiştir. 4814 Sayılı Yasa, Çek Hamillerinin Korunması ve Çekle Ödemelerin Düzenlenmesine ilişkin 3167 Sayılı Yasada değişiklik yaptığından, TTK.nun 692.maddesini değiştirir mahiyette değildir. Kaldı ki anılan her iki yasada (3167 ve 4814 S.Y.) 5941 Sayılı Yasa ile yürürlükten kalkmıştır. Bu nedenle TTK.nun 692.maddesinde yazılı unsurları taşıyan çekler, kambiyo senedi niteliğinde olup, vergi kimlik numarasının çek defterinin yapraklarına yazılmamış olması kambiyo takibi yapılmasına engel teşkil etmez". Hal böyle olunca çekte bulunması çekin geçerlilik koşulu olmayan ve belirtildiği üzere herhangi bir vergi dairesinden temin edilmesi mümkün bulunan vergi kimlik nosundaki yer isminden hareketle, diğer bir deyişle zorunlu bulunmayan bir unsura dayanılarak,(somut olaydaki gibi vergi kimlik nosundaki yer ibaresine), çekin geçerliliği için yasaca bulunması zorunlu olan unsura(keşide yerine) ulaşılması mümkün değildir. Nitekim, 14.12.2009 tarihinde kabul edilen 20.12.2009 tarihli Resmi Gazetede yayınlanarak aynı tarihte yürürlüğe giren 5941 Sayılı Çek Kanunu'nun 2/9.maddesi de; "Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıması kaydıyla, düzenlenen çekin bu maddede yer alan koşullara(örneğin; vergi kimlik numarası taşıması koşuluna) aykırı olmasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği" hüküm altına alınmak suretiyle yukarıda açıklanan İ.B.B.G.K.ve H.G.K.kararlarında yer alan ilkeler de aynen korunmuş olmaktadır. Açıklanan nedenlerle takip dayanağı belge, keşide yeri unsurunu taşımadığından çek vasfında değildir. Kambiyo takibine konu edilemez. Mahkemece İİK.nun 170/a maddesi hükmü uyarınca takibin iptaline karar verilmesi yerinde olup anılan tevhidi içtihada da uygundur. Alacaklı vekilinin temyiz itirazlarının reddiyle temyiz olunan mahkeme kararının yukarıda gösterilen nedenlerle onanmasına karar verilmesi gerektiğinden kararın bozulması yönündeki çoğunluk görüşüne katılmıyorum."* denilmek suretiyle vergi kimlik numarası yanında yazan yerin düzenlenme yeri olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.12.2017).

[286] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1056; **Bozer/Göle,** s. 270; **Moroğlu,** s. 158; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 268; Yargıtay 7. CD 11.05.1990 T., E. 1892/K. 5621(**Eriş,** s. 365).

[287] **Moroğlu,** s. 156; **Bozer/Göle,** s. 270; Yargıtay 12. HD 09.05.2016 T., E. 2015/33937, K. 2016/13587 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017); Yargıtay 11. HD 16.01.2006 T., E. 2005/14217, K. 2006/105(**Bilgen,** s. 119).

[288] Yargıtay 11. HD 03.12.1990 T., E. 6425/K. 7740(**Eriş,** s. 24).

düzenlenme yeri gösterilerek senedin bu yer kanununa tabi kılınabilmesi mümkün olabileceği gibi[290]; çekin düzenlenme yeri ve ödeme yeri aynı olmasına rağmen çeke düzenlenme yeri olarak farklı bir yer yazılması ile çekin ibraz süresinin uzatılması da mümkündür(TTK m. 796).

a. Düzenlenme Yerinin İdari Birim Olarak Gösterilmesi

Düzenlenme yerinin idari bir birimin(mülkî birlik) adı olarak gösterilmesi gerektiğine ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nda herhangi bir sınırlandırma öngörülmemiştir. Ancak, bu hususa ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır.

Doktrinde bazı yazarlar; düzenlenme yeri olarak, il, ilçe, köy gibi idari birimlerin ya da semt adı gibi yerlerin yazılabilmesinin mümkün olduğu kanaatindedir[291].

Doktrinde hâkim görüşe göre ise, düzenlenme yerinin sadece idari bir birim olarak gösterilmesi gerekmektedir[292]. Düzenlenme yerine ilişkin genel bir ölçünün belirlenmesi, çıkması muhtemel sorunların baştan çözülebilmesi açısından yerinde olmakla birlikte, yeterli değildir[293]. Aynı ada sahip idari birimlerin(ilçelerin, köylerin) farklı yerleri ifade etmesi sebebiyle özellikle ibraz sürelerinin tespiti açısından sorun yaşanması mümkündür(TTK m. 796). Türkiye'nin idari yapılanması içerisinde yer alan ve aynı adı taşıyan yerlerin(köy, ilçe, semt, mahalle gibi) çeke düzenlenme yeri olarak yazılması durumunda bu yerlerin yanına diğer yerlerden ayırt edilebilmelerini

---

[289] **Öztan,** 20. Baskı, s. 231; **Bozer/Göle,** s. 272.

[290] **Kendigelen,** s. 96 dn. 195; Yargıtay 12. HD 22.10.2013 T., E. 2013/23202, K. 2013/33020 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.01.2018).

[291] **Moroğlu,** s. 160-161; **Bozer/Göle,** s. 273. *Bozer/Göle*; kanun koyucu tarafından düzenlenme yeri olarak herhangi bir yer adının çek üzerine yazılmasının yeterli görülmüş olması da gözetildiğinde buradaki "yer" kavramının "idari birim" olarak daraltmanın anlamsız olduğu, bununla birlikte, düzenlenme yeri olarak idari bir birimin aranması halinde, muhatap banka veya ilgililerce düzenlenme yerinin idari birim olup olmadığının tespiti için internet, harita ansiklopedi gibi bir kaynağa başvurulması kaçınılmaz olacağından çekin süratle tedavül edemeyeceği kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 273-274). Ayrıca, *Bozer/Göle'*ye göre, düzenleme yeri olarak coğrafi bir birim olmayan, neresi olduğu anlaşılamayan ve belirlenemeyen bir yerin gösterilmesi mümkün değildir(**Bozer/Göle,** s. 273).

[292] **Öztan,** 20. Baskı, s. 83; **Pulaşlı,** s. 324-326; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 268; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 355; **Narbay, Şafak:** "Çekte İbraz Sürelernin Belirlenmesinde Ölçü Alınan 'Yer' Kavramına 'De Lege Lata' ve 'De Lege Ferenda' Çözüm Önerileri", Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 814.

[293] **Narbay,** İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan Yer, s. 812.

sağlayacak bir belirtmenin yapılması gerekir; aksi halde senet çek olarak nitelendirilmemelidir[294].

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında, çekte düzenlenme yeri olarak gösterilecek veya düzenlenme yerine alternatif kabul edilecek yerin il, ilçe, bucak, köy gibi idari bir birimin adı şeklinde yazılmasının zorunlu olduğu, idari birim nitelinde olmayan bir yerin yazılması halinde ise senedin çek vasfı taşımayacağı kabul edilmektedir[295]. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 1998 yılına ait bir kararında ise, sadece İl İdaresi Kanunu[296]'ndaki ayrım esas alınarak düzenlenme yeri olarak bir köyün gösterilmiş olmasını kabul etmeyen yerel mahkemenin kararı yerinde görülmemiş ve *"…442 sayılı Köy Kanunun 7. maddesi ve Anayasanın 127. maddesi hükümlerine göre mahalli idareler ile Belediye ve Köy, Kamu tüzel kişisi olarak belirtilmiştir. Köy, mahalli idareler ayrımına göre bir birim olup senette gösterilmesi halinde TTK.nun 688/6. maddesinde belirtilen tanzim yerinin varlığı karşısında diğer unsurları tamam olan senedin kambiyo senedi sayılması zorunludur…"* şeklinde hüküm kurulmuştur[297]. Bu kapsamda, "idari birim" kavramının içeriği belirtilerek, düzenlenme yeri olarak bir köyün adının yazılması halinde de geçerli bir kambiyo senedinin mevcut olacağı belirtilmiştir.

Yargıtay çeke düzenlenme yeri olarak cadde isminin yazılması[298] veya "Emek Mahallesi Batuhan Sk. Y. Apt. No: 2" gibi bir adresin yazılması[299] hallerinde idari bir birim adı yazılmamış olması sebebiyle, senedin çek niteliğinde olmadığı yönünde kararlar vermiştir. Benzer şekilde Yargıtay'ın; tüzel kişiliği bulunmayan;

---

[294] **Narbay,** İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan Yer, s. 813-814. Aksi yönde, *Pulaşlı;* aynı adlı ilçelerin düzenlenme yeri olarak yazılması halinde il adının da yazılmasının karışıklığa meydan verilmemesi ve ibraz sürelerinin doğru şekilde hesaplanabilmesi açısından gerekli olduğu; fakat böyle bir durumda çeke sadece ilçe adı yazılması halinde de çekin geçersiz olmayacağı kanaatindedir (**Pulaşlı,** s. 325-326).

[295] Yargıtay 12. HD 13.06.2017 T., E. 2016/16912, K. 2017/9208; Yargıtay 19. HD 05.07.2017 T., E. 2016/8593, K. 2017/5592; Yargıtay 12. HD 29.09.2011 T., E. 2011/1362, K. 2011/17027; Yargıtay HGK 02.10.1996 T., E. 1996/12-590, K. 1996/650(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

[296] 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu(RG. 18.06.1949 S. 7236).

[297] Yargıtay 12. HD 14.12.1998 T., E. 1998/12925, K. 1998/14422; aynı yönde, Yargıtay 12. HD 14.06.2001 T., E. 2001/9746, K. 2001/10652(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

[298] Yargıtay 12. HD 13.06.2017 T., E. 2016/16912, K. 2017/9208(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

[299] Yargıtay 12. HD 13.01.2016 T., E. 2015/31989, K. 2016/570; Yargıtay 12. HD 13.11.2015 T., E. 2015/20617, K. 2015/28040; aynı yönde, Yargıtay 12. HD 13.02.2014 T., E. 2014/1224, K. 2014/3848 sayılı kararında, düzenlenme yeri olarak mahalle adı yazılması halinde senedin kambiyo senedi niteliği bulunmadığı yönünde karar verilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

Basınköy/Florya[300], Fenerbahçe[301], Kızılay[302], İnciraltı[303] gibi mahalle ve semt adlarının düzenlenme yeri olarak yazılamayacağı yönünde kararları bulunmaktadır. Bununla birlikte Yargıtay, düzenlenme yeri olarak yazılan yerin idari birim olmaması halinde, düzenleyenin adının yanında idari bir birim adı yazıyorsa, düzenlenme yerinin alternatifli bir unsur olması sebebiyle çekin bu unsur yönünden geçerli olacağı görüşündedir[304].

On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un[305](6360 sayılı Kanun), ilk mahalli idareler genel seçimi olan 30.03.2014 tarihinde yürürlüğe giren 1. maddesinde(m.1/1,2) sayılan illerin bucakları ve bucak teşkilatları ile büyükşehir belediyelerinde yer alan belde ve köylerin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, beldeler ise aynı isimle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır[306].

Bu doğrultuda, tüzel kişiliği kaldırılmış olan bu köy ve beldeler artık idari bir birim oluşturmadıklarından yürürlüğe giriş tarihinden(30.03.2014) itibaren çekte düzenlenme yeri olarak gösterilmeleri mümkün değildir.

---

[300] Yargıtay 12. HD 19.09.2013 T., E. 2013/19889, K. 2013/29082(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[301] Yargıtay 12. HD 17.10.2011 T., E. E. 2011/3168, K. 2011/18914(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[302] Yargıtay 12. HD 13.10.2003 T., E. 2003/16098, K. 2003/19885(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[303] Yargıtay 12. HD 17.01.2002 T., E. 2001/21878, K. 2002/574(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[304] Yargıtay 12. HD 24.02.2014 T., E. 2014/3118, K. 2014/5092 sayılı kararında, *"çekte keşide yeri olarak yazılan 'BÜSAN' idari birim niteliğinde değil ise de; keşidecinin adının yanında 'KONYA' yazılı olduğu görülmekte olup yukarda açıklanan yasa hükümleri uyarınca takibe konu çekte geçerli bir keşide yerinin bulunduğu anlaşılmaktadır."* şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[305] 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(RG. 06.12.2012, S. 28489).
[306] 6360 sayılı Kanun'un 1. maddesinde "*(1) Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür. (2) Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarıdır. (3) Birinci ve ikinci fıkrada sayılan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır. (4) İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır. (5) Birinci, ikinci ve dördüncü fıkrada sayılan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. (6) Birinci ve ikinci fıkrada sayılan illerin bucakları ve bucak teşkilatları kaldırılmıştır"* denilmektedir(http://www.mevzuat.gov.tr Erişim Tarihi: 09.01.2018).

Nitekim, Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2016 yılına ait bir kararında, köy ve beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına ilişkin kanun maddesinin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş kambiyo senetlerinin, düzenlenme yeri unsuru açısından geçerli olacağı belirtilmiştir[307]. Bununla birlikte, köy ve beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına ilişkin kanun maddesinin yürürlüğe giriş tarihinden sonra düzenlenmiş olan çeklere ilişkin olarak Yargıtay 12. Hukuk Dairesi'nin 2015 yılına ait bir kararında; tüzel kişiliği kaldırılmış bir beldenin çekte düzenlenme yeri olarak gösterilemeyeceği hükme bağlanmıştır[308].

Ayrıca, büyükşehir belediyeleri il mülki sınırlarına dönüştürülmüştür(6360 sayılı Kanun m. 1). 6360 sayılı Kanun doğrultusunda, çekin düzenlenme yeri ile ödeme yerinin aynı ilin farklı ilçeleri olması halinde ibraz süresi bir ay değil 10 gün olacaktır[309].

b. Düzenlenme Yerinin Kısaltma Olarak Yazılması

Düzenlenme yerinin kısaltma olarak yazılması mümkündür. Nitekim bu hususa ilişkin Yargıtay'ın İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu'nun 1992 tarihli bir kararında *"...Keşidecinin çekte kısaltma kullanmasını engelleyen bir düzenleme olmadığı söylenebilir. Bunun gibi keşide yerinin yazılması da bir irade beyanı olduğundan anlaşılabilir olması koşulu ile bu irade beyanının kısaltılarak yazılması da mümkündür...anlamlarında hiçbir duraksama olmayan kısaltmaların keşide yeri olarak yazılması halinde çek bu niteliğini korumalı, buna karşın ne anlama geldiği bilinmeyen kısaltmaların yazılması halinde keşide yeri gösterilmemiş sayılmalıdır. Bu konudaki*

---

[307] Bonolara ilişkin olarak, Yargıtay 12. HD 20.04.2016 T., E. 2016/10680, K. 2016/11683 sayılı kararında, "*...30.03.2014 tarihinde yürürlüğe giren 6360 Sayılı Kanun'un 1. maddesinin 3. fıkrası ile "...." köyü ile "....." belde belediyesinin tüzel kişiliği kaldırılmış ve söz konusu köy mahalle olarak ve anılan belediye de ".... " ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulunduğu " .... " ilçesinin belediyesine katılmıştır. Bu durumda, takibe konu bonolarda, bonoları düzenleyenin isminin altında yazılı olan gerek Sancar Köyü ve gerekse Kırka'nın anılan bonoların keşide tarihleri olan 13.05.2013 ve 20.09.2013 tarihleri itibariyle henüz mahalleye dönüşmedikleri ve bu yerlerin yukarda belirtilen nitelikte idari birim oldukları açık olup; TTK.'nun 777/4. maddesi gereğince bonolar bu yerlerde düzenlenmiş sayılacağından takip konusu bonolarda TTK.'nun 776/1-f maddesinde belirtilen düzenlenme yerinin bulunduğu açıktır...*" şeklinde hüküm kurulmuş olup, belirtilmiş olan köy ve beldelerin tüzel kişiliğinin kaldırılmasına ilişkin kanun maddesinin yürürlüğe girmesinden önce düzenlenmiş kambiyo senetleri, düzenlenme yeri unsuru açısından geçerli olacaktır(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

[308] Yargıtay 12. HD 23.11.2015 T., E. 2015/19613, K. 2015/28936(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).

[309] **Pulaşlı,** s. 325. 6360 sayılı Kanun öncesinde, çekte düzenlenme ve ödeme yerinin, aynı ilde bulunması ve bu unsurlardan birinin o ilin belediye sınırları içerisinde olmaması durumunda ibraz süresi 1 ay kabul edilmekteydi(**Pulaşlı,** s. 325 dn. 182).

ölçü keşidecinin irade beyanının hiçbir kuşkuya yer vermeyecek şekilde anlaşılabilir olup olmamasıdır…" şeklinde hüküm kurmuştur[310]. Bu doğrultuda düzenlenme yeri olarak yazılan kısaltmanın geçerli olması için aranan temel şart, yazılan kısaltmanın hiçbir tereddüde yer vermemesidir.

Öztan; Yargıtay tarafından düzenlenme yeri olarak yazılabilecek kısaltmalar için hiçbir duraksamaya yer vermeme şartı aranmasını eleştirmiş ve bu doğrultuda takip edilen ve açılan kazuistik yol sebebiyle, bu şartın yer aldığı kısaltmaların tespiti ve çeki alırken geçerli veya geçersiz kısaltmaları bilme zorunluluğu yaratılmış olduğunu, bununla birlikte, düzenlenme yerinin kısaltma yapılmadan yazılması kuralının daha sağlıklı olduğunu belirtmiştir[311].

Kendigelen ise; *Öztan*'ın endişelerini paylaşmakla birlikte, haklı olarak, iyi niyetli hamillerin korunmasını ve somut olay çerçevesinde bir çözüm yerine genel nitelikte bir kural konulmasını yerinde bulmakta, herkes tarafından tartışmasız kabul edilen "İst", "Ank" gibi kısaltmaların sadece kısaltılarak yazılmış olması sebebiyle geçersiz sayılmasının düzenlenme yerinin belirliliği amacına aykırı bir şekilcilik olacağını ve Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu tarafından böyle bir karar[312] verilmemiş olması ihtimalinde, yerel mahkemelerce kısaltmalarla ilgili uyuşmazlıkların, karar öncesinde olduğu gibi farklı şekillerde karara bağlanacağını, bu sebeple, genel bir ölçünün uygulamada yine farklı yorumlara yol açabilecek olmasına rağmen yerinde olduğunu belirtmektedir[313].

Yargıtay; "Ank"[314], "İst"[315], "G.antep", "Ş.urfa", "K.maraş", "G.hacıköy", "Ş.koçhisar", "Ş.karahisar"[316], "Çukurçayır Bl"[317] "K.bey", "T.dağ", "Y.Şakran", "Z.dağ", "Zong"[318] gibi kısaltmaların düzenlenme yeri olarak yazılmasının geçerli

---

[310] Yargıtay İBBGK 14.12.1992 T., E. 1992/1, K. 1992/5(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[311] **Öztan,** 2. Bakı, s. 1057-1058.
[312] Yargıtay İBBGK 14.12.1992 T., E. 1992/1, K. 1992/5(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[313] **Kendigelen,** s. 98-99.
[314] Yargıtay 12. HD 03.11.2015 T., E. 2015/14087, K. 2015/26522(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[315] Yargıtay 12. HD 26.04.2012 T., E. 2011/29323, K. 2012/13918(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[316] Son olarak sayılan altı kısaltmaya ilişkin, Yargıtay İBBGK 14.12.1992 T., E. 1992/1, K. 1992/5 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[317] Yargıtay 12. HD 14.04.2014 T., E. 2014/8940, K. 2014/10754(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[318] Son olarak sayılan beş kısaltmanın Yargıtay tarafından geçerli sayıldığına ilişkin olarak bkz. **Eriş,** s. 17. Aksi yönde olarak "Zong" kısaltmasının geçersiz olduğuna ilişkin Yargıtay 10. CD 02.10.2001 T., E. 2001/12946, K. 2001/21775(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).

olduğu görüşünde iken; "D.bakır"[319], "Band"[320], "Ant"[321], "Ard"[322], "T.Reis"[323],"K.Eli"[324], "K.Paşa"[325], "Afy", "Aks", "Blk", "Bnd", "Erz", "Esk", "İzr", "Uşk"[326], "Trb"[327], "İzm"[328], "M.Maris"[329] gibi kısaltmaların yazılması halinde çekte düzenlenme yeri unsurunun eksik olacağı görüşündedir. Benzer şekilde Yargıtay, "İstan" kısaltmasının düzenlenme yeri olarak yazılmasını, kuşku ve duraksamaya neden olacağı gerekçesiyle geçersiz saymıştır[330].

Çekte düzenlenme yeri olarak geçersiz bir kısaltma gösterilmesi halinde, sonradan çek üzerine muhatap bankaya ibrazdan önce düzenlenme yeri olarak idari bir birimin yazılması da mümkün olup; bu hususa ilişkin çeke başlangıçta "K.Eli" şeklinde yazılmış düzenlenme yerinin "Kırklareli" şekline dönüştürüldüğü somut olayda Yargıtay, çeki açık çek olarak yorumlamış ve çekin geçerli olduğu yönünde karar vermiştir[331].

---

[319] Yargıtay 12. HD 03.11.2015 T., E. 2015/14087, K. 2015/26522(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[320] Yargıtay 12. HD 26.06.1992 T., E. 1992/2071, K. 1992/8825(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[321] Yargıtay 12. HD 26.04.2017 T., E. 2016/14087, K. 2017/6541(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.01.2018).
[322] Yargıtay 12. HD 24.06.2010 T., E. 2010/4259, K. 2010/16408(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[323] Yargıtay 12. HD 22.12.2016 T., E. 2016/7826, K. 2016/25961(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[324] Yargıtay 10. CD 10.12.2007 T., E. 2006/892, K. 2007/14351(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.01.2018).
[325] Yargıtay HGK 04.06.2008 T., E. 2008/12-416, K. 2008/416(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[326] Son sayılan sekiz kısaltmanın Yargıtay tarafından geçersiz sayıldığına ilişkin olarak bkz. **Eriş,** s. 17.
[327] Yargıtay 12. HD 29.01.2009 T., E. 2008/20382, K. 2009/1943(**Coşkun, Mahmut:** Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukuku Bono Poliçe Çek, Ankara 2012, s. 426).
[328] Yargıtay 12. HD 17.01.2002 T., E. 2001/22022, K. 2001/482(**Coşkun,** s. 428).
[329] Yargıtay 12. HD 22.06.2006 T., E. 2006/10477, K. 2006/13579(**Coşkun,** s. 427).
[330] Yargıtay 12. HD 28.03.2003 T., E. 2003/3726, K. 2003/6657(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).
[331] Yargıtay 12. HD 23.01.2006 T., E. 2005/23318, K. 2006/148 sayılı kararında *"Somut olayda yukarıda belirtilen iki adet çekte keşide yerinin başlangıçtan (K.ELİ) olarak yazıldığı bu ibarenin daha sonra (KIRKLARELİ) şekline dönüştüğü mahkemece kabul edilmiş ve yapılan bu işlemin tahrifat olduğu gerekçesiyle anılan çekler yönünden takibin iptaline karar verilmiştir. HUMK.nun 298. maddesi gereğince, yapılan işlemin tahrifat olarak kabul edilebilmesi için, belgedeki çıkıntı, kazıntı veya silintinin (senedin sıhhat veya manasına müessir olacak) nitelikte bulunması zorunludur. Somut olayda yukarıda açıklananın aksine ve mahkemenin kabul şekline göre keşide yerindeki noksanlık tamamlanmış ve belgede herhangi bir tahrifatta bulunulmamıştır. Türk Ticaret Kanununun 730/3. maddesi göndermesiyle çeklerde de uygulanması gereken aynı kanunun 592. maddesi gereğince çekin sonradan ve tedavüle çıkarken doldurulması mümkün olup, anılan çeklerle ilgili itirazın da mahkemece reddi gerekirken, bunlar yönünden takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018).

2. Ödeme Yeri

Ödeme yerinin çek üzerinde yer alması gerekmektedir(TTK m. 780/1-d). Ödeme yerinin idari birim olarak gösterilmesi yeterli olup, ayrıca bir adres gösterilmesi gerekmemektedir[332].

Ödeme yeri özellikle, çekin ibraz sürelerinin tespiti(TTK m. 796) ile kanunlar ihtilafı durumunda; çekin şekli(TTK m. 820), pasif çek ehliyeti(TTK m. 819) ve ödemeye ilişkin konularda[333](TTK m. 822) hangi ülke hukukunun uygulanacağının belirlenmesi açısından önemlidir.

Düzenleyen tarafından ödeme yeri çekin üzerine açıkça yazılabileceği gibi; ödeme yerinin açıkça gösterilmemiş olması da mümkündür. Ödeme yeri, kanun koyucu tarafından alternatifleri öngörülmüş bir zorunlu unsur olup, ödeme yerinin açıkça gösterilmemiş olması halinde çek, muhatabın ticaret unvanının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılmaktadır(TTK m. 781/2). Eğer ki, muhatabın ticaret unvanının yanında da yazılı bir yer yoksa o zaman ödeme yeri, muhatabın merkezinin bulunduğu yer olarak kabul edilmektedir(TTK m. 781/2). Ayrıca, kanun koyucu, ödeme yerinin alternatifi olan muhatabın ticaret unvanının yanında, birden fazla yerin gösterilmiş olması durumunda çekin ilk gösterilen yerde ödeneceğini öngörmüştür(TTK m. 781/2).

Çekte muhatap olma ehliyeti açısından ödeme yeri hukukunun uygulanacağı gözetildiğinde, ödeme yeri olarak Türkiye'de bir yer gösterilmiş olması halinde, muhatap ancak bir banka olabilecektir(TTK m. TTK m. 819, m. 782). Bu kapsamda, çekin ödeme yeri unsuruna ilişkin öngörülmüş olan muhatap bankanın merkezinin olduğu yerin ödeme yeri olacağına ilişkin alternatif sebebiyle çekin üzerinde ayrıca ödeme yeri gösterilmese bile çek geçerli olacaktır(TTK m. 781/2). Muhatap bankanın merkezinin olduğu yerin ise bankanın ticaret siciline tescil ve ilan edilmiş olan esas

---

[332] **Öztan,** 20. Baskı, s. 229;**Kendigelen,** s. 83. Karşı görüşte, ödeme yerinin idari birim olması gerekmediği yönünde bkz. **Bozer/Göle,** s. 274.

[333] Yargıtay 11. HD 18.05.2004 T., E. 2003/9984, K. 2004/5573 sayılı kararında, *"...Çekin kaybedilmesi veya çalınması halinde alınacak tedbirler bakımından çekin ödeneceği memleket kanunlarının uygulanması gerekir. Buna göre, dava konusu çek bakımından uygulanacak kanun, muhatap bankanın bulunduğu NewYork Eyalet Kanunlarıdır. Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun (MÖHUK)'un 2. maddesi hükmüne göre hakim, Türk Kanunlar ihtilafı kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku resen uygular. Hakim, yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını da isteyebilir. Tüm araştırmalara rağmen, yabancı hukukun olaya ilişkin hükümlerinin tespit edilememesi halinde Türk Hukuku uygulanır."* Şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.01.2018).

sözleşmesinde ve bankaların internet sitelerinde yer alması sebebiyle kolayca belirlenebilmesi mümkündür(TTK m.339/2, m. 354, m. 1524). Ayrıca, ödeme yerine alternatif olarak öngörülmüş olan "muhatabın merkezinin bulunduğu yer" ibaresi muhatap bankanın "merkez şubesi" olarak anlaşılmalı ve ödeme yeri olarak muhatap bankanın merkez şubesi kabul edilmelidir[334].

Belirtmek gerekir ki; uygulamada genellikle çeklerde ödeme yeri ayrıca gösterilmemekte olup, Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrası gereği çek defterinin her bir yaprağında matbu olarak çek hesabının bulunduğu muhatap bankanın şubesinin adı, muhatabın ticaret unvanının yanında yer almaktadır[335]. Bu sebeple; uygulamada, çek üzerinde yer alan muhatap bankanın şubesinin bulunduğu yer, çek defterinin basıldığı matbaada bir yanlışlık yapılmadığı sürece, çekin ödeme yeri olmaktadır[336].

Türk Ticaret Kanunu'nun 780. ve 781. maddelerinde düzenlenmiş olan hukuki ödeme yeri ile çekin "fiili" ödeme yerinin[337] farklı olması mümkündür[338]. Başka bir anlatımla, çekin mutlaka ödeme yeri olarak gösterilen veya ödeme yerine alternatif olarak sayılan yerlerde ödenmesi gerekmemektedir[339]. Çekin muhatap bankanın her şubesine ödeme için ibraz edilebilmesi mümkün olup(ÇekK m. 3/1), bu doğrultuda, muhatap bankanın tüm şubeleri fiili ödeme yeri konumundadır[340]. Bu kapsamda, çekin ibraz süreleri hukuki ödeme yerine göre tespit edilecek ve süresinde ibraz edilen çek muhatap bankanın tüm şubelerinde fiilen ödenebilecektir[341].

Kapatılan veya başka bir şube ile birleştirilen şubelerde bulunan çek hesapları üzerine çekilen çeklerde ayrıca ödeme yeri gösterilmemiş ise hukuki ödeme yeri bu şubelerin bulunduğu yer olacak ve ibraz süresi bu yere göre hesaplanacak; bununla birlikte muhatap bankanın tüm şubeleri fiili ödeme yeri olabileceğinden çek muhatap bankanın diğer şubelerine ibraz edildiğinde ödenebilecektir[342].

---

[334] **Domaniç,** 1975, s. 374; **Kendigelen,** s. 83; **Bozer/Göle,** s. 275.
[335] **Kendigelen,** s. 84; **Pulaşlı,** s. 327-328.
[336] **Kendigelen,** s. 84; **Bozer/Göle,** s. 275.
[337] *Kınacıoğlu*; "fiili" ödeme yerini, "Tahsilât yeri" olarak nitelendirmiştir(**Kınacıoğlu,** s. 265).
[338] **Bozer/Göle,** s. 275.
[339] **Kendigelen,** s. 83.
[340] **Bozer/Göle,** s. 275.
[341] **Kendigelen,** s. 84.
[342] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 63.

III. ÇEK KANUNUNDA YER ALAN UNSURLARI

Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrasında, çek defterinin her bir yaprağında yer alması gereken unsurlar sayılmıştır. Ancak bu unsurlar, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olan yukarda bahsetmiş olduğumuz unsurların aksine çekin zorunlu unsurlarından değildir(ÇekK m. 2/9). Bununla birlikte, Çek Kanunu'nun gerekçesinde; Çek Kanunu'nda yer alan unsurların; Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olan çekin kurucu unsurlarında bir değişiklik yapmadığı, kurucu unsurlara ilave olarak çek yaprağında bulunmaları gerektiği belirtilmiştir[343]. Nitekim, kanun koyucu Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan unsurları taşıması kaydıyla çekin Çek Kanunu'nda yer alan unsurları taşımamasının çekin geçersizliğine sebep olmayacağını öngörmüştür(ÇekK m. 2/9).

Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrası uyarınca çek defterinin her bir yaprağında; çek hesabının numarası, çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı, çek hesabı sahibinin adı, çek hesabı sahibinin vergi kimlik numarası, çekin basıldığı tarih, çek hesabı sahibi gerçek kişi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası; tüzel kişilerde ise varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası, çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması hâlinde, ayrıca düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yer almalıdır. Bu unsurlarla birlikte, tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının da çek yaprağında bulunması gerektiği öngörülmüştür(ÇekK m. 2/8). Tüm bu unsurlar, muhatap bankalar tarafından çek defterleri bastırılırken matbu olarak çek defterinin her bir yaprağında yer alırlar(ÇekK. m. 2/5, m. 2/6, Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3). Çek Kanunu'nda düzenlenmiş unsurlar, özellikle çekin ödenmesine ilişkin konularda kolaylık sağlanmasına yönelik yardımcı nitelikte unsurlardır[344].

Belirtmek gerekir ki; çek defterinde bu unsurların matbu bir şekilde bulunması, çeklerin bir örnek şeklinde ve güvenilir olmasını sağlamaya yöneliktir[345]. Bu doğrultuda, doktrinde; Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği'ne uygun bir şekilde bastırılmamış ama çekin Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan unsurlarını taşıyacak şekilde bir kâğıda elle veya mekanik araçlar kullanılarak düzenlenmiş senedin, geçerli bir çek

---

[343] 5941 sayılı Çek Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2018).
[344] **Bozer/Göle,** s. 276.
[345] **Poroy/Tekinalp,** s. 377; **Korkut,** s. 60-61.

oluşturacağı belirtilmiştir[346]. Ancak; çekin Türk Ticaret Kanunu'nun m. 780 hükmünde yer alan zorunlu unsurlarına "karekod" ve "banka tarafından verilen seri numarası" unsurları eklenmiş olup, bu unsurlar muhatap banka dışındaki kişilerce elle veya mekanik araçlar kullanılarak oluşturulamayacağından, uygulama açısından matbu çek yaprakları kullanılmadan çek düzenlenmesi mümkün değildir[347].

A. Çek Hesabının Numarası

Çek üzerinde çek hesabının numarasının yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7). Çek hesabının numarasının yazılabilmesi için ise öncelikle çekle işleyen bir hesabın bulunması gerekmektedir.

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 783/1 fıkrasında, çekin düzenlenebilmesi için muhatap bankanın nezdinde düzenleyenin emrine tahsis edilmiş bir karşılığın ve muhatap ile düzenleyen arasında, düzenleyenin muhatap nezdindeki karşılık üzerinde çek düzenleyerek tasarruf edebileceğine dair açık veya zımni bir anlaşmanın olması gerektiği öngörülmüştür. Bununla birlikte bu şartların sağlanmamış olmasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği vurgulanmıştır(TTK m. 783/1). Çek Kanunu'nun 2. maddesinde ise çek hesabı açılmasına ilişkin gerekli hususlar ile muhatap bankanın göstermesi gereken basiret yükümlülüğü düzenlenmiştir.

Bu kapsamda; bir banka nezdinde sadece hesabın bulunması, bu hesap üzerine çek düzenlenebilmesi hakkını vermediğinden, çekte numarasının yer alması gereken hesap herhangi bir banka hesabı değildir[348]. Bununla birlikte, hesap sahibinin muhatap banka nezdinde daha önceden açmış olduğu bir hesabın çek hesabına dönüştürülebilmesi mümkün olduğu gibi çek anlaşması ile açılmış yeni bir hesabın da çek hesabı olması mümkündür[349]. Çekle işleyen hesap mevduat veya katılım fonu şeklinde olabilir[350].

Çek hesabının açılmasından sonra muhatap banka tarafından hesap sahibine verilen çek defterinin her bir yaprağında ise, bu çek hesabının numarasının yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7). Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her

---

[346] **Poroy/Tekinalp,** s. 377; **Korkut,** s. 61.
[347] Aynı yönde bkz. **Ayli,** s. 99 dn. 310.
[348] **Öztan,** 2. Baskı, s. 243.
[349] **Bozer/Göle,** s. 334.
[350] **Bozer/Göle,** s. 334.

bir yaprağında çek hesabının numarası matbu olarak yer almaktadır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bu sebeple, çek hesabının numarasına ilişkin sorun yaşanması oldukça düşük bir ihtimaldir.

Çek hesabının numarası, özellikle çekin muhatap bankanın herhangi bir şubesine ibrazı durumunda çekin süratle ödenebilmesini sağlayacak yardımcı bir unsur olup[351]; bu unsurun yokluğu çekin niteliğini etkilememektedir[352](ÇekK m. 2/9).

Muhatap banka; çek hesabı numarasının çek defterine yanlış yazılmış olduğunu çekin karşılığının olup olmadığını tespit ederken fark etmesi durumunda, basiretli bir tacir gibi hareket etme yükümlülüğü sebebiyle yanlış hesap yerine doğru çek hesabını tespit edip bu hesaptaki karşılığa göre işlem yapmalıdır[353]. Eğer ki; muhatap banka, çekin üzerine yanlış yazılmış olan hesap numarasını dikkate alarak, o hesap için hesap sahibi ile aralarında bir çek anlaşması olmadığından bahisle ödeme yapmaz ise, çek "karşılıksız çek" hükmünde sayılmamalı ve muhatap bankanın hatası neticesinde hesap numarası çeke yanlış yazılmış olduğundan bu hata sebebiyle muhatap banka düzenleyen ve hamile karşı genel hükümlere göre sorumlu olmalıdır[354]. Benzer şekilde, çek üzerinde hesap numarasının hiç yazılmamış olması durumunda, muhatap bankanın çekte yer alan diğer yardımcı unsurlardan çekle işleyen hesabı tespit edebilmesi kolaylıkla mümkün olduğundan, muhatap banka tarafından çek hesabı tespit edilerek hesaptaki karşılığa göre işlem yapılmalı, aksi halde çek "karşılıksız çek" niteliğinde

---

[351] **Bozer/Göle,** s. 277; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1065 dn. 2.

[352] Doktrinde azınlıkta kalan bazı yazarlar, 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Kanunu'nun 3. maddesindeki *"Bankalar, çek karnelerinin her yaprağına, çekle işleyen hesabın bulunduğu şubelerinin adını ve keşidecinin hesap numarasını yazmaya mecburdurlar."* düzenlemesine aykırılığı cezai yaptırıma bağlamış olan 3167 sayılı Kanun'un m. 15 hükmü doğrultusunda, Türk Ticaret Kanunu'ndaki şekil unsurlarına ek zorunlu iki şekil unsurunun öngörülmüş olduğunu ve bu unsurların yokluğunun çeki geçersiz kılacağı görüşünü belirtmiştir(**Donay, Süheyl:** Son Değişikliklerle Çek, Kırklareli 1990, s. 13; **Reisoğlu,** Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, s. 31-32; **Narbay, Şafak:** "3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapan 4814 Sayılı Kanunun 'Çekte Şekil Şartları' ve 'Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü' Konuları Açısından İncelenmesi", AÜEHFD, C. VII, S. 1-2, Haziran 2003, s. 476-477). Bu yönde Yargıtay CGK 13.03.1989 T., E. 1989/7-45, K. 1989/1101(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.01.2018). Ayrıca, *Öztan*; bu iki unsurun çekin geçerliliğini etkilemediğini belirtmekle birlikte, karşılıksız çek düzenleme suçunun varlığı açısından çekin hem Türk Ticaret Kanunu'ndaki hem de Çek Kanunu'ndaki unsurları birlikte taşımasının gerektiğini belirtmiştir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1068). Ancak, kanun koyucu tarafından bu tartışmaların önüne geçilerek bu unsurların çeki geçersiz kılmayacağı açıkça düzenlenmiş ve yürürlükteki 5941 sayılı Çek Kanunu'nun m. 2/9 hükmünde Türk Ticaret Kanunu'ndaki şekil şartlarını taşıması kaydıyla Çek Kanunu'ndaki unsurları taşımayan çekin geçersiz olmayacağı düzenlenmiştir.

[353] **Bozer/Göle,** s. 278; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1065 dn. 2.

[354] **Bozer/Göle,** s. 278; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1065 dn. 2.

olmamalı ve muhatap bankanın hamile ve düzenleyene karşı genel hükümlere göre sorumluluğuna gidilebilmelidir[355].

B. Çek Hesabının Bulunduğu Banka Şubesinin Adı

Çek defterinin her bir yaprağında, çek hesabının bulunduğu muhatap bankanın şubesinin adının bulunması gerekmektedir(ÇekK. m. 2/7). Bu unsurun yokluğu ise Çek Kanunu'nda yer alan çekin diğer unsurları gibi çekin geçerliliğini etkilememektedir[356](ÇekK m. 2/9). Bununla birlikte, çek yaprağı üzerinde çek hesabının bulunduğu şubenin adının yer alması özellikle ödemeleri kolaylaştırarak çekin süratle ödenmesini sağlama amacına hizmet etmektedir[357].

Çekin mutlaka çekle işleyen hesabın bulunduğu şubede ödenmesi gerekmemekte olup, muhatap bankanın herhangi bir şubesine ödeme için ibraz edilebilmesi mümkündür(ÇekK m. 3/1). Çekle işleyen hesabın bulunduğu şubeden başka bir şubeye ibrazın yapılması halinde, ödeme yapılmadan önce, hesabın bulunduğu şubeden çekin karşılığının sorulması gerekmektedir(ÇekK m. 3/1). Bu kapsamda, hesabın bulunduğu şubenin adının çek yaprağında yer alması, ödemeye hız kazandıracak yardımcı bir unsur teşkil etmektedir[358].

Çek hesabının bulunduğu muhatap bankanın şubesinin çek üzerinde yer alması ödeme yerine alternatif olması açısından da önemlidir. Çeklerde ödeme yerinin ayrıca gösterilmediği durumda, çek hesabının bulunduğu muhatap bankanın şubesinin adı, muhatabın ticaret unvanının yanında yer aldığından çek üzerinde yer alan muhatap bankanın şubesinin bulunduğu yer, çekin ödeme yeri olmaktadır[359].

Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı matbu olarak yer almaktadır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bu sebeple, çek hesabının numarasına ilişkin sorun yaşanması oldukça düşük bir ihtimaldir.

---

[355] **Bozer/Göle,** s. 278-279; **Öztan,** s. 1065-1066 dn. 2.
[356] Yukarda 342. Dipnotta belirttiğimiz üzere 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun döneminde, doktrinde azınlıkta kalan bazı yazarlar, bu unsurun da zorunlu bir unsur olduğunu ve çekin geçerliliğini etkilediğini; bazı yazarlar ise bu unsurun çekin geçerliliğini etkilemediğini fakat karşılıksız çek düzenleme suçunun oluşabilmesi için çekte bulunması gerektiğini ileri sürmüştür(bkz. dn. 342).
[357] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 359; **Bozer/Göle,** s. 276.
[358] **Bozer/Göle,** s. 276.
[359] **Kendigelen,** s. 84; **Pulaşlı,** s. 327; **Bozer/Göle,** s. 277.

C.Çek Hesabı Sahibinin Adı

Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrasında çek defterinin her bir yaprağında, çek hesabı sahibinin; gerçek kişi olması halinde adı ve soyadının, tüzel kişi olması halinde ise adının bulunması gerektiği düzenlenmiştir. 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'da çek hesabı sahibinin adının çek üzerinde yer alması düzenlenmemiş iken, 5941 sayılı Çek Kanunu'nda bu hususa da yer verilmiş ve bu unsur da çekin yardımcı unsurları arasında sayılmıştır. Ayrıca, 5941 sayılı Çek Kanunu'nun gerekçesinde, çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması halinde, bu tüzel kişinin tacir olması gerekmediğinden "tüzel kişinin unvanı" ibaresi yerine "tüzel kişinin adı" ibaresinin kullanılmış olduğu belirtilmiştir[360]. Bu doğrultuda, tacir olmayan vakıf, dernek gibi tüzel kişilerin adı, ticaret şirketlerinin ise ticaret unvanı çek üzerinde yer alacaktır[361]. Bu kapsamda, çek hesabı sahibi şirketlerin ticaret unvanı çek üzerinde yer alacağından, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 39/1 fıkrasında düzenlenmiş olan tacirin ticari işletmesi ile ilgili işlemleri ticaret unvanıyla yapma zorunluluğu sebebiyle çekin şirketin ticaret unvanı altında imzalanmamış olduğuna ilişkin bir sorun gündeme gelmeyecektir[362].

Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadının, tüzel kişinin ise adının matbu olarak yer alması gerekmektedir(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bununla birlikte, bu unsurun çek defteri yaprağında bulunmaması veya yanlış olarak bastırılmış olması halinde, çek geçersiz olmayacaktır(ÇekK m. 2/9). Çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadının, tüzel kişinin ise adının çekin üzerinde yer alması özellikle; ibraz edilmiş bir çekin karşılıksız çıkması veya kısmen ödenmesi hallerinde, yapılacak hukuki, idari ve icrai takibatlarda kolaylık sağlamaktadır[363].

D. Çek Hesabı Sahibinin Vergi Kimlik Numarası

Çek defterlerinin her bir yaprağında, gerçek veya tüzel kişi olan çek hesabı sahibinin vergi kimlik numarasının yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7). Çek

---

[360] 5941 sayılı Çek Kanunu Tasarısı ve Gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2018).
[361] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 69.
[362] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 70.
[363] **Bozer/Göle,** s. 279.

yaprağı üzerinde çek hesabı sahibinin vergi kimlik numarasının yer alması özellikle kayıt dışı ekonominin denetim altına alınması önlemlerine katkıda bulunma amacına hizmet etmektedir(ÇekK m. 1/1).

Bu unsur ilk olarak 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda değişiklik yapan 4814 sayılı Kanun[364] ile düzenlenmiştir[365]. Bu düzenleme sonrasında, vergi kimlik numarasının çekin geçerliliğini etkileyip etkilemediği tartışılmış, çek hesabı sahibine ait vergi kimlik numarasının zorunlu bir unsur olduğu ve çeke yazılmamış olmasının senedi çek niteliğinden çıkaracağı ileri sürülmüştür[366]. Bununla birlikte, vergi kimlik numarasının çekin zorunlu unsuru olarak kabul edilmesi hususu doktrin tarafından eleştirilmiş[367] ve uygulamada benimsenmemiştir[368]. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2005

[364] 4814 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun(RG. 08.03.2003, S. 25042).

[365] Bu kanun değişikliği ile *"Çek defterlerinin her yaprağına, çek hesabının bulunduğu şubenin adı, hesap numarası ve hesap sahibinin vergi kimlik numarası yazılır; ancak, hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere bunların yazılmamış olması veya bankalarca baskı şekline ilişkin esaslara aykırı davranılması çekin geçerliğini etkilemez. 29.6.1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 692 nci maddesinde belirtilen unsurları taşımayan senetler bu Kanun kapsamında kabul edilmez; ancak aynı Kanunun 693 üncü maddesi hükmü saklıdır."* düzenlemesi getirilmiştir(4814 sayılı Kanun m. 2).

[366] **İmregün,** s. 128.

[367] *Narbay*; kanun koyucunun bu düzenleme ile çekin zorunlu unsurlarına yeni bir unsur eklenmiş olduğunu ve ETTK m. 692 hükmünün zımnen değiştirilmiş olduğunu belirtmekle birlikte, bunun sebebinin madde gerekçesinden anlaşılamadığını, senedin hangi durumda çek olarak nitelendirileceği konusunda tereddüdün mevcut olduğunu, düzenleme kapsamında senedin ETTK m. 692 hükmündeki unsurları taşıması halinde çek olarak nitelendirilebileceği hususu karşısında vergi kimlik numarasının zorunlu unsur sayılmasının duraksamaya neden olduğunu belirtmiştir(**Narbay,** 4814 Sayılı Kanunun Çekte Şekil Şartları ve Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü Açısından İncelenmesi, s. 485). *Eriş* ise; kanun koyucunun bu düzenlemesinin değil madde gerekçesinin yanlış olduğu kanaatindedir(**Eriş, Gönen:** Yeni Çek Yasası Işığında Uygulamalı Çek Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2003, s. 719). Bu hususa ilişkin olarak *Poroy/Tekinalp*; hesap sahibinin vergi kimlik numarasının geçerlilik şartı olmadığını, bu hususun düzenlendiği maddenin çek defterlerine ilişkin bir madde olduğunu ve maddenin sadece lafzına bakıldığında vergi kimlik numarasının zorunlu bir unsur olduğu izleniminin oluştuğunu ancak maddenin hem şeklinin hem de içeriğinin bu hususla uyuşmadığını, çek defterlerinin bankalarca bastırılması sebebiyle vergi kimlik numarasının çekte yer almamasının bankanın ihmali olacağını ve böyle bir gerekliliğin ihlali halinde sonuçlara katlanması gerekenin farklı olacağını ve de çekin özüne ait olmayan bir menfaat için geçerlilik şartı getirilmesinin uygun olmadığını belirtmiştir(**Poroy, R/Tekinalp, Ü.:** Kıymetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2005, s. 294-295).

[368] 4814. Sayılı Kanun çek hamillerinin korunması ve çekle ödemelerin düzenlenmesine ilişkin 3167. Sayılı Kanun'da değişlik yapmış olup, ETTK'nın .692. maddesini değiştirmediğinden, ETTK'nın 692. maddesindeki unsurları taşıyan çeklerin vergi kimlik numarasını taşımasa bile kambiyo senedi niteliğinde olduğu yönünde bkz. Yargıtay 12. HD 12.04.2004 T., E. 2004/3607, K. 2004/8854; Yargıtay 11. HD 21.05.2004 T., E. 2014/2772, K. 2014/9401; Yargıtay 12. HD 04.11.2004 T., E. 2004/18619, K. 2004/23158; Yargıtay 12. HD 22.02.2005 T., E. 2005/90, K. 2005/3488; Yargıtay 12. HD 11.03.2005 T., E. 2005/2002, K. 2005/5132(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.01.2018).

tarihli bir kararında hesap sahibinin vergi kimlik numarasının çekin zorunlu unsuru olmadığı yönünde hüküm verilmiştir[369].

5941 sayılı Çek Kanunu'nda ise hesap sahibinin vergi kimlik numarasının çekte yer alması gerektiği, ancak bu unsurun yer almamasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceği açık bir şekilde ifade edilmektedir(ÇekK m. 2/7-ç, m. 2/9). Bununla birlikte, muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında hesap sahibinin vergi kimlik numarası matbu olarak yer almaktadır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c).

Belirtmek gerekir ki, Maliye Bakanlığı'nın 3 seri numaralı Tebliğ'i[370] uyarınca; Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişilerin almış oldukları vergi kimlik numaraları yerine 01.07.2006 tarihinden itibaren bu kişilere ait on bir haneden oluşan Türkiye Cumhuriyeti kimlik numaralarının vergi kimlik numarası olarak kullanılacağı öngörülmüş ve bu tarihten itibaren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiler için belgelerdeki vergi kimlik numarası satırına on bir haneli Türkiye Cumhuriyeti kimlik

---

[369] Yargıtay HGK 08.06.2005 T., E. 2005/12-357, K. 2005/363 sayılı kararında *"...Yukarıda belirtildiği gibi, değişik 3/2. maddedeki "...hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere..." ibaresi, değişikliği yapan 4814 S.K.'nun tasarısında mevcut değildir. Metnine sonradan bu ibare eklendiği halde, maddenin gerekçesinde bunun nedeni ve amacı konusunda herhangi bir açıklama yapılmamış; sadece madde metnine eklenen bu ibarenin gerekçeye de eklenmesiyle yetinilmiştir...madde metninin, "...hesap sahibinin vergi kimlik numarası hariç olmak üzere..." ibaresi eklenmeden önceki şekli itibariyle, ikinci ve üçüncü fıkralardaki hükümler birbirleriyle tamamen uyumlu iken, bu ibarenin eklenmesiyle birlikte uyum bozulmuş; bir senedin hangi unsurları taşıması halinde 3167 S.K. anlamında çek sayılacağı (anılan kanunun hangi unsurları taşıyan senetleri kendisinin kapsamında kabul etmekte olduğu) konusunda bir karışıklık ve tereddüt doğmuştur...İkinci fıkradaki "...Hesap sahibinin vergikimlik numarası hariç olmak üzere..." sözleriyle, kanun koyucunun, tasarıdaki açık hükmün tersine, hesap sahibinin vergi kimlik numarasını, T.T.K.'nun 692. maddesinde sayılan çekin zorunlu unsurları arasına eklemek istediği kabul edilecek olursa, üçüncü fıkra hükmünün böylesi bir kabulü neredeyse olanaksız kıldığı peşinen söylenmelidir...bir senedin 3167 S.K. kapsamında sayılabilmesi için, T.T.K.'nun 692. maddesindeki unsurları taşıması gerekli ve yeterlidir; bunun için 3167 S.K.'da düzenlenmiş olanlar da dahil, başkaca hiçbir unsurun aranmasına gerek ve hatta hukuken olanak yoktur.....4814 S.K. ile yapılan değişikliklerin temel amacı, kayıt dışı ekonomiyi kayıt altına almak suretiyle sonuçta Devleti; ama en az onun kadar önemli olarak da, keşideciye karşı çekin meşru hamilini hukuki koruma altına almaktır. Amaç bu olunca da, söz konusu değişikliklerin, çek hamillerinin aleyhine sonuçlar doğuracak şekilde yorumlanmasına olanak yoktur....4814 S.K. ile herhangi bir değişikliğe uğramayan T.T.K.'nun 692. maddesinde sayılan zorunlu unsurların tümüne sahip bir çek, meşru ve yetkili hamil tarafından muhatap bankaya ibraz edildiğinde, muhatap bankanın bizzat bastırdığı çek yaprağında salt, keşidecinin vergi -kimlik numarasının bulunmamasını gerekçe göstererek, o senedi çek olarak kabul etmemesi ve kendisine ait bir yükümlülüğü yerine getirmemiş olmasına dayanarak çek bedelini ödemekten kaçınması, her şeyden önce, 3167 S.K.'nun değinilen amacına ve genel yapısına aykırı olacak; hukuk mantığına da tamamen ters düşecektir. 3167 S.K.'nun bir yandan çek hamilini korumayı temel amaç edinirken, diğer yandan, vergi kimlik numarasını çekin zorunlu unsurları arasına eklemek suretiyle, bu unsuru taşımayan çekin meşru hamilinin, tümüyle kendisinin dışındaki bir alana ilişkin eksiklikten dolayı o çekin bedelini tahsilden mahrum kalması, mağduriyete uğraması gibi, bu amacı tamamen ortadan kaldıracak bir sonucu hedeflemiş olması düşünülemez..."* şeklinde hüküm verilmiştir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.01.2018).

[370] Maliye Bakanlığı'nın Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliği Sıra No: 3(RG. 29.08.2006, S. 26274).

numarasının yazılacağı düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, çek hesabının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek bir kişiye ait olması halinde, çek üzerinde vergi kimlik numarası için ayrılan yere hesap sahibinin on bir haneli Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yazılmaktadır.

E. Çekin Basıldığı Tarih

Çek defterleri muhatap banka tarafından bastırılır(ÇekK m. 2/5). Çek defterleri bastırılırken ise çek defterinin her bir yaprağının üzerine basım tarihinin[371] yazılması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7-d; Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Çekin basıldığı tarihin çek yaprağında gün, ay, yıl şeklinde ve "25 Eylül 2019" gibi ay ibaresi yazıyla olacak bir biçimde gösterilmesi gerekmektedir(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-ç).

Çek yapraklarında, çekin basıldığı tarihin bulunması, çekin o tarihte hangi mevzuata tabi olduğunun tespitine imkân sağlar[372]. Ayrıca, Çek Kanunu'nun m. 3/9 fıkrasında çekin basıldığı tarihten itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi durumunda muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğun sona ereceği düzenlenmiş olup, bu düzenlemenin uygulanabilmesi için çek defterinin her bir yaprağında çekin basıldığı tarihin yer alması gerekmektedir[373].

Çek Kanunu'nda yer alan unsurların çekin zorunlu unsuru olmaması sebebiyle çekin basıldığı tarihin çek defteri yaprağında bulunmaması veya yanlış olarak bastırılmış olması halinde, çek geçersiz olmayacaktır(ÇekK m. 2/9).

Muhatap banka tarafından çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemenin öncesinde verilmiş olan çek defterleri açısından bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara dair sorumluluğunun 30/06/2018 tarihinde sona ereceği öngörülmüştür[374](ÇekK geçici m. 3/4). Nitekim, Yargıtay da çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenleme öncesi bastırılmış olan çek yapraklarına ilişkin; Çek Kanunu'nun m. 3/9 hükmünün uygulanamayacağı ve bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutar

---

[371] Çekin basıldığı tarihin, çek defterinin her bir yaprağında yer alması gerektiği hususu 5941 sayılı Çek Kanunu'nda değişiklik yapan 6273 sayılı Kanun ile düzenlenmiştir(RG. 03.02.2012, S. 28193, mükerrer).
[372] **Bozer/Göle,** s. 280.
[373] Bkz. 6273 sayılı Kanun m. 1 gerekçesi (http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 26.01.2018).
[374] Bkz. Yargıtay 11. HD 25.01.2016 T., E. 2015/9992, K. 2016/678(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.02.2018).

sebebiyle sorumluluğunun Borçlar Kanunu hükümleri uyarınca 10 yıllık zamanaşımı süresine tabi olmadığı, bu sorumluluğun Çek Kanunu geçici m. 3/4 fıkrası uyarınca 30.06.2018 tarihine kadar süreceğinin gözetilmesi gerektiği görüşündedir[375].

Muhatap banka tarafından çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemenin sonrasında verilmiş olan çek defterleri açısından ise çekin basıldığı tarihin, çek defteri yaprağında bulunmaması durumunda, muhatap banka, yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin Çek Kanunu'nun m. 3/9 fıkrası kapsamındaki beş yıllık sınırlandırma olmadan sorumlu tutulmalıdır[376]. Çünkü, muhatap bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin beş yıllık sürenin uygulanabilmesi için bu sürenin başlangıcı olan çekin basım tarihinin çek üzerinde yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 3/9). Böyle bir durumda, çekin basım tarihinin yazılması muhatap bankanın görev ve sorumluluğunda olduğundan, buna aykırı davranan bankanın sorumluluğunun 30/06/2018 tarihinde sona ereceğinin kabulü de mümkün değildir. Bu kapsamda, muhatap bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun süresiz olduğu[377] da kabul edilmemelidir. Her ne kadar çekin üzerinde basım tarihinin yer almaması muhatabın üzerine düşen görevi yerine getirmemesinden kaynaklanmış olsa da, yasal olarak ödemekle yükümlü olunan tutara ilişkin sorumluluğun süresiz olduğunun kabulü muhatap dışındaki kişileri de olumsuz yönde etkileyebilir. Böyle bir kabulde, muhatap ile çek hesabı sahibi arasındaki gayri nakdî kredi sözleşmesi sebebiyle, muhatabın hesap sahibine süresiz olarak başvurabilmesi ve çeklerin ibraz edilmemesi halinde, hesap sahibinin vermiş olduğu teminatın iadesinin süresiz olarak talep edilememesi[378] söz konusu olacaktır. Benzer şekilde, çek hesabı sahibinin tacir olması ve iflas etmesi halinde muhatap bankanın asgari ödeme tutarı sebebiyle süresiz bir şekilde ödeme riski altında olması sebebiyle bu alacağın müflisin iflas masasına şarta bağlı alacak olarak yazılması[379] ve

---

[375] Yargıtay 11. HD 26.03.2015 T., E. 2014/14540, K. 2015/4274; Yargıtay 11. HD 13.02.2015 T., E. 2014/14800, K. 2015/1874; Yargıtay 11. HD 30.04.2014 T., E. 2014/386, K. 2014/8149(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 28.01.2018).

[376] **Bozer/Göle,** s. 280.

[377] Böyle bir durumda, muhatap bankanın yasal garanti tutarını herhangi bir zaman sınırlaması olmadan ödemesi gerektiği yönünde bkz. **Bozer/Göle,** s. 280, s. 445.

[378] Bkz. yukarıdaki hususa benzer nitelikte, çekin asgari ödeme tutarı için muhatap banka tarafından çek hesabı sahibinin hesabına konulan blokenin kaldırılması isteminin bankanın sorumluluğu süresince kabul edilemeyeceği yönünde, Yargıtay 11. HD 25.01.2016 T., E. 2015/9992, K. 2016/678(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.02.2018).

[379] Bkz. çek yaprakları için muhatap banka tarafından verilen asgari ödeme teminatı doğrultusunda henüz bir ödeme yapılmamış olmakla birlikte bankanın bu konuda riskinin mevcut olduğu ve taliki şarta bağlı

diğer alacaklıların bundan etkilenebilmesi söz konusu olabilecektir. Tüm bu hususlar doğrultusunda, muhatap banka tarafından çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemenin sonrasında verilmiş olan çek defterlerinde çekin basıldığı tarihin bulunmaması durumunda, muhatap bankanın, yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğu 10 yıllık süreye tabi olmalıdır[380](TBK m. 146). Buradaki 10 yıllık sürenin başlangıcı ise çek defterinin teslim tarihi olmalıdır. Muhatap bankanın her çek yaprağı için belirli bir miktarı yasal olarak ödemekle yükümlü olması hususu, hesap sahibi ile muhatap banka arasında çek defterinin teslimi anında yapılmış olan gayri nakdî bir kredi sözleşmesi niteliğindedir(ÇekK m. 3/3). Bu doğrultuda, çek defterinin tesliminin, atipik bir sözleşme olan gayri nakdî kredi sözleşmesinin yapılma zamanı olarak kabul edilmesi de gözetildiğinde, bankanın yasal sorumluluğuna ilişkin yükümlülüğü açısından çek defterinin teslim tarihi 10 yıllık sürenin başlangıcı olarak kabul edilmelidir. Böyle bir durumda bu zamanaşımı süresine başlangıç olarak, çekin düzenlenme tarihi veya çekin gerçek basım tarihinin kabul edilmesi de ihtimal olarak değerlendirilebilir. Ancak, bu ihtimallerin ilki olan çekin düzenlenme tarihinin başlangıç olmasının kabulünde, yukarıda bahsetmiş olduğumuz belirsizlik ve sorunlar gündeme gelebilecektir. Örneğin, çek defterinin bir yaprağının kaybolması veya herhangi bir sebepten ibraz edilmemiş olması durumunda; hesap sahibi tarafından verilmiş olan teminatın iadesinin süresiz olarak talep edilememesi gibi bir sorun meydana gelebilecektir. Böyle bir durumda ise, bankanın asgari olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğunun süresi dolaylı yoldan da olsa süresiz bir duruma dönüşebilecektir. Ayrıca, muhatap banka tarafından çekin gerçek basım tarihinin tam olarak bilinmesinin mümkün olmasına rağmen hesap sahibi tarafından böyle bir kesinliğin olmaması ve muhtemel olabilecek hak kaybı olasılıklarının önüne geçilebilmesi açısından değerlendirildiğinde ikinci ihtimal olan çekin gerçek basım tarihinin de 10 yıllık süreye başlangıç olarak kabul edilmemesi yerinde olacaktır.

---

bu alacağın çek hesabı sahibinin iflas masasına kayıt ve kabulünün gerektiğine ilişkin, Yargıtay 23. HD 15.05.2014 T., E. 2013/9313, K. 2014/3818(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.02.2018).

[380] Bkz. Yargıtay 23. HD 17.09.2015 T., E. 2014/9439, K. 2015/5944(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.02.2018).

F.Çek Hesabı Sahibi Gerçek Kişi ise Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası ve Tüzel Kişilerde ise varsa MERSİS Numarası

Çek defterlerinin her bir yaprağında, çek hesabı sahibinin; gerçek kişi olması halinde bu kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının, tüzel kişi olması halinde ise bu kişinin varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi(MERSİS) numarasının yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7). Bu unsurlar, 6728 sayılı Kanun'un 61. maddesi ile Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrasına eklenen "e bendi" ile öngörülmüştür. Bu hususa ilişkin madde gerekçesinde ise, çek hesabı sahibinin; benzer isimli veya unvanlı kişilerden ayırt edilebilmesinin, çekin karşılıksız çıkması durumunda çek hesabı sahibine karşı yapılacak başvurularda doğru kişiye ulaşılabilmesinin, MERNİS[381] ve MERSİS kayıtları sayesinde de adres ve iletişim bilgilerine kolayca ulaşılabilmesinin amaçlandığı belirtilmektedir[382].

Maliye Bakanlığı'nın 3 seri numaralı Tebliğ'i[383] doğrultusunda, 01.07.2006 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiler için belgelerdeki vergi kimlik numarası satırına on bir haneli Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının yazılması gerektiği öngörülmüş olup çek hesabının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek bir kişiye ait olması halinde, çek üzerinde vergi kimlik numarası için ayrılan yere hesap sahibinin on bir haneli Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası yazılmaktadır[384]. Bu kapsamda, çek hesabı sahibinin gerçek kişi olması halinde bu kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası zaten çek defterinin her bir yaprağında yer almaktadır. Bu sebeple, çek üzerinde hesap sahibinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının bulunması gerektiği hususunun ayrıca bir unsur olarak belirtilmiş olmasına gerek bulunmamaktadır. Ayrıca, çek hesabı sahibi gerçek kişilerin, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma zorunluluğu bulunmamakta olup[385], Çek Kanunun m. 2/7-e bendinde ise *"Çek hesabı sahibi gerçek kişi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası"* ifadesi kullanılarak yabancı bir kişinin çek hesabı sahibi olması ihtimali göz ardı edilmiştir.

---

[381] Merkezi Nüfus İdare Sistemi.
[382] http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2018.
[383] Maliye Bakanlığı'nın Vergi Kimlik Numarası Genel Tebliği Sıra No: 3(RG. 29.08.2006, S. 26274).
[384] Bu husus yukarıda "Çek Hesabı Sahibinin Vergi Kimlik Numarası" başlığı altında incelenmiştir.
[385] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 119.

Ticaret Sicil Yönetmeliği'nin[386] m. 4/1-g bendinde MERSİS, *"Ticaret sicili işlemlerinin elektronik ortamda yürütüldüğü, ticaret sicili kayıtları ile tescil ve ilan edilmesi gereken içeriklerin düzenli olarak depolandığı ve elektronik ortamda sunulduğu, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile TOBB nezdinde oluşturulan ve işletilen merkezi ortak veri tabanını da içeren bilgi sistemi"* şeklinde; yine aynı yönetmeliğin m. 4/1-ğ bendinde MERSİS numarası ise *"MERSİS tarafından verilen ve özel algoritma ile üretilmiş tekil numara"* şeklinde tanımlanmıştır. MERSİS numarası ile tüzel kişiliklerle ilgili ihtiyaç duyulan bilgiye tek bir yerden ulaşılması amaçlanmaktadır[387].

Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında çek hesabı sahibi gerçek kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının, tüzel kişinin ise varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi numarasının matbu olarak yer alması gerekmektedir(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bununla birlikte, bu unsurun çek defteri yaprağında bulunmaması veya yanlış olarak bastırılmış olması halinde, çek geçersiz olmayacaktır(ÇekK m. 2/9).

G. Çek Hesabı Sahibi İle Düzenleyenin Farklı Kişiler Olması Halinde, Ayrıca Düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti Kimlik Numarası

Kural olarak, çeki düzenleyen kişi çekle işleyen hesabın sahibidir[388]. Ancak, düzenleyen ile çek hesabı sahibinin farklı kişiler olabilmesi de mümkündür[389]. Çek hesabı sahibinin temsilcisi veya vekili sıfatıyla ya da yetkisiz temsilci olarak, çek hesabı sahibi dışında başkaca bir kişinin çekin düzenleyeni olması mümkündür[390](ÇekK m. 5/3, 2/3, TTK m. 678).Bununla birlikte, yasal temsil kapsamında veli, vasi gibi kişilerin de çekin düzenleyeni olması mümkündür[391].

Belirtmek gerekir ki; Çek Kanunu m. 5/3 hükmünde, çek hesabı sahibinin gerçek kişi olması halinde, kendisi adına çek düzenlemesi için bir başkasını temsilci veya vekil tayin edemeyeceği düzenlenmiş olmakla birlikte, buna rağmen gerçek kişinin temsilcisi veya vekili olarak Türk Ticaret Kanunu'ndaki unsurları taşıyan bir çek düzenlenmesi

---

[386] Ticaret Sicili Yönetmeliği(RG. 27.01.2013, S. 28541). Bu yönetmeliğin dayanağı Türk Ticaret Kanunu'nun 26. maddesidir.
[387] https://mersis.gtb.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2018.
[388] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 69.
[389] **Bozer/Göle,** s. 262-263.
[390] Bu husus yukarda "Düzenleyenin İmzası" başlığı altında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.
[391] **Kendigelen,** s. 46; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 358.

durumunda hukuki ve cezai sorumluluğun çek hesabı sahibine ait olacağı öngörülmüştür.

Çek hesabı sahibi ister gerçek isterse tüzel kişi olsun, çek hesabı sahibi ile çeki düzenleyen kişi farklı ise, çek defterinin her bir yaprağında, düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının bulunması gerekmektedir(ÇekK m. 2/7-f). Bu unsur, 6728 sayılı Kanun'un 61. maddesi ile Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrasına eklenen "f bendi" ile öngörülmüştür. Bu hususa ilişkin madde gerekçesinde ise, düzenleyenin net bir şekilde tespit edilebilmesinin amaçlandığı belirtilmiştir[392].

Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması halinde, düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının yazılmasına imkân verecek ibarelerin matbu olarak yer alması gerekmektedir(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bununla birlikte, düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının çek defteri yaprağına yazılmamış olması durumunda, çek geçersiz olmayacaktır(ÇekK m. 2/9).

H.Çek Hesabı Sahibi Tüzel Kişi ise Adına Çek Düzenleyen Kişinin Adı ve Soyadı

Çek hesabı sahibinin tüzel kişi olması halinde, çek defterlerinin her bir yaprağında, bu tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının yer alması gerekmektedir(ÇekK m. 2/8).

Çek hesabı sahibi tüzel kişi ise, tüzel kişinin yönetim organında görev yapan, temsilcisi olan veya imza yetkilisi olan kişiler, tüzel kişi adına çek düzenleyebilecektir(ÇekK m. 2/3). Tüzel kişileri temsile yetkili olan kişilerin, görevleri devam ederken, yetkilerinin kaldırılması veya istifa etmeleri hususu, ticaret siciline tescil edilmedikçe, bu kişilerce düzenlenen çeklerden dolayı şirket sorumlu olacaktır[393]. Ancak, tüzel kişileri temsile yetkili olan kişilerin görevden ayrılmaları durumunda, zaten bu husus ticaret siciline tescil edilmiş olacağından, bu kişiler tarafından düzenlenmiş çeklerden dolayı şirket sorumluluk taşımayacaktır[394]. Böyle bir durumda, çeki düzenleyen kişinin bizzat sorumluluğu gündeme gelecektir[395](TTK m. 678[396]). Bu

[392] http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2018.
[393] **Pulaşlı,** s. 316.
[394] **Pulaşlı,** s. 316.
[395] Yargıtay 11. HD 08.03.2016 T., E. 2016/1139, K. 2016/2514(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.02.2018).

gibi durumlarda tüzel kişi adına çeki düzenleyen kişinin adı ve soyadının çek defteri yaprağında bulunması başvurulabilecek hukuki, cezai, idari ve icrai yollarda kolaylık sağlayacaktır. Nitekim, Çek Kanunu'nun m. 2/8 fıkrasının gerekçesinde, 3167 sayılı(mülga) Çek Kanunu'nun uygulandığı dönem içerisinde, tüzel kişi adına çek düzenleyen gerçek kişinin kimliğinin çoğu zaman çekin üzerindeki bilgilerden anlaşılamadığı, bu sebeple bazen, adına çek düzenlenen tüzel kişinin, bu çeke sahip çıkmadığı, böyle bir durumun, çekin karşılıksız çıkması hâlinde, yaptırım uygulanmasına engel teşkil edebildiği ve bu sakıncanın önüne geçilebilmesi için, tacir olsun veya olmasın, tüzel bir kişinin adına çek düzenleyen gerçek kişinin ad ve soyadının düzenlenen çek üzerine açıkça yazılmasını sağlamaya yönelik düzenleme yapılmış olduğu belirtilmiştir[397].

Muhatap banka tarafından bastırılan çek defterlerinin her bir yaprağında çek hesabı sahibi tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının matbu olarak yer alması gerekmektedir(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-c). Bununla birlikte, Çek Kanunu'nun m. 2/8 fıkrasının gerekçesinde; tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının, çek yaprağı üzerine matbu olarak, kaşe basılmak suretiyle veya el yazısı ile yazılabileceği belirtilmiştir[398].

Yargıtay'ın bir kararında, tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin, ismini yazmak suretiyle imza atması durumunda, bu hususun Çek Kanunu(m. 2/8) kapsamında, tüzel kişilik adına çek tanzim eden kişinin adının ve soyadının yazılması zorunluluğunun gereği olduğu ve düzenleyenin adını ve soyadını yazmış olması sebebiyle onun şahsi sorumluluğunun doğmayacağı yönünde hüküm verilmiştir[399].

Tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadının, çek defteri yaprağında bulunmaması veya yanlış olarak bastırılmış olması halinde, çek geçersiz olmayacaktır(ÇekK m. 2/9).

---

[396]TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 678 hükmü çekler için de geçerlidir.
[397] http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 07.02.2018.
[398] http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 07.02.2018.
[399] Yargıtay 19. HD 13.06.2016 T., E. 2016/2194, K. 2016/10516(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.02.2018).

IV. ÇEKİN UNSURLARININ YAZILACAĞI YER

Çekin unsurlarının, çek yaprağının neresine yazılacağına veya alonja yazılıp yazılamayacağına yönelik kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak, Çek Kanunu'nda çek defterlerinin bankalar tarafından bastırılacağı ve çek defterlerinin baskı şeklini belirleyen esasların tebliğ ile düzenleneceği öngörülmüştür(ÇekK m. 2/5, 6).

Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliğ'inde, *"Çeklerin basımında, Çek Kanunu ile bu Tebliğde belirtilen hususlarla birlikte, çekin keşide yeri ve keşide tarihi dahil, Türk Ticaret Kanununda yer alan çekin şekline ilişkin diğer unsurların da göz önünde bulundurulacağı…"* düzenlenmiş olup, çekin ön yüzünün sağ üst köşe kısmında bedelin, çek yaprağının ön yüzünün alt kısmında, seri numarası, banka ve şube isimlerini tanımlayan banka ve şube kodu, hesap numarası ve çek tutarına ilişkin bilgilerin yer alacağı belirtilmiştir(m.3/1-a, i). Bununla birlikte, yeri belirtilmeden çek yaprağında çek hesap numarası, çek hesabının bulunduğu banka şubesinin adı, çek hesabı sahibi gerçek kişinin adı ve soyadı, çek hesabı sahibi tüzel kişinin adı, çek hesabı sahibi gerçek kişinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası veya tüzel kişinin vergi kimlik numarası, çekin basıldığı tarih, tüzel kişilerde varsa MERSİS numarası, tüzel kişi adına çek düzenleyen kişinin adı ve soyadı ile çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması halinde ayrıca düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının yazılmasına ve imzaya imkân verecek ibarelerin yer alacağı öngörülmüştür(Merkez Bankası 2010/2 sayılı Tebliğ m. 3/1-c). Bu doğrultuda, bankalar tarafından çek matbu olarak basılmaktadır. Uygulamada çekin banka tarafından basılan matbu kısımları açısından pek sorun yaşanmamaktadır. Bununla birlikte çek, Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülmüş olan unsurları taşıması kaydıyla Çek Kanunu'ndaki unsurları taşımasa bile geçerli olduğundan(ÇekK m. 2/9), özellikle Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ve matbu olmayan unsurların çekin neresine yazılacağı, geçerli bir çekin oluşabilmesi açısından önemlidir.

"Çek" kelimesi unsuru açısından kanunen aranan şart bu kelimenin senet metni içerisinde yer almasıdır(TTK m. 780/1-a). Bununla birlikte, "çek" kelimesinin senedin üzerinde, alt kısmında veya başka bir yerinde yalnızca metin dışında yazılmış olması

yeterli değildir[400]. Uygulamada, "çek" kelimesi, muhatap banka tarafından bastırılan çek yaprağının ön yüzünde senet metni içerisinde matbu olarak yer almaktadır.

Yukarıda da belirtmiş olduğumuz üzere, "belirli bir bedel" unsuru açısından çekin bedelinin yazılabileceği tutar alanı, bankalarca, çek defteri yaprağının sağ üst köşesine gelecek şekilde bastırılmaktadır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m. 3/1-a). Çekin bedeli; bu tutar alanına yazılabileceği gibi, aksi bir düzenleme olmadığı gözetilerek açıkça belli olmak üzere çek yaprağının herhangi bir yerine de yazılabilmelidir[401]. Uygulamada yaygın olarak, çekin ön yüzünde bedelin hem rakamla hem de yazıyla ifade edilebilmesine imkan verecek ifadeler ve matbu olarak yer alan "ödeyiniz." şeklindeki emir hali ile çekte belirli bir bedelin havalesi gösterilmektedir[402].

Çek Kanunu m.2/6 hükmünde düzenlenmiş olan Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliğ'i doğrultusunda bankalarca bastırılan matbu çek defteri yaprağının ön yüzünde, muhatabın ticaret unvanı yer almaktadır[403].

Çekte düzenleyenin imzasının, senet metninin tümünü kapsayacak bir şekilde senet ön yüzünün[404] alt kısmında[405] yer alması gerekmektedir[406]. Düzenleyen tarafından senet metninin içine veya metnin üstüne atılmış olan imza, kanuni şekil şartı açısından yeterli değildir[407]. Bununla birlikte, düzenleyenin imzası dışında çekin ön yüzüne konulan her imza aval şerhi sayılacak olup, aval için sadece imza yeterlidir(TTK m. 701[408]). Ayrıca, çek yaprağının arka yüzüne atılan imzanın; aval için olduğu

---

[400] **Domaniç,** 1975, s. 370; **Poroy/Tekinalp,** s. 313-314. "çek" kelimesinin senette sadece başlık olarak bulunması halinde, çekin geçerli olacağı yönünde; **Pulaşlı,** s. 309; **Bozer/Göle,** s. 240.

[401] Yargıtay bonoya ilişkin bir kararında; *"...senedin arka yüzünde "30/07/2011 tarihinde 100.000-TL buğday olarak 200 ton tahmini olarak 01/04/2012 tarihinde 620 TL'den hesaplanarak düzenlenmiştir. 01/04/2012 tarihinde fiyat yukarı veya aşağı olursa o günkü fiyattan 200 ton buğday parası ödenecek" ibaresinin yer aldığı görülmektedir.*
Öncelikle, yukarıda açıklanan "kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadi"nin varlığının kabulü için belirli bir bedelin senet metninde yer alması gerekir. Takip konusu senedin metninde böyle bir bedel yazılı değildir. Senedin arka yüzündeki bedele ilişkin ibare ise değişken nitelikte olup, 6102 Sayılı TTK.nun 776/1-b maddesinde belirtilen şekilde 'kayıtsız ve şartsız belirli bir bedeli ödemek vaadini' içermemektedir. Bu durumda takibin dayanağı olan senet kambiyo senedi vasfını taşımamaktadır..." şeklinde hüküm kurmuştur.

[402] **Pulaşlı,** s.134.

[403] Daha öncesinde de doktrinde de muhatabın ticaret unvanının çekin metni içerisinde olma zorunluluğunun bulunmadığı ve çekin üst kısmında yazılabileceği hususu belirtilmiştir(**Şimşek,** s. 374).

[404] Yargıtay 12. HD 20.04.2016 T., E. 2016/10250, K. 2016/11684(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 19.02.2018).

[405] **Öztan,** 2. Baskı, s. 988.

[406] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 66.

[407] **Kendigelen,** s. 100.

[408] TTK m. 818/1-g hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 701 hükmü çekler için de geçerlidir.

belirtilmişse aval hükmünde, hiçbir belirtme yapılmamışsa beyaz ciro hükmünde olduğu kabul edilmektedir[409](TTK m. 683[410], m. 701). Nitekim Yargıtay, senedin ön yüzünde borçluların isimlerinin yazılı olduğu, arka tarafında ise isimlerinin karşısında imzaların atılmış olduğu somut olayda, kambiyo senedinin düzenleyenin imzası unsurunu taşımadığı yönünde karar vermiştir[411].

Düzenlenme tarihinin, çekin üzerinde yer alması gerekmekle birlikte, çekin önyüzünde herhangi bir yerine yazılması mümkündür[412]. Nitekim, Yargıtay bir kararında, *"Tanzim tarihinin senedin ön yüzünde ve senet metni içinde yazılması zorunlu olup, senedin metni dışında, arka yüzünde 'Senet Tarihi 18 Ocak 2011 dir' ibaresinin yazılarak altı keşideci borçlu tarafından imzalanmış ise de bu ibare senet metni dışında olduğundan tanzim tarihi olarak kabulü mümkün değildir. Kaldı ki senet arkasında yazılı olan bu tarihin de tanzim tarihi olduğu açıkça belirtilmiş değildir. Nitekim keşideci borçlunun beyanlarında bu tarihin tanzim tarihi olduğu açıkça kabul edilmiş değildir."* şeklinde hüküm kurmuştur[413].

Kanun koyucu tarafından 31/12/2016 tarihinden sonra bankalarca çek hesabı sahiplerine seri numarası unsurunu içermeyen çek yaprağı verilemeyeceği ve 31/12/2016 tarihinden önce basılan çeklerde bu unsurlar aranmayacağı öngörülmüştür(TTK geçici m. 11). Bu kapsamda, banka tarafından verilen seri numarası unsuru matbu olarak çek yaprağının ön yüzünün alt kısmında yer alacaktır(Merkez Bankası'nın 2010/2 sayılı Tebliği m.3/1-e). Karekod ise çekin üzerinde ön yüzüne kare veya dikdörtgen olarak basılmaktadır(Karekod Tebliği m. 3/1-b). Uygulamada karekod; çekin ön yüzünün üst kısmında düzenlenme yeri ve tarihinin solunda yer almaktadır.

Düzenlenme yeri ve ödeme yeri ise çekin alternatifli zorunlu unsurlarıdır. Düzenlenme yeri unsurunun çek yaprağının ön yüzünün herhangi bir yerinde bulunması mümkündür[414]. Eğer ki, düzenlenme yeri yazılmamış ise düzenleyenin adının yanında

---

[409] Yargıtay 12. HD 29.05.2017 T., E. 2016/15689, K. 2017/8305; Yargıtay HGK 22.06.2016 T., E. 2014/12-1091, K. 2016/847(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 19.02.2018).
[410] TTK m. 818/1-d hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 683 hükmü çekler için de geçerlidir.
[411] Yargıtay 12. HD 02.12.2008 T., E. 2008/18252, K. 2008/21473(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 19.02.2018).
[412] **Ertekin/Karataş,** s. 178; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 266; **Kendigelen,** s. 89.
[413] Yargıtay 12. HD 30.05.2012 T., E. 2011/32539, K. 2012/18585(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 19.02.2018).
[414] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 67; Yargıtay İBGK 14.12.1992 T., E. 1992/1, K. 1992/5 sayılı kararında *"Çekin yazıldığı, ihdas edildiği yerin çekin yüzüne yazılması zorunludur."* şeklinde hüküm kurulmuştur.

yazılı olan yer veya düzenleyenin imzasının yanında yazılı olan yer düzenlenme yeri olarak kabul edileceğinden[415], bu unsur çekin ön yüzünde yer almaktadır. Ödeme yeri unsurunun açıkça gösterilmemiş olması halinde çekin, muhatabın ticaret unvanının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılacağı(TTK m. 781/2) ve muhatabın ticaret unvanının yanında da yazılı bir yer olmaması halinde ödeme yerinin, muhatabın merkezinin bulunduğu yer olarak kabul edileceği düzenlenmiştir(TTK m. 781/2) Uygulamada genellikle bu unsur çek üzerinde ayrıca gösterilmemekte ve Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrası gereği çek defterinin her bir yaprağında matbu olarak çek hesabının bulunduğu muhatap bankanın şubesinin adı, muhatabın ticaret unvanının yanında olduğundan[416], çekin ön yüzünde bu unsur yer almaktadır.

Alonj ile ilgili olarak Türk Ticaret Kanunu'nda "…poliçeye bağlı olan ve alonj denilen bir kağıt…" ifadesi kullanılmıştır(TTK m. 683/1[417]). Doktrinde alonjun tanımını *Seven*; *"Kanun'un izin verdiği hâllerde senet üzerinde boşluk kalmaması durumunda belirli işlemlerin yapılması için senede fiziki(maddi) olarak eklenen, irade beyanı yoluyla senetle arasında bağlantı kurulan ve kâğıttan oluşan istisnai bir belgedir."* şeklinde yapmıştır[418]. Yargıtay ise alonju; *"..arka yüzünde yer kalmadığı zaman yapılacak işlemler için bono, çek veya poliçeye eklenen kağıt parçası…"* şeklinde tanımlamıştır[419].

Alonj üzerine yapılabilecek işlemler açısından ise *Seven*; alonjun üzerine her türlü işlemin yapılamayacağı, bu doğrultuda alonj üzerine yapılabilecek işlemlerin sadece Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülmüş olan ciro, aval ve mücbir sebep işlemleri olduğu yönünde görüş belirtmiştir[420]. Yargıtay ise haklı olarak, herhangi bir

---

[415] Düzenleyenin adının yanında yazan yerin düzenlenme yeri olarak kabul edileceğine ilişkin, Yargıtay 12. HD 24.02.2014 T., E. 2014/3118, K. 2014/5092 sayılı; Yargıtay 12. HD 24.06.2010 T., E. 2010/4259, K. 2010/16408(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017). Düzenleyenin imzasının yanında olan yerin düzenlenme yeri kabul edileceğine ilişkin, Yargıtay 10. CD 06.03.2006 T., E. 2005/3758, K. 2006/3158; Yargıtay 10. CD 02.05.2006 T., E. 2005 / 9735, K. 2006 / 6443(www.hukukturk.com Erişim Tarihi: 26.12.2017); Yargıtay 12. HD 09.03.1990 T., E. 9354/ K. 2348(**Eriş,** s. 23); Yargıtay 12. HD 27.10.1980 T., E. 6054/ K. 7719(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017).

[416] **Kendigelen,** s. 84; **Pulaşlı,** s. 327-328.

[417]TTK m. 818/1-d hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 683 hükmü çekler için de geçerlidir.

[418] **Seven, Vural:** "Kambiyo Senetlerinde (Poliçe, Bono ve Çek) Alonj", İzmir Barosu Dergisi, Y. 82, S. 1, Ocak 2017, s. 60.

[419] Yargıtay 12. HD 27.03.2017 T., E. 2017/1505, K. 2017/4645; Yargıtay 12. HD 04.07.2012 T., E. 2012/6417
K. 2012/23441(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2018).

[420] **Seven,** s. 72.

sınırlandırma yapmadan alonj üzerine yapılan her işlemin senedin arkasına yapılmış olduğu yönünde karar vermektedir[421].

V. ÇEKİN UNSURLARINDA EKSİKLİK

Kanun koyucu tarafından, hem Türk Ticaret Kanunu'nda hem de Çek Kanunu'nda çekin unsurları düzenlenmiştir. Bir senedin çek olarak nitelendirilebilmesi için ise Türk Ticaret Kanunu'nun 780. ve 781. maddelerinde öngörülmüş olan unsurları taşıması gerekmektedir.

Çekin tedavüle çıkarılmasında beklenen, kanunun öngörmüş olduğu tüm zorunlu unsurları taşıyan bir çekin düzenlenerek lehtara verilmesidir[422]. Ancak, kanun koyucu tarafından, çekin tamamen doldurulmadan tedavüle çıkarılabileceği öngörülmüştür(TTK m. 680[423]). Böyle bir durumun varlığında ise çekin unsurlarında eksiklik mevcut olacaktır. Çekin unsurlarında eksikliğin olması; "eksik çek" ve "açık çek" olmak üzere iki şekilde mümkündür. Bu iki durumda çekin tedavüle çıkarılmasındaki saikler birbirinden farklıdır[424].

A. Eksik Çek

Unutkanlık veya bilgisizlik gibi bir nedenle senedin, çeke ilişkin zorunlu ya da alternatifli zorunlu unsurları taşımaması, başka bir ifade ile bu unsurların hataen doldurulmamış olması durumunda, eksik çek meydana gelecektir[425]. Çekin unsurlarının eksik olmasının çeşitli hukuki sonuçları bulunmaktadır.

Zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurlarında eksiklik bulunan bir çek, çek niteliği ve kambiyo senedi niteliği taşımadığından, kambiyo senetlerine mahsus icra takibi yollarına konu edilememektedir[426](İİK m. 167). Ayrıca, zorunlu veya alternatifli

---

[421] Yargıtay 12. HD 04.07.2012 T., E. 2012/6417, K. 2012/23441(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2018).
[422] **Bozer/Göle,** s. 280.
[423] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 680 hükmü çekler için de geçerlidir.
[424] **Bozer/Göle,** s. 281.
[425] **Bozer/Göle,** s. 281; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1063. Bununla birlikte, çekin unsurlarının senedin çek niteliği taşımaması için düzenleyen tarafından bilinçli olarak boş bırakılması da mümkündür.
[426] **Ertekin/Karataş,** s. 183; düzenlenme yeri unsurunu taşımayan senedin kambiyo senetlerine mahsus takip yollarına konu olamayacağına ilişkin bkz. Yargıtay 12. HD 04.05.2012 T., E. 2011/29563, K. 2012/15122 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.03.2018).

zorunlu unsurlarında eksiklik bulunan bir çeke ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 732.[427] maddesine dayanılarak sebepsiz zenginleşme davası da açılamamaktadır[428].

Eksik çekin, unsurları tamamlanmadan muhatap bankaya ibraz edilmesi durumunda, muhatap bankanın; ödeme yetkisi bulunmayıp, bilerek veya bilmeyerek çek hesabından hamile ödeme yapması halinde, bu ödeme sebebiyle hesap sahibine karşı hukuken sorumluluğu doğacaktır[429].

Eksik çekin, unsurları tamamlanmadan muhatap bankaya ibrazının yapılması halinde, muhatap banka tarafından çeke ilişkin "karşılıksızdır" işlemi yapılması ihtimalinde ise düzenleyenin muhatap bankadan tazminat talep edebilip edemeyeceği hususunda Yargıtay'ın farklı kararları bulunmaktadır. Yargıtay 2004 yılına ait bir kararında, düzenleyenin kendisinin çeki eksik unsurlu düzenlemiş olmasına rağmen muhatap bankanın kusurundan bahsederek tazminat talebinde bulunmasının Türk Medeni Kanunu'nun 2. Maddesi ile bağdaşmayacağı yönünde hüküm vermiş[430] iken, 2014 yılına ait bir kararında ise, Türk Medeni Kanunu'nun m. 2 hükmünü gerekçe gösteren yerel mahkeme kararını bozarak düzenleyenin ticari itibarının sarsıldığını ve bu sebeple manevi tazminata hükmedilmesi gerektiğini belirtmiştir[431].

---

[427] TTK m. 818/1-m hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 732 hükmü çekler için de geçerlidir.

[428] Yargıtay HGK 08.04.2015 T., E. 2013/3-1598, K. 2015/1159; Yargıtay 11. HD 26.01.2016 T., E. 2015/2784, K. 2016/797(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 17.03.2018).

[429] **Bozer/Göle,** s. 282.

[430] Yargıtay 11. HD 08.03.2004 T., E. 2003/7791, K. 2004/2171sayılı kararında, *"Alacaklı, dava konusu çeke banka tarafından karşılıksızdır kaşesi vurulduktan sonra Edirne 2.Asliye Hukuk Mahkemesi'nden ihtiyati haciz kararı alarak kararı infaz ettirmiştir. Her ne kadar banka tarafından çekin unsurları irdelenmeden karşılıksızdır kaşesi vurulmuş ise de, ihtiyati haciz kararı veren mahkeme tarafından da çekin unsurları irdelenmeden ihtiyati haciz kararı verilmiştir. Bu durumda bankanın eylemi ile davacının uğramış olduğu zarar arasında illiyet bağı kesilmiştir. Yine, alacaklının bu alacağı nedeniyle ilamsız takip yapması da mümkün bulunmaktadır. Kaldı ki, davacı çekin keşidecisi olup, çeki keşide yeri yazmadan keşide etmiştir. Bundan sonra bankanın kusurundan bahsederek tazminat talebinde bulunması MK.nun 2'nci maddesi hükmü ile bağdaşmaz."* şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018).

[431] Yargıtay 11. HD 11.04.2014 T., E. 2013/1726, K. 2014/7218 sayılı kararında, *"Dava, davalı bankanın özen yükümlülüğünü ihlal ettiği iddiasına dayalı maddi ve manevi tazminat istemlerine ilişkindir. Gerçekten de davacı tarafından dava dışı şirkete imzasız biçimde verilen çeklerin davalı bankaya ibrazı üzerine, bankaca somut olaya uygulanması gereken mülga 6762 sayılı TTK'nın 692. maddesi uyarınca çek vasfının kazanılması için zorunlu olarak yer alması gereken keşideci imzasının bulunmaması nedeniyle çek vasfında olmayan çek yapraklarının ikisinin arkasına karşılıksız şerhi yazılarak Merkez Bankası'na bildirimde bulunulmuştur. Esasen bu hususlar çekişmesiz olduğu gibi Merkez Bankası'ndan gönderilen yazıda da, davacı hakkında 3167 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında dava konusu çekler için kendilerine bildirimde bulunulduğu teyit edilmiştir. Bu durumda, gerekmediği halde davalı banka tarafından davacı hakkında 3167 sayılı Kanun'un 9. maddesi kapsamında Merkez Bankası'na bildirimde bulunulması nedeniyle tacir olan davacının, ticari itibarının sarsıldığının kabulü ile davacı lehine uygun bir manevi tazminata hükmedilmek gerekirken yazılı şekilde yanılgılı değerlendirme ile manevi tazminat*

Belirtmek gerekir ki; eksik çek düzenlenirken, düzenleyen ile lehtar arasında bir iç anlaşma bulunmadığından eksik kalan unsurların doldurulması hususunun tahrifat veya evrakta sahtecilik suçlarını da oluşturması mümkündür[432]. Bununla birlikte; aksi düzenleyen tarafından ispat edilmedikçe, çekin eksik unsurlarının doldurabileceği kabul edilmektedir[433].

B. Açık Çek

Açık çek[434]; kanun koyucu tarafından öngörülmüş zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurları tamamen doldurulmadan tedavüle çıkarılan, doldurulmamış unsurların ise düzenleyen ile lehtar arasındaki iç anlaşmaya uygun olarak muhatap bankaya ibrazına kadar doldurulması gereken çektir[435](TTK m. 680[436]).

Açık çek ile eksik çek; kanun koyucunun çeke ilişkin öngördüğü unsurları tam olarak taşımadan tedavüle çıkarılmaları açısından birbirlerine benzemekle birlikte[437], özellikle unsurların doldurulmamış olma sebepleri açısından birbirlerinden ayrılmaktadır[438]. Açık çekte, açık olarak bırakılan unsurların doldurulması, düzenleyen ile senedi elinde bulunduran arasında yapılan sarih veya zımni bir anlaşma ile senedin teslim edildiği kişiye bırakılmış iken; eksik çekte, eksik unsurların doldurulmasına yönelik bir anlaşma bulunmamaktadır[439].

Çekin zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurlarının bir kısmının açık bırakılması halinde açık çek mevcut olabileceği gibi sadece düzenleyenin imzasının bulunması durumunda da açık çek mevcut olacak ve Türk Ticaret Kanunu'nun 680. maddesi

---

isteminin reddine karar verilmiş olması doğru görülmemiş, hükmün bu nedenle bozulması gerekmiştir." şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018).

[432] **Öztan,** s. 90.

[433] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 161. Açık çekin kanun koyucunun çeke ilişkin öngördüğü unsurları tam olarak taşımadan tedavüle çıkarılabilmesi ve ibraza kadar doldurulabilmesi gözetildiğinde, her ne kadar eksik çek giderek açık çeke yaklaşsa da bu iki husus birbirlerinden farklıdır. Açık çek ile eksik çek arasındaki ilişki "Açık Çek" başlığı altında değerlendirilmiştir.

[434] *Domaniç*, bu tarz çekleri "beyaz çek" olarak adlandırmaktadır(**Domaniç,** 1975, s. 415).

[435] **Bozer/Göle,** s. 281.

[436] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 680 hükmü çekler için de geçerlidir.

[437] **Öztan,** 2. Baskı, s. 90.

[438] **Bozer/Göle,** s. 281.

[439] **Öztan,** 2. Baskı, s. 90.

uygulanma imkânı bulacaktır[440]. Belirtmek gerekir ki, açık çekin mevcut olabilmesi için çekte en azından düzenleyenin imzası unsurunun bulunması gerekmektedir[441].

Açık çekin doldurulmasının düzenleyen ile lehtar arasındaki iç anlaşmaya uygun olması gerektiği kanun koyucu tarafından öngörülmüştür(TTK m. 680). Ancak, açık çekin boş bırakılan unsurlarının kimin tarafından doldurulabileceğine yönelik bir düzenlemeye gidilmemiştir. Bununla birlikte; düzenleyen ile lehtar arasındaki anlaşma doğrultusunda, boş bırakılmış olan unsurların sadece lehtar tarafından doldurulması veya lehtar ile birlikte diğer cirantalar ve hamil tarafından da doldurulabilmesi mümkün olabilir[442].

Açık çekin, düzenleyen ile lehtar arasındaki anlaşmaya aykırı olarak doldurulması durumunda, bu hususun lehtara karşı ileri sürülebilmesi mümkün olup, hamile karşı ise yalnızca hamilin çeki kötü niyetle iktisap ettiği veya iktisabı sırasında kendisine ağır bir kusur isnat edilebildiği hallerde ileri sürülebilmektedir(TTK m. 680). Bu doğrultuda; anlaşmaya aykırı doldurulmuş bir açık çekin iyi niyetli iktisap eden veya iktisap esnasında ağır kusuru bulunmayan hamil tarafından tahsili mümkündür[443]. Bu kapsamda; düzenleyen tarafından imzalanmış ve masaya konulmuş bir çek yaprağının, düzenleyenin rızası dışında bir kişi tarafından alınıp doldurulmadan veya kısmen ya da tamamen doldurularak tedavüle çıkarılması gibi bir durumunda kıymetli evrakta hakkın doğumuna ilişkin teorilerden, görünüşe itimat teorisi ile birleştirilmiş akit teorisi uygulanma alanı bulmaktadır. Başka bir ifadeyle, düzenleyen ile lehtar arasında kıymetli evrakta hakkın doğumuna ilişkin ilk şart olan senedin düzenleyen tarafından lehtara teslim edilmiş olması gerçekleşmemiş olmakla birlikte düzenleyen çekteki borcu ödemekle yükümlü tutulmaktadır. Bunun sebebi, açık çek görünümünde bir senet düzenlemek suretiyle iyi niyetli üçüncü kişilerde itimat oluşturacak bir görünüşün oluşturulmuş olmasıdır. Açık çekin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğuna ilişkin definin türü ise, iyi niyetli iktisap eden veya iktisap esnasında ağır kusuru bulunmayan hamile karşı ileri sürülememesi gözetildiğinde, şahsi defidir[444].

---

[440] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 161.
[441] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 73.
[442]**Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 73; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 161; **Yıldız, Şükrü:** Çekin Düzenlenmesi-Anonim Şirkette Çek Düzenlemeye Yetkili Kişi, Hukuki Mütalaalar 2, İstanbul 2015, s. 68; **Bozer/Göle,** s. 282.
[443] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 73; **Bozer/Göle,** s. 282.
[444] **İmregün,** s. 58; **Ülgen(Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 157-158.

Açık çekin düzenleyen ile lehtar arasındaki anlaşmaya aykırı bir şekilde doldurulduğunu düzenleyenin yazılı delille ispat etmesi gerekmektedir[445]. Nitekim, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 201. maddesi gereğince senede karşı ispatın senetle yapılması gerekmekte olup, düzenleyenin bu hususu ispatı halinde zararını anlaşmayı ihlal eden kişiden talep etmesi mümkündür[446]. Bununla birlikte, açık çekin anlaşmaya aykırı doldurulduğunun ispatı yapılmış olsa bile, bu husus iyi niyetli hamillere karşı ileri sürülemeyecektir[447].Ayrıca, açık çekin anlaşmaya aykırı bir şekilde doldurulduğu iddiası ile düzenleyenin muhatap bankayı ödemeden men etmesi mümkün olmayıp, böyle bir durumda, ödemenin durdurulması için ihtiyati tedbir kararı verilmesi mahkemeden istenebilir[448].

Açık çekin boş unsurlarının talimata aykırı doldurulması, hem hukuk, hem de ceza yargılamalarına konu olabilmektedir. Böyle bir durumda, hukuk mahkemelerinde bu hususun yazılı delille ispat edilmesi gerekirken, ceza yargılamasında delil serbestisi sebebiyle tanıkla ispatın mümkün olup olmayacağına yönelik olarak Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu, ceza mahkemesinin tanıkla ispat konusunda hukuk mahkemesinin bağlı olduğu usul kurallarına uyması gerektiği görüşündedir[449].

Zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurları açık bir şekilde düzenlenerek tedavüle çıkarılmış bir çekin, muhatap bankaya ibrazına kadar doldurulması gerekmektedir[450]. Aksi halde, senet çek niteliği taşımayacaktır(TTK m. 781/1). Bununla birlikte, boş bırakılmış olan unsurları doldurulmadan muhatap bankaya ibraz edilen açık çekin bedelinin banka tarafından hamile ödenmemesi gerekmektedir[451]. Muhatap banka, böyle bir senedin ibrazında, hiçbir işlem yapmayabileceği gibi senedin üzerine ödememe sebebi olarak unsurların doldurulmamış olduğunu yazabilmektedir[452]. Açık çekin unsurları tamamlanmadan ibraz edilmesi halinde, muhatap bankanın hamile ödeme yapması veya senedi karşılıksızdır işlemine tabi tutması ihtimalleri için ise yukarıda eksik çek başlığı altında belirtmiş olduğumuz hususlar açık çek açısından da geçerlidir.

---

[445] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s.164; Yargıtay 19. HD 21.12.2017 T., E. 2016/14399, K. 2017/8118; Yargıtay 12. HD 07.03.2011 T., E. 2010/20030, K. 2011/3179(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 19.03.2018).
[446] **Bozer/Göle,** s.283; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 162.
[447] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 164.
[448] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 162.
[449] Yargıtay İBBGK 24.03.1989 T., E. 1988/1, K. 1989/2(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 20.03.2018).
[450] Yargıtay 11. HD 10.04.2017 T., E. 2015/13999, K. 2017/1985(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.02.2018).
[451] **Bozer/Göle,** s. 283.
[452] **Reisoğlu,** s. 163.

Hamilin; unsurları doldurulmamış olan açık çeki muhatap bankaya ibraz etmesi üzerine muhatap bankadan gelen uyarı sonrasında boş olan unsurları doldurması halinde, açık çekin doldurulmasına yönelik iç anlaşmadan haberinin olmaması ve sadece tahsil edebilmek için kendi iradesi ile çekin boş unsurlarını doldurmuş olması sebebiyle muhatap bankanın basiretli bir tacir gibi hareket ederek ödeme yapmaması ya da en azından müşterisi olan hesap sahibine danışması yerinde olacaktır[453].

C. Unsurların Eksikliğinin Sonuçları

Zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurları eksik bir şekilde düzenlenerek tedavüle çıkarılmış bir çekin, muhatap bankaya ibrazına kadar doldurulması halinde geçerli bir çek mevcut olacak; aksi hâlde senet çek niteliği taşımayacaktır[454](TTK m. 781/1). Nitekim Yargıtay bir kararında; *"...çekin kısmen doldurulmuş ya da sadece imzalanmış olması halinde dahi tedavüle çıkarılması mümkün ve geçerli olup, bu eksiklik çekin ibrazına kadar tamamlanabilir..."* şeklinde hüküm kurmuştur[455]. Bu kapsamda, çekin unsurlarının, muhatap bankaya yapılacak ibraza kadar doldurulmamış olması halinde, çekin tahsil kabiliyeti bulunmayacağından, banka tarafından ödeme yapılması beklenemeyecektir[456].

Unsurları ibraz anına kadar tamamlanmamış olan çekin, başka bir ifade ile eksik çekin ziyaı sebebiyle iptalinin istenebilmesi de mümkün değildir. Bununla birlikte açık çek niteliğindeki bir çekin zayi olması sebebiyle iptalinin istenebilmesi mümkündür[457]. Nitekim, düzenleyen tarafından sadece imzalanmış ve diğer kısımları doldurulmadan tedavüle çıkarılmış bir çekin, muhatap bankaya ibrazına kadar doldurulması halinde geçerli bir çek mevcut olacağından, zayii sebebiyle iptali istenebilecektir[458].

Yargıtay 2014 yılına ait bir kararında; üzerinde düzenlenme tarihi bulunmayan bir çeki, çekin tamamen doldurulmamış olarak tedavüle çıkarılma olanağı

---

[453] **Bozer/Göle,** s. 283.
[454] **Kendigelen,** s. 115; Yargıtay 10. CD 11.04.1997 T., E. 1997/4645, K. 1997/4586(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.02.2018). Ancak, en azından imza unsurunun çek tedavüle çıkarılırken mevcut olması gerekmektedir(**Kendigelen,** s. 115).
[455] Yargıtay 11. HD 10.04.2017 T., E. 2015/13999, K. 2017/1985(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.02.2018).
[456] **Ertekin/Karataş,** s. 183; **Bozer/Göle,** s. 283; Yargıtay 11. HD 07.04.2011 T., E. 2009/11458, K. 2011/4034; Yargıtay 10. CD 31.01.2005 T., E. 2004/13379, K. 2005/535(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.03.2018).
[457] **Bozer/Göle,** s. 480-481.
[458] Yargıtay 11. HD 14.02.2006 T., E. 2005/958, K. 2006/1423(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018).

bulunduğundan eksik çek olarak değil açık çek olarak değerlendirmiş ve çekin zayii sebebiyle iptaline karar verilmesi gerektiği yönünde hüküm kurmuştur[459]. Ancak, boş olan başka bir ifade ile sadece matbu kısımları bulunan ve üzerinde en azından imza bulunmayan[460] bir çek yaprağının, çek niteliği bulunmadığından zayii sebebiyle iptali istenemeyecektir[461].

Belirtmek gerekir ki; çekin zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurlarının bir veya birkaçının en geç ibraz anında senette bulunmaması durumunda senet; çek sayılmayacak(TTK m. 781/1) olup[462], eğer ki, düzenleyenin imzası varsa ve de muhatap, düzenleyen ve lehtar belli ise adi havale niteliğinde olacaktır[463]. Nitekim, adi havalenin mevcut olabilmesi için üçlü bir ilişkinin bulunması gerekmektedir(TBK m. 555). Bununla birlikte, kanun koyucu senette muhatap olarak bankanın değil diğer bir kişinin gösterilmesi halinde senedin çek olmayacağını ve yalnız havale hükmünde olacağını öngörmüştür(TTK m. 782/2). Muhatap bankanın ticaret unvanının bulunmaması veya başkaca bir kişinin muhatap olarak gösterilmemiş olması durumunda ise, çek diğer zorunlu ve alternatifli zorunlu unsurları taşısa da çek niteliğinde olmayacak ve havale için gerekli olan üçlü bir ilişkinin bulunmaması sebebiyle de adi havale sayılmayacak; ancak delil başlangıcı sayılabilecektir[464].

Ayrıca, hamiline olarak düzenlenmiş olan unsurlarında eksiklik bulunan bir çekin adi havale niteliği de bulunmamaktadır[465]. Böyle bir senet yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilmektedir[466]. Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2015 yılına

---

[459] Yargıtay 11. HD 30.04.2014 T., E. 2014/2204, K. 2014/8113(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018).

[460] Sadece imzalanmış olmasının çekin zayii sebebiyle iptaline karar verilmesi için yeterli olmadığı yönünde Yargıtay 11. HD 21.05.2002 T., E. 2002/963, K. 2002/5064; Yargıtay 11. HD 08.05.2001 T., E. 2001/2185, K. 2001/4088(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018).

[461] Yargıtay 11. HD 25.02.2015 T., E. 2014/18156, K. 2015/2531; Yargıtay 11. HD 27.03.2014 T., E. 2013/16085, K. 2014/5991(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2018). Çek defterinin veya boş çek yapraklarının kaybedilmesi halinde, ödeme yasağı konulmasına gerek olmaksızın muhatap banka haberdar edilerek bunlara ilişkin ödeme yapılmaması sağlanabilir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 322; **Bozer/Göle,** s. 480). Muhatap banka haberi olmasına rağmen bunlara ilişkin ödeme yaparsa, düzenleyene karşı Türk Ticaret Kanunu'nun 812. maddesine göre sorumlu olur(**Bozer/Göle,** s.453).

[462] Senedin, çeke ilişkin eksik unsurlarının senet dışı vakıalarla veya başka bir şekilde yorum yoluyla tamamlanabilmesi de mümkün değildir(**Öztan,** 20. Baskı, s. 233).

[463] **Bozer/Göle,** s. 284; **Arslan/Kayançiçek,** s. 102; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 77. Çekin zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurlarını taşımayan senedin havale olarak nitelendirileceği yönünde bkz. Yargıtay 11. HD 21.05.2002 T., E. 2002/963, K. 2002/5064(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.03.2018).

[464] **Domaniç,** 1975, s. 381.

[465] **Domaniç,** 1975, s. 380; **Ertekin/Karataş,** s. 182; **Arslan/Kayançiçek,** s. 102.

[466] **Ertekin/Karataş,** s. 182; Yargıtay 11. HD 20.06.1989 T., E. 1988/6637, K. 1989/3815(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.03.2018). Karşı görüş olarak, *Domaniç*; hamiline

ait bir kararında; *"...kıymetli evrak vasfı bulunmayan hamiline tanzim edilmiş olan belgenin ciro edilerek davacıya intikal etmesiyle davacı, davalıya karşı ileri sürülebilecek bir hak elde etmiş değildir...kıymetli evrak olmadığı gibi adi senet dahi sayılmayan ve lehtarı belirli olmadığı için havale niteliği de bulunmayan bu belgeye..."* denilmek suretiyle hamiline düzenlenmiş eksik unsurlu çekin havale niteliğinin bulunmadığı belirtilmiştir[467].

"Senet metninde çek kelimesi" unsuru dışında çekin diğer unsurlarını taşıyan bir senet; açıkça emre yazılı ve ibrazında ödenmek üzere düzenlenmişse "emre yazılı havale" olarak kabul edilebilir[468]. *Bozer/Göle,* "çek" kelimesini içermeyen bir senedin çekin diğer unsurlarını taşıması halinde, emre yazılı havaleleri düzenleyen Türk Ticaret Kanunu'nun 826 vd. maddelerinde çeklere atıf yapılmamış olması sebebiyle "emre yazılı havale" olarak kabul edilmemesi gerektiği görüşündedir[469]. Çekin hamiline düzenlenebilmesi ihtimali de gözetildiğinde(ki böyle bir durumda senet adi havale niteliği bile taşımamaktadır), bu görüşe katılmakla birlikte; hamiline olamayan ve "çek kelimesi" unsuru dışında çekin diğer unsurlarını taşıyan bir senedin ya da "poliçe kelimesi" unsuru dışında poliçenin tüm unsurlarını taşıyan bir senedin mevcut olması halinde zaten Türk Ticaret Kanunu'nun 826. maddesinin aradığı şartlar gerçekleşmiş olacağından senet "emre yazılı havale" olarak kabul edilmelidir.

Çeke ilişkin kanun koyucu tarafından öngörülmüş diğer zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurları taşımakla birlikte; "kayıtsız şartsız belirli bir bedel" unsuru yerine kayda ve şarta tabi bir bedel veya misli bir eşya gibi bir bedel içermesi gibi durumlarda da senet çek niteliği taşımayacak olup, adi havale niteliğinde olacaktır[470]. Benzer şekilde senette; düzenlenme tarihi[471], banka seri numarası, karekod, unsurlarının bulunmaması halinde de senet çek değil adi havale niteliğinde sayılacaktır. Ancak; düzenleyenin imzası unsurunun bulunmaması halinde senet adi havale niteliği bile taşımayıp, en fazla yazılı bir delil başlangıcı kabul edilebilir[472].

---

düzenlenmiş eksik çekin yazılı delil başlangıcı bile sayılamayacağı kanaatindedir(**Domaniç,** 1975, s. 380).

[467] Yargıtay HGK 08.04.2015 T., E. 2013/3-1598, K. 2015/1159(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.03.2018).

[468] **Öztan,** 20. Baskı, s. 233.

[469] **Bozer/Göle,** s. 284. Çek kelimesini içermeyen senedin adi havale hükmünde olacağı görüşünde bkz. **Şimşek,** s. 371.

[470] **Domaniç,** 1975, s. 381.

[471] **Domaniç,** 1975, s. 382.

[472] **Domaniç,** TTK Şerhi, s. 562; **Kendigelen,** s. 100; **Arslan/Kayançiçek,** s. 102.

Çek üzerinde düzenlenme yerinin belirtilmemiş olması tek başına senedi çek niteliğinden çıkarmayacak; bununla birlikte bu unsura alternatif olarak öngörülmüş olan düzenleyenin adının yanında da bir yer yazılmamış olması halinde senet adi havaleye dönüşecektir[473](TTK m. 781/3). Bununla birlikte, düzenlenme yeri unsuru eksik olan çek, hamiline düzenlenmiş olması halinde sadece yazılı delil başlangıcı sayılabilecektir[474].

Ödeme yerinin açıkça gösterilmemiş olması halinde çek, muhatabın ticaret unvanının yanında yazılı olan yerde düzenlenmiş sayılacağından(TTK m. 781/2) ve muhatabın ticaret unvanının yanında da yazılı bir yer olmaması halinde ödeme yeri, muhatabın merkezinin bulunduğu yer olarak kabul edileceğinden(TTK m. 781/2), bu unsurun çekin üzerine ayrıca yazılmamış olması çekin niteliğini etkilemeyecektir[475].

Çekin zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurları arasında "lehtar" sayılmamış olup, bu unsurun çekte bulunmaması, çekin niteliğini etkilememektedir. Bu doğrultuda, kimin lehine düzenlendiği gösterilmemiş olan çek hamiline düzenlenmiş sayılmaktadır(TTK m. 785). Nitekim Yargıtay, çek üzerine lehtarın yazılıp yazılmamasının çek vasfı açısından önemli olmadığı ve lehtar olarak gerçek ya da tüzel bir kişiliği ifade etmeyen bir ibarenin yazılması halinde çekin hamiline düzenlenmiş sayılacağı yönünde karar vermektedir[476].

Belirtmek gerekir ki; Çek Kanunu'nda kayıt dışı ekonominin denetim altına alınabilmesi amacına yönelik olarak, hamiline yazılı çek düzenlenebilmesi için hamiline yazılı çeklere özel ayrı bir çek hesabının açılması ve hamiline çek yapraklarının kullanılması gerektiği hususu düzenlenmiştir(ÇekK m. 2/6). Buna aykırı bir biçimde kimin lehine düzenlendiği gösterilmeden hamiline çek düzenlenmesi durumunda ise çek

---

[473] **Pulaşlı,** s. 323.
[474] Yargıtay 11. HD 20.06.1989 T., E. 1988/6637, K. 1989/3815(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 11.03.2018).
[475] **Pulaşlı,** s. 327. Ayrıca belirtmek gerekir ki; ödeme yerinin açıkça gösterilmemiş olması ve muhatabın ticaret unvanının yanında yazılı bir yerin de bulunmaması sebebiyle(TTK m. 781/2) muhatabın merkezinin bulunduğu yerin ödeme yeri kabul edileceği durumda, muhatap bankanın hayali bir banka olması gibi muhatabın merkezinin tayin edilememesi halinde, senedin çek niteliği olmayacaktır(**Domaniç,** 1975, s. 378-379; **Kendigelen,** s. 82).
[476] Yargıtay 12. HD 08.03.2016 T., E. 2015/30621, K. 2016/6619; Yargıtay 12. HD 12.03.2013 T., E. 2012/33588, K. 2013/9019(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.03.2018).

şekil unsurlarının eksikliği sebebiyle geçersiz olmayacak; ancak düzenleyen idari para cezası yaptırımı ile karşı karşıya kalacaktır(ÇekK m. 7/9[477]).

VI. SAHTE VEYA TAHRİF EDİLMİŞ ÇEK

Kanun koyucu tarafından hem sahte hem de tahrif edilmiş çeke ilişkin düzenleme yapılmış; ancak bu düzenleme kapsamında çeke ilişkin bu kavramların ne olduğu hususu belirtilmemiştir(TTK m. 812).

A. Sahte Çek

Sahte çekin tanımına ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak doktrindeki genel kabule göre sahte çekin; senette bir kişiye aitmiş gibi görünen imza veya beyanların o kişiye ait olmaması halinde ortaya çıkacağı belirtilmektedir[478].

Uygulamada ise özellikle, "düzenleyenin imzası" unsurunun, düzenleyen veya yetkili temsilci olarak görünen kişiye ait olmaması suretiyle sahte çek düzenlenmesi durumuyla karşılaşılmaktadır[479]. Nitekim, Yargıtay bir kararında, çekin sahteliğinin tespiti açısından öncelikle çekteki imzanın çeki düzenlemeye yetkili kişiye ait olup olmadığının incelenmesi gerektiği yönünde hüküm vermiştir[480]. Bununla birlikte; imzanın, gerçek imza sahibinin imzasına benzemesi veya benzetilmeye çalışılmış olması, çekin sahteliği açısından aranan bir şart değildir[481].

Çekte birden fazla düzenleyenin bulunması halinde, düzenleyenlerden birinin bile imzasının sahte olması, sahte çekin oluşması için yeterlidir[482]. Nitekim,

---

[477] ÇekK m. 7/9 fıkrasında *"Hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleyen kişi, bu aykırılığı içeren her bir çekle ilgili olarak, Cumhuriyet savcısı tarafından üçyüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."* denilmek suretiyle, hamiline çek yaprağı kullanılmamasının yaptırımı düzenlenmiştir.

[478] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 138. Muhatap bankanın TTK m. 801 hükmü gereğince cirantaların imzalarının geçerliliğini araştırma yükümlülüğü bulunmadığından, böyle bir durumun varlığında TTK'nın 812. maddesi kapsamında çekin sahteliği sebebiyle muhatabın sorumluluğu gündeme gelmemelidir(**Kendigelen,** s. 249; **Ayli,** s. 101-102).

[479] **Kendigelen,** s. 249; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 310; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 407.

[480] Yargıtay 11. HD 21.11.2002 T., E. 2002/5981, K. 2002/10711(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.04.2018).

[481] **Sekmen, Orhan:** "Sahte ve/veya Tahrif Edilmiş Çek", İstanbul Barosu Dergisi, C. 84, S. 6, Kasım/Aralık 2010, s. 3754(www.istanbulbarosu.org.tr Erişim Tarihi: 22.05.2010).

[482] **Kendigelen,** s. 249; Yargıtay 11. HD 29.01.2001 T., E. 2000/9306, K. 2001/512(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.04.2018).

düzenleyenlerden birinin imzasının sahte olduğunun[483] ileri sürüldüğü bir Yargıtay kararında, bu hususun çekin geçersizliğine ilişkin olması sebebiyle iddianın genişletilmesi yasağı kapsamına girmediği ve bu imza yönünden inceleme ve araştırma yapılarak sonuca göre değerlendirme yapılması gerektiği yönünde hüküm verilmiştir[484].

Boş bir çek yaprağının çalınarak doldurulup imzalanmak suretiyle kullanılması halinde de sahte çek mevcut olacaktır[485]. Ancak, belirtmek gerekir ki; unsurları tam olarak bulunan veya açık çek niteliğinde olan bir çekin çalınarak kullanılması halinde, çekte sahtelik veya tahrifat mevcut olmayacaktır[486].

Çekin sahte olması hususu, senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin mutlak bir defi olarak ileri sürülebilmektedir[487]. Ancak, açık bir çekin, anlaşmaya aykırı bir şekilde doldurulması durumunda, sahte bir çek söz konusu olmayacağından[488], böyle bir hususa ilişkin ileri sürülebilecek defi, senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin mutlak bir defi değil, şahsi bir defi olacaktır[489].

Çekin; temsil yetkisi olmadan temsilci sıfatıyla veya temsil yetkisinin aşılması suretiyle imzalanarak tedavüle çıkarılması halinde de sahte çek mevcut olmayacaktır[490]. Başka bir ifade ile çekin herhangi bir şekilde ele geçirilerek, imza taklidi yapılmaksızın "temsilen" veya "vekaleten" gibi bir ibare altında imzalanıp tedavüle çıkarılması durumunda çek sahtekarlığı oluşmayacaktır[491]. Böyle bir durumun varlığı halinde, poliçe hükümlerine yapılmış olan atıf sebebiyle yetkisiz olarak veya yetki aşımı yaparak

---

[483] "İmzanın sahte olması" senetteki taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin mutlak bir defidir(**Öztan,** 20. Baskı, s. 46-47).
[484] Yargıtay 19. HD 19.04.2007 T., E. 2007/610, K. 2007/3962(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 24.04.2018).
[485] **Bozer/Göle,** s. 391; **Pulaşlı,** s. 363; **Korkut,** s. 100.
[486] **Poroy/Tekinalp,** s. 356. Ayrıca, böyle bir durumda TTK m. 812 uygulama alanı bulmayacak olup, çekin iptaline ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir(**Poroy/Tekinalp,** s. 356).
[487] **Öztan,** 20. Baskı, s. 46.
[488] **Kendigelen,** s. 250; **Pulaşlı,** s. 364.
[489] **İmregün,** s. 58; **Ülgen(Helvacı/Kendigelen/Kaya),** s. 157-158.
[490] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1112; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 318; **Bozer/Göle,** s. 391; **Pulaşlı,** s. 364. Karşı görüşte; **İnan, Nurkut:** Çek Rizikolarından Doğan Sorumluluk, 1981 Ankara, s. 32; **Kendigelen,** s. 250. *Kendigelen*; temsil ilişkisi bulunmaksızın temsilci sıfatıyla düzenlenip imzalanan çeklerin sahte çek olarak kabul edilmesi gerektiği, bununla birlikte bu hususun çekin geçerliliğini etkilemeyeceği; temsilcinin temsil yetkisini aşarak çeki imzalaması halinde ise sahte çekin oluşmayacağı kanaatindedir(**Kendigelen,** s. 250).
[491] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1112; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 318.

temsilci sıfatıyla çeki imzalayan kişi çekten dolayı bizzat sorumluluk taşıyacaktır(TTK m. 678[492]).

B. Tahrif Edilmiş Çek

Çekte tahrifat; çek üzerinde bulunan ve çekin gerçek içeriğini oluşturan beyanların, imzaların ya da zorunlu veya alternatifli zorunlu unsurların, ilgililerin rızası bulunmaksızın değiştirilmesi, silinmesi veya kazınmasıdır[493]. Bu tahrifatın; çekte mevcut olan şekil unsurlarının her birinin üzerinde veya çeke sonradan gerçeğe aykırı unsurların ya da beyanların eklenmesi şeklinde yapılabilmesi mümkündür[494].

Belirtmek gerekir ki; açık çekin anlaşmaya aykırı doldurulması tahrifatın konusuna girmemektedir[495]. Bu hususa ilişkin olarak, çeke başlangıçta "K.Eli" şeklinde yazılmış düzenlenme yerinin "Kırklareli" şekline dönüştürüldüğü somut olayda Yargıtay, çeki açık çek olarak yorumlamış ve açık çekin verilen yetki ile sonradan doldurulmasının mümkün olması sebebiyle tahrifatın oluşmadığı yönünde karar vermiştir.[496].

Uygulamada tahrifatın özellikle; çekteki "belirli bir bedel" veya "düzenlenme tarihi" unsurlarına yönelik olarak yapıldığı görülmektedir[497]. Örneğin; "5000-TL" bedelle düzenlenmiş bir çekin bedel kısmına "1" eklenmek suretiyle "15000-TL"ye

---

[492] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 678 hükmü çekler için de geçerlidir.

[493] **Kendigelen,** s. 250; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 408; **Bozer/Göle,** s. 391-392; **Pulaşlı,** s. 363.

[494] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 408; **Öztan,** 20. Baskı, s. 186; **Pulaşlı,** s. 363.

[495] **Kendigelen,** s. 250; **Pulaşlı,** s. 364.

[496] Yargıtay 12. HD 23.01.2006 T., E. 2005/23318, K. 2006/148 sayılı kararında *"Somut olayda yukarıda belirtilen iki adet çekte keşide yerinin başlangıçtan (K.ELİ) olarak yazıldığı bu ibarenin daha sonra (KIRKLARELİ) şekline dönüştüğü mahkemece kabul edilmiş ve yapılan bu işlemin tahrifat olduğu gerekçesiyle anılan çekler yönünden takibin iptaline karar verilmiştir. HUMK.nun 298. maddesi gereğince, yapılan işlemin tahrifat olarak kabul edilebilmesi için, belgedeki çıkıntı, kazıntı veya silintinin (senedin sıhhat veya manasına müessir olacak) nitelikte bulunması zorunludur. Somut olayda yukarıda açıklananın aksine ve mahkemenin kabul şekline göre keşide yerindeki noksanlık tamamlanmış ve belgede herhangi bir tahrifatta bulunulmamıştır. Türk Ticaret Kanununun 730/3. maddesi göndermesiyle çeklerde de uygulanması gereken aynı kanunun 592. maddesi gereğince çekin sonradan ve tedavüle çıkarken doldurulması mümkün olup, anılan çeklerle ilgili itirazın da mahkemece reddi gerekirken, bunlar yönünden takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir."* şeklinde hüküm kurmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.01.2018). Aksi görüşte olan *Kendigelen*; açıkça düzenlenme yeri unsurunun eksik olması sebebiyle geçersiz olan bir çekin, düzenleyenin onayı olmaksızın geçerli hale dönüştürüldüğü gerekçesiyle Yargıtay'ın bu görüşüne katılmamaktadır(**Kendigelen,** s. 251).

[497] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 408.

dönüştürülmesi[498] veya "25.09.2017" olan düzenlenme tarihinin değiştirilerek "25.09.2018" olarak yazılması[499] gibi gerçekleştirilebilen bu tahrifatlar, daha fazla bedel temini veya ibraz süresini uzatmak ya da ikinci bir ödeme almak amaçlarıyla yapılabilmektedir.

Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun m. 207 hükmü kapsamında; çekteki çıkıntı, kazıntı veya silintinin ayrıca onanmamış olması durumunda, inkâr halinde göz önünde tutulmayacağı; bu tür çıkıntı, kazıntı veya silintilerin senedin geçerliliğine ve anlamına etkili olacak nitelikte olduğu kanaatine ulaşılırsa, mahkemece senedin kısmen veya tamamen hükümsüz sayılabileceği düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, çekin üzerinde onanmamış bir çıkıntı, kazıntı veya silintinin tespit edilmesi halinde, çekin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirme yapılması gerekmektedir[500].

Yargıtay'a göre, düzenlenme tarihinde tahrifat yapılmış ise, çek geçersiz olmayıp, tahrifat öncesi tarih esas alınarak geçerli sayılacak ve bu tarihe göre ibrazın süresinde olup olmadığı tespit edilecektir[501]. Benzer şekilde Yargıtay, çekteki bedel kısmında tahrifat yapılması durumunda, senetteki tahrifat öncesi tutar için, senedin geçerli sayılması gerektiği yönünde karar vermektedir[502]. Ayrıca, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2008 yılına ait bir kararında; tahrif edilmiş nama yazılı bir çekin imzasının inkar edilmemiş olması halinde, yazılı delil başlangıcı olarak kabul edilebileceği yönünde hüküm kurulmuştur[503].

Çekte yapılan değişiklik, silinti veya kazıntılar; düzenleyen tarafından imza veya paraf ile onanmış olması halinde, geçerli olacak ve böyle bir durumda tahrifat mevcut olmayacaktır[504](HMK m. 207). Nitekim Yargıtay bir kararında; bankaya ibraz edilmeden düzenleyen tarafından bedeli ödenen çekin, arkasındaki ciro iptal edilmeden

---

[498] Örnek olarak bkz. Yargıtay 12. HD 06.04.2017 T., E. 2016/14316, K. 2017/5704; Yargıtay 11. HD 04.06.2014 T., E. 2014/8519, K. 2014/10452; Yargıtay 11. HD 07.02.2002 T., E. 2001/8539, K. 2002/954; Yargıtay 11. HD 07.04.1992 T., E. 1991/1137, K. 1992/5968(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.05.2018).

[499] Örnek olarak bkz. Yargıtay 19. HD 18.12.2017 T., E. 2016/13901, K. 2017/8023; Yargıtay 12. HD 04.10.2017 T., E. 2016/20258, K. 2017/11897(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.05.2018).

[500] Yargıtay 12. HD 06.04.2017 T., E. 2016/14316, K. 2017/5704(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.05.2018).

[501] Yargıtay 12. HD 04.10.2017 T., E. 2016/20258, K. 2017/11897; Yargıtay 12. HD 25.05.2017 T., E. 2017/2873, K. 2017/8054(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.12.2017).

[502] Yargıtay 12. HD 06.04.2017 T., E. 2016/14316, K. 2017/5704(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.05.2018).

[503] Yargıtay HGK 26.03.2008 T., E. 2008/19-266, K. 2008/276(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

[504] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 353; **Bozer/Göle,** s. 392.

düzenleyene iade edilmesi üzerine, düzenleyenin bedel ve düzenlenme tarihini değiştirerek parafladığı somut olayda; çekte tahrifatın mevcut olmadığı, çekin şeklen kambiyo senedi vasfını yitirmediği ve çekten dolayı cirantaların sorumluluğunun bulunduğu yönünde hüküm vermiştir[505]. Ancak belirtmek gerekir ki; çekte değişiklik yapıldığı takdirde, değişiklik sonrası çeke imzalarını atmış kişiler değişmiş çek metnine göre, değişiklik öncesi imzalarını atmış kişiler ise çekin değişiklik öncesi metnine göre sorumluluk taşıyacaklardır(TTK m. 748[506]). Bu hususa ilişkin olarak Yargıtay çeşitli kararlarında; muhatap bankaya ibrazından sonra düzenleyene iade edilen bir çekin üzerindeki düzenlenme tarihinin değiştirilip paraflanarak tekrar tedavüle çıkarıldığı somut olaylarda, değişiklik öncesi cirantaların sorumluluğunun ortadan kalkacağı yönünde hüküm vermektedir[507].

Çekteki, yazılar veya imza ile çekin unsurlarının farklı fiziki nitelikte kalem ile yazılmış olması, senette tahrifat olduğunu göstermemekte ve senedin çek niteliğini etkilememektedir[508]. Nitekim, Yargıtay çeşitli kararlarında; düzenlenme tarihinin ay hanesindeki değişikliği yapan kalem ile parafı yapan kalemin benzer fiziki nitelikte olması, ancak, yıllar hanesindeki düzeltmenin yapıldığı kalemin farklı fiziki nitelikte olması durumunda, paraf imza ile düzeltme yazılarının aynı el ve kalem tarafından yapılması zorunlu olmadığından, paraf imzasının keşide tarihinin gün, ay ve yıl bölümlerinde yapılan tüm değişiklikleri kapsadığının kabulü gerekeceği yönünde hüküm kurmuştur[509].

Çekte değişiklik yapıldığı ve bu değişikliğin imzalandığı veya paraflandığı durumlarda, değişiklikte yer alan imzanın/parafın düzenleyene ait olmaması gerekçe gösterilerek muhatap banka tarafından bazen ödeme yapılmayabilmektedir[510]. Böyle bir durumda, muhatap banka tarafından, çekin arka yüzüne "bu çekin ….unsurunda tahrifat olduğu için işlem yapılamamıştır" gibi bir kayıt düşülebilmektedir. Yargıtay ihtiyati

---

[505] Yargıtay 19. HD 20.12.2017 T., E. 2016/11261, K. 2017/8109(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 09.05.2018).
[506] TTK m. 818/1-ö hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 748 hükmü çekler için de geçerlidir.
[507] Yargıtay 19. HD 18.12.2017 T., E. 2016/14690, K. 2017/8042; Yargıtay 19. HD 19.04.2017 T., E. 2016/8973
K. 2017/3163, Yargıtay 19. HD 01.02.2000 T., E. 1999/7254, K. 2000/596(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.05.2018).
[508] **Öztan,** 2. Baskı, s. 470; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 163.
[509] Yargıtay 12. HD 03.04.2017 T., E. 2016/13882, K. 2017/5266, Yargıtay HGK 06.03.2013 T., E. 2012/12-862, K. 2013/319 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.12.2017).
[510] Bu husus daha önceki "Düzenlenme Tarihinde Değişiklik Yapılması" başlığı altında değerlendirildiği için burada tekrardan değinmeyeceğiz.

hacze ilişkin bir kararında; çek üzerindeki 14/06/2013 olan düzenlenme tarihinin üzerinin çizilerek 16/12/2013 tarihinin yazılıp paraflanmak suretiyle düzeltilmiş olduğu ve muhatap banka tarafından çekin arka yüzüne "bu çekin keşide tarihinde tahrifat olduğu için işlem yapılamamıştır" kaydının düşülmüş olduğu somut olayda; atılan parafın hangi düzeltmeleri içerdiği, geçerliliği, çekte tahrifatın bulunup bulunmadığı hususlarının ihtiyati haciz kararına itirazın incelenmesi sırasında değerlendirilemeyeceğini ve bu suretle İcra İflas Kanunu'nun 265. maddesinde sayılan nedenler arasında sayılmadığını, ancak menfi tespit ya da alacak davasında tartışılabilecek hususlar olduğunu belirterek ihtiyati hacze itirazın kabulüne karar verilmesinin doğru olmadığı yönünde hüküm kurmuştur[511].

C. Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekten Dolayı Sorumluluk

Muhatap banka tarafından kendisine ibraz edilen çekin sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığının incelenmesi ve sahtelik ya da tahrifatın varlığı halinde ödeme yapılmaması gerekmektedir(TTK m. 812).

Türk Ticaret Kanunu'nda sahte veya tahrif edilmiş çekler yalnızca muhatap banka ile düzenleyen arasındaki ilişki açısından düzenlenmiştir[512]. Kanun koyucu tarafından, "sahte veya tahrif edilmiş çek" başlığı altında, gerek sahtelik[513] gerekse tahrifatın varlığında muhatap bankanın ödeme yapması halinde, bu hususdan doğan

---

[511] Yargıtay 11. HD 04.06.2014 T., E. 2014/8519, K. 2014/10452(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018). Yargıtay'ın ihtiyati hacze ilişkin başka bir kararında ise; *"Mahkemece ihtiyati hacze konu hamiline düzenlenmiş tacir çekinin üzerinde yazılı ilk tarihin 31.5.2015 olduğu, bu tarihin üzerinin çizilerek altına bu kez 30.9.2015 tarihinin yazıldığı ve keşideci tarafından paraflanmış olduğu, çekin muhatap bankaya 6.10.2015 tarihinde ibraz edildiği ve karşılıksızdır işlemine tabi tutulduğu, çekin talebe konu edildiğinde arkasında itiraz eden cirosundan sonra .... olduğu ve onun imzasından sonra ihtiyati haciz talep eden ...'ın isim ve imzasının bulunduğu ve çekin bundan sonra bankaya ibraz edilmiş olduğu, ihtiyati hacze itiraz eden ile .... tarafından düzenlenen tutanakta çekin vade tarihinin 31.5.2015 olduğu ve ....'a bu tutanak karşılığında iade edildiği, dolayısıyla itiraz edenin cirosundan sonra çekteki tarihin değiştirildiği, ancak çekin hangi aşamada tarihinin değiştirildiğinin mevcut delil durumuna göre anlaşılamadığı, bu durumda itiraz edenin ciroladığı tarihte çekin üzerinde bulunan tarihin değiştirilmesinden sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle itirazının kabulüne ve ihtiyati haciz kararının ... yönünden kaldırılmasına karar verilmiştir.Kararı, karşı taraf (alacaklı) vekili temyiz etmiştir. Dosya içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve TTK'nın 818/1-ö maddesi delaletiyle 748. maddesi nazara alındığında, çek metnindeki değişiklikten önce çeke imzasını koyanların eski metin uyarınca sorumlu olacak olmalarına göre, karşı taraf (alacaklı) vekilinin tüm temyiz itirazları yerinde değildir."* şeklinde hüküm kurulmuştur(Yargıtay 11. HD 11.01.2016 T., E. 2015/14216, K. 2016/33 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

[512] **Eriş,** s. 160.

[513] Belirtmek gerekir ki; TTK m. 812 hükmünde ayrı ayrı zikredilmelerinden de anlaşılacağı üzere birbirinden farklı olan sahte çek ve tahrif edilmiş çek hususlarına, kanun koyucu tarafından bağlanan hukuki sonuç aynıdır(**Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 407).

zarara ilişkin sorumluluğun muhatap bankaya ait olacağı; ancak çekte düzenleyen olarak görünen kişinin çek defterini iyi saklayamamış olması gibi bir kusurunun olması durumunda muhatabın sorumluluktan kurtulacağı öngörülmüştür[514](TTK m. 812). Bu kapsamda; düzenleyenin sorumluluğu kusurlu olmasına bağlanmış iken muhatap bankanın sorumluluğu kusura dayanmadığından[515], muhataba kusursuzluğunu ispat ederek kanundan doğan bu sorumluluğundan kurtulma imkânı tanınmamıştır[516].

Bununla birlikte, Yargıtay'ın çeşitli kararları doğrultusunda, düzenleyenin; çek defterini saklaması için muhasebecisine teslim etmiş olması, boş ve imzalı çeki kaybedip bu durumu muhataba bildirmemiş olması, çekte bedelin yazılacağı kısma ilave yapılabilecek şekilde mesafe bırakması gibi hususlar düzenleyen olarak görünen kişinin kusurlu davranışlarına örnek teşkil etmektedir[517]. Burada vurgulamak gerekir ki; düzenleyenin kusurunun bulunması, muhatap bankanın sorumluluğunun tamamen ortadan kalkmasına sebebiyet vermemektedir[518]. Düzenleyenin kusurunun bulunduğu durumlarda, Türk Borçlar Kanunu'nun m. 114/2 fıkrasının yapmış olduğu atıf sebebiyle aynı kanunun m. 52 hükmü uygulanma alanı bulmakta ve zarar taraflar arasında kusurları oranında paylaştırılmaktadır[519].

Sahte veya tahrif edilmiş çekin ödenmesi halinde, muhatap bankanın bu hususta doğan zarara ilişkin sorumluluğunun düzenlenmiş olduğu, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü emredici bir hüküm niteliğinde değildir[520]. Bu doğrultuda, çek anlaşmasına koyulabilecek hükümler ile bu hususun aksi kararlaştırılabilmekte ve uygulamada genellikle bu anlaşmalara, sahte veya tahrif edilmiş bir çekin ödenmesinden doğan zarara ilişkin tüm sorumluluğun hesap sahibine ait olacağı

---

[514] Bkz. Yargıtay 19. HD 12.03.2015 T., E. 2015/23, K. 2015/3524(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.12.2017).
Bu hüküm sayesinde, ödeme aşamasında çekin sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığını tespit etme imkânı bulunan muhataba karşı düzenleyen korunmaktadır(**Kendigelen,** s. 249).

[515] **Eriş,** s. 160-161; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1110-1111; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 311.

[516] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 311. Muhatabın sahte veya tahrif edilmiş çeklere ilişkin bu sorumluluğu objektif bir sorumluluktur(**İnan,** s. 126; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 408).

[517] Bu örnekler ile birlikte, keşidecinin ve muhatap bankanın kusuruna yönelik çeşitli örnekler için bkz. **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 313-316.

[518] **Bozer/Göle,** s. 394.

[519] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1111; Yargıtay 11. HD 31.01.2011 T., E. 2009/8136, K. 2011/894; Yargıtay 11. HD 22.01.2007 T., E. 2005/13760, K. 2007/538(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018). Ayrıca, düzenleyenin ve muhatap bankanın kusurları oranında zararın paylaştırılmasına ilişkin çeşitli örnekler için bkz. **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 317-318.

[520] **İnan,** s. 140; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1112; **Kendigelen,** s. 254; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 316; **Poroy/Tekinalp,** s. 354; **Bozer/Göle,** s. 395. Karşı görüşte; **Törüner, Ekrem:** "Ticaret Yasamız Açısından Çekte Sahtekârlık ve Tahrifat (TTY m. 724)", Ankara Barosu Dergisi, S. 2, 1980, s. 217-218.

yönünde hüküm konulmaktadır[521]. Ancak; her ne kadar Türk Ticaret Kanunu'nun 812. maddesi emredici nitelikte olmadığından çek anlaşmasına aksi yönde hüküm konulabilse de, muhatap bankanın ağır kusurunun mevcut olduğu hallerde sorumluluktan kurtulacağına yönelik hükümler Türk Borçlar Kanunu'nun m. 115/1 fıkrası uyarınca kesin olarak hükümsüz olacaktır[522]. Bununla birlikte, Türk Borçlar Kanunu'nun m. 115/3 fıkrasındaki *"Uzmanlığı gerektiren bir hizmet, meslek veya sanat, ancak kanun ya da yetkili makamlar tarafından verilen izinle yürütülebiliyorsa, borçlunun hafif kusurundan sorumlu olmayacağına ilişkin önceden yapılan anlaşma kesin olarak hükümsüzdür."* düzenlemesi doğrultusunda, çek anlaşmasında bulunan aksi yöndeki kayda rağmen, muhatap banka hafif kusurlu olması halinde de sorumlu tutulmalıdır[523]. Bu doğrultuda, muhatap bankanın yardımcı kişilerin fiillerinden sorumlu olmayacağına ilişkin anlaşma da kesin olarak hükümsüz olacaktır(TBK m. 116/3).

Muhatap bankanın sahte veya tahrif edilmiş çeke ilişkin sorumluluğunun doğması için ilk şart banka tarafından ödeme yapılmış olması olup; böyle bir çekin ödenmeyip "karşılıksızdır" işlemine tabi tutulması halinde[524] Türk Ticaret Kanunu'nun 812. maddesi kapsamında muhatap bankanın sorumluluğu gündeme gelmeyecektir[525].

Sahte veya tahrif edilmiş çekten dolayı sorumluluğun doğması için gereken diğer bir şart ise zararın oluşmasıdır(TTK m. 812). Kanuni düzenleme kapsamında, açık bir şekilde bu zararın kimin zararı olduğu belirtilmemiştir. Doktrindeki hâkim görüşe göre ise; bu zararın, düzenleyen olarak görünen kişinin zararı olduğu kabul edilmelidir[526]. Düzenleyenin zararının bulunmadığı hallerde ise Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü uygulanmayacaktır[527].

---

[521] **Kendigelen,** s. 254; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 316; **Bozer/Göle,** s. 395.
[522] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 316; **Bozer/Göle,** s. 395.
[523] **Bozer/Göle,** s. 395-396; **Poroy/Tekinalp,** s. 354-355. Yargıtay 11. HD 07.04.1992 T., E. 1991/1137, K. 1992/5968(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).
[524] Çekin "karşılıksızdır." işlemine tabi tutulması halinde, muhatap banka tarafından yasal olarak ödeme yükümlülüğü gereği hamile yapacağı ödemenin, muhatap banka ile hesap sahibi arasında gayrinakdi bir kredi sözleşmesi hükmünde olması gözetildiğinde, düzenleyenin sahte veya tahrif edilmiş bir çekin "karşılıksızdır." işlemine tabi tutulması sebebiyle zarar görmesi ve muhatap bankanın hesap sahibinden bu ödemeyi talep etmesi mümkündür. Böyle bir durumda, akla, sahte veya tahrif edilmiş çekin "karşılıksızdır." işlemine tabi tutulması sebebiyle muhatap banka tarafından yasal ödeme yükümlülüğü gereği yapılan ödemenin, TTK m. 812 kapsamında, muhatap bankanın sahte veya tahrif edilmiş çeke ilişkin sorumluluğunun doğması için gerekli bir şart olan banka tarafından ödeme yapılması kapsamına girip girmediği, eğer ki bu kapsamda ise TTK m. 812 hükmünün uygulanıp uygulanamayacağı sorunu gelebilmektedir.
[525] **İnan,** s. 117; **Kendigelen,** s. 251; **Sekmen,** s. 3764; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 310.
[526] **İnan,** s. 117-118; **Kendigelen,** s. 248-249; **Bozer/Göle,** s. 393.
[527] **İnan,** s. 119-120; **Sekmen,** s. 3759; **Korkut,** s. 154.

Düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri veya ödeme yerinde tahrifat bulunan bir çeke ilişkin olarak düzenleyenin çekten caymamış olması halinde, muhatap banka tarafından ödeme yapılması düzenleyenin zararına sebebiyet vermeyeceğinden[528], Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü uygulanma alanı bulmayacak; muhatap banka tarafından, yapılmış olan ödeme geçerli olacak ve düzenleyene rücu edilebilecektir[529]. Ancak; düzenlenme tarihi, düzenlenme yeri veya ödeme yerinde tahrifat bulunan bir çeke ilişkin olarak düzenleyenin süresinde çekten caymış olması durumunda, düzenleyen zarar göreceğinden, muhatap bankanın Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü kapsamında sorumluluğu gündeme gelecektir[530].

Ayrıca, düzenlenmiş bir çekin, lehtar veya cirantaların elindeyken kaybedilip de, lehtar veya cirantaların imzasının taklit edilmiş olması sebebiyle muhatap banka tarafından hak sahibi olmayan bir kişiye ödeme yapılması durumunda, düzenleyen olarak görünen kişinin zararı mevcut olmayacağından Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü uygulanma alanı bulmayacaktır[531]. Bu kapsamda, muhatap bankanın, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü gereği sorumluluğu yalnızca düzenleyene karşı mevcut olmakta, lehtar veya diğer cirantalara karşı sorumluluğu bulunmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki; düzenleyen dışındaki çek ilgililerinin sahte veya tahrif edilmiş çek sebebiyle zarar gördüğü durumlarda ise muhatap bankanın, her ne kadar Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü gereği sorumluluğu olmasa da; haksız fiil hükümlerine dayanan kusur sorumluluğu gündeme gelebilecektir[532]. Örneğin, çekin üzerindeki lehtarın isminin silinmesi gibi bir durumda, lehtar zarar göreceğinden

---

[528] Yargıtay 11. HD 21.05.1993 T., E. 1992/1440, K. 1993/3782(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

[529] **İnan,** s. 124; **Sekmen,** s. 3760; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 310-311. İbraz süresi geçirilmiş olan bir çekten cayılmamış olması halinde, çek ilişkisinin temelinde bulunan havale ilişkisi halen ayakta olduğundan, TTK m. 799/2 fıkrası uyarınca muhatap bankaya çeki ödeyip, ödememe konusunda seçimlik bir hak tanınmıştır(**Kendigelen,** s. 263). Ayrıca belirtmek gerekir ki, Yargıtay'a göre, süresinde ibraz edilmeyen çek kambiyo senedi vasfında olmadığından, düzenlenme tarihinde tahrifat yapılmış bir çekin tahrifattan önceki düzenlenme tarihine göre süresi geçmeden ibraz edilmiş olması gerekmekte; aksi takdirde böyle bir senet kambiyo senetlerine mahsus icra takiplerine konu edilememektedir(Yargıtay 12. HD 04.10.2017 T., E. 2016/20258, K. 2017/11897 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

[530] **İnan,** s. 124; **Kendigelen,** s. 251.

[531] **Sekmen,** s. 3759. Böyle bir durumda, düzenleyen olarak görünen kişinin çek defterini iyi saklayamamış olması gibi bir kusur da ileri sürülemeyecektir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 310). Ayrıca, çalışmamızın "Sahte Çek" başlığı altında ele aldığımız sahte çekin tanımında, lehtar veya cirantaların imzalarında yapılan taklidi sahte çek olarak nitelendirmediğimiz için, esasen böyle bir durum TTK m. 812 hükmünün uygulanma alanına girmemektedir. Bkz. Yargıtay 11. HD 16.07.2010 T., E. 2009/730, K. 2010/8472(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

[532] **İnan,** s. 116; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 298; **Ayli,** s. 110; **Korkut,** s. 162.

muhatap banka, lehtara karşı haksız fiil hükümleri doğrultusunda Türk Borçlar Kanunu'nun m. 52 hükmü gereği kusuru oranında sorumlu tutulabilecektir[533].

Çoğu zaman, sahte veya tahrif edilmiş bir çekin ödenmemiş olması sebebiyle de düzenleyen olarak görünen kişi zarar görebilmektedir. Ancak böyle bir durumun varlığı halinde; muhatabın Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü kapsamında sorumluluğunun doğabilmesi açısından öncelikle, sahte veya tahrif edilmiş bir çekin ödenmesi ve bu husus sebebiyle düzenleyen olarak görünen kişinin zararının oluşması gerektiğinden, anılan madde hükmü uygulanma alanı bulmayacaktır[534].

Muhatap bankanın sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemesi halinde; çekte düzenleyen olarak görünen kişinin kusuru varsa bu kusur oranınca muhatap banka tarafından düzenleyen olarak görünen kişiye rücu edilebilecek; aksi halde, bu kişiye rücu edilemeyecek[535] ve muhatap banka yapmış olduğu ödemeyi haksız fiil veya sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanarak almaya çalışacak, bunun mümkün olmaması durumunda ise zarara kendisi katlanacaktır[536].

Belirtmek gerekir ki; temsil yetkisi olmadan temsilci sıfatıyla veya temsil yetkisinin aşılması suretiyle imzalanmış bir çek, sahte veya tahrif edilmiş çek kapsamında olmadığından Türk Ticaret Kanunu'nun 812. maddesi uygulanma alanı bulmayacak; böyle bir çekin banka tarafından ödenmesi halinde ise muhatap bankaya karşı hesap sahibinin değil, çeki imzalayan yetkisiz veya yetkisini aşmış temsilcinin sorumluluğu gündeme gelecektir[537]. Ancak, yetkisiz temsilcinin tespit edilemediği durumlarda, böyle bir çekin ödenmesinden kaynaklanan zarara ilişkin sorumluluğun kimin üzerinde olacağı sorunu, Türk Ticaret Kanunu'nun 812. maddesine göre çözümlenmelidir[538].

Benzer şekilde; açık çekin anlaşmaya aykırı doldurulması halinde, sahte çek veya tahrif edilmiş bir çek mevcut olmayacağından, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmü uygulanma alanı bulmayacaktır[539].

---

[533] **Korkut,** s. 162.
[534] **İnan,** s. 117.
[535] Yargıtay 11. HD 26.03.1998 T., E. 1997/9677, K. 1998/2201(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).
[536] **İnan,** s. 119,126-127; **Sekmen,** s. 3758; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 310-314.
[537] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 318.
[538] **İnan,** s. 32; **Bozer/Göle,** s. 391.
[539] **Kendigelen,** s. 250; **Pulaşlı,** s. 364.

Muhatap bankanın kendisine ibraz edilen çekin sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığını incelemesi ve sahtelik ya da tahrifatın varlığı yönünde haklı bir şüpheye düşmesi neticesinde ödeme yapmaması Türk Ticaret Kanunu'nun m. 812 hükmünün gereğidir. Fakat; aslında sahte veya tahrif edilmiş olmayan bir çekin, özellikle çek hesabında karşılığı bulunmasına rağmen, muhatap banka tarafından sahte veya tahrif edilmiş olduğu gerekçe gösterilerek ödenmemesi halinde, hamilin zarara uğraması muhtemeldir. Ancak, böyle bir durumda hamilin zararının muhatap banka tarafından giderilmesinin istenebilmesi için muhatap bankanın ödeme yapmama hususunda kusurunun bulunması gerekmektedir. Nitekim Yargıtay'a intikal eden somut bir olayda; çek hesabı sahibi olan şirketin yetkili temsilcisi değişmiş ve bu husus Ticaret Sicil Gazetesinde ilan edilmemiş olup, hamil tarafından yeni yetkili temsilcinin düzenlemiş olduğu çekin ibrazında muhatap banka tarafından çek üzerine "bu çek üzerindeki imza ile keşidecinin şube nezdindeki imza sirkülerindeki imzası uyuşmadığından herhangi bir işlem yapılmamıştır" şerhi yazılarak hamile iade edilmiştir. Yargıtay bu hususa ilişkin olarak[540]; muhatap bankanın; kendisinde bulunan imza sirkülerindeki imza ile ibraz edilen çekteki keşideci imzasının karşılaştırılması neticesinde imzaların farklı olması nedeniyle ödemede bulunmamış olmasının yerinde olduğunu, basiretli bir tacir gibi hareket etme zorunluluğu ve bankaların güven kurumu olduğu gözetildiğinde, sahte olduğunu tespit ettiği bir çeki ödememesinin gerektiğini belirtmiştir. Bununla birlikte bankada mevcut imza sirküleri dikkate alındığında çekin sahte olduğunun düşünülmesinde bir yanlışlık olmadığından ödeme yapılmaması nedeniyle bankanın kusurlu olduğunun kabulünün mümkün olmadığı yönünde hüküm vermiştir.

[540] Yargıtay 11. HD 03.10.2012 T., E. 2011/8218, K. 2012/14979(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.05.2018).

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEKE İSTEĞE BAĞLI OLARAK KONULABİLECEK VE KONULAMAYACAK KAYITLAR

I. ÇEKE KONULABİLECEK KAYITLAR

Çekin taşıması gereken unsurlara ek olarak, çek üzerine çeşitli kayıtların da yazılması mümkündür. Bu kayıtların çek üzerine yazılması hususu, tamamen ilgilerin isteğine bağlıdır. Ayrıca, bu kayıtların bazıları çekin niteliğini etkilerken, bazıları ise etkilememektedir. Çeke konulabilecek kayıtların bir kısmı Türk Ticaret Kanunu'nda açıkça düzenlenmiş, diğer bir kısmı ise uygulamada kullanılması sebebiyle ortaya çıkmıştır. Uygulamada kullanılan kayıtlar, çekin niteliğine uygun düştüğü ölçüde geçerli kabul edilmiştir[541].

A.Kanunda Yer Alan Kayıtlar

1. Çekin Türüne İlişkin Kayıtlar

Çek, kanunen emre yazılı bir kıymetli evraktır(TTK m. 785; 788/1). Bunun yanında çek, nama veya hamiline olarak da düzenlenebilmektedir(TTK m. 785). Çekin hangi türde düzenlendiğinin belirlenmesi açısından, çek üzerinde, lehtarın bulunup bulunmaması veya çeşitli kayıtların yer alması önem teşkil etmektedir(TTK m. 785).

a. Lehtar Tayinine İlişkin Kayıt

Çek üzerinde lehtarın gösterilmesi, çekin zorunlu unsurları arasında sayılmamıştır. Çekin, "emre yazılı" kaydı eklenerek veya bu kayıt olmadan[542], kimin lehine düzenlendiğinin gösterilmesi mümkündür(TTK m. 785/1-a). Bununla birlikte, çek; menfi emre kaydı eklenerek ve kimin lehine düzenlendiği gösterilerek, nama yazılı olarak da düzenlenebilir(TTK m. 785/1-b). Ayrıca, kimin lehine düzenlendiği

---

[541] **Kendigelen,** s. 122.

[542] Kanunen emre yazılı bir senet olması sebebiyle, çekin üzerine ayrıca "emre yazılı" kaydının yazılması gerekmeyip, yalnızca belirli bir kişiye hitaben düzenlenmesi yeterlidir. (TTK m. 788/1); Yargıtay HGK T. 21.5.2014, E. 2014/12-403, K. 2014/682(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018).

gösterilmemiş olan çek hamiline düzenlenmiş sayılmaktadır(TTK m. 785/3). Görüleceği üzere; lehtarın yazılması suretiyle nama ve emre yazılı çek düzenlenebilmekte; lehtarın hiç yazılmaması veya belirsiz olması durumunda da hamile yazılı çek söz konusu olmaktadır.

Çek üzerinde geçerli bir lehtar kaydının mevcut olabilmesi için, lehtar olarak gerçek kişinin ad ve soyadının, tüzel kişinin ise kanuni adının gösterilmiş olması gerekmektedir[543]. Lehtarın, "Mavi Otel", "Boztuğlar İnşaat", "Aksu Ticaret" gibi tüzel bir kişinin tespitine imkan vermeyen bir ibare veya böyle bir kısaltma[544] ile gösterilmesi halinde geçerli bir lehtar kaydı mevcut değildir[545]. Benzer şekilde, lehtarın; "Derya A.", "Muhtar Ali" gibi gerçek bir kişinin tespitine imkan vermeyen bir ibare kullanılarak gösterilmesi durumunda da geçerli bir lehtar kaydı mevcut olmayacaktır[546]. Belirtmek gerekir ki; geçerli bir lehtar kaydının bulunmaması çekin geçerliliğini etkilememektedir. Nitekim, Yargıtay; lehtar olarak gerçek ya da tüzel bir kişiliği ifade eden bir ibarenin yazılması gerektiği, aksi halde ise çekin hamiline düzenlenmiş sayılacağı yönünde karar vermektedir[547]. Bu doğrultuda; işletme adının, tüzel kişiliği olmayan bir topluluğun[548] ya da donatma iştirakinin adının lehtar olarak yazılması halinde de çek, geçersiz olmayacak ama hamiline düzenlenmiş hükmünde olacaktır[549].

Çek üzerinde; üçüncü bir kişi veya düzenleyenin bizzat kendisi lehtar olarak gösterilebilmektedir[550](TTK m. 673[551]). Bununla birlikte çekte; lehtar olarak bir banka şubesinin gösterilmesi, hatta çek hesabının bulunduğu muhatap banka şubesi veya

---

[543] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1069; **Bozer/Göle,** s. 286-288.
[544] Ticaret unvanındaki eklerden bazılarının çıkarılması şeklinde yapılan kısaltmada, en azından ticaret unvanının mecburi çekirdek kısmı mevcut ise, geçerli bir lehtarın mevcut olduğu kabul edilmelidir(**Öztan**, 2. Baskı, s. 1070). Yargıtay 12. HD 29.11.1994 T., E. 14154/K. 15181 sayılı kararında; "Cihan Dayanıklı Tüketim Malları Pazarlama AŞ" şeklindeki şirket ticaret unvanının, çekte lehtar olarak "Cihan Pazarlama AŞ" şeklinde yazılmasının, ticaret sicilinde "Cihan Pazarlama AŞ" olarak tescilli başka bir şirket bulunduğunun iddia ve ispat olunmaması doğrultusunda, geçerli olduğu yönünde karar vermiştir(**Eriş,** s. 37).
[545] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1070; **Kendigelen,** s. 123; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 75.
[546] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1070; **Kendigelen,** s. 123; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 75; **Bozer/Göle,** s. 198.
[547] Yargıtay 12. HD 08.03.2016 T., E. 2015/30621, K. 2016/6619; Yargıtay 12. HD 12.03.2013 T., E. 2012/33588, K. 2013/9019(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 12.03.2018).
[548] Yargıtay 12. HD 18.01.1979 T., E. 1978/11204, K. 1979/200(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 13.11.2018). Benzer şekilde, "Adaçay San. ve Tic. Ort." İbaresi tüzel kişiliği olmayan bir ortaklığı ifade ettiğinden, çek hamile yazılı kabul edilir(Yargıtay 11. HD 29.04.1994 T., E. 2468/K. 3642 **Eriş,** s. 64-65).
[549] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 75; **Bozer/Göle,** s. 287.
[550] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 75; Yargıtay 12. HD 20.10.1997 T., E. 1997/9940, K. 1997/10997 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018).
[551] TTK m. 818/1-a hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 673 hükmü çekler için de geçerlidir.

muhatap bankanın başka bir şubesinin gösterilmesi mümkündür[552]. Nitekim Yargıtay çeşitli kararlarında; muhatap banka lehine çek düzenlenmesini önleyen bir kanun hükmünün olmadığını belirtmektedir[553]. Ancak, muhatap bankanın, lehtar durumunda olsa bile ciro yolu ile çeki devretmesi mümkün değildir[554](TTK m.789). Yargıtay'ın da belirttiği üzere; böyle bir devir işleminin gerçekleştirilmesi halinde, bu şerhe göre çekin zilyedi olacak kişi yetkili hamil ve alacaklı sıfatını kazanamayacaktır[555].

Ayrıca; çek üzerinde yalnızca tek bir lehtarın gösterilmesi gerektiği hususunda yasal bir düzenleme bulunmadığından, birden fazla lehtarın gösterilebileceği de kabul edilmektedir[556]. Bu hususa dair belirtmek gerekir ki; lehtarların tek başlarına senetten doğan hakkın tamamını talep hakkı bulunmayıp, yalnızca paylarına düşen oranda dava ve takip hakları vardır[557]. Ayrıca; birden fazla lehtarın mevcut olduğu durumda, çeki ciro ederken lehtarların birlikte hareket etmesi gerektiğinden, lehtarlardan birinin tek başına yapacağı ciro hükümsüz olacaktır[558]. Nitekim Yargıtay; çekte iki lehtarın bulunması halinde, kısmi ciro geçersiz olduğundan, lehtarlardan yalnızca birinin cirosu ile senetteki hakkın hamile geçmeyeceği yönünde karar vermektedir[559].

Belirtmek gerekir ki; çek üzerinde yapılan lehtar tayinine ilişkin değişikliklerin düzenleyen tarafından imzalanması gerekmektedir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun

---

[552] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1069; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 76; **Bozer/Göle,** s. 288; Yargıtay 12. HD 03.12.1984 T., E. 9138/K. 2511(**Eriş,** s. 51).

[553] Yargıtay 12. HD 21.04.2003 T., E. 2003/6254, K. 2003/8799; Yargıtay 12. HD 03.12.1984 T., E. 1984/9138, K. 1984/12511(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018).

[554]Çeklerde muhatabın kambiyo taahhüdü ile borç altına girememesi temel ilkesinin sonucu olarak, TTK m. 784 hükmünde çekte kabul yasağı düzenlenmiştir(**Kınacıoğlu,** s. 275). Bu yasak sebebiyle, Türk Ticaret Kanunu'na muhatabın cirosunun batıl olduğu(TTK m. 789/2) ve aval veremeyeceği(TTK m. 794/2) yönünde hükümler konulmuştur(**Kınacıoğlu,** s. 275). Yargıtay 12. HD 21.04.2003 T., E. 2003/6254, K. 2003/8799 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 14.11.2018).

[555] Yargıtay 12. HD 03.12.1984 T., E. 1984/9138, K. 1984/12511(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 14.11.2018). Nitekim; TTK m. 789/4 fıkrasında yer alan muhatabın başka şubesine yapılan ciroyu geçerli sayan düzenleme, muhatabın kabul yasağının bir sonucu olarak, muhatabın şubesince çekin tekrar ciro edilmesine cevaz vermemektedir(bkz. **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 76; **Bozer/Göle,** s. 289).

[556] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071; **Kınacıoğlu,** s. 278; **Kendigelen,** s. 123; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 76; Yargıtay 12. HD 14.07.2011 T., E. 2010/33703, K. 2011/15725; Yargıtay 12. HD 23.06.1992 T., E. 1992/1813, K. 1992/8573 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018).

[557] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 76-77. Nitekim Yargıtay'ın 12. HD 23.06.1992 T., E. 1992/1813, K. 1992/8573 sayılı kararı; *"…Takip dayanağı bonoda iki lehdar vardır. Takip yapan ise lehdarlardan birisidir. Münferit istek bakımından alacaklar arasındaki ilişkiyi düzenleyen TTK.da bir hüküm bulunmadığı gibi, BK.da dahi açıklayıcı bir hüküm yoktur. Para borcu olduğu için BK.nun 69.maddesi uygulanamaz. Alacaklılar arasında teselsül ifade eden bir kayıt da bulunmadığından BK.nun 148. maddesi de uygulanamaz. Bu durumda lehdarlardan birisi tek başına senetten doğan hakkın tamamını isteyemez. Yarısını dava ve takip etme hakkı vardır. Borçlu ödediği yarı bedel hakkında borcundan kurtulmuş olur…"* şeklindedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018).

[558] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 77.

[559] Yargıtay 12. HD 04.12.2017 T., E. 2016/23998, K. 2017/15060(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 07.11.2018); Yargıtay 12. HD 04.03.1992 T., E. 1843/K. 2450(**Eriş,** s. 75).

m. 207 hükmü kapsamında; çekteki çıkıntı, kazıntı veya silintinin ayrıca onanmamış olması durumunda, inkâr halinde göz önünde tutulmayacağı; bu tür çıkıntı, kazıntı veya silintilerin senedin geçerliliğine ve anlamına etkili olacak nitelikte olduğu kanaatine ulaşılırsa, mahkemece senedin kısmen veya tamamen hükümsüz sayılabileceği düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, çekin üzerinde onanmamış bir çıkıntı, kazıntı veya silintinin tespit edilmesi halinde, çekin düzeltme öncesi durumuna göre değerlendirme yapılması gerekmektedir[560]. Dolayısıyla çek üzerinde, lehtara yönelik yapılan değişikliğin, düzenleyen tarafından imzalanmaması halinde, yapılan değişiklik geçersiz olacağından; çek, başlangıçta gösterilmiş olan lehtar adına veya hamiline yazılı olacaktır[561].

Nitekim Yargıtay; çekin lehtar hanesinde gösterilen "A.." adının üzerinin çizilip, yanına "B…" ibarelerinin yazıldığı, ancak bu düzeltmenin yanında keşidecinin herhangi bir imza ya da parafının bulunmadığı somut olayda; çekin lehtar hanesinde yapılan düzeltmenin geçersiz olduğu, "A…" kişisinin çekin lehtarı olduğu yönünde karar vermiştir[562].

Yargıtay başka bir kararında ise; çekin lehtar hanesinde yer alan "Ç. Un Sanayi" ibaresinin üzerinin çizilerek "H. G." isminin yazıldığı ve değişikliğin paraf edildiği, ancak imzanın düzenleyenin elinin ürünü olmadığının anlaşıldığı somut olayda; çekte lehtarın "Ç. Un Sanayi" olarak yazıldığının kabulünün gerekeceği, ancak bu ibare gerçek ya da tüzel bir kişiliği ifade etmediğinden lehtar olarak kabul edilemeyeceği ve bu sebeple çekin hamiline düzenlenmiş sayılacağı, buna göre çeklerde ilk ciranta konumunda olan "H. G." ve onun cirosundan sonra çeki ciro eden "M. G." nin cirolarının geçerli olduğu yönünde karar vermiştir[563].

Lehtar tayinine ilişkin geçerli bir kaydın yazılmamış olması, çekin kambiyo senedi vasfını etkilemeyen bir husus olsa da, böyle bir durumda düzenleyen kişinin, yaptırım ile karşı karşıya kalması mümkündür. Belirtmek gerekir ki; Çek Kanunu'nda kayıt dışı ekonominin denetim altına alınabilmesi amacına yönelik olarak, hamiline yazılı çek düzenlenebilmesi için hamiline yazılı çeklere özel ayrı bir çek hesabının

---

[560] Yargıtay 12. HD 06.04.2017 T., E. 2016/14316, K. 2017/5704(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.05.2018).
[561] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 75.
[562] Yargıtay 12. HD 21.12.2015 T., E. 2015/22621, K. 2015/32308(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).
[563] Yargıtay 12. HD 20.02.2012 T., E. 2011/18235, K. 2012/4123(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).

açılması ve hamiline çek yapraklarının kullanılması gerektiği hususu düzenlenmiştir(ÇekK m. 2/6). Buna aykırı bir biçimde kimin lehine düzenlendiği gösterilmeden hamiline çek düzenlenmesi durumunda ise düzenleyenin idari para cezası yaptırımına uğrayacağı öngörülmüştür(ÇekK m. 7/9[564])

Çek üzerinde geçerli bir lehtarın bulunup bulunmaması çekin, türünün tespitinde esas teşkil ettiğinden, çeke ilişkin ileri sürülebilecek def'ileri de etkilemektedir. Geçerli bir lehtarın bulunması halinde çek; emre veya nama yazılı olarak düzenlenebilmektedir. Emre yazılı çeklere ilişkin def'iler; Türk Ticaret Kanunu'nun m. 825 hükmünde, *"Borçlu, emre yazılı bir senetten doğan alacağa karşı ancak senedin geçersizliğine ilişkin veya senet metninden anlaşılan def'ilerle alacaklı kim ise ona karşı, şahsen haiz bulunduğu def'ileri ileri sürebilir. Borçlu ile önceki hamillerden biri veya senedi düzenleyen kişi arasında doğrudan doğruya varolan ilişkilere dayanan def'ilerin ileri sürülmesi, ancak senedi iktisap ederken hamilin bilerek borçlunun zararına hareket etmiş olması hâlinde caizdir."* şeklinde belirtilmiştir. Nama yazılı çeklerin ise def'iler açısından emre yazılı çeklerden farkı; temlik yoluyla devirde, devredenin sahip olduğu şahsi def'ilerin devralana karşı ileri sürülebilmesidir[565](TBK m. 188/1).

Bununla birlikte, geçerli bir lehtarın bulunmaması durumunda belirtmiş olduğumuz üzere çek hamile yazılı olacak, defiler açısından ise emre yazılı çekteki def'ilere benzer defiler ileri sürülebilecek; ancak, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 659/3 fıkrası gereği, çekin borçlunun rızası bulunmadan tedavüle çıkarıldığına yönelik bir defi ileri sürülemeyecektir[566].

b. Menfi Emre Kaydı

Çek üzerine menfi emre kaydının[567] yazılması, çekin nama yazılı bir şekilde düzenlenmesini sağlayan bir hususdur(TTK m. 785/1-b; 788/2). Nitekim, kanun koyucu çekin "emre yazılı değildir" kaydıyla veya buna benzer bir kayıtla ve lehtar gösterilmesi suretiyle düzenlenebileceğini; böyle bir çekin ise ancak alacağın temliki ile

---

[564] ÇekK m. 7/9 fıkrasında *"Hamiline çek defteri yaprağını kullanmadan hamiline çek düzenleyen kişi, bu aykırılığı içeren her bir çekle ilgili olarak, Cumhuriyet savcısı tarafından üçyüz Türk Lirasından üçbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası ile cezalandırılır."* denilmek suretiyle, hamiline çek yaprağı kullanılmamasının yaptırımı düzenlenmiştir.

[565] **Pulaşlı,** s. 59.

[566] Bkz. **Yılmaz, Lerzan:** Kambiyo Senetlerinde Def'iler (Einreden im Wertpapierrecht), İstanbul 2007., s. 132-133.

[567] Olumsuz Emre Kaydı(Rekta Klausel).

devredilebileceğini öngörmüştür(TTK m. 785/1-b; m. 788/2). Bu kapsamda, bilindiği üzere çekler kanunen emre yazılı olduğundan, nama yazılı çek[568] düzenlenmesi için gereken temel şartlar; menfi emre kaydının bulunması ve geçerli bir lehtarın[569] gösterilmesidir. Bu doğrultuda; hamile yazılı bir çek; üzerinde geçerli bir lehtar bulunmadığında, menfi emre kaydı yazılarak nama yazılı hale getirilmeyecek ve böyle bir durumda yazılan menfi emre kaydı yazılmamış sayılacaktır[570].

Ayrıca, belirtmek gerekir ki; matbu çek yaprakları üzerinde yer alan "emrine" kaydının üzerinin çizilmesi tek başına çekin nama yazılı olması için yeterli olmayıp, çekin üzerine menfi emre kaydının açıkça yazılması gerekmektedir[571].

Kanun koyucu menfi emre kaydının yalnızca belirli bir şekilde olması gerektiği yönünde bir sınırlandırmaya gitmemiş; bunun yerine örnek gösterme yolunu tercih etmiştir. Bu bağlamda, menfi emre kaydının çek üzerine; "emre yazılı değildir" şeklinde veya buna benzer nitelikte başka bir şekilde yazılabilmesi mümkündür(TTK m. 785/1-b). Uygulamada ise genellikle, menfi emre kaydı olarak; "emre yazılı değildir", "nama yazılıdır", "namadır", "ciro ile devredilemez"[572], "cirosu yasaktır"[573] gibi kayıtlar kullanılmaktadır[574].

Kural olarak menfi emre kaydının, çekin düzenleyeni tarafından yazılması gerekmektedir[575]. Bununla birlikte; çek tedavüle çıktıktan sonra düzenleyen dışındaki kişiler tarafından böyle bir kayıt konulması halinde ise senedin türünün değiştirilmesi

---

[568] Nama yazılı senetlerin tanımı;TTK m. 654 hükmünde, *"Belli bir kişinin adına yazılı olup da onun emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan kıymetli evrak nama yazılı senet sayılır."* Şeklinde yapılmıştır.

[569] Yukarıda "Lehtar Tayinine İlişkin Kayıt" başlığı altında bu husus ayrıntılı bir şekilde ele alındığından bu başlık altında tekrardan değinilmeyecektir.

[570] **Bozer/Göle,** s. 290; **Pulaşlı,** s. 328.

[571] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071; **Bozer/Göle**, s. 291. Nitekim, Yargıtay HGK 21.05.2014 T., E. 2014/12-403, K. 2014/682 sayılı kararında; *"...Bazı kıymetli evrak vardır ki, Kanun bunları, aksine bir kayıt taşımadıkları takdirde, emre yazılı saymıştır. Bunlar, belli bir kişi namına yazılı olsa ve emre kaydı ihtiva etmese bile, kanun hükmü gereği emre yazılı kıymetli evrak sayılır. Böyle senetleri, ancak emre yazılı olmadıklarını "açıkça" belirtmek suretiyle nama yazılı olarak düzenlemek mümkündür. Bu belirtme, senede "menfi emre kaydı" konarak yapılır..."* denilmektedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).

[572] Yargıtay 19. HD 23.02.2010 T., E. 2009/5022, K. 2010/1812(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).

[573] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal**), s. 209.

[574] **Kendigelen,** s. 123-124; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 81; **Bozer/Göle,** s. 290.

[575] **Bozer/Göle,** s. 290.

durumu gündeme geleceğinden, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 650 hükmü[576] doğrultusunda tahvil hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır[577].

Belirtmek gerekir ki; "ciro edilemez", "cirosu yasaktır" gibi, çekin düzenleyeni tarafından konulan ciro yasağı kayıtları, çeki nama yazılı senet haline getirecek[578]; diğer kişiler tarafından konulan ciro yasağı kaydı ise, senedi nama yazılı hale getirmeyip, yalnızca o kaydı koyan kişinin sorumluluğunu sınırlayacaktır[579].

Düzenleyenin imzasının menfi emre kaydını kapsayacak şekilde atılmış olması şartıyla, bu kaydın çekin herhangi bir yerine yazılması mümkündür[580]. Ayrıca, menfi emre kaydının üzerinin çizilmesi vb. değişikliklerin, geçerli olabilmeleri için düzenleyen tarafından imzalanması gerekmektedir[581].

Çek üzerinde geçerli bir menfi emre kaydının yazılmış ve lehtarın gösterilmiş olması, çeki nama yazılı hale getirmektedir(TTK m. 785/1-b; m. 654). Böyle bir durumda çek alacağın temliki hükümlerine göre devredilebilecek ve bu devir alacağın temlikinin hukuki sonuçlarını doğuracaktır(TTK m. 788/2). Nama yazılı çeklerde, devir beyanı, çekin üzerinde veya ayrı bir kağıt üzerinde olabilmektedir(TTK m. 647/2). Belirtmek gerekir ki, alacağın temliki, çekteki defiler açısından düzenleyene, ciranta ve iyiniyetli hamillere karşı, temel borç ilişkisi sebebiyle sahip olunan şahsi defileri ileri sürme imkânı tanımaktadır[582].

---

[576] TTK m. 650 hükmünde; *"Nama veya emre yazılı senet, ancak kendisine hak verdiği ve borç yüklediği tüm kişilerin muvafakatıyla hamile yazılı senede dönüştürülebilir. Bu muvafakatın doğrudan senet üzerine yazılması gerekir. Hamile yazılı senetlerin nama veya emre yazılı senede dönüştürülebilmesi hususunda da aynı kural geçerlidir. Bu son hâlde hak veya borç sahibi kişilerden birinin muvafakatı bulunmazsa bu dönüştürme, ancak dönüştürmeyi yapan alacaklı ile onun haklarına doğrudan doğruya halef olan kişi arasında hüküm ifade eder."* denilmektedir. Bu madde kapsamında emre yazılı senedin nama yazılı senede dönüştürülmesi düzenlenmemiş olup, madde hükmünün kıyasen uygulanması mümkündür(**Öztan,** 20. Baskı, s. 52).

[577] **Bozer/Göle,** s. 31.

[578] Nitekim Yargıtay HGK'nın 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202 sayılı çekler için de geçerli kararında; düzenleyen tarafından konulan "ciro edilemez" şerhine rağmen, bononun ciro edilmesinin senedin kambiyo senedi vasfını etkilemeyeceği ve adi senede dönüşmeyeceği yönünde hüküm kurulmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018). Ayrıca bu kararın değerlendirmesi için bkz. **Bilgili, Fatih:** "Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Bonoda "Ciro Edilemez" Kaydına İlişkin 2007/202 No'lu Kararı Üzerine Bir Değerlendirme", TBB Dergisi, S. 78, 2008, s. 29-36.

[579] **Öztan,** 2. Baskı, s. 639; **Kendigelen,** s. 155; **Bozer/Göle,** s. 290. Aynı yönde, Yargıtay 12. HD 28.05.2018 T., E. 2018/8861, K. 2018/5336; Yargıtay 12. HD 23.10.2017 T., E. 2017/7353, K. 2017/12859 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018). Düzenleyen tarafından konulan ciro yasağı kaydının etkisine yönelik ayrıntılı açıklama ve değerlendirme için bkz. **Kendigelen,** s. 153 vd.

[580] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071; **Kendigelen,** s. 156; **Bozer/Göle,** s. 290-291.

[581] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 81.

[582] **Yılmaz,** s. 94; **Pulaşlı,** s. 328.

Eğer ki; çekin alacağın temliki yoluyla da devrinin de yapılamaması isteniyorsa, çekin üzerine "ciro veya temlik edilemez" şeklinde bir kayıt düşülmelidir[583].

c. Hamiline Kaydı

Çekin üzerine "hamiline/hamile" veya buna benzer başka bir ibare eklenmesiyle, çek hamiline yazılı hale gelmektedir(TTK m. 785). Nitekim, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 658 hükmünde hamiline yazılı senedin tanımı; *"Senedin metninden veya şeklinden, hamili kim ise o kişinin hak sahibi sayılacağı anlaşılan her kıymetli evrak…"* şeklinde yapılmıştır.

Çekin üzerine yalnızca "…hamile/hamiline" kaydı yazılarak ya da lehtar adı gösterilip devamında "veya hamiline" kaydı eklenerek hamiline çek düzenlenmesi mümkündür[584](TTK m. 658; m. 785/1,2). Örneğin; "Bu çek karşılığında hamiline 50.000-TL ödeyiniz" ya da "Bu çek karşılığında Seda Söyleyici veya hamiline 50.000-TL ödeyiniz" şeklinde hamiline çek düzenlenebilir.

Bununla birlikte, kanun koyucu; kimin lehine düzenlendiği gösterilmemiş olan çekin hamiline yazılı olacağını öngörmüştür(TTK m. 785/3). Bu kapsamda; senet üzerinde lehtarın hiç gösterilmemiş olması veya gösterilmiş olan lehtarın geçerli olmaması[585] halinde, başkaca bir kayıt aranmaksızın çek hamiline yazılı olacaktır[586]. Bu hususa; lehtarın hiç gösterilmemiş olduğu, "Bu çek karşılığında 25.000-TL ödeyiniz" veya gösterilmiş lehtarın geçerli olmadığı "Bu çek karşılığında Akhan Ticaret'e 25.000-TL ödeyiniz"[587] şeklindeki çekler örnek olarak gösterilebilir.

Kanun koyucu tarafından "hamile/hamiline" kaydı tahdidi olarak sayılmamış olup, bu kayda benzer "ibraz edene"[588] gibi başka kayıtların da yazılabileceği öngörülmüştür(TTK m. 785/2).

---

[583] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 81.
[584] Bkz. **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071.
[585] Gösterilmiş olan lehtarın geçerli olmamasına dair; yukarıda "Lehtar Tayinine İlişkin Kayıt" başlığı altında ayrıntılı açıklama yapılmış olduğundan burada tekrardan değinilmeyecektir.
[586] **Bozer/Göle,** s. 292-293; **Pulaşlı,** s. 330.
[587] Benzer şekilde, Yargıtay "M. Elektronik" adına düzenlenmiş çeki hamiline çek olarak nitelendirmiştir(Yargıtay 12. HD 11.12.2003 T.. E. 2003/24509, K. 2003/24374 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).
[588] **Kendigelen,** s. 127.

Çek Kanunu'nun m. 2/6 fıkrasında hamiline çek düzenlenmesine ilişkin olarak, *"...Tacir olan ve tacir olmayan kişilere verilecek çekler ile hamiline düzenlenecek çekler, açıkça ayırt edilebilecek biçimde bastırılır. Hamiline düzenlenecek çekler için sadece bu çeklere ilişkin işlemlerin işlendiği ayrı çek hesapları açılır. Hamiline düzenlenecek çeklerde, hamiline çek defteri yapraklarının kullanılması gerekir. Çek yapraklarının üzerinde "hamiline" ibaresi matbu olarak yer alır..."* denilmektedir. Bununla birlikte, bankaların; hamiline çek defteri kullanılmaksızın, düzenleyenin hamiline kaydını yazarak çek düzenlediğini tespit etmesi halinde, mevcut delilleriyle birlikte, tespit tarihinden itibaren bir hafta içinde Cumhuriyet başsavcılığına ve Gelir İdaresi Başkanlığına bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır(ÇekK m. 4/3). Nitekim; kanun koyucu tarafından, hamiline çek yaprağı kullanılmadan hamiline çek düzenleyen kişinin idari para cezası yaptırımına uğrayacağı öngörülmüştür(ÇekK m. m. 7/9).

Çek düzenlenirken kullanılan matbu çek yaprağında yer alan hamiline kaydının üzerinin çizilerek imzalanması/paraflanması ve geçerli bir lehtar gösterilmesi halinde ise, çek kanunen emre yazılı olduğundan, emre yazılı bir çek mevcut olmalıdır. Ancak, düzenleyen tarafından bu değişikliğin imzalanmaması halinde değişiklik hüküm ifade etmemeli ve geçerli bir lehtar gösterilse dahi çek hamiline yazılı kabul edilmelidir(HMK m. 207).

Ayrıca belirtmek gerekir ki; nama yazılı olup da, lehtar adı ile birlikte "veya hamiline" kaydı eklenerek düzenlenmiş olan senetler "eksik nama yazılı senet" olarak adlandırılmaktadır[589](TTK m. 656). Eksik nama yazılı senedin varlığı halinde borçluya, borcundan kurtulabilmesi için, alacaklının gerçekten alacaklı olup olmadığını araştırıp ödeme yapma veya gerçekten alacaklı olup olmadığını araştırmadan senedin zilyedine iyiniyetli olarak ödeme yapma hususlarında seçimlik bir hak tanınmıştır[590](TTK m. 656). Ancak; çeklerde "eksik nama yazılı senet" hükümleri uygulanmamaktadır[591]. Nitekim, kanun koyucu eksik nama yazılı senetleri düzenlerken, Türk Ticaret Kanunu'nun çeklere ilişkin m. 785/2 fıkra hükmünü saklı tutmuştur(TTK m. 656).

[589] **Bozer/Göle,** s. 291.
[590] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071; **Bozer/Göle,** s. 291.
[591] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1071.

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 785/2 hükmü doğrultusunda ise; belirli bir kişi lehine düzenlenmiş ve "…veya hamiline" vb. ibarelerin bulunduğu bir çekin varlığı halinde, eksik nama yazılı çek değil, hamiline çek oluşmaktadır[592].

2. Ödemeye İlişkin Kayıtlar

Kanun koyucu tarafından, çekin ödenmesine ilişkin olarak bazı kayıtların çekin üzerine yazılabileceği öngörülmüştür. Bu kayıtlar; ödeme yeri olarak başka bir bankanın adresinin gösterildiği adres ve yerleşim yeri kaydı, çekin üzerindeki bedel ile ilgili olan yabancı paraya ilişkin kayıtlar, çekin ödenebileceği kişilerin sınırlandırıldığı çizgili çek kaydı ve çekin nakit olarak ödenmesinin önlendiği hesaben ödeme kaydıdır.

a. Adres ve Yerleşim Yeri Kaydı

Adres ve yerleşim yeri kaydı uygulamada özellikle çek açısından, pek rastlanan bir kayıt değildir. Ayrıca; bu kayıt poliçe hükümleri arasında[593] ayrıntılı olarak düzenlenmekle birlikte, çek hükümleri arasında "adresli ve yerleşme yerli çek"[594] başlığı altında tek bir hükümle düzenlenmiş ve poliçe hükümlerine atıf yapılmamıştır[595]. Bu kapsamda, Kanun koyucu; çekin muhatap bankanın yerleşim yerinde ya da başka bir yerde üçüncü kişi konumunda olan bir banka nezdinde ödenmek üzere düzenlenebileceğini öngörmüştür(TTK m. 787[596]).

Adres ve yerleşim yeri kaydı, çekin ödeme yerinde muhatap bankanın ödemelerini yapabileceği bir şubesinin olmaması durumunda önem kazanabilecek bir kayıttır[597]. Bu kayıt, özellikle uluslararası ticarette, çekin muhatabı olan bankanın her

---

[592] **Bozer/Göle,** s. 291.
[593] Bu kayda ilişkin poliçe hükümleri; TTK m. 674, m. 697.
[594] *Bozer/Göle*; poliçeler için "yerleşim yerli çek" terimi kullanılmış iken, çekler için "yerleşme yerli çek" teriminin kullanılmasının nedeninin izah edilmesinin güç olduğu ve dikkatsizlik sonucu böyle bir farklılığın ortaya çıkmış olabileceği kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 310 dn. 237).
[595] Ancak niteliğine uygun düştüğü ölçüde bu hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiği kabul edilmektedir**(Bozer/Göle,** s. 310; **Pulaşlı,** s. 331).
[596] TTK m. 787 hükmü *"Çek, muhatabın yerleşim yerinde veya başka bir yerde üçüncü bir kişi nezdinde ödenmek üzere düzenlenebilir. Ancak, bu üçüncü kişinin bir banka olması şarttır."* şeklinde olup, birtakım yazarlar maddenin dilimize hatalı bir şekilde çevrildiği kanaatindedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1051; **İmregün,** s. 126). *Öztan* belirtilen madde hükmünün "Çek, muhatabın ikametgahı ile aynı veya başka bir yerde bir üçüncü şahsın ikametgahında(nezdinde) ödenmek üzere keşide edilebilir." şeklinde düzeltilerek İsviçre Borçlar Kanunu'ndaki aslına uygun hale getirilmesi gerektiğini belirtmektedir.(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1051).
[597] **Kınacıoğlu,** s. 279; **Poroy/Tekinalp,** s. 315-316.

ülkede şubesinin bulunmayacağı göz önünde bulundurulduğunda, kolaylık sağlayabilecektir[598].

Adres ve yerleşim yerli çeklerin tanımları Türk Ticaret Kanunu'nda yer almamaktadır. Adresli çek; muhatap bankanın yerleşim yerinin bulunduğu mülki sınırlar içerisinde ödeme yeri olarak başka bir bankanın adresinin gösterildiği kaydını taşıyan çektir[599].

Yerleşim yerli çek ise; muhatap bankanın yerleşim yerinin bulunduğu mülki birlik dışında bir mahalde ödeme yeri olarak başka bir bankanın adresinin gösterildiği kaydını taşıyan çektir[600]. Bu tanımlardaki muhatap bankanın yerleşim yeri tabiri ile kastedilen, çekle işleyen hesabın bulunduğu banka şubesinin ticaret sicilinde kayıtlı olduğu İl'dir[601].

Belirtmek gerekir ki; adresli veya yerleşim yerli çek düzenlenebilmesi için, her halükarda çek üzerinde muhatap bankanın adresi dışında bir yerin ödeme yeri olarak yazılması gerekmektedir[602]. Adres veya yerleşim yeri kaydını çekin üzerine yazabilecek kişi yalnızca düzenleyendir[603]. Nitekim, çekte kabul yasağı bulunduğundan, muhatap bankanın adresli ve yerleşim yerli çek düzenlenmesine imkân bulunmadığı gibi; lehtar veya cirantaların da böyle bir kaydı çekin üzerine yazma yetkileri bulunmamaktadır[604].

Bununla birlikte, adres ve yerleşim yeri kaydı ile nezdinde ödeneceği belirtilen üçüncü kişinin mutlaka bir banka[605] olması şart olup, aksi takdirde çeke konulmuş olan bu kaydın yazılmamış sayılması gerekmektedir[606]. Doktrinde, muhatap banka ile

---

[598] **Poroy/Tekinalp,** s. 316.
[599] **Şimşek,** s. 380; **Öztan,** 20. Baskı, s. 84; **Pulaşlı,** s. 331; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 193. *Poroy/Tekinalp* adresli çekin tanımını; *"çekte ödeme yeri olarak gösterilen yerde muhatap bankadan başka bir bankanın ödeme adresi olarak gösterildiği çektir."* şeklinde yapmıştır(**Poroy/Tekinalp,** s. 316). *Bozer/Göle* ise adresli çekin tanımını; *"Ödeme yerinin muhatabın yerleşim yerinin dışında bulunan başka bir adres olduğu çeklere adresli çek denir."* şeklinde yapmıştır(**Bozer/Göle,** s. 310).
[600] **Öztan,** 20. Baskı, s. 84; **Pulaşlı,** s. 331; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 194. *Bozer/Göle* ise yerleşim yerli çekin tanımını; *"Ödeme yerinin muhatabın yerleşim yerinde olduğu çeklere yerleşim yerli çek denir."* şeklinde yapmıştır(**Bozer/Göle,** s. 310).
[601] **Pulaşlı,** s. 331.
[602] **Bozer/Göle,** s. 310; **Pulaşlı,** s. 331.
[603] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1050; **Kınacıoğlu,** s. 279; **Kendigelen,** s. 84; **Poroy/Tekinalp,** s. 316; **Bozer/Göle,** s. 310; **Pulaşlı,** s. 331.
[604] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1050; **Kınacıoğlu,** s. 279; **Bozer/Göle,** s. 310; **Pulaşlı,** s. 331.
[605] Ödeyecek kişinin her halükarda pasif çek ehliyetinin bulunması gerekmektedir(**Kendigelen,** s. 84). Pasif çek ehliyeti konusunu daha öncesinde "Pasif Çek Ehliyeti Açısından Bankanın Durumu" başlığı altında incelediğimizden burada tekrardan değinmeyeceğiz.
[606] **Kınacıoğlu,** s. 279.

nezdinde ödeneceği belirtilen üçüncü kişi konumundaki bankanın arasındaki ilişkinin vekâlet ilişkisi olduğu belirtilmektedir[607].

Ayrıca, kanun koyucu tarafından, adres ve yerleşim yeri kaydının çekin üzerine yazılma şekline dair bir düzenleme öngörülmemiştir. Bu hususla birlikte, bu kaydın " A… Bankası … şubesi nezdinde ödenecektir." şeklinde çekin üzerine yazılması mümkündür[608].

b. Yabancı Paraya İlişkin Kayıtlar

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 802 hükmünde, meblağ olarak yabancı para cinsi gösterilerek düzenlenmiş bir çekin üzerinde bu hususa ilişkin başkaca bir kaydın bulunmaması halinde; çekin ibraz günündeki değerine göre Türk Lirası ile ödenebileceği, ibraz edilmesine rağmen ödenmezse hamilin seçimine göre, çek bedelinin, Türk Lirasının ibraz veya ödeme günlerindeki rayiç değerlerinden biri ile ödenebileceği öngörülmüştür.(TTK m. 802/1).

Anılan madde hükmü kapsamında, düzenleyen tarafından çeke konulacak bir şartla ödemenin belirli bir para ile yapılmasının(aynen ödeme) mümkün olduğu ve bu halde çek üzerinde gösterilenden başka bir para cinsi ile ödeme yapılamayacağı öngörülmüştür(TTK m. 802/3). Bu düzenleme doğrultusunda; çekin bedelinin "1500-Euro" şeklinde gösterilmiş olması ve çekin üzerinde düzenleyen tarafından konulmuş "aynen ödenecektir" vb. bir kaydın bulunması halinde, banka tarafından çekin ödeme için ibrazında, yalnızca Euro cinsinden belirtilen tutarda ödeme yapılması gerekmektedir.

Kanun koyucu tarafından aynen ödeme kaydından başka, düzenleyenin; çekin tutarının belirli bir kura(rayice) göre hesaplanarak ödenmesi yönünde, çek üzerine kayıt yazabileceği de öngörülmüştür.(TTK m. 802/2).

Ancak, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 802 hükmünde öngörülmüş olan bu düzenlemeler, kendisine 13 Eylül 2018 tarihine kadar uygulama alanı bulmuşken; Türk Parasının Kıymetini Koruma mevzuatında yapılan değişikliler sonrasında bu maddenin uygulanması sınırlandırılmıştır. Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında

---

[607] **Poroy/Tekinalp,** s. 316.
[608] Bu kaydın nasıl bir şekilde yazılabileceğine yönelik bkz. **Kınacıoğlu,** s. 279; **Öztan,** 20. Baskı, s. 84.

Kanun'un[609] m. 1 hükmü gereği Türk parasının kıymetinin korunması konusunda kararların alınmasında Cumhurbaşkanı[610] yetkilidir. Bu kapsamda alınmış olan ve 13 Eylül 2018 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan karar[611] doğrultusunda, 32 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Karar'a[612];

"Türkiye'de yerleşik kişilerin, Bakanlıkça belirlenen haller dışında, kendi aralarındaki menkul ve gayrimenkul alım satım, taşıt ve finansal kiralama dâhil her türlü menkul ve gayrimenkul kiralama, leasing ile iş, hizmet ve eser sözleşmelerinde sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamaz"[613],

"Bu Kararın 4 üncü maddesinin (g) bendinin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren otuz gün içinde, söz konusu bentte belirtilen ve daha önce akdedilmiş yürürlükteki sözleşmelerdeki döviz cinsinden kararlaştırılmış bulunan bedeller, Bakanlıkça belirlenen haller dışında; Türk parası olarak taraflarca yeniden belirlenir."[614] düzenlemeleri eklenmiştir.

Bu düzenlemeler kapsamında yayımlanan Tebliğ[615]'de ise kıymetli evraklara ilişkin olarak; *"...sözleşme bedeli ve bu sözleşmelerden kaynaklanan diğer ödeme yükümlülükleri döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak kararlaştırılamayan sözleşmeler kapsamında düzenlenecek kıymetli evraklarda yer alan bedellerin döviz cinsinden veya dövize endeksli olarak belirlenmesi mümkün değildir. Ancak, 32 sayılı Kararın Geçici 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği tarihten önce düzenlenmiş ve dolaşıma girmiş bulunan bu kapsamdaki kıymetli evraklar anılan geçici madde hükmünden istisnadır…"* denilmektedir.

Türk parasının kıymetinin korunmasına ilişkin olarak belirtmiş olduğumuz tüm bu ilgili mevzuat doğrultusunda; çeklerde, bedelin yabancı bir ülke parası ile ödenmesi

---

[609] 1567 Sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun (RG. 25.02.1930, S. 1433).
[610] Daha öncesinde bu kararların alınmasında Bakanlar Kurulu yetkili iken; 02/07/2018 tarihli ve 700 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 8 inci maddesiyle, Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında Kanun'nun m.1 hükmündeki "Bakanlar Kurulu" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir
[611] Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar (RG. 13.09.2018, S. 30534).
[612] Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karar (RG. 11.08.1989, S. 20249).
[613] Bu bent, 32 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Karar'ın 4 üncü maddesine (g) bendi olarak eklenmiştir.
[614] Bu madde, 32 sayılı Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki Karar'a Geçici madde 8 olarak eklenmiştir.
[615] Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'De Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2018-32/52) (RG.16.11.2018, S. 30597).

hususu sınırlandırılmıştır. Çekin üzerinde yer alacak meblağın döviz veya dövize endeksli olarak gösterilebilmesi ve bu nitelikte bir kayıt düşülebilmesi açısından, öncelikle tarihsel olarak bir ayrım yapılarak 13 Eylül 2018 tarihinden öncesi ve sonrası değerlendirilmeli, sonrasında ise çekin tarafları arasındaki temel ilişkiye bakılmalıdır.

Döviz cinsinden veya dövize endeksli bir bedel taşıyan ve düzenlenme tarihi 13 Eylül 2018 tarihinden önce olan bir çek; döviz veya dövize endeksli düzenlenemeyecek bir sözleşme sebebiyle verilmiş olsa bile, mevzuata aykırılık teşkil etmeyecek ve istisna kapsamında olması nedeniyle çekteki meblağın Türk parası olarak yeniden belirlenmesi gerekmeyecektir.

13 Eylül 2018 tarihi sonrasında düzenlenmiş ve veriliş sebebi döviz veya dövize endeksli düzenlenemeyecek bir sözleşme olan çeklerin ise bedellerinin, döviz veya dövize endeksli olarak yazılması ve bu şekilde bir kaydın düşülmesi mümkün değildir.

Eğer ki; düzenlenme tarihi 13 Eylül 2018 tarihi sonrasında olan çek, Türk Parasının Kıymetini Koruma mevzuatı kapsamında döviz veya dövize endeksli olarak düzenlenmesinde sakınca olmayan bir sebeple[616] verilmiş ise çek üzerindeki meblağın yabancı para cinsinden yazılması ve bu yönde bir kaydın düşülmesi herhangi bir sorun teşkil etmeyecektir.

Belirtmek gerekir ki; Türk parasının kıymetini koruma mevzuatına aykırı olarak, çekin üzerine döviz veya dövize endeksli bir bedelin yazılması halinde, çek geçersiz olmayacaktır. Böyle bir durumda, çek belirli bir bedelin kayıtsız şartsız havalesi unsurunu taşıdığından kambiyo senedi vasfında olacak; ancak, bu aykırılık Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu'nun m. 3 hükmü gereğince idari para cezası ile cezalandırılabilecektir.

c. Çizgili Çek Kaydı

Kanun koyucu tarafından çekin genel veya özel olarak çizilerek düzenlenebileceği hususu öngörülmüştür(TTK m. 803; m. 804). Bu kapsamda, çizgili çek düzenlenmesi; çekin yanlışlıkla veya herhangi bir sebeple, gerçek hak sahibinden

[616] Bkz. Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Karara İlişkin Tebliğ (Tebliğ No: 2008-32/34)'in 8 inci maddesi kapsamında, döviz veya dövize endeksli olarak kararlaştırılıp kararlaştırılamayacak hususlar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Başlığımız altında ele aldığımız konuyu dağıtmamak amacıyla bu hususlara ayrıntılı olarak yer verilmemiştir.

başkaca bir kişiye ödenmesini önleme amacına hizmet etmektedir[617]. Nitekim, çizgili çek kaydı ile çekin ödenebileceği kişiler sınırlandırıldığından, özellikle; çekin kaybolması veya çalınması gibi durumlarda hak sahibi olmayan kişilerin, kendilerini yetkili hamil gibi göstererek, çeki tahsil etmelerinin önüne geçilebilmesi mümkündür[618].

Çekin çizilmesi; çekin ön yüzüne birbirine paralel iki çizginin çekilmesi şeklinde gerçekleştirilir(TTK m. 803/2). Çekin önyüzünde olmak kaydıyla, senedin herhangi bir yerine çizilmesi mümkün olan bu paralel çizgilerin; aralarındaki mesafe ve uzunluklarının ne kadar olacağı kanun koyucu tarafından öngörülmemiştir[619]. Ancak, çekin ön yüzündeki bu çizgilerin, senedi çizgili çek haline getirmek amacı ile çizildiğinin anlaşılabilmesi gerekmektedir[620]. Uygulamada ise genellikle bu çizgiler, çekin ön yüzünün sol alt köşesinden sağ üst köşesine doğru çizilmektedir[621]. Senedin arka yüzüne çizilen paralel çizgiler ise senedi çizgili çek haline getirmemekte ve herhangi bir hüküm ifade etmemektedir[622].

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 803/1 fıkrasında kimlerin çeki çizebileceği hususu öngörülmüş olup; düzenleyen, cirantalar veya hamilin, çeki çizgili çeke dönüştürebileceği ve çek üzerine bu nitelikte kayıtlar düşebileceği düzenlenmiştir. Bu kapsamda, çekin çizgili hale getirebilmesi açısından; senedin emre veya hamiline yazılı olmasının[623] ya da hamilin çeki beyaz ciroyla, tahsil cirosuyla vb. bir şekilde almış olmasının da bir önemi bulunmamaktadır[624].

Çizgili çekin, genel veya özel olarak çizilmek suretiyle, iki farklı düzenlenme şekli mevcuttur(TTK m. 803/2). Genel çizgili çek; çekin ön yüzüne çizilen paralel çizgilerin arasına hiçbir ibarenin yazılmaması veya yalnızca "banka" vb. bir kelime yazılması halinde oluşmaktadır(TTK m. 803/3). Nitekim Yargıtay'ın çeşitli kararlarında; çekin ön yüzünün sol alt köşesinden sağ üst köşesine birbirine paralel iki çizginin bulunması ve çizgiler arasında herhangi bir ibarenin olmaması halinde çekin

---

[617] **Domaniç,** 1975, s. 406; **Öztan,** 20. Baskı, s. 277.
[618] **Kınacıoğlu,** s. 287; **Bozer/Göle,** s. 294. Belirtmek gerekir ki; çizgili çek düzenlenmesi, gerçekte hak sahibi olmayan kişilerin, çeki tahsil etmelerini kesin bir şekilde ortadan kaldırmamakta, ancak, böyle bir tahsili güçleştirmektedir(**Domaniç,** 1975, s. 407, dn. 19).
[619] **Öztan,** 20. Baskı, s. 278.
[620] **Öztan,** 20. Baskı, s. 278; **Kendigelen,** s. 376.
[621] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1184; **Bozer/Göle,** s. 295. Bununla birlikte, uygulamada, çizgilerin silinmesini veya tahrif edilerek yok edilmesini önlemek amacıyla, çekin boydan boya zımbalanması yoluna da gidildiği belirtilmektedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1184).
[622] **Öztan,** 20. Baskı, s. 278.
[623] **Kınacıoğlu,** s. 287; **Kendigelen,** s. 276.
[624] **Öztan,** 20. Baskı, s. 277-278; **Kınacıoğlu,** s. 287.

genel çizgili çek olduğu ve bu durumun kambiyo senedi vasfını etkilemediği gibi, çek bedelinin ödendiği anlamına da gelmediği yönünde hüküm kurmaktadır[625].

Özel çizgili çek ise; çekin ön yüzüne çizilen paralel çizgilerin arasına belirli bir bankanın ticaret unvanının yazılması halinde oluşmaktadır(TTK m. 803/4). Özel çizgili çekin düzenlenmesinde, paralel çizgilerin arasına muhatap bankanın ticaret unvanının yazılabilmesi de mümkündür[626]. Ayrıca belirtmek gerekir ki, genel veya özel çizgili çeke ilişkin kayıtların; el yazısı veya mekanik bir vasıta ile yazılması ya da matbu bir şekilde olması mümkün olup; ayrıca imzalanmasına gerek bulunmamaktadır[627].

Genel çizgili düzenlenmiş olan bir çek, sonradan düzenleyen cirantalar veya hamil tarafından, paralel çizgilerin arasına belirli bir bankanın unvanı yazılarak özel çizgili çeke dönüştürülebilmektedir(TTK m. 803/5). Ancak, özel olarak çizilmiş bir çekin; çekteki çizgiler arasına yazılmış olan bankanın ticaret unvanının silinmesi hükümsüz sayıldığından, sonradan genel çizgili çeke dönüştürülmesi mümkün değildir(TTK m. 803/5; m. 803/6). Ayrıca, çekin ister genel, isterse özel olarak çizilmesi sonrasında, çekin tekrar çizgisiz bir çeke dönüştürülmesi de mümkün değildir. Zira, çekin üzerindeki çizgilerin silinmesi hükümsüzdür(TTK m. 803/6).

Çekin genel veya özel olarak çizilmesinin, kanun koyucu tarafından öngörülmüş birtakım sonuçları mevcuttur(TTK m. 803/1; m. 804). Daha öncesinde belirtmiş olduğumuz üzere çizgili çek düzenlenmesi, çekin ödenebileceği kişileri sınırlandırmaktadır. Bu doğrultuda, genel çizgili bir çekin muhatap banka tarafından ödenmesi, yalnızca muhatabın bir müşterisine veya başka bir bankaya yapılabilir(TTK m. 804/1). Benzer şekilde, muhatap tarafından, özel çizgili çekin ödenmesi; yalnızca çek üzerindeki paralel çizgilerin arasında ticaret unvanı gösterilmiş olan bankaya ya da gösterilmiş olan bu bankanın muhatabın kendisi olması halinde, muhatabın bir müşterisine yapılabilir(TTK m. 804/2).Başka bir ifade ile özel çizgili çekte, çizgiler arasında gösterilen banka, muhatap bankanın kendisi değilse, ödeme muhatap bankanın müşterisine yapılamayacak; sadece çizgiler arasında unvanı bulunan bankaya yapılabilecektir. Ayrıca, özel çizgili çekte, çizgiler arasında unvanı olan bankanın çekin

---

[625] Yargıtay 12. HD 20.01.2015 T., E. 2014/34060, K. 2015/1168; Yargıtay 12. HD 23.06.2009 T., E. 2009/5613, K. 2009/13775(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.12.2018).
[626] **Bozer/Göle,** s. 295.
[627] **Kendigelen,** s. 376.

tahsilini başka bir bankaya bırakabileceği de kanun koyucu tarafından kabul edilmektedir(TTK m. 804/2).

Görüleceği üzere, ister genel isterse özel olarak çizilmiş çeklerin ödenmesi ya bir "bankaya[628]" ya da "muhatabın müşterisine[629]" yapılabilmektedir(TTK m. 804/1, 2). Ayrıca çizgili çeklerde bu kişilere yapılacak ödemenin, nakden yapılmasına engel teşkil eden bir düzenleme de bulunmamaktadır[630].

Gerek genel, gerekse özel olarak çizilmiş çeklerde; bir banka, kendi müşterisi ya da başka bir banka dışında bir kişiden çizgili çek alamaz ve çizgili bir çeki bu kişiler dışında birinin hesabına tahsil edemez(TTK m. 804/3).

Çekin birden fazla özel çizgili olarak düzenlenebileceği kanun koyucu tarafından kabul edilmektedir(TTK m. 804/4). Ancak, çek üzerinde yer alan özel çizgilerin ikiden fazla olmaması ve bu iki özel çizgiden birisinin çekin takas odası tarafından tahsil edilmesi amacıyla çizilmiş olması gerekmektedir(TTK m. 804/4). Örneğin; çek üzerinde ikiden fazla özel çizginin olması veya çek üzerinde bulunan iki özel çizginin ikisinin de ayrı ayrı bankaların ticaret unvanlarını göstermesi halinde, muhatap bankanın gösterilen bankaların hiçbirine ödeme yetkisi bulunmamaktadır[631].

---

[628] Banka tabiri ile kastedilen Türk Ticaret Kanunu m. 815 hükmü doğrultusunda, Bankacılık Kanunu'na tabi kuruluşlardır.

[629] "Muhatabın müşterisi" kavramına ilişkin doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır. Bu görüşler kapsamında ortak olan husus ise bir kişinin bankanın müşteri sayılması için mutlaka o bankada hesabının bulunması gerekmediğidir(bkz. **Kendigelen,** s. 377). *Kınacıoğlu'*na göre; müşteri kavramından, muhatap banka ile iş münasebeti olan bir kimse anlaşılır. Bu kişinin, banka ile iş münasebetinin süresi, sayısı, niteliği önemli olmayıp, bankanın da bu kişiyi tanıması gerekmemektedir. Bir kişinin, ilgili bankada çeki iskonto ettirmeden veya tahsile vermeden birkaç gün önce hesap açtırması gibi bir durumda, bu kişinin müşteri olmadığının iddia edilmesinin güçtür(**Kınacıoğlu,** s. 288). *Öztan*'a göre; bir kimsenin müşteri sayılabilmesi için banka tarafından tanınan bir kimse olması yeterli olmayıp, bu kişinin aynı zamanda banka ile iş münasebetinin de olması gerekmektedir. Bununla birlikte, kişi ile banka arasındaki iş ilişkisinin, belli sayıda, belli sürede veya belli nitelikte olması gerekmez. Önemli olan, bu kişinin banka tarafından hüviyeti, ahlaki durumu, ehliyeti açısından tanınmasına yetecek mahiyette iş ilişkisinin olmasıdır(**Öztan,** 20. Baskı, s. 280). Benzer şekilde, *Kendigelen*'e göre; müşteri terimi ile kastedilen; banka tarafından, bir kişinin kimliği, ehliyeti, ahlakı konusunda emin bilgiye sahip olunmasına yetecek kadar iş ilişkisinde bulunulmuş olmasıdır. Bu kapsamda sadece çeki tahsil edebilmek için bankada "geçiş hesabı" açılması halinde, bu kişilerin müşteri olarak kabul edilmemesi gerekmektedir(**Kendigelen,** s. 378. Bu yönde görüş belirten *Kalpsüz*; müşteri kavramının, çizgili çekin hamili ile muhatap banka arasında önceden başlamış ve devamlı olan bir ilişkinin varlığını şart kıldığı kanaatindedir(**Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 112).

[630] **Öztan,** 20. Baskı, s. 277.

[631] **Kınacıoğlu,** s. 290; **Bozer/Göle,** s. 296-297. Bu hususa ilişkin *Kınacıoğlu*; bu nitelikte bir çekin hamilinin protesto vb. bir tespitten sonra müracaat haklarını kullanamayacağı kanaatindedir(**Kınacıoğlu,** s. 290; Aynı yönde **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 367). Aksi yönde *Bozer/Göle* ise; bu nitelikte bir çekin muhataba ibrazı halinde, çekin üzerine ödenmeme nedeni yazılarak hamile iade edilmesi gerektiği ve hamilin şartlar mevcutsa müracaat borçlularını takip etmesi gerektiği kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 297). *Bozer/Göle* ile aynı yönde olarak, Yargıtay'ın 12. HD 23.06.2009 T.,

Çizgili çeke ilişkin olarak kanunda öngörülmüş olan ve yukarıda belirtmiş olduğumuz; gerek çekin ödenebileceği kişilere ilişkin, gerek bankanın böyle bir çeki iktisap ve tahsil edebilmesine ilişkin, gerekse birden fazla özel olarak çizilmiş çeklere ilişkin hükümlere aykırı hareket eden muhatap veya bankanın, çek bedelini aşmamak üzere oluşan zarardan dolayı sorumluluğu bulunmaktadır(TTK m. 804/5). Böyle bir aykırılık halinde, muhatap veya banka kusuru olmasa dahi sorumlu olacaktır[632]. Bununla birlikte, çizgili çeklere ilişkin hükümlere aykırı hareket edilerek, çizgili çeki ibraz eden hamile muhatap banka tarafından yapılmış olan ödemeler geçerli olacak, ancak böyle bir durumda muhatabın sorumluluğu yoluna gidilebilecektir[633].Bu sorumluluk düzenleyen, lehtar, ciranta ve hamile karşı olup; zararın tazmini istemine uygulanacak zamanaşımı öğrenmeden itibaren iki yıl herhalde on yıldır[634](TBK m. 72).

d. Hesaben Ödeme Kaydı (Mahsup Çeki)

Çekin muhatap bankaya ibrazında, banka tarafından yapılacak ödeme, kural olarak nakit bir şekilde gerçekleştirilmektedir[635]. Ancak; bu hususun çekin üzerine düşülecek bir hesaben ödeme kaydı vasıtası ile yasaklanması mümkündür(TTK m. 805/1). Bu kayıt, Türk Ticaret Kanunu'nda "hesaba geçirilmek üzere düzenlenen çek" başlığı altında düzenlenmiş olup, bu kaydı taşıyan çeke "mahsup çeki" de denilmektedir(TTK m. 805, m. 806, m. 807).

Bu nitelikte bir kayıt düşülerek çekin nakden ödenmesinin yasaklanmasının amacı da yine çizgili çeklerin düzenlenme amacına benzer bir şekilde; çek bedelinin herhangi bir sebeple gerçekten hak sahibi olmayan kişilere ödenmesinin önlenmesi veya zorlaştırılması[636], nakit olarak ödeme yapılmasından kaynaklanabilecek risklerin ortadan kaldırılması[637] ve çekin kime ödendiğinin banka kayıtları sayesinde tespitinin sağlanmasıdır[638].

E. 2009/5613, K. 2009/13775 sayılı kararda; *"çizgili çek hükümlerine aykırı hareket TTK.nun 716 /son maddesi uyarınca muhatap bankanın tazminat sorumluluğu ile ilgili olup, çekin yetkili hamilinin takip hakkını etkilemez. O halde mahkemece şikayetin reddi yerine yazılı gerekçe ile takibin iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir."* denilmektedir(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 25.12.2018).

[632] **Kınacıoğlu,** s. 291; **Bozer/Göle,** s. 297.

[633] **Kınacıoğlu,** s. 291; **Bozer/Göle,** s. 297.

[634] **Kınacıoğlu,** s. 291.

[635] **Kendigelen,** s. 380; **Bozer/Göle,** s. 297.

[636] **Domaniç,** 1975, s. 408; **Bozer/Göle,** s. 297.

[637] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1194; **Kınacıoğlu,** s. 291.

[638] **Bozer/Göle,** s. 297.

Öncelikle belirtmek gerekir ki; hesaben ödeme kaydı hukuki nitelik itibariyle, kaydın çekin üzerine konulması ile hüküm ifade eden tek taraflı bir irade beyanıdır[639]. Hesaben ödeme kaydının, çekin ön yüzüne, "hesaba geçirilecektir" şeklinde veya buna benzer nitelikte "mahsup çekidir"[640] gibi bir ibare ile yazılması gerekmektedir(TTK m. 805/1). Bu kaydın çekin ön yüzüne yazılması gerektiği kanun koyucu tarafından öngörülmüş olduğundan, çekin arka tarafına bu nitelikteki bir kaydın yazılması hükümsüz olacaktır. Bununla birlikte, bu kaydın çekin önyüzünde herhangi bir yerine, eğimli veya düz bir şekilde yazılması mümkündür[641]. Ayrıca, hesaben ödeme kaydının; el yazısı veya mekanik bir vasıta ile yazılması ya da matbu bir şekilde olması mümkün olup; ayrıca imzalanmasına gerek bulunmamaktadır[642].

Türk Ticaret Kanunu'nun m. 805/1 fıkrası gereği; düzenleyen ve her hamilin, çek üzerine hesaben ödeme kaydını düşebilmesi mümkündür(TTK m. 805/1). Bununla birlikte, muhatabın böyle bir kayıt düşebilmesi mümkün değildir[643]. Ayrıca, çeke böyle bir kaydın düşülebilmesi açısından; senedin emre, nama veya hamiline yazılı olmasının ya da hamilin çeki beyaz ciroyla, tahsil cirosuyla vb. bir şekilde almış olmasının da bir önemi bulunmamaktadır[644].

Çekin ön yüzünde "hesaba geçirilecektir" vb. bir kaydın bulunması halinde, muhatap banka tarafından çek; ancak hesaba alacak kaydı, takas veya hesap nakli suretiyle kayden ödenebilecek ve bu kayıtlar ödeme yerine geçecektir(TTK m. 805/1). Başka bir ifade ile böyle bir kayıt taşıyan çekin ibrazı karşısında muhatap bankanın; hamilin muhatap banka nezdinde açtırmış olduğu hesaba çekin bedelini alacak olarak kaydettirmesi, çekin bedelini takas vasıtası ile ödemesi veya hamilin başka bir bankadaki hesabına çek bedelini naklettirmesi gerekmektedir[645]. Eğer ki; muhatap banka tarafından, hesaben ödeme kaydının bulunmasına rağmen nakden ödeme

---

[639] **Öztan,** 20. Baskı, s. 282.
[640] **Bozer/Göle,** s. 298.
[641] ETTK'nın (Mülga) m. 717 hükmünde bu kaydın eğimli ve enine doğru yazılması gerektiği belirtilmiş iken, TTK m. 805 hükmüne bu husus işlenmemiş ve kaydın sadece ön yüzünde olması gerektiğinin belirtilmesi ile yetinilmiştir. Bu sebeple de eski kanun döneminde, yürürlükte olan bu hüküm sebebiyle birtakım yazarlar bu kaydın metne paralel olarak veya metin içinde yazılmasının, kaydın hükümsüzlüğüne yol açacağını belirtmiş idi(bkz. **Öztan,** 2. Baskı, s. 1196). Karşı olarak ve ETTK'nın m. 717 hükmüne rağmen *Domaniç*; bu kaydın enine ve eğimli olmasının zorunlu olmadığını belirtmiş idi(**Domaniç,** 1975, s. 409).
[642] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1195; **Kendigelen,** s. 380. *Bozer/Göle*, çekin üzerine bu kaydın el yazısı ile yazılmasının zorunlu olmadığı ancak TTK'da öngörülmemiş olmasına rağmen kaydı koyan kişi tarafından imzalanması gerektiği kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 298).
[643] Bu hususa ilişkin ayrıntılı açıklama için bkz. **Öztan,** 2. Baskı, s. 1195.
[644] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1194-1195; **Kendigelen,** s. 380.
[645] **Domaniç,** 1975, s. 408.

yapılırsa, bankanın yapmış olduğu bu ödeme geçerli olacak[646]; ancak banka kusuru olmasa dahi[647] nakden ödeme sebebiyle zararın oluşması halinde, çek bedelini aşmamak üzere sorumlu tutulabilecektir(TTK m. 805/3).

Ayrıca; hesaben ödeme kaydı içeren çekin bedelinin muhatap banka tarafından, kayıtsız şartsız bir alacak olarak hamilin hesabına geçirilmemesi ya da ödeme yerinde bulunan takas odası tarafından bu çekin, hamilin borçlarına mahsup edilme kabiliyetinin bulunmadığının beyan edilmesi halinde, hamil başvurma haklarını kullanabilecektir(TTK m. 807).

Belirtmek gerekir ki; kanun koyucu çekin üzerine yazılan hesaben ödeme kaydının silinmesinin geçersiz olacağını öngörmüştür(TTK m. 805/2). Bununla birlikte çekin üzerinde bulunan bu kaydın çeşitli vasıtalarla silinmiş olması halinde, muhatap bankanın bu kayıt mevcutmuş gibi çek bedelini hesaben ödemesi gerekmektedir[648]. Bu hususa aykırı biçimde davranılması halinde ise; muhatap bankanın, oluşacak zarar sebebiyle çek bedelini aşmayacak miktarda sorumluluğu gündeme gelebilecektir(TTK m. 805/3).

Hesaben ödemeye ilişkin kaydın, muhatap bankanın çeki nakit olarak ödemesini engellediğini buraya kadarki anlatımlarımızda belirtmiş bulunmaktayız. Ancak, bazı hallerde, hesaben ödeneceğine dair kayıt içeren bir çekin hamilinin, nakden ödenme talep edebilmesi mümkündür(TTK m. 806). Hamilin, muhatap bankadan nakden ödeme talep edebileceği haller; muhatabın iflas etmiş olması, bir ilamla ispatlanmamış olsa bile ödemelerini tatil etmiş bulunması ve aleyhine yapılan herhangi bir icra takibinin semeresiz kalmasıdır(TTK m. 806). Görüleceği üzere tüm bu durumlar, muhatap banka sebebiyle ödemenin yapılmasının şüpheli bir hal aldığı hallerdir[649]. Kanun koyucu tarafından öngörülmüş olan bu durumlardan biri ile karşılaşılması halinde hamil, muhatap bankadan çek bedelinin nakit olarak ödenmesini isteyebilecek ve bankanın ödememesi durumunda başvurma hakkını da kullanabilecektir(TTK m. 806).

---

[646] **Domaniç,** 1975, s. 409-410.
[647] **Bozer/Göle,** s. 298.
[648] **Domaniç,** 1975, s. 409; **Pulaşlı,** s. 298.
[649] **Öztan,** 20. Baskı, s. 284.

3. Ödenmeme Haline Yönelik Kayıtlar

Ödenmeme durumuna ilişkin olarak çekin üzerine; protestodan muafiyet kaydı, aval kaydı veya sorumsuzluk ve ciro yasağı kayıtlarının yazılabilmesi mümkündür.

a. Protestodan Muafiyet Kaydı

Çekin bedelinin ödenebilmesi için yasal süresi[650] içerisinde muhatap bankaya ibraz edilmesi zorunludur(TTK m. 796). Süresinde muhatap bankaya ibraz edilen bir çekin, çeşitli sebeplerle kısmen veya tamamen ödenmemesi[651] ise mümkün olup; böyle bir durumda, müracaat borçlularına[652] başvurulabilmesi için ödenmeme hususunun tespit ettirilmesi gerekmektedir(TTK m. 808; m. 810).

Kanun koyucu çekin ödenmeme halinin tespitinin; protestoyla[653] veya çek üzerine muhatap tarafından ibraz günü de gösterilerek yazılmış olan tarihli bir beyanla ya da takas odasının çekin zamanında teslim edilmesine rağmen ödenmediğini gösteren tarihli beyanı ile yapılabileceğini öngörmüştür(TTK m. 808). Ayrıca, protesto veya belirtilen diğer tespitlerin çekin ibraz süresi içerisinde ya da çekin son gün ibraz edilmesi halinde, en geç ibrazı izleyen ilk iş gününde yapılması[654] gerekmektedir[655](TTK m. 809). Aksi takdirde; hamilin, düzenleyen dâhil kendisinden önce gelen çek borçlularına başvurması mümkün değildir[656].

Ancak; çekin üzerine düzenleyen, ciranta veya aval veren tarafından protestodan muafiyet kaydı yazılarak, hamilin protesto veya denk diğer tespitleri yaptırma yükümlülüğünden kurtarılması mümkündür[657](TTK m. 722/1[658]). Kanun koyucu tarafından bu kaydın; "protestosuz", "gidersiz" veya bunlarla eş anlamlı başka

---

650 Çekin muhatap bankaya ibraz süreleri, TTK m. 796 hükmünde; 10 gün, 1ay ve 3 ay olarak düzenlenmiştir.

651 Çekin ödenmemesi; çekle işleyen hesapta kısmen veya tamamen karşılık bulunmaması sebebiyle olabileceği gibi hesapta çek bedelinin bulunmasına rağmen hesap üzerinde haciz veya rehin gibi çekin ödenmesine engel olabilecek bir sebeple de olabilmektedir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 282).

652 Çekin müracaat borçluları; düzenleyen, lehtar, cirantalar ve varsa aval verendir(TTK m. 808; m. 794).

653 Protesto; noter vasıtasıyla, senet hamilinin senet borçlularına karşı, senedin ödenmemesi nedeniyle çektiği, senedin ödenmediğini ve bunun hukuki sonuçlarını içeren bir belgedir(**Pulaşlı,** s. 332).

654 Bu hususun istisnası TTK m. 811 mücbir sebeplerin mevcut olmasıdır.

655 Böyle bir durumda ise; hamilin çek sebebiyle Türk Ticaret Kanunu'nun m. 732 hükmünde düzenlenmiş olan sebepsiz zenginleşme davası açarak, zararını gidermesi mümkündür.

656 **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 283; **Bozer/Göle,** s. 414 vd.

657 **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 83.

658 TTK m. 818/1-i hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 722 hükmü çekler için de geçerlidir.

ibareler[659] ile çekin üzerine yazılabileceği ve yazan kişi tarafından imzalanması gerektiği öngörülmüştür(TTK m. 722/1).

Protestodan muafiyet kaydını koyan kişinin kim olduğu hususu özellikle, bu kaydın kimler için geçerli ve bağlayıcı olacağının tespiti açısından önemlidir. Bu kapsamda, çek üzerine protestodan muafiyet kaydını koyan kişi düzenleyen ise; bu kayıt çekteki tüm borçlular açısından hüküm ifade edecek ve bu kayda rağmen protesto çeken hamil, protesto sebebiyle yapmış olduğu masrafları müracaat borçlularından talep edemeyecektir(TTK m. 722/3). Eğer ki; çek üzerine muafiyet kaydını koyan kişi bir ciranta veya aval veren ise; bu kayıt yalnızca kaydı koyan kişi açısından hüküm ifade edecektir(TTK m. 722/3). Başka bir ifade ile böyle bir durumda hamil; protesto veya denk diğer tespitleri yaptırmadan yalnızca kaydı koyan kişiye başvurabilecek, diğer müracaat borçlularına ise başvuramayacaktır[660]. Bununla birlikte; bu kayda rağmen protesto çeken hamil, protesto sebebiyle yapmış olduğu masrafları, kaydı koyan borçlu da dahil olmak üzere[661], müracaat borçlularının hepsinden talep edebilecektir(TTK m. 722/4).

Belirtmek gerekir ki; protestodan muafiyet kaydının bulunması, hamili, yasal süresinde çekin muhatap bankaya ibrazını yapma yükümlülüğünden kurtarmamaktadır[662](TTK m. 722/2). Başka bir anlatımla; çek üzerinde protestodan muafiyet kaydı olsun veya olmasın, müracaat borçlularına başvurulabilmesi için her halükarda hamilin çeki muhatap bankaya ibraz etmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, muhatap bankaya ibraz edilen çekin karşılığının kısmen veya tamamen bulunmaması halinde, hamil tarafından çekin üzerine, sıklıkla, protestoya denk bir tespit olan karşılıksız şerhi[663] koydurulduğundan, uygulamada çeklerde protestodan muafiyet kaydına pek rastlanmamaktadır[664].

---

[659] "Masrafsız iade" vb. (**Kınacıoğlu,** s. 119).

[660] **Domaniç,** 1975, s. 479; **Bozer/Göle,** s. 312.

[661] Kaydı koyan borçludan da masrafların istenebilmesinin nedenleri arasında; kaydı koyan dışındaki müracaat borçlularına başvurulurken protesto çekilmesi veya denk diğer tespitlerin yaptırılması zorunlu olduğu için tüm müracaat borçlularına başvurmak isteyen hamilin bu şekilde bir tespit yaptıracak olması ve kaydı koyan müracaat borçlusunun protesto masrafını hamile ödediği durumda ise bu ödemeyi temerrüt faiziyle birlikte kendinden önce gelen borçludan isteyebilecek olması sayılabilir(**Bozer/Göle,** s. 312).

[662] TTK 722/2 hükmü gereğince; sürelere uyulmadığını iddia eden kişinin, bu hususu ispatlaması gerekmektedir.

[663] **Pulaşlı,** s. 332. Nitekim, Çek Kanunu'nun m. 3/4 fıkrasında; *"...karşılıksızdır işlemi; çekin arka yüzüne tahsil için bankaya ibraz edildiği tarih, hesap durumu, bankanın yükümlülüğü çerçevesinde ödediği miktar ve ibraz eden gerçek kişinin adı ve soyadı yazılmak, bu kişinin tüzel kişi adına bedeli tahsil*

b. Aval Kaydı

Çekin ödenmesinin, kısmen veya tamamen aval suretiyle teminat altına alınması mümkündür(TTK m. 794/1). Aval; kambiyo senetlerinde yer alan bir alacak hakkının vadesinde kısmen veya tamamen ödeneceğinin kıymetli evrak hukukuna göre taahhüt edildiği bir teminattır[665]. Aval veren(avalist), mücerret ve şahsi bir sorumluluk taşımaktadır[666].

Çek bedeline ilişkin aval verebilecek kişilerin; muhatap hariç olmak üzere üçüncü bir kişi veya çek üzerinde imzası bulunan bir kişi olması mümkündür(TTK m. 794/2). Bu kapsamda; poliçedeki bu hususa ilişkin hükümden farklı olarak, kanun koyucu tarafından çekin muhatabının aval vermesi yasaklanmıştır[667](TTK m. 700/2; m. 794/2). Bu yasağa aykırı davranılması halinde ise aval geçersiz olacaktır[668]. Nitekim, muhatap bankanın çekin aval vereni konumunda olamaması; çeklerde muhatabın kabul yasağının, dolayısıyla müracaat borçlusu olamamasının doğal bir sonucudur[669]. Bununla birlikte; çekin muhatabı dışında bir bankanın; çekin avalisti olmasında sakınca bulunmamaktadır[670]. Ayrıca, çekte sorumluluk altına giren bir kişi lehine birden fazla aval verilmesi de mümkündür[671].

Aval kaydının, çekin ön veya arka yüzüne[672] ya da alonj üzerine yazılması gerekmektedir[673](TTK m. 701/1[674]). Bu kaydın avalist tarafından; "aval içindir" veya

---

etmesi hâlinde bu husus belirtilmek ve bu kişi ile birlikte banka yetkilisi tarafından imzalanmak suretiyle yapılır. Banka tarafından ödenen miktar düşüldükten sonra karşılıksız kalan tutar açıkça belirtilir…" denilmektedir. Bu kapsamda, karşılıksızdır şerhi; muhatap tarafından, ibraz günü de gösterilmek suretiyle, çekin üzerine yazılmış olan tarihli bir beyan olup, protestoya denk bir tespittir(TTK m. 808/1-b).

664 **Kendigelen,** s. 131; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 83.

665 **Domaniç,** 1975, s. 183; **Demirkapı, Ertan:** Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini, İzmir 2005, s. 7-11;

666 **Domaniç,** 1975, s. 183; **Demirkapı,** s. 111-116.

667 Bu fark dışında, çekteki avalin poliçe hükümlerine tabi olması karşısında, *Domaniç*; TTK m. 794 hükmünün fuzuli olduğu kanaatindedir(**Domaniç,** 1975, s. 401).

668 **Kendigelen,** s. 130.

669 **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 195; **Bozer/Göle,** s. 317.

670 **Can,** s. 162; **Bozer/Göle,** s. 317.

671 **Bozer/Göle,** s. 317.

672 **Domaniç,** 1975, s. 192. Nitekim, kanun koyucu bu kaydın alonja yazılabileceğini öngörmüş olup alonj ise senedin arka yüzünün devamı niteliğinde olduğundan aval kaydı senedin arka yüzüne de yazılabilmektedir(**Demirkapı,** s. 54).

673 Kambiyo senedinin ön ve arka yüzü ile alonj dışında ayrı bir belge üzerinde aval verilmesi hukuk sistemimizce kabul edilmemektedir(Bkz. **Demirkapı,** s. 50-53). Nitekim bu yönde Yargıtay 12. HD 22.12.2014 T., E. 2014/25421, K. 2014/31146(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

674TTK m. 818/1-g bendi uyarınca, poliçeye ilişkin avalin şekli ve hükümlerine dair TTK'nın 701. ve 702. maddeleri çekler açısından da geçerlidir.

aynı anlama gelen "avalimdir[675]", "temin ettim"[676], "garantileyen sıfatıyla"[677], "taahhüt ederim"[678] gibi bir ibare ile yazılması mümkündür(TTK m. 701/2). Ayrıca, her ne kadar aval ve kefalet birbirinden farklı[679] hususlar olsa da çek veya alonj üzerine yazılan "kefalet ettim"[680], "müşterek borçlu ve müteselsil kefil"[681], "kefil" gibi ibareler de aval kaydı olarak kabul edilmektedir[682]. Aval verilebilmesi için aval kaydının, avalist tarafından imzalanması zorunludur(TTK m. 701/2). Tüzel kişilerde, tüzel kişiliği temsil yetkisinin birden fazla kişi tarafından birlikte kullanılması gereken durumlarda ise aval için bu kişilerin hepsinin imzasının bulunması gerekmekte; aksi halde tüzel kişi avalist sayılamamaktadır[683].

Aval kaydında, avalin kimin için verildiği de gösterilmelidir[684]. Eğer ki kimin için verildiği gösterilmemiş ise avalin düzenleyen için verildiği kabul edilmektedir[685](TTK m. 701/4). Bununla birlikte, aval kaydının tarihinin belirtilmesi zorunlu değildir[686]. Ancak, aval tarihinin yazılmasının; aval verenin ehliyeti veya temsilen aval verilmesi gibi hususlara dair ortaya çıkabilecek anlaşmazlıklarda faydalı olabilmesi mümkündür.

Kanun koyucu, muhatabın ve düzenleyenin imzaları dışında, çekin ön yüzüne herhangi bir ibare yazılmadan yalnızca imza atılmasını da aval kaydı olarak kabul

---

[675] Yargıtay 19. HD 27.04.2018 T., E. 2016/16404, K. 2018/2411(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[676] Yargıtay 11. HD 24.05.1983 T., E. 1983/2449, K. 1983/4105(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[677] **Öztan,** 20. Baskı, s. 165.
[678] **Demirkapı,** s. 60.
[679] Aval ile kefalet birbirine benzer kurumlar olsa da; avalde, ticari senet veya alonj üzerine yazılı olma şartının faranması, müstakil ve asli nitelikte bir borç doğması, yalnızca kambiyo senetlerinde borçlu olan kişiler lehine avalist olunabilmesi, lehine aval verilen kişinin şahsi defilerinin avalist tarafından ileri sürülememesi, avalistin müteselsil borçlu olması karşısında, kefalette, yalnızca yazılılık şartının aranması, feri nitelikte bir borç doğması, her tür borçlu lehine kefil olunabilmesi, asıl borçluya ait bütün defileri kefilin ileri sürme hakkının ve yükümlülüğünün bulunması, kefil açıkça el yazısıyla müteselsil kefil olduğunu belirtmedikçe müteselsil borçlu olmaması gibi aralarında pek çok açıdan farklılık bulunmaktadır(**Kınacıoğlu,** s. 210-211; **Öztan,** 2. Baskı, s. 162-163; **Pulaşlı,** s. 206-208).
[680] Yargıtay 11. HD 24.05.1983 T., E. 1983/2449, K. 1983/4105(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[681] **Öztan,** 20. Baskı, s. 165; **Demirkapı,** s. 62.
[682] **Demirkapı,** s. 62-63. Yargıtay HGK 25.05.2017 T., E. 2017/12-1135, K. 2017/1012 ;Yargıtay 12. HD 30.05.2016 T., E. 2016/2315, K. 2016/15158(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019). Nitekim, aval değil kefalet hükümlerine göre sorumlu olmak isteyen bir kişinin, iradesini daha açık bir şekilde ifade etmesi gerekmektedir(**Demirkapı,** s. 63; **Öztan,** 20. Baskı).
[683] Yargıtay 19. HD 01.12.2016 T., E. 2016/8411, K. 2016/15375(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[684] **Kınacıoğlu,** s. 208; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 195.
[685] Yargıtay 12. HD 29.05.2017 T., E. 2016/15689, K. 2017/8305(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.01.2019).
[686] **Karayalçın,** s. 226; **Bozer/Göle,** s . 318; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 196.

etmektedir[687](TTK m. 701/3). Bu kapsamda, ticaret şirketleri tarafından düzenlenen çeklerde zorunlu olmamasına rağmen şirket yetkilisi tarafından çek üzerine iki imza atılmış olması durumu, şirket yetkilisinin bizzat aval olarak sorumluluğuna sebebiyet verebilmektedir[688]. Böyle bir durumda, bu imzaların ikisinin de şirket kaşesi üzerinde olması halinde yetkilinin aval veren sıfatıyla şahsi olarak sorumluluğunun bulunmadığı; imzaların birisinin çekin ön yüzüne şirket kaşesi dışında atılmış olması halindeyse şirket yetkilisinin aval veren sıfatıyla sorumluluk taşıdığı kabul edilmektedir[689].

Bununla birlikte, çekin arka yüzüne veya alonj üzerine sadece imza atılması "beyaz ciro" hükmünde olacağından[690], çekin arka yüzünde veya alonj üzerinde aval verilebilmesi için aval kaydı ile birlikte avalistin imzasının bulunması gerekmektedir[691](TTK m. 683/2[692]).

Avalin, kısmen veya tamamen verilmesi mümkündür(TTK m. 794/1). Ancak, avalistin çekin bedelinin bir kısmına yönelik olarak aval vermesi halinde, aval kaydında çekin bedelinin ne kadarı için aval verildiğinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir[693]. Aksi takdirde, avalistin çekin bedelinin tamamı için aval verdiği kabul edilmektedir[694](TTK m. 702/1).

Aval kaydının; çekte borçlu olan bir kişi için verilmiş olması gerekmektedir[695]. Aksi takdirde, aval kaydı geçersiz olacaktır[696]. Bu kapsamda; düzenleyen, lehtar ve

---

[687] Nitekim bu hususa ilişkin Yargıtay'ın; çekin ön yüzüne şirket müdürü tarafından atılan tek imzanın bulunduğu somut olayda, bu imzanın düzenleyenin imzası olduğu ve bu sebeple şirket müdürünün aval kabul edilemeyeceği yönünde kararı mevcuttur(Yargıtay 12. HD 20.04.2016 T., E. 2016/10250, K. 2016/11684 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019). Benzer şekilde, şirket adına çek düzenleyen şirket yetkilisinin, şirket unvanı yazılı olan çek üzerine kendi ad soyadını yazarak tek bir imza atması halinde de; şirket yetkilisinin şahsi sorumluluğu doğmayacaktır(Yargıtay 19. HD 13.06.2016 T., E. 2016/2194, K. 2016/10516 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.01.2019).

[688] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 195; **Pulaşlı,** s. 209.

[689] Yargıtay HGK'nun 05.10.2011 T., E. 2011/12-480, K. 2011/598; 19. HD 25.10.2017 T., E. 2016/12641, K. 2017/7281; 12 HD 18.12.2014 T., E. 2014/24209, K. 2014/30776(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 27.01.2019).

[690] Senedin arka yüzünde yer alan ve aval kaydına ilişkin bir ibare içermeyen imzanın aval sayılamayacağı yönünde; Yargıtay 19. HD 04.02.2003 T., E. 2001/9816, K. 2003/1007(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

[691] **Kınacıoğlu,** s. 209; **Bozer/Göle,** s. 318. Nitekim Yargıtay bir kararında; çekin arka yüzünde aval kaydının ve avalistin imzasının bulunması karşısında, bu imzanın ciro hükmünde değil, aval hükmünde olacağı ve kimin için aval verildiği belirtilmediğinden düzenleyen için verilmiş sayılacağı yönünde hüküm vermiştir(Yargıtay 12. HD 29.05.2017 T., E. 2016/15689, K. 2017/8305 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

[692]TTK m. 818/1-d hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 683 hükmü çekler için de geçerlidir.

[693] **Kendigelen,** s. 129; **Bozer/Göle,** s. 318.

[694] **Bozer/Göle,** s. 318.

[695] **Pulaşlı,** s. 210.

cirantalar lehine aval verilmesi mümkündür[697]. Bununla birlikte, çek borçlusu olmadığından, muhatap banka için aval verilmesi geçersizdir[698]. Ayrıca, kambiyo taahhüdünde bulunmamış veya böyle bir taahhütte bulunmuş olup da sonradan sorumluluğu ortadan kalkmış bir kişi için aval verilmesi geçersizdir[699]. Örneğin; muhatap banka lehine[700] veya çeke sorumsuzluk kaydı koyan ciranta lehine[701] aval verilememektedir. Ancak, çeke ciro yasağı koyan cirantanın sorumluluğu tamamen ortadan kalkmayıp, kendi ciro ettiği kişiye karşı devam ettiğinden, ciro yasağı koyarak sorumluluğunu sınırlandıran ciranta lehine aval verilmesi geçerli kabul edilmelidir.

Geçerli bir aval kaydının bulunması halinde avalist, kimin için taahhüt altına girdiyse o kişi gibi sorumlu olacaktır(TTK m. 702/1). Örneğin, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 783/3 fıkrasında, çekin karşılıksız çıkması halinde düzenleyenin tazminat ödeme yükümlülüğü öngörülmüş olup, düzenleyen için aval veren bir kişi bundan dolayı sorumlu olacak iken; cirantalar için aval veren kişinin bu tazminat sebebiyle sorumluluğu bulunmayacaktır[702]. Belirtmek gerekir ki, her ne kadar düzenleyene aval veren kişinin, düzenleyen gibi sorumlu olacağı öngörülmüş olsa da; avalistin, çekin karşılıksız çıkması halinde cezai yaptırıma tabi tutulması mümkün değildir[703].

Çekin kısmen veya tamamen ödenmemesi durumunda müracaat borçluları arasında yer alan avalistin sorumluluğu, tek taraflı, mücerret ve müteselsil bir sorumluluktur[704](TTK m. 724[705]). Bununla birlikte, aval ile teminat altına alınan borç şekil noksanlığı dışında bir sebeple batıl olsa bile avalistin sorumluluğu devam etmektedir[706](TTK m. 702/2). Ayrıca, avalist hamile karşı yalnızca kendi şahsi defilerini

---

[696] **Pulaşlı,** s. 210.
[697] **Bozer/Göle,** s. 317.
[698] **Kendigelen,** s. 130; **Bozer/Göle,** s. 317-318.
[699] **Bozer/Göle,** s. 317.
[700] **Bozer/Göle,** s. 317-318.
[701] Bkz. **Bozer/Göle,** s. 317-318 dn. 259.
[702] Bu yönde; Yargıtay 12. HD 28.02.2017 T., E. 2016/11110, K. 2017/2847; Yargıtay 12. HD 25.01.2016 T., E. 2015/25395, K. 2016/1845(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[703] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 196. Nitekim, Çek Kanunun m. 5 hükmünde çekle ilgili olarak "karşılıksızdır" işlemi yapılmasına sebebiyet veren kişinin cezalandırılacağı öngörülmüş olup; avalistin, "karşılıksızdır" işlemine sebebiyet vermesi söz konusu değildir.
[704] **Bozer/Göle,** s. 319. Yargıtay 12. HD 11.02.2016 T., E. 2015/23798, K. 2016/3452(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[705] TTK m. 818/1-k hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle "Teselsül" başlıklı TTK m. 724 hükmü çekler için de geçerlidir.
[706] Yargıtay 19. HD 27.04.2018 T., E. 2016/16404, K. 2018/2411; Yargıtay 19. HD 15.05.2017 T., E. 2016/2275, K. 2017/3765(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

kullanabilmekte[707]; aval verdiği kişinin şahsi defilerini ise ileri sürememektedir[708]. Örneğin; çek borçlusu ile hamil arasındaki çekin bedelsizliğine ilişkin definin, avalist tarafından hamile karşı menfi tespit davası açılarak ileri sürülmesi mümkün değildir[709].

Çekin bedelini ödeyen avalistin; lehine aval verdiği çek borçlusu ve ona çek sebebiyle sorumlu olan kişilerden çekten doğan haklarını isteyebilmesi mümkündür(TTK m. 702/3).

Kefaletin uygulama alanına ilişkin olarak; Türk Borçlar Kanunu'nun 603. maddesinde; ne ad altında olursa olsun kişisel güvence verilmesine ilişkin tüm sözleşmelere, kefaletin şekline, kefilin ehliyetine ve eşin rızasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı öngörülmüştür. Bu kapsamda, aval için de Türk Borçlar Kanunu'nun m. 584 hükmünde düzenlenmiş olan eşin rızasının gerekip gerekmediği[710] hususu tartışma konusu olmuştur[711]. Nitekim, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu 2018 yılında oy çokluğu ile yerinde olarak; eşin rızasına ilişkin Türk Borçlar Kanunu'nun m. 584 hükmünün aynı Kanunun 603. maddesi uyarınca aval açısından uygulanmasının gerekmediği yönünde karar vermiştir[712].

---

[707] **Demirkapı,** s. 186-188.
[708] **Pulaşlı,** s. 211.
[709] Yargıtay 19. HD 20.03.2017 T., E. 2016/7655, K. 2017/2238(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[710] TBK m. 584 hükmünde düzenlenmiş olan, kefalet için eşin rızasının aranması hususunun ticari hayatı olumsuz yönde etkilemesi sebebiyle; bu maddeye eklenen bir fıkra ile ticari işletme sahibi, ortağı veya yöneticisinin şirketle ilgili kefaletlerinde, esnaf ve sanatkarların meslekleriyle ilgili kefaletlerinde ve bazı krediler için verilecek kefaletlerde eşin rızasının aranmayacağı düzenlenerek ticari hayatın doğal akışını kolaylaştırmaya yönelik kısmi bir çözüm sunulmuştur(6455 sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 77; 6455 sayılı Kanun'un 77. maddesinin gerekçesi, http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:21.02.2019).
[711] Aval için de TBK m. 584 hükmündeki eşin rızasının gerektiği yönünde: **Şeker, Muzaffer:** Kefalette ve Avalde Eşin Rızası, İstanbul 2017, s.77-82; **Kırca, İsmail:** Türk Borçlar Kanunu Tasarısı-Kefalette Eşin İzni, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006, s. 437-438; **Demir, Şamil:** Kefalet Sözleşmesinin Uygulama Alanı, TBB Dergisi, C. 26, S.108, Eylül 2013, s. 94. Karşı görüşte: **Reisoğlu, Seza:** Türk Kefalet Hukuku, Ankara 2013. s. 323; **Bozer/Göle,** s. 319; **Oğuz, Sefer:** 6098 sayılı TBK m.584/1 in Bankacılık Uygulamasında Yarattığı Sorunlar ve Özellikle Evli Gerçek Kişilerin Aval Vermesinde Eş Rızasının Bulunmasının Gerekliliği Üzerine Düşünceler. Bankacılar Dergisi, Eylül 2013, S.86, s.74; **Can, Mehmet Çelebi:** "Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği - Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XXI, Temmuz 2017, S.3, s.68
[712] Yargıtay İBGK 20.04.2018 T., E. 2017/4, K. 2018/5(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

c. Sorumsuzluk ve Ciro Yasağı Kaydı

Çekin zamanında ibraz edilmiş olup da kısmen veya tamamen ödenmemesi[713] halinde, hamilin; çekin düzenleyenine, lehtarına, cirantalarına ve avalistlerine başvurma hakkı bulunmaktadır(TTK m. 808). Bununla birlikte, bu müracaat borçlularından lehtar ve diğer cirantaların çekin üzerine yazacakları bir kayıtla, çekin kısmen veya tamamen ödenmemesi sebebiyle doğacak sorumluluklarını sınırlandırabilmeleri mümkündür(TTK m. 685[714]). Cironun hükümleri arasında "teminat işlevi" başlıklı madde ile düzenlenmiş olan bu kayıtlar, sorumsuzluk kaydı ve ciro yasağı kaydıdır(TTK m. 685).

Çekin kısmen veya tamamen ödenmemesinden dolayı sorumlu olunmadığının beyan edildiği sorumsuzluk kaydının[715], çekin üzerine; "çek bedelinin 5000-TL sinin ödenmemesinden dolayı sorumluluğum olmayacaktır"[716], "çekin ödenmemesinden dolayı sorumluluğum olmayacaktır"[717], "ödenmemeden sorumlu değilim"[718], "teminatsız"[719], "bilâ mesuliyet"[720] gibi şekillerde yazılabilmesi mümkündür. Bu kaydın ne şekilde yazılabileceği konusunda kanun koyucu tarafından sınırlandırma yapılmamış olup; kaydı koyan çek borçlusu tarafından ödenmemeden sorumlu olunmayacağı ifade edilebildiği sürece, başka şekillerde de bu kaydın yazılabilmesi mümkündür(TTK m. 685/1).

Çekin üzerine sorumsuzluk kaydını koyan ciranta, koymuş olduğu bu kayıt sayesinde kendisinin ciro ettiği ciranta dahil hiçbir çek borçlusuna karşı, çekin ödenmemesi sebebiyle sorumluluk taşımamaktadır[721](TTK m. 685/1).

---

[713] Çekin ödenmemesi; çekle işleyen hesapta kısmen veya tamamen karşılık bulunmaması sebebiyle olabileceği gibi hesapta çek bedelinin bulunmasına rağmen hesap üzerinde haciz veya rehin gibi çekin ödenmesine engel olabilecek bir sebeple de olabilmektedir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 282).

[714] TTK m. 818/1-d hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 685 hükmü çekler için de geçerlidir.

[715] Sorumsuzluk kaydına "ademi mesuliyet kaydı" da denilmektedir(Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

[716] **Kınacıoğlu,** s. 149-150.

[717] **Bozer/Göle,** s. 311.

[718] Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

[719] **Kınacıoğlu,** s. 149. "bilâ teminat" şeklinde de yazılabilir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 607; Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).

[720] **Öztan,** 2. Baskı, s. 607; Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019). "mesuliyetsiz" şeklinde de yazılabilir(**Kınacıoğlu,** s. 149).

[721] **Bozer/Göle,** s. 311.

Belirtmek gerekir ki, sorumsuzluk kaydının, çekin düzenleyeni tarafından konulması mümkün değildir(TTK m. 679[722]). Buna rağmen, düzenleyenin çekin üzerine sorumsuzluk kaydını yazması halinde, yazılan kayıt yazılmamış sayılacaktır(TTK m. 679). Avalistlerin ise çekin üzerine sorumsuzluk kaydı yazmaları aval kurumunun amacı ile bağdaşmamaktadır[723].

Lehtar veya diğer cirantalar tarafından çekin tekrar ciro edilmesinin yasaklandığı, ciro yasağı kaydının ise çekin üzerine; "ciro edilemez", "tekrar ciro edilmesi yasaktır"[724], "emre yazılı değildir"[725] veya bu anlamlara gelen başkaca ibarelerle yazılabilmesi mümkündür(TTK m. 685/2).

Lehtar veya diğer cirantaların yazdığı ciro yasağı kaydına rağmen çekin ciro ile devredilmesi mümkündür[726](TTK m. 685/2). Ayrıca, bu nitelikte bir kayda rağmen yapılan ciro; alacağın temliki sonuçlarını değil, cironun hukuki neticelerini doğurmaktadır[727]. Ancak böyle bir durumda, kaydı koyan lehtar veya cirantanın, çeki ciro ettiği kişilerden sonra çeki ciroyla devralan hamillere karşı, çekin kısmen veya tamamen ödenmemesinden dolayı sorumluluğu bulunmamaktadır(TTK m. 685/2). Bununla birlikte, bu kaydı koyan lehtar veya cirantanın, kendisinin cirosu ile çeki devralan kişiye karşı, çekin kısmen veya tamamen ödenmemesinden dolayı sorumluluğu devam etmektedir[728].

Belirtmek gerekir ki, çekin düzenleyeni tarafından yazılan çekin ciro edilemeyeceği ve emre yazılı olmadığına ilişkin ibareler çeki nama yazılı hale getirmekte iken[729]; lehtar veya diğer cirantalar tarafından yazılan bu şekildeki ibareler çeki nama yazılı hâle getirmeyip, kaydı yazan cirantayı, yalnızca ciro ettiği kişiden sonraki cirantalara karşı sorumluluktan kurtarmaktadır[730].

---

[722] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 679 hükmü çekler için de geçerlidir.
[723] **Bozer/Göle,** s. 311.
[724] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 212.
[725] **Öztan,** 2. Baskı, s. 607-608; **Kınacıoğlu,** s. 149.
[726] **Öztan,** 2. Baskı, s. 607-608; **Kınacıoğlu,** s. 149; **Bozer/Göle,** s. 311.
[727] **Öztan,** 2. Baskı, s. 608.
[728] **Bozer/Göle,** s. 311.
[729] Nitekim, "ciro edilemez" kaydının senedin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırmayacağı yönünde Yargıtay HGK'nın 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202 sayılı kararının ayrıntılı değerlendirilmesi için bkz. **Bilgili,** s. 29-36.
[730] **Öztan,** 20. Baskı, s. 121; **Can,** s. 20; **Kınacıoğlu,** s. 149.

Gerek sorumsuzluk kaydı gerekse de ciro yasağı kaydı yalnızca kaydı koyan kişiyi sorumluluktan kurtarmaktadır[731]. Başka bir ifade ile sorumsuzluk ve ciro yasağı kaydı, bu kayıtları koyan cirantadan önce veya sonra çeki ciro eden kişilerin sorumluluklarını etkilememektedir[732]. Ayrıca, bu kayıtların cironun bitişiğine yazılması gerekmemekte; ancak kaydı yazan cirantanın imzasının bu kayıtları kapsaması gerekmektedir[733].

Çekin üzerine yazılan bu kayıtların sonradan üzerinin çizilmesi, daksil vb. maddelerle kapatılması gibi tahrifat hallerinde ise çek üzerinde yapılan ve onanmamış bu değişikliklerin geçersiz sayılması ve çek borçlusunun sorumluluğunun bu kayıtlar gözetilerek değerlendirilmesi gerekmektedir[734](HMK m. 207).

B. Kanunda Yer Almayan Kayıtlar

1. Düzenleyen ile Muhatap Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar

a. Provizyon Kaydı

Provizyon kaydı(karşılık kaydı); çekin bedelinin hangi hesaptan ödeneceğine ilişkin muhatap bankaya talimat niteliği taşıyan bir kayıttır[735]. Kanun koyucu, düzenleyenin muhatap bankada bulunan bir hesabı(karşılığı) üzerine çekin düzenlenmesini arzu ettiğinden, bu durumu ifade eden provizyon kaydı, kanun koyucunun da olmasını istediği bir durumun ifade edilmesidir[736]. Bu sebeple, kanunda düzenlenmemiş olmakla birlikte, provizyon kaydının çeke konulmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır[737]. Çeke böyle bir kaydın düşülmesi, özellikle düzenleyen ile muhatap arasındaki ilişki açısından önem göstermektedir[738].

---

[731] **Öztan,** 2. Baskı, s. 608.
[732] **Öztan,** 2. Baskı, s. 608.
[733] **Öztan,** 2. Baskı, s. 607; **Kınacıoğlu,** s. 149.
[734] Bu yönde Yargıtay 12. HD 26.05.2009 T., E. 2009/3198, K. 2009/11215(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[735] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074; **Kendigelen,** s. 132; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal)**, s. 217; **Bozer/Göle,** s. 246.
[736] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074.
[737] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074; **Yağmur, Setenay:** "Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülmeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar", Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, C. 22, S. 3(Özel Sayı), İstanbul 2016, s. 2870(http://dergipark.gov.tr Erişim Tarihi: 09.02.2019).
[738] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074; **Pulaşlı,** s. 152.

Provizyon kaydı çekin üzerine düzenleyen dışındaki çek borçluları tarafından yazılamamaktadır[739]. Nitekim, düzenleyen dışındaki kişilerin çekin üzerine bu nitelikte bir kaydı düşmeleri; düzenleyen ile muhatap arasındaki ilişkiye üçüncü kişilerin müdahalesi anlamına geleceğinden ve gerek kaydın niteliğine gerekse de amacına aykırı bir durum teşkil edeceğinden mümkün değildir[740].

Provizyon kaydının, çekin üzerine; "bankanız nezdindeki …numaralı hesabımdan ödeyiniz.", "…numaralı hesabımdan ödeyiniz." gibi şekillerde yazılması mümkündür[741]. Bunun yanında, düzenleyenin imzasının bu kaydı örtmesi gerekmektedir.

Çek Kanunu'nun m. 2/7 fıkrası gereği; muhatap banka tarafından bastırılan her bir çek yaprağında, çek hesabının numarasının bulunması gerektiğinden, provizyon kaydının uygulama alanı oldukça daralmıştır[742]. Bununla birlikte, düzenleyenin, muhatap banka nezdinde birden fazla hesabının bulunması durumunda, çekin ödenmesinin çekle işleyen hesaptan değil de muhatap nezdinde bulunan başka bir hesaptan yapılacağına[743] yönelik bir provizyon kaydının düşülmesi de geçerlidir[744]. Bunun yanında, özellikle çekler açısından provizyon kaydına uygulamada neredeyse hiç rastlanmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki; çekle işleyen hesabın Türk Lirası cinsinden olması ve çekin döviz cinsinden bir meblağ yazılıp aynen ödeme kaydı düşülerek düzenlenmiş olması gibi bir durumda[745], düzenleyen tarafından çek üzerine muhatap bankada bulunan, çekte belirtilen dövizle işleyen hesaptan ödeneceğine ilişkin bir provizyon kaydının yazılmasının çekin ödenmesi açısından faydalı olabilmesi mümkündür.

---

[739] **Yağmur,** s. 2871.
[740] **Yağmur,** s. 2871.
[741] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074; **Pulaşlı,** s. 152.
[742] **Kendigelen,** s. 132; **Bozer/Göle,** s. 246.
[743] Belirtmek isteriz ki; muhatabın virman(hesaplar arasında aktarma yapma) yetkisinin bulunması(muhatap banka ile düzenleyen arasındaki çek anlaşmasında veya düzenleyenin talimatı vs. bir şekilde muhatap bankaya virman yetkisi verilmiş olabilir) halinde, banka tarafından başkaca bir kayda gerek olmaksızın çek bedelinin düzenleyenin hesabından virman yapılarak ödenmesi mümkündür(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1085; **Bozer/Göle,** s. 342). Ancak böyle bir durumda muhatap bankanın virman yetkisi olmadan virman yaparak çek bedelini ödemesi halinde, doğacak zararlardan sorumlu tutulması gündeme gelebilecektir(**Bozer/Göle,** s. 342).
[744] **Kendigelen,** s. 133; **Yağmur,** s. 2871.
[745] Böyle bir durumda, muhatap banka tarafından bu tür bir çekin ödenmesinin reddedilmesi ya da hamilin çekin, çekte belirtilen döviz cinsi para ile ödenmesinde ısrar etmesi halinde; muhatap bankanın çeki "karşılıksızdır" işlemi yaparak iade edebileceği yönünde bkz. **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 61.

b. İhbar Kaydı

İhbar kaydı; ibraz edilen çekin muhatap tarafından düzenleyenin ihbarı olmadan ödenmemesine ilişkin muhatap bankaya talimat niteliği taşıyan bir kayıttır[746]. Bu kaydın, düzenleyen tarafından çekin üzerine konulması mümkün olup, diğer çek borçluları tarafından yazılması mümkün değildir[747].

İhbar kaydı kanunda öngörülmemiş bir kayıt olup, çekin üzerine; "ihbar üzerine ödeyiniz", "vaki iş'ara göre ödeyiniz", "daha önceden yapılacak ihbara göre ödeyiniz" gibi şekillerde yazılması mümkündür[748]. Bunun yanında, düzenleyenin imzasının bu kaydı örtmesi gerekmektedir.

Kanunda öngörülmemiş olan ve uygulamada neredeyse hiç görülmeyen bu kayıt, düzenleyen ile muhatap arasındaki iç ilişki açısından hüküm ifade etmekte; bununla birlikte dar anlamda kambiyo ilişkini ilgilendirmemektedir[749]. Ayrıca, bu kayıt kullanılarak; muhatabın, ibrazı esnasında muhatap nezdinde karşılığı bulunan bir çeki ödeme yükümlülüğünün etkilenmesi ve çekin ödenmesinin şarta bağlanması gibi bir durum da söz konusu değildir[750](TTK m. 783/2; ÇekK m. 3).

2. Düzenleyen ile Hamil Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar

a. Teminat Kaydı

Çekin kural olarak bir borcun ödenmesi için düzenlendiği[751] kabul edilse de; uygulamada bir borcun ifasının güvence altına alınması amacıyla da çek düzenlenebilmektedir[752]. Özellikle; ileri düzenlenme tarihli çekler ve Çek Kanunu'nun

---

[746] **Öztan,** 2. Baskı, s. 485; **Kendigelen,** s. 132; **Pulaşlı,** s. 151.
[747] **Yağmur,** s. 2886.
[748] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1074-1075; **Pulaşlı,** s. 151.
[749] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1075; **Kendigelen,** s. 133; **Poroy/Tekinalp,** s. 170; **Yağmur,** s. 2886.
[750] **Kendigelen,** s. 133. *Pulaşlı*; ihbar kaydının çeki şartlı hale getirmediğini belirtmekle birlikte, çekte bu kaydın bulunması halinde, muhatap tarafından hamile karşı düzenleyene haber verilmediğinin ileri sürülmesinin mümkün olduğu ve ödemenin bu şekilde düzenleyenin kontrolünde yapılmasının onun için güvence oluşturduğu kanaatindedir(**Pulaşlı,** s. 151).
[751] Çek bir ödeme aracıdır(**İmregün,** s. 119; **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 254). Nitekim, kanun koyucu tarafından çekte, vadenin olmayacağı ve kısa ibraz sürelerinin öngörülmüş olması da bu husus gösterir niteliktedir. Ancak, uygulamada ileri düzenlenme tarihli çekler sıklıkla kullanılarak çeke teminat ve kredi fonksiyonu yüklenmeye çalışılmaktadır.
[752] **Kendigelen,** s. 134; **Yağmur,** s. 2871; **Sarıkaya, Merve:** Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, İstanbul 2018, s. 82.

geçici m. 3/5 fıkrasında yer alan; çekin üzerinde bulunan düzenlenme tarihinden önce muhatap bankaya ibrazının geçersiz olacağına ilişkin düzenleme de çekin başka bir borcun teminatı olarak verilmesine imkân sağlamaktadır[753]. Çekin teminat amacıyla düzenlenmesi; üzerine herhangi bir kayıt konulmadan inançlı bir işlemle[754] veya bu hususa dair çekin üzerine teminat kaydı düşülmesi[755] şeklinde olabilmektedir.

Teminat kaydına uygulamada sıklıkla rastlanılmaktadır[756]. Teminat kaydı, kanunda düzenlenmemiş ve uygulama sebebiyle ortaya çıkmış bir kayıt olup, bu kaydın senedin kambiyo senedi niteliğine etkisi ise doktrinde tartışmalıdır[757].

Teminat kaydının şekil açısından; "mücerret teminat kaydı", "asıl borç ilişkisini gösteren teminat kaydı" ve "senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kaydı" olarak üçlü bir ayrıma tabi tutulması mümkündür[758].

Mücerret teminat kaydı; teminata sebep olan asıl borç ilişkisinin ne olduğunu göstermeyen ve yalnızca teminat durumunu ifade eden kayıttır. Mücerret teminat kaydı çekin üzerine; "bedeli teminat içindir.", "teminattır", "teminat çekidir" gibi ibareler ile yazılabilmektedir[759].

Çekin üzerine mücerret teminat kaydının yazılması, senedin kambiyo senedi niteliğini etkilememektedir[760]. Nitekim Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da asıl borç

---

[753] **Bozer/Göle,** s. 322.

[754] **Bozer/Göle,** s. 197. *Sarıkaya*; senedin teminat amaçlı olarak düzenlenmesi durumunda, senet üzerinde teminat kaydı olsa da olmasa da hukuki niteliğin inançlı işlem olacağı kanaatindedir(**Sarıkaya,** s. 82-86). Belirtmek gerekir ki; temlik cirosu görünümünde bir ciro ile teminat amaçlı olarak çekin devri de yapılabilmektedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 632-633). Bu husus da inançlı bir işlem niteliğindedir(**Bozer/Göle,** s. 322-323). Üzerine teminat kaydı düşülmemiş bir çekin teminat amacıyla verildiğinin ileri sürülmesi konumuz kapsamı dışında olduğundan, bu hususa ilişkin tarafımızca ayrıntılı incelenme yapılmamıştır.

[755] Doktrinde bazı yazarlar teminat kaydı taşıyan senetleri "teminat senedi" olarak adlandırmaktadır(**Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya,** s. 158; **Sönmez, Numan Sabit:** Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler, İstanbul 2019, s. 66). Aksi yönde, bazı yazarlar ise kambiyo senedine düşülen bir kaydın o senedin kayıt adı ile adlandırılmasına sebebiyet vermemesi gerektiği ve aksinin kabulünün kambiyo senetlerinin temel ilişkiden soyutluğuna aykırılık teşkil edeceği gerekçesi ile bu şekilde bir adlandırmanın yerinde olmadığı kanaatindedir(**Odman Boztosun, N. Ayşe:** "Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı", Legal Hukuk Dergisi, Y. 5, S. 53, Mayıs 2007, s. 1487, dn. 1; **Yağmur,** s. 2871, dn. 17).

[756] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1075; **Odman Boztosun,** s. 1487; **Kendigelen,** s. 134.

[757] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1075; **Kendigelen,** s. 134; **Sarıkaya,** s. 88.

[758] **Odman Boztosun,** s. 1492; **Kendigelen,** s. 134; **Sarıkaya,** s. 86.

[759] **Odman Boztosun,** s. 1492; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86.

[760] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1075-1076; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Odman Boztosun,** s. 1492; **Sayhan, İsmet:** Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi, Ankara 2006, s. 73; **Kendigelen,** s. 134; **Pulaşlı,** s. 333; **Bahtiyar, Mehmet:** Kımetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2018, s. 65; **Sönmez,** s. 67. Karşı görüşte, *Poroy/Tekinalp*; teminat kaydının türüne ilişkin ayrım yapmaksızın, senedin ön veya arka yüzünde teminat için verildiğine dair bir ibarenin bulunması halinde, senedin kambiyo senedi niteliğini yitirmiş olacağı görüşündedir(**Poroy/Tekinalp,** s. 268-269). Teminat kaydının

ilişkisini göstermeyen bu nitelikteki kayıtların, senedin mücerretlik vasfını ortadan kaldırmayacağı ve senedin kambiyo senedi niteliğinde olacağı görüşünü benimsemiştir[761].

Asıl borç ilişkisini gösteren teminat kaydı; teminat durumu ile teminata açıkça hangi borcun sebep olduğunun birlikte ifade edildiği kayıttır[762]. Bu kayıt, çekin üzerine; "(…) tarihli anlaşmanın teminatıdır[763]", "(…)tarihli araç kiralama sözleşmesinin teminatıdır", "(...)vadeli (…)bankası kredi borcuna teminat olarak verilmiştir", "(…) ile (…) arasında yapılan (…) tarihli protokolün teminatıdır[764]" gibi şekillerde yazılabilmektedir.

Doktrinde bazı yazarlar; çekin üzerine asıl borç ilişkisini gösteren teminat kaydının belirli bir bedelin ödenmesini şarta bağlamaması sebebiyle senedin kambiyo senedi niteliğini kaybettirmemesi gerektiği kanaatindedir[765].

Bununla birlikte, çekin mücerret bir senet olmasına aykırılık teşkil etmesi[766], dolaylı bir şekilde çekin teminat işlevi gördüğü temel ilişkideki borcun ifası kaydına bağlaması[767], kayıtsız şartsız belirli bir meblağın havalesi unsuruna aykırılık

---

çekin kambiyo senedi vasfına etkisine ilişkin ayrıntılı olarak doktrindeki görüşler için bkz. **Odman Boztosun,** s. 1489-1492; **Sarıkaya,** s. 88-95.

[761] Yargıtay HGK 28.03.2018 T., E. 2017/12-1140, K. 2018/563; Yargıtay HGK 24.02.2010 T., E. 2010/19-67, K. 2010/99; Yargıtay HGK 14.03.2001 T., E. 2001/12-233, K. 2001/257(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019). Doktrinde; çekin teminat amacıyla kullanılmasının istenmeyen bir durum olması sebebiyle çekin üzerinde mücerret teminat kaydının konulmuş olması halinde, bu kaydın yazılmamış sayılması gerektiği ifade edilmektedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1075-1076; **Arslan/Kayançiçek,** s. 139).

[762] **Sarıkaya,** s. 87.

[763] **Odman Boztosun,** s. 1492.

[764] Yargıtay 10. CD 20.12.2004 T., E. 2004/10579, K. 2004/13125(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).

[765] *Odman Boztosun*; bu kayıtların, senette bulunan belirli bir bedelin ödenmesini şarta bağlamayan ve senedin kambiyo senedi niteliğini etkilemeyen diğer kayıtlar gibi değerlendirilmesi gerektiği görüşündedir(**Odman Boztosun,** s. 1492). *Yağmur* ise; bu kayıtların senedi şarta bağlamadan taraflar arasındaki hukuki ilişkinin işaret edilmesi şeklinde olması halinde geçerli kabul edilmesi gerektiği kanaatindedir. Amaçsal olarak mücerret teminat kaydından uzaklaşılmadığını ve bu kayıt ile amaçlananın senedin ödenmesini şarta bağlamak değil hukuki ilişkiyi işaret etmek olduğunu belirten yazar; sözleşme ilişkilerinin mümkün olduğu kadar ayakta tutulması gibi kambiyo senedinin de geçerliliğinin sağlanmaya çalışılmasıyla hamillerin hak kaybının önlenmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir(**Yağmur,** s. 2875).

[766] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1076; **Kendigelen,** s. 134.

[767] **Kendigelen,** s. 134; **Sarıkaya,** s. 134.

oluşturması[768] gibi sebeplerle doktrindeki genel kabul, asıl borç ilişkini gösteren teminat kaydının çekin kambiyo senedi vasfını ortadan kaldıracağı yönündedir[769].

Bu görüşler doğrultusunda, asıl borç ilişkisini gösteren teminat kaydını taşıyan senedin kambiyo senedi niteliğinde olmayacağı çoğunluk görüşüne katılmakla birlikte, herhangi bir tarih veya başkaca bir ibare bulunmayan ya da şart oluşturmayan "sözleşme teminatıdır" gibi bir ifadenin; asıl borç ilişkisinin ne olduğu açık bir şekilde gösterilmediğinden mücerret teminat kaydı kabul edilebileceği ve böyle bir kaydı taşıyan çekin kambiyo senedi vasfını taşıyabileceği düşüncesindeyiz.

Senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kaydında ise senedin ödenmesinin, temel ilişkideki borcun ifa edilip edilmemesine bağlanması söz konusudur[770]. Çekte bu nitelikteki kayıtlar çeşitli şekillerde görülebilmektedir. Örneğin; "Taahhüt edilen malların teslimi halinde geçerli olacaktır.", "Kiralanan araçlarda meydana gelecek hasarların ödenmemesi halinde geçerli olacaktır", "Aşağı doğanlar örencik mevkideki arsaya istinaden alınmıştır. Arsa üzerindeki şerh kalktığında iade edilecektir."[771], "İş bu senet teminat senedidir. Asansörler teslim edildiğinde geçerliliğini yitirecektir."[772] gibi şekillerde yazılabilmektedir.

Çekin üzerine, ödemeyi şarta bağlayan bir teminat kaydının düşülmesi halinde, senedin kambiyo senedi vasfı ortadan kalkacaktır[773]. Nitekim; böyle bir kayıt; çekin ödenmesini şartın gerçekleşmesine bağlı kıldığından, "belirli bir bedelin kayıtsız ve şartsız havalesi" unsuruna aykırılık teşkil etmektedir(TTK m. 780/1-b).

Mücerret teminat kaydının yazılmış olması halinde teminat olgusu; yalnızca düzenleyen ile lehtar arasındaki ilişki açısından ileri sürülebilecek şahsi bir defi niteliğinde olacak[774] ve üçüncü kişilere karşı bu kayıt yazılmamış sayılacaktır[775].

---

[768] **Poroy/Tenikalp,** s. 267-269; **Sönmez,** s. 67.
[769] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1076; **Sayhan,** s. 73; **Kendigelen,** s. 134; **Arslan/Kayançiçek,** s. 139; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Bozer/Göle,** s. 197; **Bahtiyar,** s. 65; **Pulaşlı,** s. 333; **Poroy/Tekinalp,** s. 268-269; **Sarıkaya,** s. 134;**Sönmez,** s. 67.
[770] **Kendigelen,** s. 136; **Sarıkaya,** s. 87.
[771] Yargıtay 12. HD 08.07.2013 T., E. 2013/16722, K. 2013/25512(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).
[772] Yargıtay 12. HD 08.06.2015 T., E. 2015/12772, K. 2015/15814(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).
[773] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1076; **Odman Boztosun,** s. 1492-1493; **Kendigelen,** s. 134; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Sarıkaya,** s. 103-104. Yargıtay 12. HD 08.06.2015 T., E. 2015/12772, K. 2015/15814(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).
[774] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Sönmez,** s. 67.

Asıl borç ilişkisini gösteren ve ödemeyi şarta bağlayan teminat kayıtlarında ise; ileri sürülecek defi mutlak defi niteliğinde olacak ve senet metninden anlaşıldığı için herkes tarafından ileri sürülebilecektir[776].

Çekin üzerinde mücerret teminat kaydının bulunması halinde Yargıtay, bu hususu çekin teminat amaçlı verildiğinin kabul edilmesi için yeterli görmemekte[777] ve borçlu tarafından yazılı delille ispat edilmesi gerektiği yönünde karar vermektedir[778](HMK m. 201). Nitekim, Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 2018 yılına ait bir kararı; kambiyo senedinin teminat amaçlı verildiğinin kabul edilebilmesi için neyin teminatı olduğunun senedin ön veya arkasında yer alan yazılardan[779] veya ayrı bir belge ile borçlu tarafından ispatlanması gerektiği yönündedir[780].

Ayrıca belirtmek gerekir ki; senedin hangi amaçla verildiğine dair teminat kaydı ile ciroya eklenen "bedeli teminattır." kaydı, hükümleri itibariyle birbirinden farklı hususlardır[781]. Ciroya eklenen bu kayıt, rehin cirosunu oluşturmaktadır(TTK m. 689/1). Çeklerde ise rehin cirosu yapılması mümkün değildir[782].

---

[775] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Kendigelen,** s. 134; **Bahtiyar,** s. 65. Kaydın senedi devralan üçüncü kişiler açısından sonuç doğurması gerektiği görüşünde bkz. **Sönmez,** s. 68.

[776] **Öztan,** 20. Baskı, s. 46; **Sönmez,** s. 67.

[777] Ayrıca belirtmek gerekir ki, Yargıtay tarafından bir çekin teminat amacıyla verildiğinin kabulü için çekin üzerinde teminat kaydının bulunması gerekli değildir(Yargıtay 12. HD 08.07.2013 T., E. 2013/17239, K. 2013/25547 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).

[778] Yargıtay HGK 28.03.2018 T., E. 2017/12-1140, K. 2018/563; Yargıtay HGK 06.03.2013 T., E. 2012/12-768
K. 2013/312; Yargıtay 19. HD 22.12.2016 T., E. 2016/2003, K. 2016/16104; Yargıtay HGK 24.02.2010 T., E. 2010/19-67, K. 2010/99(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019). Bu yönde **Poroy/Tekinalp,** s. 268.

[779] Senedin üzerindeki yazılardan neyin teminatı olduğunun anlaşılması halinde, senedin teminat senedi olduğunun ispat açısından ayrıca sözleşme sunulması gerekmediğine ilişkin bkz. Yargıtay 12. HD 08.06.2015 T., E. 2015/12772, K. 2015/15814(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).

[780] Yargıtay HGK 28.03.2018 T., E. 2017/12-1140, K. 2018/563(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019). Karşı görüşte, *Sönmez*; mücerret teminat kaydının, bu kaydı görerek senedi devralan üçüncü kişiler açısından sonuç doğurması gerektiği ve böyle bir durumda borçlu tarafından senedin teminat senedi olduğunun ayrıca kanıtlanmasının gerekmediği kanaatindedir. Yazara göre; ispat yükü senedin teminat amaçlı verilmediğini iddia eden lehtar veya üçüncü kişilerin üzerinde olmalıdır(**Sönmez,** s. 67-68).

[781] **Kendigelen,** s. 134 dn. 334. Rehin cirosu kaydı ile teminat kaydını aynı anlama geliyormuş gibi ifade eden yazarlar da bulunmaktadır bkz. **Atalay, İbrahim Orkun:** "Kıymetli Evrakın Metninden Anlaşılan İhtiyari Kayıtlara Karşı Defiler", Legal Mali Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 6, Haziran 2005, s. 1621-1622.

[782] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1075. TTK m. 818 hükmünde, rehin cirosuna ilişkin TTK m. 689 poliçe hükmüne atıf yapılmamış olduğundan TTK m. 689 hükmü çekler için geçerli değildir. Bununla birlikte; dış görünüşü "temlik cirosu" olan inançlı bir işlemle çek ciro edilebilmektedir(**Bozer/Göle,** s. 322-323).

b. Bedel Kaydı

Bedel kaydı; düzenleyenin hamilden karşı edayı aldığının belirtildiği, çekin kambiyo senedi vasfını etkilemeyen bir kayıttır[783]. Karşı edim; mal teslimi, para alacağı veya hizmet alımı olabilir[784]. Çek mücerret bir senet olduğundan, karşı edimin ifa edilip edilmediğine ilişkin bir hususun, böyle bir kayıtla çekin üzerine yazılmasının, kambiyo hukuku açısından bir anlamı bulunmamaktadır[785]. Bununla birlikte; bu kayıt, düzenleyen ile lehtar arasındaki iç ilişki açısından önem göstermekte ve karşı edanın alındığının ispatına yaramaktadır[786].

Bedel kaydının, çekin üzerine; "bedeli malen teslim alınmıştır", "bedeli nakden alınmıştır", "bedeli makbuzumdur", "bedeli malen kabzolunmuştur" gibi şekillerde yazılabilmesi mümkündür[787].

Bedel kaydı özellikle kambiyo senedinin bedelsiz olduğuna ilişkin definin ileri sürüldüğü davalarda önem taşımaktadır[788]. Çekin bedelsiz kalması hususu, kambiyo senedinin altında yatan temel alacağın mevcut olmamasına ilişkin olup[789], şahsi bir defi niteliğindedir[790]. Örneğin, düzenleyenin lehtara aralarındaki mal satım sözleşmesine istinaden çek vermesi ve lehtarın malı teslim etmemesi gibi bir durumda bedelsizlik söz konusu olacak, ancak şahsi bir defi niteliğinde olması sebebiyle bu husus çeki iyiniyetle devralan hamile karşı ileri sürülemeyecektir. Bununla birlikte, hamile karşı bu definin ileri sürülebilmesi, senedin nama yazılı olması durumu veya bile bile borçlunun zararına hareket etmiş olması halinde mümkün olabilecektir[791](TTK m. 687[792]).

Çekin bedelsizliğinin gündeme gelmesine ilişkin olarak öncelikle belirtmek gerekir ki; özellikle ileri düzenlenme tarihli bir çekin mevcut olması halinde, düzenleyenin muhatap bankaya başvurarak çekin ödenmemesini talep etmesi, bankanın

---

[783] **Öztan,** 2. Baskı, s. 485; **Kendigelen,** s. 133; **Sayhan,** s. 161; **Pulaşlı,** s. 152.
[784] **Pulaşlı,** s. 152.
[785] **Öztan,** 2. Baskı, s. 486.
[786] **Öztan,** 2. Baskı, s. 486; **Kendigelen,** s. 133.
[787] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1003.
[788] **Kendigelen,** s. 133 dn. 333; **Deynekli, Adnan:** "Bonoda Bedel Kaydının Ve Talilin(Bedel Kaydının Aksini İddia Etmenin) İspat Yüküne Etkisi", GÜHFD, C. 9, S. 1-2, Ankara 2005, s. 154 vd.
[789] **Sönmez,** s. 52-53.
[790] **Poroy/Tekinalp,** s. 108.
[791] Yargıtay 19. HD 27.06.2018 T., E. 2017/2799, K. 2018/3640(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2019).
[792] TTK m. 818/1-e hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 687 hükmü çekler için de geçerlidir.

lehtara ödeme yapmasını engellemeyecektir[793]. Benzer şekilde, düzenleyenin bankadaki parasını çekerek çeki karşılıksız bırakması ise düzenleyenin yaptırım ile karşılaşmasına sebebiyet vereceğinden çözüm olmayacaktır[794](ÇekK m. 5). Böyle bir durumda, bankanın çeki ödememesi için çekin ibrazından önce ihtiyati tedbir kararı alınması yerinde olacaktır[795](HMK m. 389 vd.) Sonrasında ise ticari uyuşmazlıkta zorunlu arabuluculuk dava şartı getirildiğinden önce arabulucuya başvurulup sonuca göre daha sonra menfi tespit davası açılması[796] gerekecektir(TTK m. 5/A; İİK m. 72). Bu davada ise; çekin üzerinde herhangi bir kayıt bulunmuyorsa, çekin bedelsiz olduğunu iddia eden tarafın bu hususu usul hukukuna uygun bir şekilde ispatlaması gerekecektir[797].

Eğer ki çekin üzerinde, bedel kaydı mevcut ise senedin, bu kayda uygun olarak düzenlendiği kabul edilmektedir[798]. Örneğin, çekte "malen ödenmiştir" gibi bir ibare yer alıyorsa, senedin bedelinin mal olarak teslim edildiği; "nakten ödenmiştir" gibi bir ibare yer alıyorsa, senedin bedelinin nakit olarak ödendiği kabul edilmektedir[799].

Bu hususların aksini iddia(talil) eden taraf, senetteki bu kaydı imzası ile kabul etmiş olduğundan, gerek düzenleyen olsun gerekse lehtar, iddiasını, çekin bedeli senetle ispat sınırının altında olsa bile tanıkla ispat edemez[800](HMK m. 201). Bu kapsamda; senedin malen ödendiğine ilişkin kayıt karşısında; lehtarın, senet bedelinin mal olarak değil de nakit olarak ödendiği iddiası mevcut ise bu hususu ispat etmesi gereken kişi lehtar olacaktır[801]. Benzer şekilde; senedin nakden ödendiğine ilişkin bir kayıt varsa

---

[793] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 139.
[794] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 139.
[795] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 140. Ancak, ihtiyati tedbir kararı senedi devralan üçüncü kişileri kapsayacak şekilde olmadıkça yalnızca lehtara yapılacak ödemeler açısından geçerli olacaktır(**Reisoğlu,** s. 140; **Ayli, Ali/Üçer, Mehmet:** "Çekte Bedelsizlik İddiası Ve Açılabilecek Dava", DÜHFD, C. 23, S. 39, Kasım 2018, s. 434).
[796] İhtiyati tedbir kararının menfi tespit davası ile birlikte istenebilmesi de mümkündür. Ancak, böyle bir durumda arabuluculuk dava şartı sebebiyle öncesinde arabulucuya başvurulması gerekeceğinden tedbir kararı alınması süreci uzayacaktır. Bununla yanında; 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu'nun m. 18/A maddesinin 16. fıkrasında, ihtiyati tedbir kararı verilmesi halinde dava açma süresinin arabuluculuk başvurusunun son tutanağına kadar işlemeyeceği öngörülmüştür. Aksi yönde; İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi'nin 14. HD 21.03.2019 T., E. 2019/521, K. 2019/423 sayılı kararında, menfi tespit davalarının para alacağı tahsili talebi içermemesi sebebiyle bu davalarda arabulucuya başvurunun zorunlu olmadığı belirtilmiştir(www.kazancı.com Erişim Tarihi: 11.05.2019).
[797] **Deynekli,** s. 156. Yargıtay 19. HD 12.09.2018 T., E. 2018/185, K. 2018/4109 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2019).
[798] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 215.
[799] **Deynekli,** s. 157-158; **Can,** s. 74.
[800] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1007; **Kınacıoğlu,** s. 120; **İmregün,** s. 56; Yargıtay 19 HD 10.11.2018 T., E. 2018/658, K. 2018/5922(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2019).
[801] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1007; **Deynekli,** s. 159 vd.; **Türk, Ahmet:** "Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler", Dokuz

lehtar ise senet bedelinin malen ödendiğini iddia ediyorsa, yine ispat yükü lehtar üzerinde olacaktır[802]. Nitekim, her iki durumda da, senedin üzerindeki bedel kaydının doğru olmadığı hususu taraflarca kabul edildiğinden, düzenleyenin bu yöndeki iddiası sabittir[803]. Bununla birlikte, doktrinde, lehtarın iddiasını ispatlarken uyuşmazlığa konu kambiyo senedini yazılı delil başlangıcı olarak kullanıp, tanıkla ispata gidebileceği[804] belirtilmekte; ancak, Yargıtay, lehtarın tanıkla ispat edemeyeceği yönünde kararlar vermektedir[805].

Ayrıca, bedel kaydına rağmen her iki tarafın da bu kaydın aksi yönünde iddiada bulunması halinde; örneğin, malen ödendiğine yönelik bir ibare taşıyan kambiyo senedinde, düzenleyenin senedin teminat amacıyla verildiğini, lehtarın ise hizmet akdinden doğan bir alacak olduğunu iddia etmesi gibi bir durumda, Yargıtay ispat yükünün yer değiştirmeyeceği ve bu doğrultuda ispat yükünün düzenleyen üzerinde olduğu yönünde karar vermektedir[806].

c. Yetki Kaydı

Çekten kaynaklanan anlaşmazlıklarda, yer olarak hangi mahkeme veya icra dairesine[807] başvurulacağına dair ilgililer arasında yetki sözleşmesi yapılabilmesi ya da çek üzerine bu hususa ilişkin yetki kaydı konulabilmesi mümkündür[808]. Yetki kaydı, uyuşmazlıkların yer olarak nerede çözümleneceğine yönelik olduğundan, çekin kambiyo senedi vasfına etkili bir kayıt olmayıp, daha ziyade usul hukuku açısından hüküm ifade etmektedir.

Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, C. 7, Özel Sayı, İzmir 2005, s. 366.

[802] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1008; **Deynekli,** s. 159 vd.

[803] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1008.

[804] **Karayalçın,** s. 325; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1008.

[805] Bu yönde **Deynekli,** s. 164. Yargıtay 11. HD 15.02.2017 T., E. 2015/14502, K. 2017/832(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2019). Ayrıca, Yargıtayın bu yönde çeşitli kararları için bkz. **Deynekli,** s. 162-164.

[806] Bu yönde; **Ertekin/Karataş,** s. 556 vd. ; **Deynekli,** s. 165; Yargıtay 19. HD 17.11.2014 T., E. 2014/14796, K. 2014/16275(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 16.03.2019). Aksi yönde, ispat yükünün lehtar üzerinde olduğu kanaatinde; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1008.

[807] İcra İflas Kanunu'nun m. 50 hükmünde yapılan HMK hükümlerine gönderme sebebiyle icra dairelerinin yetkisine ilişkin sözleşme yapılması da HMK m. 17-18 hükümlerine tabidir. Belirtmek gerekir ki; senet üzerindeki yetki şartında yalnızca mahkemeden bahsedilmiş olması halinde Yargıtay bu ibarenin icra dairelerini de kapsayacağı görüşündedir(Yargıtay 12. HD 05.10.2010 T., E. 2010/9417, K. 2010/22270 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019). Ayrıca bu hususa ilişkin doktrindeki tartışmaların incelenmesine ilişkin bkz. **Börü, Levent:** "Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takiplerde Yetki", AÜHFD, C. 65, S. 1, Mart 2016, s. 155 vd.

[808] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1077; **Bozer/Göle,** s. 313; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214.

Kural olarak usul hukuku açısından kanuni düzenlemeler emredici mahiyette ve kamu düzenine ilişkin olup, istisnai olarak yetki sözleşmesi gibi sınırlı bazı alanlarda[809] taraflara tasarrufta bulunma imkânı tanınmaktadır[810]. Ancak, belirtmek gerekir ki; taraflara tanınan yetki sözleşmesi yapabilme olanağı kanunen bazı şartlara tabi tutulmuştur(HMK m. 17, m. 18). Çekin üzerine yazılan yetki kaydının da geçerli kabul edilebilmesi için bu şartlara aykırı olmaması gerekmektedir[811].

Bu kapsamda; yetki sözleşmesinin taraflarının tacir veya kamu tüzel kişisi olması, sözleşmenin bu kişilerin arasında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında olması ve tarafların serbestçe tasarruf edebilecekleri bir konuya ilişkin olması, uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması, kesin yetki halinin bulunmaması, yazılı şekilde bir veya birden fazla mahkemenin yetkili kılınması ve bu mahkemelerin açıkça gösterilmesi şartlarının sağlanması gerekmektedir(HMK m. 17, m. 18).

Çekin üzerinde yer alan yetki şartı açısından bu hususlar değerlendirildiğinde ise öncelikle; yetkiye ilişkin bir "sözleşmenin" olması gerektiğinden, yetki şartının yetki sözleşmesine[812] vücut verip vermeyeceği konusu gündeme gelmektedir[813]. Doktrinde, çeke böyle bir şartın yazılmasının tek taraflı irade beyanı olduğu belirtilmekte ve bu doğrultuda çekteki yetki kaydının sözleşme niteliğinde olmadığından geçerli sayılamayacağının düşünülebileceği; buna karşın yetki kaydı taşıyarak düzenlenmiş bir çekin lehtar tarafından kabul edilmesiyle bu koşul sağlandığından sözleşmenin kurulduğunun savunulabileceği belirtilmektedir[814]. Bununla birlikte, Yargıtay, böyle bir tartışmaya girmeksizin; çek üzerinde yer alan ve yetki sözleşmesinin şartlarını taşıyan bir yetki kaydını yetki sözleşmesi olarak geçerli saymaktadır[815].

---

[809] Örneğin, tahkim sözleşmesi gibi.

[810] **Üstündağ, Saim:** "Medeni Usul Hukukunda Salahiyet Anlaşmaları", İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 27, S. 1-4, İstanbul 1961, s. 310(http://dergipark.gov.tr Erişim Tarihi: 09.03.2019).

[811] **Bozer/Göle,** s.313.

[812] Tarafların yetki hususunu; bağımsız bir sözleşme ile belirlemeleri mümkün olduğu gibi aralarında yaptıkları sözleşmeye şart eklemek suretiyle de belirlemeleri mümkündür(**Karslı, Abdurrahim:** Medeni Muhakeme Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2014, s. 223).

[813] **Bozer/Göle,** s. 314;

[814] **Bozer/Göle;** s. 314-315.

[815] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214; **Bozer/Göle,** s. 315; **Börü,** s. 154. Yargıtay 12. HD 11.09.2012 T., E. 2012/17859, K. 2012/26065 (www.legalbank.net Erişim Tarihi: 09.03.2019).

Geçerli bir yetki kaydının olabilmesi için, bu kaydı koyan ve çeki bu kayıtla kabul eden kişilerin tacir[816] veya kamu tüzel kişisi olması gerekmektedir(HMK m. 17). Bunun yanında yetki sözleşmesinin, ticari nitelikte bir işten kaynaklanan uyuşmazlığa dair olup olmaması da önemli değildir[817]. İhtilaf konusu ticari bir iş ile ilgili olsa bile, taraflardan birinin gerçek kişi olması halinde, bu kişiler arasında geçerli bir yetki sözleşmesi mevcut olmayacaktır[818]. Başka bir ifade ile çek düzenlenmesi ticari bir iş olmasına karşın, tarafların tacir veya kamu tüzel kişisi olmaması halinde, çekteki yetki şartı geçerli kabul edilemeyecektir(TTK m. 3; HMK m. 17)

Kanun koyucu tarafından, yetki sözleşmesinin herkes tarafından yapılamayacağına yönelik böyle bir sınırlandırmaya gidilmesinin sebebi; tacirler ve kamu tüzel kişilerinin kendi aralarındaki hukuki ilişkilerinde denk bir konumda sayılabilmelerine karşın, diğer kişilerin daha zayıf bir konumda olduklarının ve korunmaları gerektiğinin düşünülmesidir[819]. Bunun yanında kanun koyucu, tacirler veya kamu tüzel kişileri dışındaki diğer kimselerin, kendi arasında yetki sözleşmesi yapmasını da uygun bulmamıştır[820].

Yetki kaydının çekin üzerine kimin tarafından konulabileceğine dair yasal bir düzenleme bulunmamakla birlikte; bu kaydın düzenleyen veya cirantalar tarafından

---

[816] TTK m. 12/1 fıkrasında tacirin tanımı "bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kişi" olarak yapılmıştır. Bunun yanında; bir ticari işletmeyi kurup açtığını herhangi bir ilan aracıyla halka bildirmiş ya da işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kişinin; ticaret yapması yasak olmasına rağmen ticari işletme işleten kişilerin; ticaret şirketleri ve ticari bir işletme işleten vakıflar, dernekler ve özel hukuk hükümlerine göre yönetilmek veya ticari şekilde işletilmek üzere Devlet, il özel idaresi, belediye ve köy ile diğer kamu tüzel kişileri tarafından kurulan kurum ve kuruluşların tacir sayıldığı öngörülmüştür(TTK m. 12/2, m. 14/1, m. 16/1). Ayrıca, ticari işletme açmış gibi veya hukuken var sayılmayan bir şirket adına ortak sıfatıyla işlemlerde bulunan kişilerin de, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olacağı düzenlenmiştir(TTK m. 12/3). Bu kapsamda; yetki sözleşmesi yapabilecek kişilerin tacirler ve tacir sayılanlar olduğu kabul edilmelidir. Tacir gibi sorumlu olan kimselerin ise yetki sözleşmesi yapmamaları gerekmeli; buna rağmen yapmaları halindeyse yetkiye ilişkin bu sözleşme aleyhlerine ileri sürülebilmelidir(**Belgin Güneş, Derya:** "Yetki Sözleşmeleri", İstanbul Barosu Dergisi, C. 86, S. 5, Eylül 2012, s. 203;**Yağmur,** s. 2881).

[817] **Bozer/Göle,** s. 314.

[818] **Bozer/Göle,** s. 314; Yargıtay 12. HD 11.12.2017 T., E. 2016/24745, K. 2017/15353; Yargıtay 12. HD 21.09.2017 T., E. 2017/5203, K. 2017/11216 Yargıtay 12. HD 26.05.2016 T., E. 2016/1252, K. 2016/14870 (www.legalbank.net Erişim Tarihi: 09.03.2019).

[819] 6100 sayılı Kanun'un 17. maddesinin gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:09.03.2019).

[820] 6100 sayılı Kanun'un 17. maddesinin gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi:09.03.2019).

konulabilmesi mümkündür[821]. Ancak, düzenleyenin böyle bir kayıt koymaması halinde; bu kayıt, kaydı koyan ciranta ve ondan sonra gelen hamiller için bağlayıcı olacaktır[822].

Üzerinde yetki kaydı bulunan bir çekin lehtar tarafından devri halinde, bu kaydın çeki devralan kişiler açısından ne gibi hukuki sonuçlar doğuracağı hususu doktrinde tartışmalıdır[823]. Genel olarak yetki sözleşmesinin uyuşmazlığın tarafları ile birlikte külli ve cüzi halefleri de bağlayacağı, bu doğrultuda lehtardan sonra gelen senet borçlularının tacir veya kamu tüzel kişisi olmaları halinde çek üzerindeki yetki şartının bu kişiler için de geçerli sayılacağı kabul edilmektedir[824]. Bu kapsamda, kanun koyucunun yetki sözleşmesi taraflarını sınırlandırmasının amacı da gözetildiğinde, lehtardan sonra gelen senet borçlularının; tacir veya kamu tüzel kişisi olmamaları halinde bu kişiler açısından yetki kaydının geçerli olmaması gerektiği ifade edilmektedir[825]. Nitekim, Yargıtay da; kambiyo senedinin üzerindeki yetki kaydının, tacir olmayan avalist açısından geçerli olmadığı yönünde karar vermektedir[826].

Yargıtay 12. Hukuk Dairesi ise; aval veren kişinin tacir olmaması halinde, kambiyo senedindeki yetki kaydının bu kişi için geçersiz olduğu yönünde karar vermekte iken[827], sonradan görüş değiştirerek kambiyo senetlerinde, yetki kaydının tacir

---

[821] **Bozer/Göle,** s. 315; **Börü,** s. 164; **Yağmur,** s. 2882.

[822] **Bozer/Göle,** s. 315; **Börü,** s. 164.

[823] Bu tartışmaların çeşitli yazarların görüşleri belirtilerek ayrıntılı olarak incelenmesi ve değerlendirilmesi için bkz. **Börü,** s. 165-169.

[824] **Karslı,** s. 230-231; **Budak, Ali Cem:** "Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmesi",Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C. 8, S. 21, Mayıs 2012, s. 1-25(www.legalbank.net Erişim Tarihi: 09.03.2019); **Belgin Güneş,** s. 217-218; **Börü,** s. 168; **Yağmur,** s. 2882. *Börü,* olası tartışmaların önüne geçilebilmesi adına, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 17. maddesine, "kambiyo senetleri bu hükümden istisnadır" şeklinde ek bir hüküm konulmasının düşünülebileceği kanaatindedir(**Börü,** s. 169). Ayrıca, doktrinde bazı yazarlar; düzenleyen tarafından konulan yetki kaydının, düzenleyen ile lehtarın tacir veya kamu tüzel kişisi olmaması durumunda tartışmasız şekilde baştan itibaren geçerli olmayacağından, sıfatlarının ne olduğu önemli olmaksızın diğer cirantalar açısından da geçerli olmayacağı görüşündedir(**Belgin Güneş,** s. 218; **Yağmur,** s. 2882).

[825]**Karslı,** s. 231; **Börü,** s. 168; **Bahtiyar,** s. 64; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 215; **Belgin Güneş,** s. 218; **Yağmur,** s. 2882. Yetki kaydı taşıyan çekin lehtar tarafından, kamu tüzel kişisi veya tacir olmayan birine devri durumuna ilişkin *Bozer/Göle*; nama yazılı çeklerde bu devir alacağın devri hükümlerine tabi olacağından bu kişiler açısından da yetki sözleşmesinin veya yetki kaydının geçerliliğini sürdürmesi gerektiği, emre ve hamiline yazılı çeklerde ise bu kişiler açısından geçerli kabul edilmemesi gerektiği kanaatindedir(**Bozer/Göle,** s. 315-316).

[826] Yargıtay 11. HD 11.05.2015 T., E. 2015/5340, K. 2015/6692; Yargıtay 11. HD 03.02.2014 T., E. 2014/468, K. 2014/1777(www.kazancı.com Erişim Tarihi: 11.05.2019).

[827] Yargıtay 12. HD 15.01.2018 T., E. 2016/26510, K. 2018/20; Yargıtay 12. HD 26.05.2016 T., E. 2016/1252, K. 2016/14870(www.legalbank.net Erişim Tarihi: 09.03.2019).

olan düzenleyen ve lehtar ile birlikte tacir olmayan gerçek kişi avalisti de bağlayacağını kabul etmiştir[828].

Çeke yazılan yetki kaydı; yetki sözleşmesinin taraflar arasında doğmuş veya doğabilecek bir uyuşmazlık hakkında olması ve tarafların serbestçe tasarruf edebilecekleri bir konuya ilişkin olması ile uyuşmazlığın kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirlenebilir olması şartlarına da aykırılık teşkil etmemektedir. Bunun yanında; çekten doğan uyuşmazlıklarda başvurulacak mahkeme veya icra dairelerine ilişkin bir kesin yetki kuralı da bulunmamaktadır[829].

Yetki sözleşmesinin şekil şartı olarak yalnızca yazılı olması öngörüldüğünden yetki kaydının, çekin herhangi bir yerine yazılmasında sakınca bulunmamaktadır. Bu kaydın taraflarca münhasır veya münhasır olmayan yetki sözleşmesi şeklinde yazılması mümkündür[830]. Aksi kararlaştırılmadan yalnızca bir veya birkaç mahkemenin yetkili kılınması halinde münhasır yetki sözleşmesi söz konusu olacak ve yalnızca belirlenen bu yerlerdeki mahkemelere başvurulabilecektir[831]. Münhasır olmayan yetki sözleşmesinde ise; kararlaştırılan bir veya birkaç mahkeme ile birlikte kanunen yetkili olan genel veya özel yetkili mahkemelerin de yetkili olacağının ayrıca belirtilmesi halinde hem belirlenen hem de kanunen yetkili kılınan yerlerdeki mahkemelere başvurulabilecektir[832].

Yeki kaydı ile hangi mahkemelerin yetkili kılındığının somut ve açık bir şekilde gösterilmesi gerekmektedir[833]. Yetki kaydının çekin üzerine; "bu çekten kaynaklanan ihtilaflarda Adana mahkemeleri ve icra daireleri yetkilidir", "uyuşmazlık halinde Adana mahkemeleri yetkilidir", "İhtilaf halinde kanunen yetkili mahkemeler ile birlikte Adana

---

[828] Yargıtay 12. HD 08.05.2018 T., E. 2016/32448, K. 2018/4447; Yargıtay 12. HD 12.03.2018 T., E. 2017/3519
K. 2018/2327(www.kazancı.com Erişim Tarihi: 11.05.2019).

[829] Çeke ilişkin icra takiplerinde; düzenleyenin veya müracaat borçlusunun yerleşim yeri(HMK m.6) veya çekin ibraz edildiği banka şubesinin bulunduğu yer(HMK m. 10) ya da çekin düzenlendiği yer, icra daireleri(İİK m. 50/1) yetkilidir(Yargıtay 12. HD 18.02.2016 T., E. 2015/27217, K. 2016/4359 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019)

[830] **Karslı,** s. 224.

[831] **Karslı,** s. 224.

[832] **Karslı,** s. 224.

[833] **Bozer/Göle,** s. 313-314. Bununla birlikte, belirtmek gerekir ki; çekteki yetki kaydında gösterilen yerin, çekin düzenlenme yeri unsurunun eksik olması halinde, düzenlenme yeri olarak kabul edilmesi mümkün değildir**(Moroğlu,** s. 156; **Bozer/Göle,** s. 270; Yargıtay 12. HD 09.05.2016 T., E. 2015/33937, K. 2016/13587 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 26.12.2017)

mahkemeleri de yetkilidir"[834], "Bu çekten kaynaklanan uyuşmazlıklarda Adana ve Mersin mahkemeleri yetkili olacaktır" gibi şekillerde yazılabilmesi mümkündür.

Bunun yanında, Yargıtay; "ihtilaf vukuunda T.C. İST. mahkemelerinin selahiyetini şimdiden kabul ederim" gibi yetkili yerin belirli bir yeri gösterir şekilde bir kısaltma ile gösterilmesini de geçerli saymaktadır[835]. Ancak; "bu çekten doğan uyuşmazlıklarda hamilin yerleşim yeri mahkemeleri yetkilidir" gibi açık olmayan bir şekilde[836] veya "Ereğli mahkemeleri yetkilidir" gibi birden fazla ilçeyi ifade edecek şekilde[837] ya da "T.C. Mahkemeleri" gibi istenilen her yerde mahkemeye veya icra dairelerine başvuru yapma yetkisi verir şekilde[838] yazılan yetki kayıtları geçerli değildir.

Ayrıca belirtmek gerekir ki; yabancılık unsurunu taşıması halinde çekin üzerine uyuşmazlıklarda yabancı bir devletin mahkemelerinin yetkili olduğuna ilişkin bir kayıt düşülebilmesi de mümkündür(MÖHUK m. 47/1). Yabancı mahkemenin yetkilendirilmesi halinde yetki sözleşmesinin geçerliliği, yetkilendirilen mahkemenin bulunduğu yer kanunlarına göre belirlenecektir[839]. Ancak, böyle bir kaydın varlığında; yabancı mahkemenin kendini yetkisiz sayması veya Türk mahkemelerinde açılıp da yetki itirazında bulunulmaması durumlarında uyuşmazlık Türk mahkemelerinde görülecektir(MÖHUK m. 47/1).

d. Tahkim Kaydı

Çekten kaynaklanan anlaşmazlıkların, bir mahkeme aracılığıyla değil de tahkim yoluyla çözüme kavuşturulacağına dair ilgililer arasında tahkim sözleşmesi yapılabilmesi ya da çek üzerine bu hususa ilişkin tahkim kaydı konulabilmesi

---

[834] Bu yönde bkz. Yargıtay 12. HD 14.04.2016 T., E. 2015/32344, K. 2016/11190(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[835] Yargıtay 12. HD 05.12.2006 T., E. 2006/19846, K. 2006/22999(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[836] **Bozer/Göle,** s. 314 dn. 247. Bu yönde; uyuşmazlıkların taşıyıcının işyeri merkezinin bulunduğu yerdeki mahkemeler tarafından karara bağlanacağının belirtilmesini geçerli bir yetki sözleşmesi saymayan ve konişmentoya dair olan çek için de geçerli olabilecek, Yargıtay'ın 11. HD 04.07.2014 T., E. 2014/6219, K. 2014/12931 sayılı kararı(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019); bkz. **Bozer/Göle,** s. 314 dn. 247.
[837] Yargıtay 12. HD 11.12.2017 T., E. 2016/24745, K. 2017/15353(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[838] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214- s. 214 dn. 2.
[839] **Nomer, Ergin:** Devletler Hususi Hukuku, Yenilenmiş 20. Baskı, İstanbul 2013, s. 377; **Meraklı Yayla, Deniz:** "Yabancılık Unsuru Taşıyan Uyuşmazlıklarda Yetki Sözleşmesinin Tarafları ve HMK Madde 17 Kapsamındaki Yetki Sözleşmesinin Üçüncü Kişilere Teşmili" Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C. 16, Özel Sayı, İzmir 2014, s. 1987.

mümkündür[840](HMK m. 412). Nitekim, bu kayıt, uyuşmazlığın çözümünün hakem veya hakem kuruluna bırakılmasına yönelik olduğundan çekin kambiyo senedi vasfına etkili değildir[841].

Tahkim yoluna gidilmesi, özellikle; taraflar arasındaki uyuşmazlıkların çözümünde, dava yoluna başvurulmasına nazaran daha süratli ve az masraflı bir yol olması sebebiyle tercih edilebilmektedir[842](HMK m. 427). Yabancılık unsuru içermeyen ve tahkim yeri Türkiye olan uyuşmazlıklara ilişkin tahkim hükümleri Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 407 ile 444. maddeleri arasında; Yabancılık unsuru içeren ve tahkim yeri Türkiye olan uyuşmazlıklar ise Milletlerarası Tahkim Kanunu'nda[843] düzenlenmiş olup; çekin üzerine yazılan tahkim kaydının geçerli olabilmesi için bu hükümlere aykırı olmaması gerekmektedir.

Belirtmek gerekir ki; kanun koyucu, tahkim sözleşmesinde, yetki sözleşmesinin aksine taraflar açısından herhangi bir sınırlama getirmediğinden, herkesin bu sözleşmenin tarafı olabilmesi mümkündür. Bu kapsamda; tahkim kaydı açısından tarafların tacir olmasına veya başka bir sıfatına bakılmayacaktır. Ayrıca, tahkim sözleşmesinin yalnızca yazılı bir şekilde[844] yapılacağı öngörüldüğünden, tahkim kaydının çekin üzerinde herhangi bir yere yazılabilmesi mümkündür.

Tahkim kaydının çekin üzerine kimin tarafından konulabileceğine dair yasal bir düzenleme bulunmamakla birlikte; bu kaydın düzenleyen veya cirantalar tarafından konulabilmesi mümkündür[845]. Düzenleyen tarafından tahkim kaydının konulması halinde bu kayıt, senette imzası bulunan herkes hakkında hüküm ifade edecektir[846]. Ancak, düzenleyenin böyle bir kayıt koymaması halinde; bu kayıt, kaydı koyan ciranta ve ondan sonra gelen hamiller için bağlayıcı olacaktır[847].

---

[840] **Öztan,** 2. Bası, s. 1077; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214.
[841] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1077; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 83; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214.
[842] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1077.
[843] 4686 Sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu(RG. 05.07.2001, S. 24453).
[844] Bu yazılı şekil şartı kanun koyucu tarafından oldukça esnetilmiştir.
[845] **Yağmur,** s. 2885.
[846] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 214.
[847] **Yağmur,** s. 2885.

Tahkim kaydının çekin üzerine; "bu çekle ilgili ihtilaflar tahkim yoluyla çözümlenecektir", "bu çekten doğan uyuşmazlıklarda tahkim yoluna başvurulacaktır" gibi şekillerde yazılabilmesi mümkündür[848].

Geçerli bir tahkim kaydının olması halinde; çekten kaynaklanan uyuşmazlıkların hakem tarafından çözüme kavuşturulması gerekmektedir[849](HMK m. 412/1, m. 413/1). Bununla birlikte, tahkim kaydına rağmen, taraflardan birinin uyuşmazlığın çözümü için mahkemede dava açması durumunda; davalı tarafın ilk itiraz olarak tahkim kaydını ileri sürebileceği öngörülmüştür(HMK m. 413). Tahkim kaydı mahkemece re'sen dikkate alınmamaktadır[850].

e. Temerrüt Faizi Oranına ilişkin Kayıt

Çeklerde temerrüt faizinin uygulanması için çekin süresinde ibraz edilip, kısmen veya tamamen karşılıksız çıkması gerekmektedir[851]. Böyle bir durumda, çekin karşılıksız kalan bedeline, üzerindeki düzenlenme tarihine uygun olarak muhatap bankaya ibrazından itibaren temerrüt faizi işleyecektir(3095 Sayılı Kanun[852] m. 2; ÇekK m. 6/1). Bu kapsamda; hamil, müracaat borçlularına karşı takip başlatarak ibraz tarihinden itibaren işleyecek temerrüt faizini talep edebilecektir(TTK m. 810/1-b). Bunun yanında, müracaat borçlularının hamile ödeme yapması halinde, kendinden önce gelen borçlulardan ödemenin yapıldığı tarihten itibaren bu tutara ilişkin temerrüt faizini isteyebilmesi de mümkündür(TTK m. 726/1-b[853]). Ayrıca, çekin "karşılıksızdır" işlemine tabi tutulmasına sebep olan kişinin etkin pişmanlık hükmünden faydalanabilmesi için çekin karşılıksız kalan bedelini, temerrüt faizi ile birlikte ödemesi gerekmektedir(ÇekK m. 6/1).

---

[848] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1077; **Pulaşlı,** s. 151.
[849] **Öztan,** 2. Baskı, s. 484; **Pulaşlı,** s. 151.
[850] **Öztan,** 2. Baskı, s. 485.
[851] **Kendigelen,** s. 143; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 364. Bununla birlikte; gerek doktrinde gerekse de Yargıtay kararlarında, TTK m. 732 hükmü doğrultusunda çeke ilişkin sebepsiz zenginleşme davası açılması halinde genel hükümlere göre temerrüt faizi istenebileceği belirtilmektedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 928; **Bozer/Göle**, s. 427; Yargıtay 11. HD 05.04.2012 T., E. 2010/14277, K. 2012/5371 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[852] 3095 Sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun(RG. 19.12.1984, S. 18610).
[853] TTK m. 818/1-l hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 726 hükmü çekler için de geçerlidir.

Türk Ticaret Kanunu'nda, çekte öngörülen herhangi bir faiz şartının yazılmamış sayılacağı düzenlenmiştir[854](TTK m. 786). Ancak, bu düzenlemede belirtilen faizin, anapara faizi olduğu, dolayısıyla da temerrüt faizine yönelik kayıtları kapsamadığı kabul edilmektedir[855]. Bu sebeple; çekin üzerine yazılan temerrüt faizi oranına ilişkin kayıtlar geçerli sayılmaktadır[856].

Temerrüt faizi oranına ilişkin kayıt düşülerek çekin düzenleyeni ile hamili arasında çekin karşılıksız çıkması halinde hangi oranda temerrüt faizinin uygulanacağının serbestçe belirlenebilmesi mümkündür[857]. Bu kayıt, çekin üzerindeki temerrüt faizi oranına ilişkin kaydı görerek devralan diğer çek borçlularını da bağlayacaktır[858].

Çeke uygulanacak temerrüt faizi oranına ilişkin herhangi bir belirlemenin yapılmaması halinde ise temerrüt faizi oranı olarak, 3095 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olan ticarî işlerdeki temerrüt faiz oranı uygulanacaktır[859]. Bu kapsamda; temerrüt faizi yıllık yüzde dokuz oran üzerinden hesaplanacaktır(3095 sayılı Kanun m. 2/1). Eğer ki; T.C. Merkez Bankasının uyguladığı önceki yılın 31 Aralık günündeki kısa vadeli avans faiz oranı, yüzde dokuzdan fazla ise temerrüt faizinin fazla olan bu oran üzerinden istenebilmesi de mümkündür(3095 sayılı Kanun m. 2/2). Bununla birlikte; 30 Haziran günü uygulanan avans faiz oranının, önceki yılın 31 Aralık gününde uygulanan orandan beş veya daha fazla puan farklı olması halinde, yılın ikinci yarısında fazla olan oran geçerli olacaktır(3095 sayılı Kanun m. 2/2).

3. Muhatap ile Hamil Arasındaki İlişkiye Yönelik Kayıtlar

Vize kaydı ve teyit/bloke kaydı; muhatap ile hamil arasındaki ilişkiye yönelik kayıtlardır. Bu kayıtlar, çekte muhatabın kabul yasağı sebebiyle ortaya çıkabilecek sakıncaları giderebilmek ve çekin ibrazında ödeneceğine dair güven verebilmek

---

[854] Bu husus ileride "Faiz Kaydı" başlığı altında ayrıntılı incelenecektir.
[855] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079; **Kendigelen,** s. 142-143; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 84; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 364; **Pulaşlı,** s. 334.
[856] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079; **Kendigelen,** s. 143; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 84; **Bozer/Göle,** s. 316; **Pulaşlı,** s. 334.
[857] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079; **Bozer/Göle,** s. 316.
[858] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 364; **Atalay,** s. 1611.
[859] **Bozer/Göle,** s. 317.

amacına hizmet etmektedir[860]. Kanunda yer almayan bu iki kayıt, özellikle muhatabın iradesi yönünden birbirinden farklı kavramları ifade etmektedir[861].

a. Vize Kaydı

Vize kaydı, muhatap banka tarafından vize verdiği tarihte, çekin karşılığının bulunduğunun bildirildiği beyandır[862]. Muhatap banka bu beyanı ile herhangi bir taahhüt altına girmemekte ya da çekin mevcut olan karşılığını ibraz süresi boyunca hamil adına bloke etmemektedir[863].Türk uygulamasında, çeklerde vize kaydına neredeyse hiç rastlanmamaktadır[864].

Bu kaydın anlamı yalnızca, kaydın yazıldığı tarihte çekin karşılığının çekle işleyen hesapta mevcut olduğudur[865]. Bununla birlikte, vize kaydının düşüldüğü tarih sonrasında, hesap sahibi tarafından, çekle işleyen hesaptaki bu meblağ üzerinde tasarruf yapılabileceği gibi; bu tutar hesap sahibinin başka bir çekinin ödenmesi için de kullanılabilecektir[866]. Böyle bir durumda ise muhatap bankanın haber verme mecburiyeti bulunmamaktadır[867]. Bu doğrultuda, vize kaydı taşıyan bir çekin kanuni süresinde ibraz edildiğinde karşılıksız çıkabilmesi de mümkündür. Bu doğrultuda, özellikle, ileri düzenlenme tarihli çeklerde bu kayıt çok fazla önem göstermemektedir.

b. Teyit veya Bloke Kaydı

"Teyit kaydı" veya başka bir ifadeyle "bloke kaydı", Türk Ticaret Kanunu'nda öngörülmemiş bir kayıt olup; muhatabın kabul yasağı ve bu doğrultuda kambiyo ilişkisindeki borcu üstlenememesi karşısında, uygulamada, çekin karşılığının olduğuna dair güveni arttıracak nitelikte muhatap tarafından düşülecek bir kayda ihtiyaç duyulması sebebiyle ortaya çıkmıştır[868].

---

[860] **Kendigelen,** s. 138; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 363-364; **Can,** s. 184.
[861] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1137; **Kendigelen,** s. 384.
[862] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 92; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138; **Kendigelen,** s. 138; **Can,** s. 184.
[863] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 92; **Domaniç,** 1975 s. 423; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138; **Kendigelen,** s. 384; **Can,** s. 184; **Bozer/Göle,** s. 306.
[864] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138; **Kendigelen,** s. 138. Vize kaydı uygulaması, özellikle Fransız hukukunda görülmektedir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 1137).
[865] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138; **Can,** s. 184.
[866] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138; **Bozer/Göle,** s. 306.
[867] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1138.
[868] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1130; **Kendigelen,** s. 381-382; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 373.

Nitekim; Cenevre Konferansı esnasında bu hususa ilişkin pek çok farklı önerinin olması yüzünden, Cenevre Yeknesak Kuralları'nda herhangi bir hüküm öngörülmemiş; bununla birlikte antlaşmanın II numaralı Ek'inin m. 6 hükmünde, kabulü içermemesi şartıyla muhatabın çekin üzerine bazı kayıtları koyup koyamayacağı hususunun anlaşmaya taraf devletler tarafından serbestçe belirlenebileceği belirtilmiştir[869]. Bunun yanında, aynen alınan kaynak İsviçre Kanunu'nda bu hususa ilişkin bir hüküm bulunmadığından, Türk Ticaret Kanunu'nda da bu hususa dair bir düzenlemeye yer verilmemiştir[870].

Hukukumuzda çekin üzerine teyit/bloke kaydının konulmasının geçerli olup olmayacağına ve kambiyo senedi vasfına etkisine yönelik kuşkuların giderilmesinde Yargıtay'ın 1968 yılına ait bir kararının[871] da etkisi olmuş; doktrinde ise neredeyse oybirliğiyle[872] böyle bir kaydın çekin üzerine yazılmasının geçerli olacağı ve kambiyo senedi vasfını ortadan kaldırmayacağı kabul edilmiştir[873]. Yargıtay'ın yakın tarihli kararlarında da bu görüş devam ettirilmiştir[874].

Teyit kaydı; muhatap banka tarafından, çekin karşılığının bulunduğu ve bu karşılığın bloke edildiği yönünde çekin üzerine yazılan beyandır[875]. Bu kaydın, çekin ön veya arka[876] yüzüne yazılabilmesi veya kaşe ile basılabilmesi mümkün olup, muhatap dışındaki kişilerce yazılamayacağından kaydın altının banka yetkilileri tarafından imzalanması gerekmektedir[877]. Nitekim, hamil veya düzenleyen tarafından da çeşitli amaçlarla bu şekilde bir yazı çekin üzerine yazılabileceğinden muhatap banka

---

[869] **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 83; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1130;**Kınacıoğlu,** s. 275; **Kendigelen,** s. 382-383; **Can,** s. 185.
[870] **Kınacıoğlu,** s. 276; **Kendigelen,** s. 382.
[871] Yargıtay İİD 18.11.1968 T., E. 11105/K. 10596(**Kınacıoğlu,** s. 276; **Kendigelen,** s. 383 dn. 28; **Bozer/Göle,** s. 300 dn. 207).
[872] Bu yönde bkz. **Öztan,** 2. Baskı, s. 1131; **Tekil,** s. 106; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 152. Çekin teyidinin kanuna karşı hileye yol açabileceği yönünde, **Domaniç,** 1975, s. 425-426; **Kınacıoğlu,** s. 276.
[873] **Kendigelen,** s. 383-384. *Poroy/Tekinalp,* Yargıtay'ın 1968 yılına ait kararının *Kendigelen*'in belirttiğinin aksine klasik anlamda çek teyidine ilişkin olmadığı ve Türk hukukuna teknik olarak teyit kurumunu getirmediği görüşündedir(**Poroy/Tekinalp,** s. 338 dn. 68).
[874] Yargıtay 19. HD 19.12.2017 T., E. 2016/19449, K. 2017/8085; Yargıtay 11. HD 03.10.2012 T., E. 2011/8218, K. 2012/14979; Yargıtay 19. HD 15.03.2011 T., E. 2010/9877, K. 2011/3287; Yargıtay 11. HD 22.03.1991 T., E. 1991/1901, K. 1991/2038(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[875] **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374.
[876] Yargıtay 11. HD 22.03.1991 T., E. 1991/1901, K. 1991/2038(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.03.2019).
[877] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1133; **Kendigelen,** s. 384; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374.

yetkililerinin imzasının bulunmaması durumunda, bu kayıt muhatabı bağlamayacaktır[878].

Teyit kaydı çekin üzerine; "teyitli", "blokeli", "teyit edilmiştir", "çek bedeli bloke edilmiştir", "karşılığı vardır"[879], "işbu çekin karşılığı bedeli şubemizde blokelidir"[880], "karşılığı mevcut ve hamilin emrine amadedir" gibi şekillerde yazılabilmesi mümkündür[881]. Bu kayda, kaydın düşüldüğü tarihin atılmasının geçerlilik şartı olup olmadığı hususunda doktrinde farklı görüşler bulunmaktadır[882]. Bununla birlikte; Yargıtay, kaydın yazıldığı tarihin bulunması gerektiği yönünde karar vermektedir[883]. Ayrıca; çeke teyit kaydının konulması kanuni ibraz süresinin sonuna kadar talep edilebilmektedir[884].

Çekin üzerine teyit kaydı konulması, düzenleyen tarafından muhatap bankadan talep edilebilmektedir[885]. Bununla birlikte hamilin de muhatap bankadan böyle bir talepte bulunup bulunamayacağı hususu tartışmalıdır. Bazı yazarlar tarafından; çekteki kısa ibraz süreleri, hamilin çeki bankaya ibrazında ödeme talebinde bulunmasının tercih edilmesi gibi sebeplerden dolayı nadir olarak karşılaşılmakla birlikte; Fransız hukukunda olduğu gibi Türk hukukunda da hamilin böyle bir talebinin olabileceği ve özellikle hamilin çeki ciro yoluyla devretmek istemesi durumunda buna rastlanabileceği belirtilmektedir[886]. Bu hususa ilişkin doktrindeki diğer görüşte ise haklı olarak; teyit kaydı ile çekin bedeli çekle işleyen hesaptan bloke edilerek asıl hesap sahibinin tasarrufundan çıkarıldığı için muhatap bankaya böyle bir işlemin yapılması talimatını

---

[878] **Pulaşlı,** s. 290.
[879] Buraya kadar sayılan örnekler için bkz. Yargıtay 11. HD 03.10.2012 T., E. 2011/8218, K. 2012/14979 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[880] Yargıtay 11. HD 21.05.2001 T., E. 2001/2359, K. 2001/4474(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 10.03.2019).
[881] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1132; **Pulaşlı,** s. 290.
[882] Bu kayda tarihin yazılmasının gerekmediği yönünde; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1133; **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 81. Tarihin yer alması gerektiği yönünde; **Kendigelen,** s. 384, **Bozer/Göle,** s. 300, **Pulaşlı,** s. 290.
[883] Yargıtay 11. HD 03.10.2012 T., E. 2011/8218, K. 2012/14979(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[884] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134; **Pulaşlı,** s. 290.
[885] **Domaniç,** 1975, s. 424; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1133; **Kendigelen,** s. 385; **Bozer/Göle,** s. 300-301.
[886] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1133; **Kalpsüz(Erem/Çelebican),** s. 82; **Pulaşlı,** s. 289-290.

verebilecek kişinin hesap üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması gerektiğinden[887], bu kaydın konulmasının hamil tarafından talep edilemeyeceği ifade edilmektedir[888].

Belirtmek gerekir ki, hamilin böyle bir talebinin kabul edilmesi; ileri düzenlenme tarihli çekler açısından, kanuni ibraz tarihine kadar böyle bir teyit talebinin geçerli olup olmayacağı sorunu ile birlikte, eğer ki bu sürede böyle bir talep geçerli sayılırsa düzenleyenin talebi veya onayı olmadığından hazırlıksız kalması sebebiyle diğer çeklerinin karşılıksız çıkması ihtimalinin gündeme gelmesi gibi çeşitli sorunları doğurabilecektir. Tüm bu hususlar doğrultusunda, çekin üzerine teyit kaydının konulmasının muhatap bankadan talep edilmesinin, çekle işleyen hesap sahibinin onayının bulunması şartıyla hamil tarafından yapılabileceği; böyle bir onayın bulunmaması halinde ise yapılamayacağı düşüncesindeyiz.

Çekin üzerine teyit kaydının düşülmesi halinde; muhatap banka tarafından çekle işleyen hesaptaki çek bedelinin ibraz süresince hamil lehine bloke edilmesi gerekmektedir[889]. Bunun yanında, muhatap tarafından; bloke edilen bu tutar hesaptan çıkarılarak ayrı bir hesaba alınmalı ya da çeke ilişkin konulan blokenin miktarı açıkça çek hesabında belirtilmelidir[890]. Ayrıca, çeke ilişkin bloke edilen bu tutar üzerinde düzenleyenin tasarrufta bulunması mümkün olmadığı[891] gibi; bloke süresince düzenleyenin başka bir çekinin ibraz edilmesi halinde, banka tarafından çekin karşılıksız olup olmadığının tespitinde bu tutarın dikkate alınması da mümkün değildir[892].

Teyit kaydı, muhatap bankanın çeki kabul ettiği veya senedin borçlusu olduğu anlamına gelmemekte; bununla birlikte kendisinin çekin bedeline ilişkin genel hükümlerden kaynaklanan sorumluluğuna sebebiyet vermektedir[893]. Ancak; muhatabın bu sorumluluğu çekin zorunlu unsurları taşımasına ve kanuni süresinde ibraz edilmesine

---

[887] Türk hukukunda, Fransız hukukundan farklı olarak; çekin düzenlenmesi karşılığın intikali anlamı taşımadığı için çekle işleyen hesap üzerinde tasarruf yetkisi bulunan kişi hamil değil; hesap sahibinin/düzenleyenin kendisidir(**Tekil,** s. 110-111).

[888]**Domaniç,** 1975, s. 424; **Tekil,** s. 110-112; **Kendigelen,** s. 385-386; **Bozer/Göle,** s. 301; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374.

[889] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134; **Bozer/Göle,** s. 301; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374; **Pulaşlı,** s. 290.

[890] **Bozer/Göle,** s. 301.

[891] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134.

[892] **Bozer/Göle,** s. 301.

[893] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134-1136; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 154; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 375; **Pulaşlı,** s. 290; **Bozer/Göle,** s. 303.

bağlıdır[894]. Teyit kaydının çekin ibraz süresini uzatması gibi bir durum söz konusu değildir[895]. Nitekim, ibraz süresinin geçmesinden sonra muhatap bankanın çekin bedelini ödeme yükümlülüğü bulunmadığı gibi; böyle bir durumda düzenleyenin de çekten cayabilmesi mümkündür[896].

Teyit kaydı, ödeme taahhüdü niteliğinde bir beyan olmayıp[897]; bu kaydı taşıyan çekin ödenmesini durduran bir ihtiyati tedbir kararının varlığı halinde, muhatap bankanın çeki ödemesi mümkün olmayacağı gibi bu sebeple hamile karşı sorumluluk da taşımayacaktır[898].

Teyit kaydı taşıyan çekin, bu kaydın düşülmesi sonrasında, özellikle bedelinin, düzenlenme tarihinin veya diğer zorunlu unsurlarının değiştirilmesi halinde; bu değişiklik yalnızca düzenleyen tarafından değil, muhatap banka tarafından da onanmalıdır[899].

Teyit kaydı taşıyan bir çekin kanuni süresinde ibraz edilmesi halinde; muhatap banka tarafından, çekin karşılığının hesapta bulunmaması gerekçe gösterilerek ödeme yapılmaması ve çeke bu sebeple "karşılıksızdır" işlemi yapılması mümkün değildir[900]. Böyle bir durumda veya teyit kaydı taşıyan bir çeke ilişkin bloke işleminin yapılmayıp, hesaptaki bu bedel ile düzenleyenin başka bir çekinin ödenmesi ya da banka tarafından bu bedel üzerinde düzenleyenin alacaklılarının tasarruf etmesine imkân verilmesi gibi durumlarda; muhatap banka teyit kaydı taşıyan çekin hamiline karşı genel hükümler kapsamında sorumlu tutulabilmektedir[901]. Ayrıca; çekle işleyen hesapta yeterli karşılık olmamasına rağmen muhatap bankanın çeke teyit kaydı koyması halinde; muhatabın düzenleyene kredi kullandırdığı kabul edilmektedir[902].

Belirtmek gerekir ki; çekin üzerindeki teyit kaydının altını imzalayan muhatap banka çalışanının yetkisiz olduğuna yönelik bir itiraz; bankanın iç ilişkilerinden

---

[894] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 154; **Arı(Karahan/Bozgeyik/Saraç/Ünal),** s. 374.
[895] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 154-155. Yargıtay 11. HD 21.05.2001 T., E. 2001/2359, K. 2001/4474(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[896] **Bozer/Göle,** s. 302; **Pulaşlı,** s. 290-291.
[897] **Bozer/Göle,** s. 303.
[898] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1136; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 155; **Bozer/Göle,** s. 303-304. Yargıtay 11. HD 08.02.2001 T., E. 2001/185, K. 2001/955(www.legalbank.net Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[899] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 154. Yargıtay 11. HD 17.09.1986 T., E. 3708/K. 4484(**Eriş,** s. 54).
[900] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1134; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 153.
[901] **Bozer/Göle,** s. 301.
[902] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1137; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 152-153. Yargıtay 19. HD 17.01.1994 T., E. 1993/9905, K. 1994/111; Yargıtay 19. HD 25.10.1993 T., E. 1992/7020, K. 1993/6959(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 152 dn. 332).

kaynaklandığından iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülemeyecektir[903]. Benzer şekilde; düzenleyen ile muhatap banka çalışanın aralarında anlaşarak, hukuka aykırı bir şekilde çekin üzerine teyit kaydı düşmeleri gibi bir durumda da, bu husus çek hamiline karşı ileri sürülemeyecek ve bankanın çeki ödemesi gerekecek; ancak banka sonradan çalışanına veya düzenleyenine rücu edebilecektir[904]. Böyle bir durumda; hamilin teyit kaydı konurken çekle işleyen hesapta karşılığın olmadığını bilmesi de tek başına muhatap bankayı sorumluluktan kurtarmamalıdır[905]. Ancak; hamil ile muhatap banka çalışanının, çeke teyit kaydı konulması hususunda bankanın sorumluluğunun doğması amacıyla işbirliği içerisinde oldukları hususunun tespit edilmesi halinde, muhatap banka sorumlu tutulamayacaktır[906].

II. ÇEKE KONULAMAYACAK(YASAK) KAYITLAR

Çekin üzerine ilgililerin isteğine bağlı olarak çeşitli kayıtlar konulabilirse de istenilen her kaydın çekin üzerine yazılabilmesi mümkün değildir. Çeke konulamayacak olmasına rağmen, bu kayıtların senedin üzerinde yer alması halinde, bazıları senedin çek vasfını etkilemeyip sadece yazılmamış sayılırken; bazıları çekin geçersizliğine neden olmaktadır.

A. Senedin Çek Vasfını Etkilemeyen Kayıtlar

1. Kabul Kaydı

Kanun koyucu tarafından çeke ilişkin kabul işlemi yasaklanmış olup, buna rağmen, çekin üzerinde kabule ilişkin bir beyanın bulunması halinde ise bu kaydın yazılmamış sayılacağı öngörülmüştür(TTK m. 784). Bu kapsamda; çekin üzerine böyle bir kaydın düşülmesi herhangi bir hüküm ifade etmeyeceği gibi senedin çek vasfını da etkilemeyecektir[907].

---

[903] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1136-1137. Benzer nitelikte Yargıtay 19. HD 15.03.2011 T., E. 2010/9877, K. 2011/3287 sayılı kararı(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 23.03.2019).
[904] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 153.
[905] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 153. Karşı görüşte; **Pulaşlı,** s. 292-293.
[906] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 153.
[907] **Can,** s. 157.

Kabul yasağının sebebi olarak; senedin ödenip ödenmeyeceğinin belirsiz olmasının hamili bir an önce çeki ibraza sevk edeceği ve bunun ödeme aracı niteliğine uygun olduğu, muhatap bankanın kambiyo taahhüdü ile çek borçlusu olamayacağı[908], kabul işleminin çekin görüldüğünde ödenecek olması hususu ile bağdaşmayacağı gibi çeşitli nedenler ileri sürülmüş ve özellikle çekin banka tarafından kabul edilmesi durumunda paraya benzer bir nitelik kazanacağı, bu durumun ise merkez bankalarının banknot ihracı konusundaki tekel hakkı ile uyuşmayacağı ve piyasada bulunan banknotun kontrol altında tutulması hususunda sorun oluşturabileceği[909] göz önünde tutularak kabul yasağına yönelik düzenlemeye gidilmiştir[910]. Bununla birlikte doktrinde, bu sebeplere ilişkin çeşitli eleştirilerle[911] birlikte Anglo-Sakson hukuk çevrelerinde kabulün çekle bağdaşan bir işlem olarak görülüp, geçerli olduğu belirtilerek bu düzenlemenin yerinde olmadığı da ileri sürülmektedir[912].

Kabul kaydının yazılmamış sayılması ile muhatabın çekin asıl borçlusu konumuna gelmesi engellenmektedir[913]. Bunun yanında, muhatabın dolaylı olarak kambiyo taahhüdü altına girmesi neticesini verebilecek nitelikte işlemlere de cevaz verilmemiş olup; bu kapsamda, muhatap tarafından düşülecek aval kaydı geçerli olmamakta ve muhatabın cirosu batıl kabul edilmektedir[914](TTK m. 789/2; m. 794).

Kabul kaydı ister çekin ön yüzüne isterse arka yüzüne konulsun, hükümsüz olacaktır. Bununla birlikte; belirtmiş olduğumuz üzere, bu kayıt sebebiyle muhatabın çekin arka yüzüne atmış olduğu imza ciro veya aval olarak da nitelendirilemeyecektir[915](TTK m. 789/2; m. 794).

Muhatap banka tarafından çekin üzerine kabul kaydı konulması halinde, bu kaydın genel hükümler bakımından bir anlamı bulunmamakta olup, bu nitelikteki bir kayıt yazılmamış sayıldığından; mücerret bir borç ikrarının, garanti sözleşmesinin, kefaletin vs. varlığından söz edilemeyecektir[916]. Ayrıca, çekin üzerine kabul kaydı

---

[908] **Kınacıoğlu,** s. 47.
[909] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1124-1125; **Kendigelen,** s. 139; **Can,** s. 158.
[910] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1124-1125.
[911] Bkz. **Öztan,** 2. Baskı, s. 1125-1126; **Kendigelen,** s. 139-140.
[912] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1125-1126; **Kendigelen,** s. 139-140.
[913] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1129; **Can,** s. 158.
[914] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1126; **Kınacıoğlu,** s. 275; **Kendigelen,** s. 139-141.
[915] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1127.
[916] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1127 ve dn. 18'de yer alan yazarlar; **Kınacıoğlu,** s. 275. Karşı görüşte; *Kendigelen,* geçersiz olan kabul beyanının hamilin lehine garanti beyanı niteliğinde görülmesi gerektiği ve geçersiz olduğunu bilerek muhatap tarafından çekin üzerinde kabul kaydı düşülmesine bir sonuç bağlanmamasının dürüstlük kurallarına aykırılık teşkil edeceği kanaatindedir(**Kendigelen,** s. 141).

düşen muhatabın çeki sonradan ödememesi halinde; bu husus, hakkın kötüye kullanılması ya da ahlâk ve âdaba aykırı hareket edilmesi şeklinde değerlendirilmemelidir[917].

Belirtmek gerekir ki; muhatabın çekin üzerine kabul kaydı düşememesi hususu, muhatap tarafından çekin dışında bir şekilde, çekin ödenmesinin sözleşme ile yüklenilmesine engel oluşturmamaktadır. Ancak, bu şekilde yapılan anlaşmalar, yalnızca taraflar arasında hüküm ifade etmektedir[918].

2. Faiz Kaydı

Çekin bir ödeme vasıtası olması, kısa ibraz sürelerine tabi tutulması ve gecikilmeksizin ibrazının yapılmasının istenmesi hususları gözetilerek çeke faiz kaydı konulması yasaklanmıştır[919]. Nitekim, kanun koyucu; çekin üzerinde, faiz kaydının yer alması halinde, bu kaydın yazılmamış sayılacağını öngörmüştür(TTK m. 786). Bu kapsamda, kanun koyucu tarafından yasaklanan faiz kaydının, anapara faizine ilişkin kayıt olduğu; bununla birlikte; temerrüt faizine[920] ilişkin kayıtların çekin üzerine yazılmasında herhangi bir sakınca bulunmadığı kabul edilmektedir[921].

Belirtmek gerekir ki; özellikle ileri tarihli çeklerde, çek bedelinin; anaparanın ve baştan hesaplanmış anapara faizinin toplamı şeklinde yazılmasını engelleyen bir düzenleme bulunmamaktadır[922].

3. İbraz Süresi ve Zamanaşımı Sürelerini Değiştiren Kayıtlar

Kanun koyucu tarafından çekin; ödenmek üzere muhatap bankaya ibrazının düzenlenme ve ödeme yerlerine göre on gün, bir ay veya üç aylık hak düşürücü[923] sürelere tabi olacağı öngörülmüştür(TTK m. 796). Bu düzenleme emredici nitelikte olup, çekin üzerine herhangi bir kayıt düşülerek, ibraz sürelerinin uzatılıp kısaltılması

---

[917] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1127; **Kınacıoğlu,** s. 275.
[918] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1127; **Kınacıoğlu,** s. 275.
[919] **Domaniç,** 1975, s. 445; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1078; **Kendigelen,** s. 142.
[920] Bu husus çalışmamızın "Temerrüt Faizi Oranına İlişkin Kayıt" başlığı altında incelenmiştir.
[921] **Domaniç,** 1975, s. 455; **Öztan,** 2. Baskı, s. 1078-1079; **Kendigelen,** s. 142-143; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 84; **Bozer/Göle,** s. 244 dn. 73; **Pulaşlı,** s. 334.
[922] **Kendigelen,** s. 142; **Pulaşlı,** s. 334.
[923] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1167; **Kınacıoğlu,** s. 284.

mümkün değildir[924]. Bu nitelikte kayıtlar, yazılmamış sayılmakta ve senedin çek vasfını etkilememektedir[925]. Bu şekilde bir kaydın, düzenleyen veya cirantalar tarafından yazılmış olmasının da kaydın hüküm ve sonuçları açısından bir önemi bulunmamaktadır[926].

Çeklerde zamanaşımı, müracaat borçlularına başvurma durumunda gündeme gelmekte olup; üç yıl olarak öngörülmüştür(TTK m. 814). Bununla birlikte, somut olaya göre zamanaşımına ilişkin genel hükümlerde uygulanma alanı bulabilmektedir[927]. Ayrıca, zamanaşımına ilişkin olarak kanun koyucu, zamanaşımı sürelerinin kanunda aksi bulunmadıkça sözleşme ile değiştirilemeyeceğini düzenlemiştir(TTK m. 6). Bu hüküm emredici nitelikte olduğundan[928] çekin üzerine zamanaşımı süresinin ne kadar olacağına ilişkin kayıt düşülemeyecektir[929]. Çekin üzerinde, zamanaşımı süresinin uzatılıp kısaltılmasına yönelik bir kaydın konulmuş olması halinde ise bu kayıt yazılmamış sayılacak ve senedin çek vasfını etkilemeyecektir[930].

4. Muacceliyet, Cezai Şart ve Benzeri Diğer Kayıtlar

Muacceliyet kaydı; senedin ödenmemesi durumunda başka kambiyo senetlerinin de muaccel olacağına yönelik kayıtlardır[931]. Bu kayıtlar, "bu senedin ödenmemesi halinde müteakip senetler de muaccel olacaktır"[932] gibi vb. şekillerde görülebilmektedir. Çekin üzerine yazılması halinde muacceliyet kaydı, çekin kambiyo senedi vasfını etkilememekte ve yazılmamış sayılmaktadır[933]. Nitekim, Yargıtay'ın bonolara ilişkin vermiş olduğu çekler açısından da geçerli sayılabilecek çeşitli kararları da bu

---

[924] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1174; **Narbay, Şafak:** Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 1999, s. 40 vd. ; **Kendigelen,** s. 220; **Bozer/Göle,** s. 244, s. 244 dn. 78; **Poroy/Tekinalp,** s. 321; **Bozgeyik, Hayri:** Poliçede Müracaat Hakkı, Ankara 2003, s. 103; **Aker, Yeşim:** Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 2008, s. 62. Ayrıca, bu sürelerin uygulamada dolaylı yoldan uzatılıp kısaltılmasına yönelik bkz. **Aker,** s. 62-64.

[925] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1174-1175; **Bozer/Göle,** s. 244; **Poroy/Tekinalp,** s. 321.

[926] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1175. Karşı görüşte, *Kınacıoğlu;* düzenleyenin yapamamasına karşın, cirantanın çeke koyacağı bir kayıtla ibraz süresini kısaltabileceği, çünkü ciranta çekin ödenmemesine ilişkin sorumluluktan kendini muaf tutabildiğinden bu yetkinin daha dar bir yetki niteliğinde olan ibraz süresini kısaltma yetkisini de kapsayacağı kanaatindedir(**Kınacıoğlu,** s. 284).

[927] **Kınacıoğlu,** s. 295.

[928] Bkz. Yargıtay 12. HD 30.05.2000 T., E. 2000/8159, K. 2000/8880 sayılı kararı karşı oy yazısı (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.03.2019).

[929] **Kınacıoğlu,** s. 224; **Bozer/Göle,** s. 244; **Uslu, Kazım Menderes:** Yeni TTK Yasa Tasarısı Nazara Alınarak Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı, Ankara 2006, s. 160-162.

[930] **Bozer/Göle,** s. 244.

[931] **Poroy/Tekinalp,** s. 171.

[932] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 216.

[933] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1002; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 216-217; **Pulaşlı,** s. 334; **Poroy/Tekinalp,** s. 171.

doğrultudadır[934]. Belirtmek gerekir ki, kambiyo hukuku dışında, senetlerde belirtilen bedellerin muacceliyetine ilişkin taraflar arasında ayrıca bir sözleşme yapılmışsa bu sözleşme geçerlidir[935].

Cezai şart; çekin kısmen veya tamamen ödenmemesi haline ilişkin ceza öngören kayıttır. Çek üzerine konulan cezai şarta dair kayıtlar yazılmamış kabul edilmekte ve çek vasfını etkilememektedir[936]. Nitekim; Yargıtay, cezai şartın kambiyo senedinin niteliğine ve fonksiyonuna ters düştüğünden yazılmamış sayılması gerektiği yönünde hüküm vermektedir[937].

Vekâlet ücretine ilişkin kayıtlar; çekin ödenmemesi halinde belirli bir tutarda vekalet ücreti ödeneceğine dair "çekin ödenmemesi halinde %30 vekalet ücreti ödenecektir" gibi şekillerde olabilen kayıtlardır[938]. Vekalet ücretine dair çekin üzerine yazılan bu tarz kayıtlar, ne ad altında olursa olsun cezai şarta benzer bir nitelik göstermekte[939]; çekin kambiyo senedi vasfını etkilemeyip, yazılmamış sayılmaktadır[940].

Manevi tazminata ilişkin kayıtlar da çekin üzerine yazılamayacak olup; aksi halde çek geçersiz olmayacak, çekin üzerinde yer alan bu kayıt yazılmamış sayılacaktır[941].

5. Düzenleyenin Sorumsuzluk Kaydı

Çekin kısmen veya tamamen ödenmemesinden dolayı sorumlu olunmadığına dair çekin üzerine; "çek bedelinin 3000-TL sinin ödenmemesinden dolayı

---

[934] Yargıtay 12. HD 15.01.2015 T., E. 2014/26319, K. 2015/707; Yargıtay 12. HD 07.10.2010 T., E. 2010/9857, K. 2010/22648; Yargıtay 12. HD 21.02.2006 T., E. 2006/384, K. 2006/3097(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 05.04.2019).

[935] **Pulaşlı,** s. 257; **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal),** s. 217. Bu yönde; Yargıtay 12. HD 15.01.2015 T., E. 2014/26319, K. 2015/707(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 05.04.2019).

[936] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1042; **Arslan/Kayançiçek,** s. 143; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 85; **Bozer/Göle,** s. 244; **Poroy/Tekinalp,** s. 171; **Pulaşlı,** s. 334. Karşı görüşte, *Kendigelen;* Yargıtay ve doktrinin hemfikir olduğu görüşe katılmadığını belirterek temerrüt faizine ilişkin kayıtlardaki gibi senedin süresinde ödenmemesi durumunda meydana gelen zararın karşılanmasına yönelik cezai şartın da geçerli olması gerektiği kanaatinde olduğunu ifade etmektedir(**Kendigelen,** s. 143).

[937] Yargıtay 12. HD 29.11.1990 T., E. 7506/K. 7661(**Eriş,** s. 24). Benzer şekilde Yargıtay 12. HD 08.11.1982 T., E. 1982/7799, K. 1982/8093(www.legalbank.net Erişim Tarihi: 05.04.2019).

[938] **Uyar, Talih:** "Kambiyo Senetlerine İlişkin Özel Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler", Yargıtay Dergisi, C. 16, S. 1-2, Ocak-Nisan 1990, s. 144-145.

[939] **Uyar,** s. 145.

[940] **Şimşek,** s. 382; **Uyar,** s. 145; **Arslan/Kayançiçek,** s. 143; **Pulaşlı,** s. 334; **Bozer/Göle,** s. 244; **Poroy/Tekinalp,** s. 171.

[941] **Arslan/Kayançiçek,** s. 143; **Pulaşlı,** s. 334; **Bozer/Göle,** s. 244; **Poroy/Tekinalp,** s. 171.

sorumluluğum olmayacaktır"[942], "ödenmemeden sorumlu değilim"[943], "teminatsız"[944], "bilâ mesuliyet"[945] gibi çeşitli şekillerde yazılabilen sorumsuzluk kaydının; cirantalar tarafından konulmasının mümkün olmasına[946] karşın, çekin düzenleyeni tarafından konulması mümkün değildir(TTK m. 679[947]).

Düzenleyen tarafından, çekin üzerine konulan bu nitelikteki kayıtlar; yazılmamış sayılacağından çekin geçerliliğine etki etmemektedir[948](TTK m. 679). Bu kapsamda; sorumsuzluk kaydı yazılmak suretiyle düzenleyenin çek hamillerine karşı sorumluluğu bertaraf edilemeyecektir[949].

Belirtmek gerekir ki, düzenleyen tarafından; sorumsuzluk kaydı konulması hususu ile ciro yasağı kaydı konulması hususlarını karıştırmamak gerekmektedir[950]. Nitekim, düzenleyen tarafından, sorumsuzluk kaydı konulması herhangi bir hüküm ifade etmez[951] iken; "cirosu yasaktır"[952], "ciro ile devredilemez"[953] vb. şekilde ciro yasağına yönelik kayıtlar konulması halinde kambiyo senedi nama yazılı hale gelmekte ve senedin devri halinde alacağın temlikinin hukuki neticelerini doğurmaktadır(TTK m. 785/2; m. 788/2).

6. Vâde

a. Vâde Kaydı

Kanun koyucu tarafından, çeklerin ödeme aracı vasfı göz önünde bulundurularak, vade konulamayacağı ve görüldüğünde ödenmesi gerektiği

---

[942] **Kınacıoğlu,** s. 149-150.
[943] Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[944] **Kınacıoğlu,** s. 149. "bilâ teminat" şeklinde de yazılabilir(**Öztan,** 2. Baskı, s. 607; Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202 www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[945] **Öztan,** 2. Baskı, s. 607; Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019). "mesuliyetsiz" şeklinde de yazılabilir(**Kınacıoğlu,** s. 149).
[946] Bu husus, çalışmamızın "Sorumsuzluk ve Ciro Yasağı Kaydı" başlığı altında incelenmiştir.
[947] TTK m. 818/1-c hükmünde yer alan poliçe hükmüne atıf sebebiyle TTK m. 679 hükmü çekler için de geçerlidir.
[948] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079.
[949] **Bozer/Göle,** s. 311.
[950] Yargıtay HGK 11.04.2007 T., E. 2007/12-206, K. 2007/202(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.01.2019).
[951] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079.
[952] **Saraç(Karahan/Arı/Bozgeyik/Ünal**), s. 209.
[953] Yargıtay 19. HD 23.02.2010 T., E. 2009/5022, K. 2010/1812(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 15.11.2018).

öngörülmüştür[954](TTK m. 795/1). Bu doğrultuda, ödeme aracı vasfı sebebiyle çekin ibraz süresi; on gün, bir ay ve üç ay şeklinde düzenlenerek oldukça kısa tutulmuş ve de çeklerde rehin cirosu yapılmasına imkân tanınmamıştır[955](TTK m. 796).

Çekin üzerine; vade kaydının düşülmesi halinde, çek geçersiz olmayıp kambiyo senedi vasfı taşıyacak; fakat vade kaydı yazılmamış hükmünde olacaktır(TTK m. 795/1). Bu kapsamda, çeke vade adı altında herhangi bir tarihin yazılması mümkün olmadığı gibi; çekin üzerinde birden fazla tarih bulunması halinde de Yargıtay'a göre önceki tarih düzenlenme tarihi olarak sonraki tarih ise vade olarak kabul edildiğinden[956], sonraki tarih geçersiz sayılmaktadır[957]. Bu doğrultuda; hamilin hak kaybına uğramaması için çekin üzerinde bulunan vade tarihini beklememesi ve düzenlenme tarihi olarak kabul edilen tarihe göre ibraz süresini hesaplayıp çeki bu sürede ibraz etmesi gerekmektedir[958]. Aksi durumda, hamilin çeki; vade olarak gösterilmiş olan tarihte muhataba ibraz etmesi halinde, tahsil edememe tehlikesi ile karşı karşıya kalması gündeme gelebilecek ve hamil, müracaat borçlularına karşı kambiyo senetlerine mahsus icra yollarına başvuramayacaktır[959](TTK m. 808).

b. İleri Düzenlenme Tarihli Çekler

Kanun koyucu tarafından düzenlenme tarihinin gerçeği yansıtması aranmadığından[960], çekin gerçekten düzenlendiği tarihin ilerisinde bir tarih çekin üzerine yazılabilmektedir[961]. Uygulamada, ileri bir düzenlenme tarihi yazılarak çeke teminat veya kredi vasıtası fonksiyonları yüklenmeye[962] ve dolaylı olarak vade oluşturulmaya çalışılmaktadır. Çeke vade kaydı yazılması yasaktır(TTK m. 795/1). Ancak; çekin ileri tarihli olarak düzenlenmesi mümkün olup, bu husus çekin geçerliliğini etkilememektedir[963]. Nitekim, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 795/2, Çek

---

954 **Öztan,** 2. Baskı, s. 1079; **Kendigelen,** s. 142.
955 **Bozer/Göle,** s. 320.
956 Bu hususa ilişkin tartışmalar, yukarıda "Birden Fazla Düzenlenme Tarihi Yazılması" başlığı altında ele alınmıştır.
957 Yargıtay 12. HD 06.07.2001 T., E. 2001/11756, K. 2001/12471; Yargıtay 12. HD 28.12.1998 T., E. 1998/13931, K. 1998/15088(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.04.2019).
958 **Bozer/Göle,** s. 327-328. Yargıtay 12. HD 10.12.2001 T., E. 2001/20403, K. 2001/21048(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.04.2019).
959 **Bozer/Göle,** s. 330.
960 **Bozer/Göle,** s. 251.
961 **Kendigelen,** s. 198; **Bozer/Göle,** s. 251; **Poroy/Tekinalp,** s. 323-325.
962 **Kendigelen,** s. 198 vd. ; **Bozer/Göle,** s. 321 vd.
963 Yargıtay 12. HD 07.12.2015 T., E. 2015/20944, K. 2015/30721(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.04.2019).

Kanunu'nun m. 2/10, m. 3/8, m. 5/7 ve geçici m. 3/5 fıkralarında, ileri düzenlenme tarihli çeklere[964] ilişkin düzenlemeler yer almaktadır.

İleri düzenlenme tarihli çeklere ilişkin olarak Cenevre Yeknesak Kuralları'nın hazırlığı sırasında, bu tür çeklerin geçersiz sayılması gerektiği yönünde bir öneri de ileri sürülmüş, ancak, istisnai olarak böyle bir çekin kullanılmasına olanak tanınabilmesinin faydalı olabileceği ve tarafların üzerindeki düzenlenme tarihi öncesinde çekin ödenmesini isteyebileceği düşünülmüştür[965]. Böylelikle, mehaz kanunda bu şekildeki çeklerin geçerli olduğu ve üzerindeki düzenlenme tarihinden önce ibraz edilmesi halinde ibraz tarihinde ödenebileceği kabul edilmiştir[966].

Nitekim, Ticaret Kanunu'nun m. 795/2 fıkrasında; ileri düzenlenme tarihli çeklerin, üzerinde yer alan düzenlenme tarihinden önce muhatap bankaya ibraz edilebileceği ve bu durumda, ibraz edildiği tarihte ödenmesi gerektiği öngörülmüştür. Ancak, Çek Kanunu'nun geçici m. 3/5 fıkrasında; çekin, üzerindeki düzenlenme tarihinden önce ödenmek için muhatap bankaya ibrazının, 31/12/2020 tarihine kadar geçersiz olacağı öngörüldüğünden, Türk Ticaret Kanunu'nun m. 795/2 fıkrasında yer alan bu düzenleme, 31/12/2020 tarihine kadar uygulanmayacaktır. Bu kapsamda, kanuni ibraz sürelerinin başlangıcı açısından çekin gerçek düzenlenme tarihi değil, üzerinde yazılı olan düzenlenme tarihi dikkate alınacaktır[967]. Örneğin, gerçek düzenlenme tarihi 25.09.2019 olan bir çekin, üzerinde düzenlenme tarihi olarak 22.12.2019 tarihinin mevcut olması durumunda, bu çek 22.12.2019 tarihine kadar muhatap bankaya ödenmek için ibraz edilemeyecek ve ibraz edilse dahi bu işlem geçersiz sayılacağından hamilin çekin üzerindeki 22.12.2019 tarihini beklemesi gerekecektir.

Belirtmek gerekir ki; başlangıçta, 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'da; ileri düzenlenme tarihli çeklerin üzerinde yazılı tarihten önce muhataba ibraz edilip karşılıksız çıkması halinde, düzenleyenin hapis cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür. Nitekim, doktrinde, bu husus eleştirilmiş ve böyle bir şekilde çeke ilişkin düzenlenme tarihinden

---

[964]Doktrinde ve uygulamada bu çekler; "post-date çek", "sonraki tarihli çek", "vadeli çek" olarak da adlandırılmaktadır(**Tekinalp, Ünal:** "İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri", Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 19, S. 1-2, İstanbul 1999-2000, s. 925; **Bozer/Göle,** s. 323). Çeklerde vade olmadığından bu çeklerin "vadeli çek" olarak adlandırılması eleştirilmektedir(**Bozer/Göle,** s. 326-327).

[965] **Tekinalp,** s. 927.

[966] **Tekinalp,** s. 927; **Poroy/Tekinalp,** s. 323-324.

[967]**Domaniç,** 1975, s. 376-377; **İmregün,** s. 127; **Bozer/Göle,** s. 325; **Poroy/Tekinalp,** s. 324.

önce hukuki ve cezai takibe izin verilmiş olmasının, ileri düzenlenme tarihli çeklerin yaygınlaşmasına sebebiyet verdiği belirtilmiştir[968]. Bu doğrultuda; ileri düzenlenme tarihli çekler sebebiyle ticari yaşantıda karşılaşılan sorunlara ve meydana gelen mağduriyetlere çözüm bulunması amaçlanarak[969], 3167 sayılı(mülga) Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'a geçici bir madde eklenmiştir. Bu madde kapsamında; 31.12.2009 tarihine kadar çekin üzerinde yer alan düzenlenme tarihinden önce muhataba ibrazının geçersiz olduğu düzenlemesi[970] getirilmiş ve sonrasında ise bu geçici madde önce 31.12.2011 tarihine[971], sonra 31.12.2017 tarihine[972] ve son olarak da 31.12.2020 tarihine[973] kadar uzatılmıştır. Doktrinde haklı olarak belirtildiği üzere; bu kadar uzun bir süre geçici maddeler ile ileri tarihli çeklere ilişkin böyle bir uygulamaya gidilmesi, bu hususun fiilen yerleşmesine sebebiyet vereceğinden, bu sürenin sona erdirilmesi pek mümkün görünmemektedir[974].

Çekin üzerinde bulunan ileri düzenlenme tarihinin öncesinde, çekin kısmen veya tamamen ödenmediğinden bahisle hukuki takip yapılması da mümkün olmayıp; böyle bir çek ile ilgili hukuki takip yapılabilmesi için çekin kanuni ibraz süresi geldiğinde ibraz edilerek "karşılıksızdır" işlemine tabi tutulması gerekmektedir(ÇekK m. 3/8). Ayrıca, ileri düzenlenme tarihli çekleri düzenleyen kişilerin cezai sorumluluğu için de yine çekin kanuni ibraz süresinde bankaya ibraz edilip "karşılıksızdır" işlemine tabi tutulması gerekmektedir(ÇekK m. 5/1). Bunun yanında, hakkında çek düzenleme ve çek hesabı açma yasağı bulunan kişinin, bu yasağın tebliğinden itibaren on gün içerisinde ileri düzenlenme tarihli olarak düzenlemiş olduğu ve henüz tahsil edilmemiş çeklere ilişkin bilgileri muhatap bankaya verme yükümlülüğü bulunmaktadır(ÇekK m. 5/7).

Ayrıca; kanun koyucu tarafından, ileri düzenlenme tarihli bir çekin üzerindeki tarihin, çekle işleyen hesabın kapatılması sonrası bir tarihe denk gelmesi ve bu çekin kanuni süresinde muhatap bankaya ibraz edilmesi halinde, banka tarafından bu çeke ilişkin "karşılıksızdır" işlemi yapılacağı öngörülmüştür(ÇekK m. 2/10).

---

[968] **Poroy/Tekinalp,** s. 362-363; **Can,** s. 147.
[969] Bkz. 5838 sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 18 hükmünün gerekçesi (http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 27.04.2019).
[970] 5838 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 18.
[971] 5838 sayılı Kanun ile geçici 2. madde olarak eklenmiş olan hüküm, Çek Kanunu'nun geçici 1. maddesinin beşinci fıkrası ile 31/12/2011 tarihine kadar uzatılmıştır.
[972] 6273 Sayılı Çek Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 6.
[973] 7061 Sayılı Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun m. 100.
[974] **Pulaşlı,** s. 335.

İleri düzenlenme tarihli çeklerden cayılabilmesi de mümkündür(TTK m. 799). Ancak bu caymanın hüküm ifade etmesi için de gerçek düzenlenme tarihi değil, çekin üzerinde yer alan düzenlenme tarihinin geçmesi gerekmektedir[975]. Benzer şekilde zamanaşımının da yine çekin üzerinde yazılı olan düzenlenme tarihine göre ibraz süresinin bitimi tespit edilerek hesaplanmalıdır[976]. Temerrüt faizi ise; Çek Kanunu'nun geçici m. 3 hükmü de gözetildiğinde; ileri düzenlenme tarihli çekler açısından çekin üzerinde bulunan düzenlenme tarihine göre kanuni süresinde ibraz edilip kısmen veya tamamen ödenmemesi ile başlayacaktır[977].

İleri düzenlenme tarihli çeklerde, düzenleyenin çeki düzenledikten sonra ölmesi, iflas etmesi veya medeni hakları kullanma ehliyetini kaybetmesi, çekin geçerliliğini etkilememektedir(TTK m. 800). Nitekim, kanun koyucu tarafından, çekin düzenlenme tarihinden sonra değil, tedavüle çıkarılmasından sonra düzenleyenin durumunda meydana gelecek bu değişikliklerin çeki geçersiz kılmayacağı vurgulanmıştır[978](TTK m. 800).

Belirtmek gerekir ki; tüzel kişiler tarafından düzenlenen ileri düzenlenme tarihli çekler, gerçek düzenlenme tarihinden sonra tüzel kişinin temsilcisinin değişmesi ve çekin kanuni ibraz süresinde başka bir kişinin yetkili olması durumunda sorun teşkil edebilmektedir. Böyle bir durumda; muhatap banka tarafından çekin yetkili kişilerce düzenlenmediği ileri sürülerek ödeme yapılmamaktadır[979]. Bununla birlikte; eğer ki çekin ileri tarihli olarak düzenlendiği ve çekteki imzanın, çekin gerçek düzenlenme tarihinde yetkili olan kişilerce atılmış olduğu ispatlanabilirse[980], tüzel kişi çek bedelinden sorumlu tutulabilmektedir[981]. Bunun yanında; çekin Karekod Okutma ve Bilgi Paylaşım Sistemine[982] kaydedilmesi halinde; kayıt tarihinden sonra tüzel kişinin temsilcisinde meydana gelen değişiklikler tüzel kişinin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır(Çek Kanunu m. 3/10). Böylece, karekodlu çekin sisteme

---

[975] **Kınacıoğlu,** s. 277; **İmregün,** s. 127; **Bozer/Göle,** s. 328; **Poroy/Tekinalp,** s. 324.
[976] **Domaniç,** 1975, s. 376-377; **Kınacıoğlu,** s. 277; **İmregün,** s. 127; **Bozer/Göle,** s. 329; **Poroy/Tekinalp,** s. 324. Bu yönde Yargıtay 12. HD 25.03.1997 T., E. 1997/2899, K. 1997/3661(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.04.2019).
[977] **Poroy/Tekinalp,** s. 365.
[978] **Bozer/Göle,** s. 329; **Poroy/Tekinalp,** s. 325.
[979] **Bozer/Göle,** s. 329.
[980] Yargıtay 12. HD 12.12.2011 T., E. 2011/10810, K. 2011/28043sayılı kararında; çeklere atıf yapılmış olan imzası inkar edilmemiş tahsilat makbuzlarının tarihinin, çekin gerçek düzenlenme tarihinin ve o tarihteki şirket yetkililerinin tespiti açısından dikkate alınması gerektiği yönünde hüküm kurulmuştur(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 22.04.2019).
[981] **Bozer/Göle,** s. 329.
[982] Findeks

kaydedilmesi sayesinde; ileri düzenlenme tarihli çeklerde, çekin üzerindeki düzenlenme tarihinden önce çek hesabı sahibi tüzel kişinin temsilcisinin değişmesi durumunda, tüzel kişi tarafından çekin yetkisiz kişilerce düzenlendiği öne sürülerek banka veya tüzel kişi tarafından çekin ödenmemesinin[983] önüne geçilebilmektedir.

Ayrıca, ileri tarihli çekler bankalar tarafından verilecek krediye karşılık olarak temlik cirosuyla teminat amaçlı alınabilmekte ve bu husus inançlı bir işlem niteliği göstermektedir[984]. Bunun yanında, ileri tarihli çeklerin iştiraya alınması veya iskonto edilerek hamile ödeme yapılması da mümkündür[985]. Ancak bu gibi durumlarda, çekin kanuni ibraz süresinde kısmen veya tamamen karşılıksız olması halinde, banka, çeki kendisine devreden müşterisi dahil çek borçlularının tamamına başvurabilmektedir[986].

7. Çekin Belli Tarihten İtibaren Geçerli ya da Geçersiz Olacağına İlişkin Kayıtlar

Çekin üzerine; "gününde muteberdir"[987], "gününde geçerlidir", "bu çek 12.03.2019 tarihinden itibaren geçerlidir" gibi geçerlilik tarihi belirten ibarelerin veya "bu çek 25.09.2019 tarihinden itibaren geçersizdir"[988] gibi belli tarihten itibaren geçersiz olacağına yönelik ibarelerin yazılması senedin çek vasfına etkili değildir[989]. Bu nitelikteki kayıtlar, yazılmamış sayılmaktadır[990].

Kanun koyucu tarafından; çekin görüldüğünde ödeneceği buna aykırı nitelikte kayıtların yazılmamış sayılacağı öngörülmüştür(TTK m. 795/1). Nitekim, Yargıtay bir kararında; üzerinde yer alan düzenlenme tarihine göre süresinde ibraz edilen çekin ön yüzünde bulunan geçerlilik tarihini gösteren ibarenin geçersiz olduğu yönünde hüküm vermiş[991]; başka kararlarında ise "çek gününde muteberdir" ibaresinin hüküm ve sonuç

---

[983] Bkz. 6728 sayılı Kanun m. 62 hükmünün gerekçesi(http://mevzuat.tbmm.gov.tr Erişim Tarihi: 24.08.2018).
[984] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 148-149; **Sarıkaya,** s. 82-86.
[985] *Reisoğlu;* çekin iskonto edilmesi veya iştiraya alınması halinde, banka tarafından kredi açılmış olduğunu ve bu işlemlerin kredi işlemi olduğunu belirtmektedir(**Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 151). *Poroy/Tekinalp;* ileri tarihli çeklerin teminat amacıyla alınması ve iştira edilmesinin yararsız hale geldiği görüşündedir(**Poroy/Tekinalp,** s. 364).
[986] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 151.
[987] Bu kayıt ve "düzenlenme gününden önce ibraz edilemez", "düzenlenme gününden evvel ödenemez" gibi kayıtların hükümsüz olduğuna yönelik bkz. **Güler, Mahmut:** "Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 2, Nisan 1990, s. 175-176.
[988] Yargıtay 12. HD 17.06.1994 T., E. 7796/K. 8158(**Eriş,** s. 29-30).
[989] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86-87; **Poroy/Tekinalp,** s. 320.
[990] **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86-87; **Poroy/Tekinalp,** s. 320.
[991] Yargıtay 12. HD 31.01.2000 T., E. 2000/553, K. 2000/1201(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 03.04.2019).

yaratmayacağı yönünde[992] ve "iş bu çek gününde geçerlidir" ibaresinin yazılmamış sayılması gerektiği yönünde[993] hüküm kurmuştur.

Belirtmek gerekir ki; özellikle "gününde geçerlidir", "gününde muteberdir" şeklindeki kayıtların; günümüz uygulaması açısından 31/12/2020 tarihine kadar bir önemi de bulunmamaktadır. Nitekim, ileri düzenlenme tarihli çeklere ilişkin olarak; Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenme gününden önce ibraz edilen çeklerin ibraz günü ödeneceği belirtilmiş olmasına karşın, Çek Kanunu'nda yer alan geçici m. 3/5 fıkrasında 31/12/2020 tarihine kadar düzenlenme tarihinden önce çekin muhataba ibraz edilmesi geçersiz olduğundan, hamilin her halükarda çekin ödenmesi için düzenlenme tarihini beklemesi gerekmektedir(TTK m. 795).

B. Senedin Çek Vasfını Engelleyen Kayıtlar

Çekin kayıtsız ve şartsız havaleyi içermesi gerektiğinden senet üzerine bu hususa aykırılık teşkil eden kayıtlar yazılamamaktadır(TTK m. 780/1-b). Bu doğrultuda; çekin ödenmesini şarta veya asıl borç ilişkisine bağlayan, zorunlu unsurlarını etkileyen kayıtlar ve taksitle ödemeye ilişkin düşülen kayıtların senedin üzerine yazılması mümkün değildir[994].

Çekin üzerine, ödemeyi şarta bağlayan bir kaydın düşülmesi halinde; çekin ödenmesi şartın gerçekleşmesine bağlı kılındığı için senedin kambiyo senedi vasfı ortadan kalkacaktır[995]. Bu kapsamda; "Aracın teslimi halinde ödenecektir", "kiralananda meydana gelebilecek hasarların karşılanmaması halinde geçerlidir", "taşınmazın devrinin gerçekleştirilmemesi halinde ödenmeyecektir", "malın teslim edildiğinin belgelenmesi halinde ödeyiniz[996]", "dükkanların satışı için verilmiştir… adresli

---

[992] Yargıtay 11. HD 07.05.1981 T., E. 1981/1850, K. 1981/2241(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 03.04.2019).
[993] Yargıtay 19. HD 01.12.2005 T., E. 2005/2126, K. 2005/11978(www.legalbank.net Erişim Tarihi: 03.04.2019).
[994] **Poroy/Tekinalp,** s. 171.
[995] **Öztan,** 2. Baskı, s. 1076; **Odman Boztosun,** s. 1492-1493; **Kendigelen,** s. 134; **Reisoğlu,** Çek Hukuku, s. 86; **Pulaşlı,** s. 332; **Sarıkaya,** s. 103-104. Yargıtay 12. HD 08.06.2015 T., E. 2015/12772, K. 2015/15814 (www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019). Aksi yönde; *Şimşek,* çekte yer alan bedelin taliki veya infisahi herhangi bir koşula bağlanması halinde çekin geçerli olacağı ve yalnızca koşulun yazılmamış sayılması gerektiğini ifade etmektedir. Bu hususun; kambiyo hukukunun özelliğinden ve borçlar hukuku hükümleri gereği iradelerin bağımsızlığı esasına dayanan mücerret borç ikrarının geçerli olacağı varsayımından kaynaklandığını belirtmiştir(**Şimşek,** s. 372).
[996] **Korkut,** s. 30 dn. 120.

dükkanların satışından cayılırsa senetteki miktar cayma parası olarak ödenecektir[997]" gibi ibareler çekin ödenmesini şarta bağladığından çeki geçersiz kılacaktır.

Çek, mücerret bir kıymetli evrak olduğundan düzenlenmesine sebep olan asıl borç ilişkisinden bağımsız ve soyuttur[998]. Dolayısıyla senedin ödenmesini asıl borç ilişkisine bağlayan kayıtlar da senedin mücerretlik vasfına aykırı olduğundan, senedin kambiyo senedi niteliğini ortadan kaldırmaktadır[999]. Örneğin; "Araç satışı sebebiyle verilmiştir. Satış yapıldığında geri alınacaktır[1000]", "(...)vadeli (…)bankası kredi borcuna teminat olarak verilmiştir" ve benzeri ibarelerin yazılması halinde, çek geçersiz olmaktadır.

Belirtmek gerekir ki, çekin üzerine asıl borç ilişkisinin yazılmış olmasının çeki geçersiz kılıp kılmayacağı hususu tartışmalıdır[1001].

Kendigelen; çekin ödenmesinin doğrudan veya dolaylı olarak bir şartın gerçekleşmesine ya da çek üzerinde belirtilen bir sözleşmenin karşı ediminin yerine getirilmesine bağlanmaması koşuluyla, çekin hangi amaçla düzenlendiğinin çekin üzerine yazılmasının, başka bir ifade ile asıl borç ilişkisine sadece atıf yapılmış olmasının, çeki geçersiz kılmayacağı kanaatindedir[1002]. Bu kapsamda yazar, çekin üzerine; bir faturanın ödenmesi, hatır, bir borcun teminatı olması veya satım sözleşmesinin ifası gibi bir sebeple düzenlendiğinin yazılmasının senedin çek vasfını etkilemeyeceğini belirtmektedir[1003]. Doktrindeki bu görüşü takiben *Durgut* da çekin üzerinde temel borç ilişkisine atıf yapılmasının çekin geçerliliğini etkilemeyeceğini belirtmektedir[1004].

Bozer/Göle; kambiyo senedinin üzerinde hibe veya bağış amacıyla verildiğine ilişkin bir kaydın bulunması halinde, bu kaydın asıl borç ilişkisinin yalnızca nedenini

---

997 Yargıtay 12. HD 20.12.2005 T., E. 2005/22379, K. 2005/25546(**Kaçak, Nazif:** Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono Poliçe Çek, Ankara 2007, s. 429).
998 **Öztan,** 2. Baskı, s. 173; **Bozer/Göle,** s. 27-28; **Pulaşlı,** s. 40.
999 **Öztan,** 2. Baskı, s. 487; **Pulaşlı,** s. 333.
1000 Yargıtay 12. HD 20.07.2010 T., E. 2010/18393, K. 2010/19788(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.04.2019).
1001 **Kendigelen,** s. 144 dn. 372.
1002 **Kendigelen,** s. 144-145.
1003 **Kendigelen,** s. 144.
1004 **Durgut, Ramazan:** "Çekte Kabul Yasağı ve Çekin Teyidi", İstanbul Barosu Dergisi, C.80, S. 3, Mayıs 2006, s. 987-988.

gösteriyor olması ve şart niteliğinde olmaması sebebiyle senedin kambiyo senedi vasfını engellemeyeceği kanaatindedir[1005].

Öztan; mücerret kıymetli evrakın tanımını yaparken senedin düzenlenmesinin sebebi olan asıl borç ilişkisinin senetten anlaşılması imkânının bulunmadığını belirtmiş[1006] ve "…tarihinde teslim edilen malların satış bedelidir" şeklindeki kayıtların senedi geçersiz kılacağını ifade etmiştir[1007].

Sayhan ise; kambiyo senedinde yer alan havalenin kayıtsız ve şartsız olması kuralının, mücerretlik ilkesi sebebiyle senedin üzerinde asıl borç ilişkisi veya kambiyo senedinin sebebine ilişkin bir kaydın kesinlikle bulunmamasını gerektirdiğini, aksi bir durumun senedi kambiyo senedi olmaktan alıkoyacağını belirtmektedir[1008].

Pulaşlı da; çek üzerinde asıl borç ilişkisinin yer almasının çeki geçersiz kılacağı görüşündedir[1009].

Yargıtay ise çeşitli kararlarında, senedin üzerine şart niteliğinde olmayan ve yalnızca düzenlenme amacının yazılması şeklindeki kayıtların kambiyo senedi vasfına etkili olmadığı yönünde hüküm kurmaktadır[1010]. Nitekim Yargıtay; *"mihir karşılığı hibe ahzolunmuştur*[1011]*", "25.09.2013 tarihinde düzenleyenin ..bankası hesabına gelen sipariş avansının iadesi için düzenlenmiştir*[1012]*"* şeklindeki ibarelerin, senedin kambiyo senedi vasfını etkilemeyeceği görüşündedir.

Ayrıca, teminat kaydına ilişkin çekin üzerine yazılan ibareler de çekin kambiyo senedi vasfına etkisi açısından tartışmalıdır[1013]. Bu kapsamda, mücerret teminat kayıtları senedin çek vasfını etkilememekte, ancak asıl borç ilişkisini gösteren ya da senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kayıtları çekin kambiyo senedi vasfını ortadan

---

[1005] **Bozer/Göle,** s. 196.
[1006] **Öztan,** 2. Baskı, s. 173.
[1007] **Öztan,** 2. Baskı, s. 487.
[1008] **Sayhan,** s. 72-73.
[1009] **Pulaşlı,** s. 333.
[1010] Yargıtay 12. HD 04.06.2015 T., E. 2015/4780, K. 2015/15436; Yargıtay 12. HD 27.09.2013 T., E. 2013/24273, K. 2013/30280(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.04.2019).
[1011] Yargıtay 12. HD 27.09.2013 T., E. 2013/24273, K. 2013/30280(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.04.2019).
[1012] Yargıtay 12. HD 04.06.2015 T., E. 2015/4780, K. 2015/15436(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.04.2019).
[1013] Bkz. **Sarıkaya,** s. 88 vd.; **Korkut,** s. 31.

kaldırmaktadır[1014]. Bu doğrultuda, örneğin, "(…) ile (…) arasında yapılan (…) tarihli protokolün teminatıdır[1015]", "İş bu senet teminat senedidir. Asansörler teslim edildiğinde geçerliliğini yitirecektir."[1016] gibi kayıtları taşıyan senedin kambiyo senedi vasfı bulunmamaktadır.

Çekin üzerine, zorunlu unsurları geçersiz kılabilecek nitelikte eklemelerin yapılması da, senedi kambiyo senedi vasfından çıkaracaktır. Örneğin, "2000-USD" bedelli olarak düzenlenmiş bir çeke "hesapta döviz cinsinden bedelin bulunmaması halinde 6000-TL ödenecektir" gibi bir kaydın düşülmesi, çekin bedelinin belirliliğini etkileyeceğinden çeki geçersiz kılacaktır. Ayrıca, çekin üzerinde yer alan ve havaleyi belirten "ödeyiniz" kelimesinin üzerinin çizilerek "ödeyeceğim" şeklinde bir ekleme yapılması da çekin havale olma niteliğini ortadan kaldıracağından, senedi kambiyo senedi vasfından çıkaracaktır[1017]. Benzer şekilde, çekin üzerine taksitle ödemeye ilişkin bir kaydın yazılması da, çeki geçersiz hale getirmektedir[1018].

Çekin ödenmesini şarta veya asıl borç ilişkisine bağlayan, çekin zorunlu unsurlarını etkileyen ya da taksitle ödemeye ilişkin olan kayıtların varlığı halinde; ileri sürülecek defi mutlak defi niteliğinde olacak ve senet metninden anlaşıldığı için herkes tarafından ileri sürülebilecektir[1019].

[1014] Asıl borç ilişkisini gösteren teminat kaydına ilişkin tartışmalar ile senedin ödenmesini şarta bağlayan teminat kaydına dair ayrıntılı açıklamalar "Teminat Kaydı" başlığımız altında yer aldığından burada tekrardan değinmeyeceğiz.

[1015] Yargıtay 10. CD 20.12.2004 T., E. 2004/10579, K. 2004/13125(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).

[1016] Yargıtay 12. HD 08.06.2015 T., E. 2015/12772, K. 2015/15814(www.kazanci.com Erişim Tarihi: 21.02.2019).

[1017] **Kendigelen,** s. 75; **Bozer/Göle,** s. 243-244.

[1018] **Öztan,** 2. Baskı, s. 487; **Poroy/Tekinalp,** s. 171.

[1019] **Öztan,** 20. Baskı, s. 46; **Yılmaz,** s. 183; **Sönmez,** s. 67.

SONUÇ

Ticari yaşantıda sıklıkla kullanılan bir ödeme vasıtası olan çek, hem Türk Ticaret Kanunu'nda hem de Çek Kanunu'nda düzenlenmiş bir kambiyo senedidir. Çek; gerek Türkçe, gerekse yabancı dilde yazılmış olsun, düzenlenirken ödeme yeri hukukunun öngördüğü şekle uyulması gerekmektedir(TTK m.820/1). Türkiye'de ödenecek çeklerde, Türk Ticaret Kanunu hükümlerinde öngörülen unsurları taşıması şartıyla Çek Kanunu'nda yer alan şekil şartlarına aykırılık çekin geçerliliğini etkilememektedir(ÇekK m.2/9).

6728 Sayılı Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(6728 sayılı Kanun) ile hem Çek Kanunu hem de Türk Ticaret Kanunu'nun şekle ilişkin hükümlerine yönelik çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bu kapsamda, banka tarafından verilen seri numarası ve karekod, artık çekin zorunlu unsurlarından sayılarak Türk Ticaret Kanunu m. 780. hükmünde yerini almıştır.

6728 Sayılı Kanun ile çekin zorunlu unsurlarına eklenen "banka tarafından verilen seri numarası" sayesinde; çekin muhatap bankanın hangi şubesine ait olduğunun, hesap sahibinin, çekle işleyen hesabın numarasının, çekin karşılığının mevcut olup olmadığının kolaylıkla tespitinin yapılabilmesi mümkündür. Ayrıca, çekte düzenleyen olarak görünen kişiye ait hesap üzerinden düzenlenmiş bir çekte olması gerekenden farklı bir seri numarasının bulunması da, çekin muhatap bankaya ibrazında sahte olduğunun anlaşılmasını sağlayabilecek bir husustur. Bu unsur; 31.12.2016 tarihinden sonra bastırılmış olan çek yaprakları açısından zorunlu bir unsur olup, bu tarih öncesinde bastırılmış çekler için zorunlu değildir. Ayrıca, yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler açısından "seri numarası" unsurunun bulunmaması senedin çek olarak geçerliliğini etkilememektedir.

6728 sayılı kanun ile 01.01.2017 tarihinden itibaren karekod unsuru çekin zorunlu bir unsuru olmuştur. 6728 Sayılı Kanun ile hem Türk Ticaret Kanunu'nda hem de Çek Kanunu'nda yapılan değişiklikler vasıtasıyla karekodlu çeke ilişkin çeşitli hususlar düzenlenmiştir(TTK m. 780,781, geçici m. 11; ÇekK m. 3/10). Karekodun tanım ve içerikleri ile Türk Ticaret Kanunu'nun 780. maddesinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ise; Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Hazine Müsteşarlığı'nın

müştereken çıkardığı Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ[1020] ile belirlenmiştir(TTK m. 780/4). Karekod unsuru bulunmayan senetler çek vasfı taşımamaktadır. Ancak; istisna tanınan 31/12/2016 tarihinden önce basılan çekler ile yabancı bankalar tarafından bastırılan çekler açısından bu unsur zorunlu değildir.

Karekodlu çeklerin lehtar tarafından karekod okutma ve bilgi paylaşım sistemine kaydedilmesi gerekmektedir. Fakat, çekin sisteme kaydedilmemesinin herhangi bir yaptırımı bulunmamaktadır. Bununla birlikte, çeki sisteme kaydetmeden yalnızca çekin üzerindeki karekodun okutularak karekodlu çek raporuna ulaşılıp çek hesabı sahibine ve düzenleyene ilişkin çeşitli bilgilere erişilebilmesi de mümkündür. Ancak, bu halde, karekodlu çek sistemine üye olunması gerekmektedir. Belirtmek gerekir ki, sistemde yer alan bilgilerin doğruluğu ve güncelliği açısından sorumluluk bankalar veya kaynak kuruluşlara ait; iletilen bilgilerin sistem vasıtasıyla okutturulması veya raporlanması açısından sorumluluk ise sistem işleticisi olan Risk Merkezi ve/veya Yetkili Bilgi Alışveriş Kuruluşuna aittir.

Karekodlu çek sistemi çeke duyulan güvenin arttırılması açısından atılmış pozitif bir adımdır. Bununla birlikte; çalışmamızda ayrıntılı olarak belirttiğimiz üzere, teyitli çek kurumuna benzer çeşitli uygulamaların, karekodlu çekle işleyen sistemde kullanılması ile çeke duyulan güvenin daha da arttırılabileceği düşüncesindeyiz.

13 Eylül 2018 tarihinde yürürlüğe girmiş bulunan Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkında 32 Sayılı Kararda Değişiklik Yapılmasına Dair Karar vasıtasıyla da çekte yer alan bedel unsurunun yabancı para cinsinden gösterilmesi hususu sınırlandırılmıştır. Bu kapsamda; düzenlenme sebebinin döviz veya dövize endeksli düzenlenemeyecek bir sözleşme olması halinde, çekin üzerinde yer alan bedelin, döviz veya dövize endeksli olarak yazılması yasaklanmıştır. Bununla birlikte, bu yasağa aykırı davranılması çekin geçerliliği etkilemeyip, yalnızca idari para cezası uygulanmasına sebebiyet vermektedir(Türk Parasının Kıymetini Koruma Kanunu m. 3).

Çek Kanunu'nda, 6728 Sayılı Kanun ile yapılan değişiklik kapsamında, çek defterinin her bir yaprağında; "çek hesabı sahibi gerçek kişi ise Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, tüzel kişilerde ise varsa Merkezi Sicil Kayıt Sistemi (MERSİS) numarası" ile "çek hesabı sahibi ile düzenleyenin farklı kişiler olması hâlinde, ayrıca

[1020] Çeklerde Karekod Uygulamasına İlişkin Tebliğ(RG. 31.12.2016, S. 29935, 3. mükerrer).

düzenleyenin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarasının" da bulunması gerektiği düzenlenmiştir(ÇekK m. 2/7).

Çekin, Çek Kanunu'nda yer alan unsurları, çekin geçerliliği için zorunlu olmayıp; muhatap bankalar tarafından çek defterleri bastırılırken matbu olarak çek defterinin her bir yaprağında yer almaktadır. Bu sebeple, bu unsurlara ilişkin uygulamada pek bir sorunla karşılaşılmamaktadır.

Belirtmek gerekir ki; Çek yapraklarında, çekin basıldığı tarihin bulunması, çekin o tarihte hangi mevzuata tabi olduğunun tespitine imkân sağlamaktadır. Ayrıca, bu unsur, Çek Kanunu'nun m. 3/9 fıkrasında çekin basıldığı tarihten itibaren beş yıl içinde ibraz edilmemesi durumunda muhatap bankanın ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin sorumluluğun sona ereceği düzenlendiğinden önem göstermektedir.

Muhatap banka tarafından çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemenin öncesinde verilmiş olan çek defterleri açısından bankanın yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara dair sorumluluğu 30/06/2018 tarihinde sona ermiştir(ÇekK geçici m. 3/4). Muhatap banka tarafından çekin basıldığı tarihin çek defteri üzerinde yer alması gerektiğine ilişkin düzenlemenin sonrasında verilmiş olan çek defterleri açısından ise çekin basıldığı tarihin, çek defteri yaprağında bulunmaması durumunda, muhatap banka, yasal olarak ödemekle yükümlü olduğu tutara ilişkin Çek Kanunu'nun m. 3/9 fıkrası kapsamındaki beş yıllık sınırlandırma olmadan sorumlu tutulmalıdır. Çalışmamızda ayrıntılı olarak açıklamış olduğumuz üzere, bankanın bu sorumluluğunun, başlangıcı çek defterinin teslim tarihi olmak üzere 10 yıllık süreye tabi kabul edilebileceği düşüncesindeyiz.

Çekin, sıkı sıkıya şekil şartlarına bağlı olması da gözetildiğinde, unsurlarına ilişkin düzenlemeler oldukça önem göstermektedir. Bunun yanında, çekin üzerine, isteğe bağlı olarak çeşitli kayıtlar yazılabilmektedir. Ancak, çekin üzerine istenilen her kaydın konulabilmesi mümkün değildir.

Çeke konulabilecek kayıtların bir kısmı kanunda yer almaktadır. Diğer bir kısmı ise uygulamada kullanılıyor olması sebebiyle ortaya çıkmıştır. Çeke konulabilecek; "lehtar tayinine ilişkin kayıt", "menfi emre kaydı", "hamiline kaydı", "adres ve yerleşim yeri kaydı", "yabancı paraya ilişkin kayıtlar", "çizgili çek kaydı",

“hesaben ödeme kaydı”, “protestodan muafiyet kaydı”, “aval kaydı” ve “sorumsuzluk ve ciro yasağı kaydı” kanunda yer alan kayıtlardır.

Çeke konulabilecek; “provizyon kaydı”, “ihbar kaydı”, “teminat kaydı”, “bedel kaydı”, “yetki kaydı”, “tahkim kaydı”, “temerrüt faizi oranına ilişkin kayıt”, “vize kaydı, teyit/ bloke kaydı” ise kanunda yer alamayan ama uygulamada kullanılması sebebiyle ortaya çıkmış kayıtlardır.

Bazı kayıtların ise çeke konulması sakıncalıdır. Çeke konulamayacak(yasak) kayıtlardan bir kısmı senedin çek vasfını etkilememekteyken; bir kısmı ise senedi çek vasfından çıkarmaktadır.

Çeke konulamayacak(yasak) kayıtlardan; “kabul kaydı”, “faiz kaydı”, “ibraz ve zamanaşımı sürelerini değiştiren kayıtlar”, “muacceliyet, cezai şart ve benzeri diğer kayıtlar”, “düzenleyenin sorumsuzluk kaydı”, “vâde”, “çekin belli tarihten itibaren geçerli ya da geçersiz olacağına ilişkin kayıtlar” senedin çek vasfını etkilememektedir. Ancak, çeke konulamayacak(yasak) kayıtlardan; çekin ödenmesini şarta veya asıl borç ilişkisine bağlayan, zorunlu unsurlarını etkileyen kayıtlar ve taksitle ödemeye ilişkin düşülen kayıtlar senedin çek vasfını engellemektedir.

KAYNAKÇA

Aker, Yeşim — Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 2008.

Arslan, Çetin/ Kayançiçek, Murat — 5941 Sayılı Çek Kanunu Şerhi Hukuk-Ceza, Ankara 2010.

Atalay, İbrahim Orkun — *"Kıymetli Evrakın Metninden Anlaşılan İhtiyari Kayıtlara Karşı Def'iler"*, Legal Mali Hukuk Dergisi, Y. 1, S. 6, Haziran 2005, s. 1585-1633.

Ayli, Ali — Çek Hukukunda Muhatabın Yükümlülükleri, Ankara 2019.

Ayli, Ali/Üçer, Mehmet — *"Çekte Bedelsizlik İddiası Ve Açılabilecek Dava"*, DÜHFD, C. 23, S. 39, Kasım 2018, s. 413-451.

Bahtiyar, Mehmet — Kımetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2018.

Belgin Güneş, Derya — *"Yetki Sözleşmeleri"*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 86, S. 5, Eylül 2012, s. 197-221.

Bilgen, Mahmut — Uygulamada Kambiyo Senetleri, Ankara 2010.

Bilgili, Fatih — *"Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun Bonoda "Ciro Edilemez" Kaydına İlişkin 2007/202 No'lu Kararı Üzerine Bir Değerlendirme",* TBB

Dergisi, C. 21, S. 78, Eylül 2008, s. 29-36.

Bilgili, Fatih/Demirkapı, Ertan Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, Bursa 2018.

Bozer, Ali/Göle, Celal Kıymetli Evrak Hukuku, 8. Baskı, Ankara 2018.

Bozgeyik, Hayri Poliçede Müracaat Hakkı, Ankara 2003.

Börü, Levent *"Bonoya Dayalı Kambiyo Senetlerine Özgü Haciz Yolu ile Takiplerde Yetki"*, AÜHFD, C. 65, S. 1, Mart 2016, s. 137-182.

Budak, Ali Cem *"Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na Göre Yetki Sözleşmesi"*, Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi, C. 8, S. 21, Mayıs 2012, s. 1-25.

Can, Mehmet Çelebi *"Türk Borçlar Kanunu'nun 603. Maddesinin Kıymetli Evrak Hukukunda Uygulanabilirliği - Avalde Eşin Rızası Aranmalı mı?"*, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.XXI, Temmuz 2017, S.3, s. 35-73.

Can, Mertol Kıymetli Evrak Hukuku, 3. Baskı, Ankara 2015.

Coşkun, Mahmut Yeni Türk Ticaret Kanunu'na Göre Kıymetli Evrak Hukuku Bono Poliçe Çek, Ankara 2012.

Çeker, Mustafa Hukuki Yönüyle Banka Mevduatı, Adana 2004.

Demirkapı, Ertan Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini, İzmir 2005.

Demir, Şamil *"Kefalet Sözleşmesinin Uygulama Alanı"*, TBB Dergisi, S.108, C. 26, Eylül 2013, s. 87-122.

Deynekli, Adnan *"Bonoda Bedel Kaydının Ve Talilin(Bedel Kaydının Aksini İddia Etmenin) İspat Yüküne Etkisi"*, GÜHFD, C. 9, S. 1-2, Ankara 2005, s. 153-170.

Domaniç, Hayri Kıymetli Evrak Hukuku Uygulaması, TTK Şerhi C.IV, İstanbul 1990, (TTK Şerhi).

Domaniç, Hayri Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 1975, (1975).

Donay, Süheyl Son Değişikliklerle Çek, Kırklareli 1990.

Durgut, Ramazan *"Çekte Kabul Yasağı ve Çekin Teyidi"*, İstanbul Barosu Dergisi, C.80, S. 3, Mayıs 2006, s. 985-1004.

Eriş, Gönen Yeni Çek Yasası Işığında Uygulamalı Çek Hukuku, 4. Baskı, Ankara 2003, (4. Baskı).

Eriş, Gönen Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamalı Çek Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1995.

Ertekin, Erol/Karataş, İzzet Uygulamada Ticari Senetler Poliçe Bono Çek, 3. Baskı, Ankara 1998, (3. Baskı).

Ertekin, Erol/ Karataş, İzzet Uygulamada Ticari Senetler Hukuku, Ankara 1992.

Güler, Mahmut *"Sonraki Tarihli Çekler ve Uygulamada Ortaya Çıkan Sorunlar"*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 2, Nisan 1990, s. 171-179.

İmregün, Oğuz Kıymetli Evrak Hukuku, İstanbul 2003.

İnan, Nurkut Çek Rizikolarından Doğan Sorumluluk, 1981 Ankara.

Kaçak, Nazif Açıklamalı-İçtihatlı Tüm Yönleriyle Bono Poliçe Çek, Ankara 2007.

Erem, Faruk/ Kalpsüz, Turgut/

Çelebican, Gürgân İktisadi ve Hukuki Yönden Çek, 2. Baskı, Ankara 1974.

Karakaya, Selahattin Karşılıksız Çek, Ankara 1986.

Karayalçın, Yaşar Ticaret Hukuku III, Ticari Senetler(Kambiyo Senetleri), 4. Baskı, Ankara 1970.

Karslı, Abdurrahim Medeni Muhakeme Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2014.

Kendigelen, Abuzer Çek Hukuku, 4. Baskı, İstanbul 2007.

Kınacıoğlu, Naci Kıymetli Evrak Hukuku, 5. Baskı, Ankara 1999.

Kırca, İsmail Türk Borçlar Kanunu Tasarısı-Kefalette Eşin İzni, Prof. Dr. Tuğrul Ansay'a Armağan, Ankara 2006.

Korkut, Ömer Çekte Muhatap Bankanın Araştırma-Bildirim Yükümlülüğü ve Hukuki Sorumluluğu, Adana 2019.

Korkut, Ömer *"Pasif Çek Ehliyeti Bakımından Kalkınma ve Yatırım Bankalarının Hukuki Durumu"*, Prof. Dr. Ali Naim İnan'a Armağan, Ankara 2009, s. 501-511, (Makale).

Meraklı Yayla, Deniz *"Yabancılık Unsuru Taşıyan Uyuşmazlıklarda Yetki Sözleşmesinin Tarafları ve HMK Madde 17 Kapsamındaki Yetki Sözleşmesinin Üçüncü Kişilere Teşmili"*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan, C. 16, Özel Sayı, İzmir 2014, s. 1987-2013.

Moroğlu, Erdoğan *"Kambiyo Senetlerinde Düzenlenme Yeri"*, Prof. Dr. Fahiman Tekil'in Anısına Armağan, İstanbul 2003, s. 155-163.

Narbay, Şafak *"Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nda Kıymetli Evrak Hukuku Kitabında Yapılan Düzenlemeler ve Değişiklik Önerilerimiz"*, Prof. Dr. İrfan

Bağtuğ Anısına Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 7 Özel Sayı, İzmir 2005, s. 173-222, (Öneri).

Narbay, Şafak *"Çekte İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan 'Yer' Kavramına 'De Lege Lata' ve 'De Lege Ferenda' Çözüm Önerileri"*, Prof. Dr. Ünal Tekinalp'e Armağan, C. 1, İstanbul 2003, s. 793-821, (İbraz Sürelerinin Belirlenmesinde Ölçü Alınan Yer).

Narbay, Şafak *"3167 Sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapan 4814 Sayılı Kanunun 'Çekte Şekil Şartları' ve 'Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü' Konuları Açısından İncelenmesi"*, AÜEHFD, C. VII, S. 1-2, Haziran 2003, s. 467-496, (4814 Sayılı Kanunun Çekte Şekil Şartları ve Muhatabın Ödeme Yükümlülüğü Açısından İncelenmesi).

Narbay, Şafak Çekten Cayma ve Ödeme Yasağı, 2. Baskı, İstanbul 1999, (Cayma).

Narbay, Şafak/Güney, Zehra *"6728 Sayılı Kanun'un Çeke İlişkin Hükümlerinin 'Çekte Şekil Şartları' Bakımından Değerlendirilmesi"*, Terazi Hukuk Dergisi, C. 12, S. 126, Şubat 2017, s. 42-60.

Nomer, Ergin — Devletler Hususi Hukuku, Yenilenmiş 20. Baskı, İstanbul 2013.

Odman Boztosun, N. Ayşe — *"Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı"*, Legal Hukuk Dergisi, Y. 5, S. 53, Mayıs 2007, s. 1487-1501.

Oğuz, Sefer — 6098 sayılı TBK m.584/1 in Bankacılık Uygulamasında Yarattığı Sorunlar ve Özellikle Evli Gerçek Kişilerin Aval Vermesinde Eş Rızasının Bulunmasının Gerekliliği Üzerine Düşünceler. Bankacılar Dergisi, Eylül 2013, S.86, s. 67-78.

Öztan, Fırat — Kıymetli Evrak Hukuku, 20. Baskı, Ankara 2016, (20. Baskı).

Öztan, Fırat — Kıymetli Evrak Hukuku, 2. Baskı, Ankara 1997, (2. Baskı).

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal — Kıymetli Evrak Hukuku Esasları(6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile), 22. Baskı, İstanbul 2018.

Poroy, Reha/Tekinalp, Ünal — Kıymetli Evrak Hukuku, 16. Baskı, İstanbul 2005, (16. Baskı).

Poroy, Reha — Kıymetli Evrak Hukuku Esasları, 2. Baskı, İstanbul 1965, (2. Baskı).

Pulaşlı, Hasan — Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 7. Baskı, Ankara 2019.

Pulaşlı, Hasan Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 4. Baskı, Ankara 2015, (4. Baskı).

Reisoğlu, Seza Türk Kefalet Hukuku, Ankara 2013, (Kefalet).

Reisoğlu, Seza Çek Hukuku, Ankara 2011, (Çek Hukuku).

Reisoğlu, Seza Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek, 2. Baskı, Ankara 1998, (Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında Çek).

Sarıkaya, Merve Kambiyo Senetlerinde Teminat Kaydı, İstanbul 2018.

Sayhan, İsmet Kambiyo Senetlerinde Mücerretlik İlkesi ve Bedel İlişkisi, Ankara 2006.

Sekmen, Orhan *"Sahte ve/veya Tahrif Edilmiş Çek"*, İstanbul Barosu Dergisi, C. 84, S. 6, Kasım/Aralık 2010, s. 3753-3770.

Seven, Vural *"Kambiyo Senetlerinde (Poliçe, Bono ve Çek) Alonj"*, İzmir Barosu Dergisi, Y. 82, S. 1, Ocak 2017, s. 55-79.

Sönmez, Numan Sabit Kambiyo Senetlerinde Şahsi Defiler, İstanbul 2019.

Şeker, Muzaffer Kefalette ve Avalde Eşin Rızası, İstanbul 2017.

Şimşek, Edip Hukukta ve Cezada Ticari Senetler, Ankara 1983.

Tekil, Müge Çekte Muhatap Bankanın Hukuki Sorumluluğu, İstanbul 1997.

Tekinalp, Ünal *"İleri Keşide Tarihli (Vadeli) Çeklere İlişkin Bir Öneri"*, Prof. Dr. Aysel Çelikel'e Armağan, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, C. 19, S. 1-2, İstanbul 1999-2000, s. 923-932.

Törüner, Ekrem *"Ticaret Yasamız Açısından Çekte Sahtekârlık ve Tahrifat (TTY m. 724)"*, Ankara Barosu Dergisi, S. 2, Ankara 1980, s. 204-221.

Türk, Ahmet *"Kambiyo Senedi Borçlusu Tarafından Açılan Bedelsizliğe ve Hükümsüzlüğe Dayalı Menfi Tespit Davalarının Gösterdiği Özellikler"*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. İrfan BAŞTUĞ Anısına Armağan, C. 7, Özel Sayı, İzmir 2005, s. 307-382.

Uslu, Kazım Menderes Yeni TTK Yasa Tasarısı Nazara Alınarak Kambiyo Senetlerinde Zamanaşımı, Ankara 2006.

Uyar, Talih *"Kambiyo Senetlerine İlişkin Özel Takip Yoluna Konu Olabilecek Senetler"*, Yargıtay Dergisi, C. 16, S. 1-2, Ocak-Nisan 1990, s. 126-152.

Ülgen, Hüseyin/ Helvacı, Mehmet/
Kendigelen, Abuzer/ Kaya, Arslan Kıymetli Evrak Hukuku, 11. Baskı, İstanbul 2019.

Üstündağ, Saim *"Medeni Usul Hukukunda Salahiyet Anlaşmaları"*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C. 27, S. 1-4, İstanbul 1961, s. 310-339.

Yağmur, Setenay *"Türk Hukukunda Çeke Konulabilecek Kanunda Öngörülmeyen Bazı İhtiyari Kayıtlar"*, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Prof. Dr. Cevdet Yavuz'a Armağan, C. 22, S. 3(Özel Sayı), İstanbul 2016, s. 2867-2892.

Yasan, Mustafa Kambiyo Senetlerinde Sebepsiz Zenginleşme, Ankara 2008.

Yıldız, Şükrü Çekin Düzenlenmesi-Anonim Şirkette Çek Düzenlemeye Yetkili Kişi, Hukuki Mütalaalar 2, İstanbul 2015.

Yılmaz, Lerzan Kambiyo Senetlerinde Def'iler (Einreden im Wertpapierrecht), İstanbul 2007.

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

www.kazanci.com

www.hukukturk.com

www.tbmm.gov.tr

https://www.kkb.com.tr

https://www.findeks.com

http://mevzuat.tbmm.gov.tr

www.tcmb.gov.tr

www.safaknarbay.com

https://mersis.gtb.gov.tr

www.istanbulbarosu.org.tr

http://dergipark.gov.tr

www.legalbank.net